

Skrivanje stvarnog vlasnika

Jul 2018.

Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (FATF-Radna grupa za finansijsku akciju) nezavisno je međuvladino telo koje razvija i promovira politiku u cilju zaštite globalnog finansijskog sistema od pranja novca, finansiranja terorizma i finansiranja širenja oružja za masovno uništenje. Preporuke FATF priznate su kao globalni standard u suzbijanju pranja novca (SPN) i finansiranju terorizma (FT).

Više informacija o FATF možete pronaći na stranici: www.fatf-gafi.org

Ovaj dokument i/ili sve prikazane mape ne dovode u pitanje status ili suverenitet bilo koje teritorije, položaj međunarodnih granica i granica kao ni ime bilo koje teritorije, grada ili oblasti

Svrha Egmont grupe finansijsko-obaveštajnih službi (Egmont grupa) je da obezbedi forum za za finansijsko-obaveštajne službe (FOS) širom sveta da unaprede saradnju u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma i da podrži primenu nacionalnih programa u ovoj oblasti.

Za više informacija o Egmont grupi posetite stranicu: www.egmontgroup.org

FATF – Egmont grupa (2018.), *Skrivanje stvarnog vlasnika*, FATF, Pariz, Francuska,
www.fatf-gafi.org/publications/methodandtrends/documents/concealment-beneficial-ownership.html

© 2018 FATF/OECD – Egmont Group of Financial Intelligence Units. Sva prava zadržana.

Umnožavanje ili prevod ove publikacije nije dozvoljen bez pismene dozvole. Zahtev za dobijanje takve dozvole, bilo da se odnosi na celu publikaciju ili samo jedan njen deo, potrebno je uputiti

Sekretarijatu FATF, na adresu 2 rue André Pascal 75775 Paris Cedex 16, Francuska (fax: +33 1 44 30 61 37 or e-mail: contact@fatf-gafi.org).

Prava na fotografije zadržava: © Thinkstock

Ova publikacija je prevedena uz finansijsku pomoć Evropske unije. Za sadržinu ove publikacije isključivo je odgovoran FATF, i ta sadržina nipošto ne izražava zvanične stavove Evropske unije. Evropska unija ne preuzima odgovornost ni za kakve greške ili propuste u ovom prevodu.

Publikacija [Skrivanje stvarnog vlasnika] predstavlja prevod na srpski jezik originalne verzije na engleskom jeziku. Preveden je na srpski jezik uz odobrenje Sekretarijata FATF, u okviru projekta: Unapređenje kvaliteta i efikasnosti izveštavanja o sumnjivim transakcijama i ključnih funkcija Uprave za sprečavanje pranja novca, koji finansira Evropska unija. Korisnik projekta je Ministarstvo finansija Republike Srbije - Uprava za sprečavanje pranja novca. Projekat sprovodi konzorcijum koji predvodi KPMG.

Zvanična verzija izveštaja na engleskom jeziku dostupna je na www.fatf-gafi.org
Autorsko pravo © FATF/OECD. Sva prava zadržana.

Ovo je radni prevod. U slučaju sukoba u vezi sa tumačenjem, merodavne su zvanične verzije teksta na engleskom i francuskom jeziku objavljene na internet stranici FATF.

SADRŽAJ

SKRAĆENICE	3
SAŽETAK	5
Specijalni i profesionalni posrednici	6
Obaveze i nadzor u vezi sa sprečavanjem pranja novca	8
Pitanja za razmatranje	9
UVOD	10
METODOLOGIJA	11
Horizontalna studija o ispunjavanju obaveza i nadzoru.....	12
DEFINICIJA STVARNOG VLASNIKA	13
STRUKTURA IZVEŠTAJA	15
ODELJAK 1 - ZLOUPOTREBA PRAVNIH LICA I ARANŽMANA	16
Pravna lica	16
Pravni aranžmani	18
ODELJAK 2 - TEHNIKE PRIKRIVANJA STVARNOG VLASNIKA	20
Stvaranje složenih vlasničkih i kontrolnih struktura.....	21
Skrivanje veze između stvarnog korisnika i imovine uz pomoć pojedinaca i finansijskih instrumenata	30
Lažne aktivnosti.....	37
ODELJAK 3 - SLABOSTI PROFESIONALNIH POSREDNIKA	40
Skala saučesništva.....	41
PREGLED POSREDNIČKIH SEKTORA KOJI SE NAJČEŠĆE KORISTE	44
Pravnici	44
Računovođe.....	45
Pružaoци usluga trastovima i kompanijama	47
Ostali posrednici.....	50
PREGLED RANJIVOSTI	51
Osnivanje pravnih lica i aranžmana.....	51
Osnivanje i prodaja neaktivnih kompanija	53
Usluge direktora, poverenika, virtuelne kancelarije i poštanskog sandučeta.....	53
Olakšavanje transakcija putem računa trasta ili računa klijenata.....	55
Olakšavanje kupovine ili prodaje nepokretnosti	57
Usluge zastupanja klijenata i posredovanja	58
Pružanje usluga klijentima i posrednicima sa prebivalištem u inostranstvu.....	60
Davanje saveta o izmirivanju poreskih obaveza	62
Advokatska tajna i poverljivost informacija klijenta.....	63
Ograničene obaveze u vezi sa SPN/SFT ili nedovoljna svest i usklađenost	65
ODELJAK 4 – RANJIVOST OKRUŽENJA	68
Slabosti država	68
Slabosti poslovne prakse	73

ODELJAK 5 - ZAKLJUČCI I PITANJA ZA RAZMATRANJE	78
PRILOG A. LITERATURA	85
PRILOG B. HORIZONTALNA STUDIJA: ISPUNJAVANJE I NADZIRANJE OBAVEZE UTVRĐIVANJA STVARNOG VLASNIKA.....	87
PRILOG C. STUDIJE SLUČAJA.....	101
PRILOG D. IZVORI INFORMACIJA I TEHNIKE OTKRIVANJA STVARNOG VLASNIKA	155
Instrumenti za prepoznavanje potencijalnih napora da se prikrije stvarni vlasnik	159
Tehnike za prepoznavanje potencijalnih napora da se prikrije stvarni vlasnik	160
Dodatni resursi.....	162
PRILOG E. POKAZATELJI PRIKRIVENOG STVARNOG VLASNIKA.....	163
Pokazatelji o klijentu ili kupcu	163
Pokazatelji o fantomskim firmama.....	165
Pokazatelji o transakciji	166

SKRAĆENICE

ACRA	Singapursko Regulatorno telo za računovodstvo i korporativna pitanja
AEOI	Automatska razmena informacija za poreske svrhe
AML/CFT	Sprečavanje pranja novca/sprečavanje finansiranja terorizma
APG	Azijsko Pacifička grupa za sprečavanje pranja novca
BDO	Britanska Devičanska ostrva
CDD	Provera poslovanja klijenata
CFTC	Komisija za trgovanje robnim fjučersima
CSP	Pružalac korporativnih usluga
DNFBP	Određeni sektori i profesije van finansijskog sistema
DOJ	Ministarstvo pravde Sjedinjenih Američkih Država
EOIR	Standardi o razmeni informacija za poreske svrhe: Razmena informacija po zahtevu
FATCA	Zakon o poštovanju poreskih obaveza za strane račune SAD
FATF	Radna grupa za finansijsku akciju
FATF TREIN	FATF Institut za obuku i istraživanje
FinTech	Finansijska tehnologija
FOS	Finansijsko obaveštajna služba
GIFCS	Grupa supervizora međunarodnih finansijskih centara
MMF	Međunarodni monetarni fond
IP	Internet protokol
LLC	Društvo sa ograničenom odgovornošću
LLP	Obaveza čuvanja advokatske tajne
LTD	Trgovinska kompanija sa ograničenom odgovornošću
MLRO	Službenik za izveštavanje o pranju novca
MSB	Firma za transfer novca
OCCRP	Projekat za prijavljivanje organizovanog kriminala i korupcije

OECD	Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj
OFC	Ofšor finansijski centri
RegTech	Regulatorna tehnologija
SRB	Samostalna regulatorna tela
STR	Izveštaj o sumnjivim transakcijama
TBML	Pranje novca zasnovano na trgovini
PUTK	Pružalac usluga trustovima i kompanijama
USD	Američki dolar
VPN	Virtuelna privatna mreža

SAŽETAK

1. Kriminalci prikrivaju svoje vlasništvo i kontrolu nad nezakonito stečenom imovinom čitavim nizom tehnika i mehanizama. Utvrđivanje stvarnog/ih vlasnika ili pojedinaca koji vrše kontrolu predstavlja značajan izazov za tužioce, policijske i obavestajne organe širom sveta.

Pravni aranžmani –su namenski trustovi i slični pravni aranžmani
Pravna lica –sva lica osim fizičkih lica koja mogu uspostaviti stalni odnos klijenta sa finansijskim institucijama ili na drugi način posedovati imovinu.

Šeme kojima se prikriva stvarni vlasnik

često se zasnivaju na strategiji „skrivanja ispred nosa“, tom prilikom se uz pomoć globalne trgovinske i komercijalne infrastructure stvara privid legitimnog poslovanja. Međutim, vidljivost ne znači transparentnost i mnogi alati koji su osmišljeni za podsticanje rasta i razvoja preduzeća, poput preduzeća s ograničenom odgovornošću i usluge nominalnih vlasnika, mogu se koristiti za olakšavanje pranja novca, utaje poreza i korupcije. Globalizacija trgovine i komunikacija samo je povećala ovu pretnju, a države se sada suočavaju sa izazovom kod primene nacionalnih zakona u oblasti trgovanja bez granica.

2. Ovaj zajednički izveštaj FATF i Egmont grupe predstavlja opšte gledište i procenu kako pravna lica, pravni aranžmani i profesionalni posrednici mogu da pomognu kriminalcima da prikriju bogatstvo i nezakonitu imovinu. Svrha izveštaja je da pomogne nacionalnim vlastima, uključujući FOS, kao i finansijskim institucijama i drugim organizacijama koje pružaju profesionalne usluge da se upoznaju sa prirodom rizika sa kojim se suočavaju.

3. Analiza 106 studija slučaja pokazuje da su **pravna lica, uglavnom fantomske kompanije, ključna karakteristika programa kojima se prikriva stvarni vlasnik, dok se kompanije koje služe kao paravan i akcije na donosioca** retko javljaju.

Fantomska firma registrovano preduzeće bez samostalnog poslovanja, značajne imovine, tekućih poslovnih aktivnosti ili zaposlenih.

Firma paravan – firma čije poslovanje ima karakteristike legitimnog poslovanja, a koja služi da zamaskira ili prikrije nezakonite finansijske aktivnosti.

Neaktivna firma –registrovano preduzeće sa neaktivnim akcionarima, direktorima i sekretarom koja je u stanju mirovanja u dužem vremenskom period čak i kada je uspostavljen odnos sa klijentima.

4. **Pojedinci i grupe koje žele da prikriju stvarnog vlasnika će najverovatnije svojom imovinom upravljati kombinacijom direktne i indirektne kontrole**, a neće se strogo organizirati na jednu ili drugu. U većini slučajeva, stvarni vlasnik se oslanjao na kombinaciju raslojavanja i lanca direktnog vlasništva, kao i na profesionalne posrednike i treća lica koja vrše kontrolu u njegovo ime. Ređi je slučaj bio da stvarni vlasnik vrši samo indirektnu kontrolu odričući se direktne kontrole kroz

komplikovanu strukturu i bez uključivanja posrednika. Iz toga sledi da će u mnogim slučajevima stvarni vlasnik zadržati neki nivo direktne kontrole u nekoj šemi, ali će to retko učiniti bez uključivanja posrednika ili „marionete“ (neformalni akcionari i direktori, poput supružnika, dece, šire porodice i drugih ličnih ili poslovnih saradnika).

5. **Nominalni direktori i akcionari, posebno neformalni vršioци ovih dužnosti (ili „marionete“), su ključna slabost** pojavljuju se u velikoj većini studija slučaja koje su analizirane u ovom izveštaju. Uloga nominalnog vlasnika u mnogim slučajevima je da zaštiti ili prikrije identitet stvarnog vlasnika i lica koje ima

kontrolu nad firmom ili imovinom. Nominalni vlasnik može pomoći u prevazilaženju državne kontrole nad vlasništvom kompanija i zaobići zabrane vezane za rad direktora koje su nametnuli sudovi i državni organi. Iako je imenovanje nominalnih vlasnika zakonito u većini zemalja, opravdanost ovakve prakse je upitna u kontekstu značajnih slabosti kada je reč o pranju novca i finansiranja terorizma povezanih sa tim kako se oni koriste.

Specijalni i profesionalni posrednici

6. **Oslanjanje na stručnjake i profesionalne posrednike je glavna karakteristika** šema namenjenih prikrivanju stvarnih vlasnika, posebno u slučajevima kada su prihodi od kriminala značajni. Većina studija slučaja uključivala je profesionalne posrednike. Iako u studijama slučaja to nije izričito navedeno, otprilike smatra se da je skoro polovina svih uključenih posrednika predstavljala saučesnike. Ovo pokazuje da saučesništvo nije neophodno da bi se realizovala šema za prikrivanje stvarnog vlasnika i da **profesionalci mogu biti lica koja nemaju saznanja o svojoj pravoj ulozi ili čine to iz nehata**. Ovim se ukazuje na značaj efikasnog regulisanja rada određenih nefinansijskih sektora i samostalnih profesija i potrebu za boljim informisanjem sektora koji pružaju profesionalne usluge. Ipak, iskustva policijskih organa u nekim državama pokazuju da je verovatnije da su profesionalni posrednici saučesnici nego lica koja su neznajući umešana u pranje novca.

- U uzorku studija slučaja koji je poslužio kao osnova za ovaj izveštaj, **pružaoci usluga trastovima i kompanijama (PUTK)** predstavljali su najveći udeo u grupi profesionalnih posrednika uključenih u osnivanje pravnih lica, pravnih aranžmana i otvaranje bankovnih računa. Ovaj sektor je u najvećem broju slučajeva obezbeđivao nominalne direktore, i druge usluge upravljanja kompanijama svojim klijentima, pružao usluge drugim profesionalcima u ime klijenata trećih strana i pružao usluge klijentima sa sedištem u inostranstvu. Međutim, uprkos svom značajnom učešću u uspostavljanju i upravljanju ovim aranžmanima, čini se da pružaoci usluga trastovima i kompanijama nisu arhitekta šema kojima se prikriva stvarni vlasnik. PUTK za koje je procenjeno da su bili saučesnici u realizaciji šeme su verovatno to činili iz svesnog nehata, a ne jer su bili u potpunosti svesni svoje uloge, ili su možda pružali i pravne, računovodstvene ili druge finansijske usluge. Ovo navodi na zaključak da je uloga PUTK više vezana za transakcije, koje se realizuju na zahtev klijenta ili drugog posrednika, koji su često firme sa sedištem u drugoj zemlji. To takođe pokazuje da, **iako se čini da pružaoci usluga trastovima i kompanijama ne predstavljaju mozak operacije koja ima za cilj da sakrije stvarnog vlasnika, njihove usluge se lako eksploatišu od strane kriminalaca i drugih profesionalnih posrednika umešanih u ove šeme**.
- **Profesionalne računovođe** bili su najmanje zastupljeni sektor u slučajevima analiziranim za potrebe ovog izveštaja; međutim, znatno je verovatnije da su oni svoju ulogu češće obavljali kao saučesnici u poređenju sa pravnicima i PUTK. Pokazalo se da su računovođe direktno uključene u uspostavljanje pravnih lica, pravnih aranžmana ili bankarskih odnosa, što ukazuje da imaju ključnu ulogu u izgradnji šema kojima se prikriva stvarni vlasnik pružanjem stručnih saveta. Računovođe su uglavnom bile autori i promoteri šema u studijama slučaja i verovatnije je da će potencijalnim klijentima promovisati sopstvenu šemu nego što će

jednostavno realizovati šemu koju je osmislio njihov klijent. Oni su takođe bili jedini predstavnici profesionalnog sektora za koje nije utvrđeno da su pružali usluge drugim profesionalnim posrednicima u ime trećeg klijenta. **Finansijska oštrina računovodstvene profesije i lakoća kojom računovođe mogu da prepoznaju sumnjive finansijske aktivnosti ograničavaju njihovu podložnost nenamernom iskorišćavanju u svrhe prikrivanja stvarnog vlasnika.** Takođe ovo ukazuje na to da kriminalci i profesionalci među njihovim saučesnicima možda nisu voljni da angažuju računovodstvenog stručnjaka osim ako se njihova saradnja ne može unapred utvrditi.

- U poređenju s drugim profesionalnim posrednicima, **uloga pravnika u realizaciji šema za prikrivanje stvarnog vlasnika, varira u zavisnosti od situacije.**
  - Pravnici su bili više uključeni u uspostavljanje pravnog lica, pravnog aranžmana i bankovnih računa u poređenju sa računovođama, ali manje u poređenju sa pružaocima usluga trustovima i kompanijama. Isto je važno i za pružanje usluga nominalnih direktora.
  - Pravnici su u poređenju sa drugim profesijama najčešće bili uključeni u sticanje nekretnina kao sredstva za pranje prihoda stečenih kriminalom i prikrivanje stvarnog vlasnika.
  - Računi trustova i računi klijenata takođe su češće korišćeni kao sredstvo prikrivanja stvarnog vlasnika, mada su i računovođe imale sličan udeo u ovoj tehnici prikrivanja. Odnos poverenja koji održavaju pravnici sa svojim klijentima je takođe prepreka uspešnom prikupljanju korisnih informacija o vlasništvu.
  - U studijama slučaja analiziranim u ovom izveštaju u kojima se pojavljuju pravnici bilo je nekoliko slučajeva u kojima se činilo da su pravnici nevoljno ili nehatno umešani. Ovo ukazuje na to da, uprkos njihovom relativno visokom stepenu uključenosti u osnivanje pravnih lica i aranžmana, **pravnici nisu dovoljno svesni svoje ranjivosti kada je reč o pranju novca i finansiranja terorizma.** Može se desiti da nizak nivo regulacije aktivnosti pravnika u mnogim zemljama još više pogoršava ovakvo stanje.

7. Analiza pokazuje da **se usluge i advokata i računovođa retko zajedno traže u realizaciji jedne šeme pranja novca - učešće jednog je obično dovoljno.** Pružaoci usluga trustovima i kompanijama bili su prisutni u gotovo svim slučajevima u kojima su bili uključeni posrednici iz više sektora, a nekoliko slučajeva je pokazalo oslanjanje na advokate i računovođe. Kod slučajeva koji su uključivali više posrednika iz istog sektora, najčešće je bilo reči o učešću PUTK sektora. Kada se u jednoj šemi radilo sa više predstavnika PUTK sektora, to su bili pružaoci usluga trustovima i kompanijama sa sedištem u različitim državama. Ovo odražava ulogu datog sektora u uspostavljanju i upravljanju lokalnim kompanijama u ime stranih klijenata. Suprotno tome, u slučajevima kada se radi sa više advokata ili računovođa, to su uglavnom bili advokati/računovođe u istoj državi, a većina tih posrednika nije bila svesna svoje uloge. Ovo govori da, u slučajevima kada se više advokata ili računovođa koristi u realizaciji šeme, klijenti kriminalci mogu pokušati da izbegnu sumnju ulazeći u ograničene aranžmane sa svima njima.

8. Neinformisanost i nepoznavanje rizika od pranja novca (PN)/finansiranja terorizma (FT) među profesionalcima koči identifikaciju indikatora PN/FT. To povećava njihovu ranjivost i klijenti ih lako mogu iskoristiti i zloupotrebiti inače

legitimne usluge u svrhe PN/FT. Studije slučaja na kojima se zasniva ovaj izveštaj pokazale su da su samo četiri posrednika uključena u ove šeme otkrila i prijavila sumnjivu aktivnost u skladu sa standardima FATF. Svi ovi slučajevi bili su iz država koje regulišu rad određenih sektora i profesija van finansijskog sektora (DNFBP) pravnim okvirom protiv pranja novca/finansiranja terorizma (SPN/SFT).

Obaveze i nadzor u vezi sa sprečavanjem pranja novca

9. Sedamnaest procenata država koje su učestvovala u horizontalnoj studiji FATF o nadzoru i izvršenju obaveza vezanih za stvarne vlasnike ne nameću nikakve obaveze ni nadzor u pogledu SPN/SFT nad nefinansijskim sektorima i samostalnim profesijama, uprkos tome što je to uslov standarda FATF. U nekim slučajevima to je rezultat otpora regulisanju koji pružaju relevantni sektori ili profesija; u drugim slučajevima je reč o „nedovršenosti“ sistema SPN/SFT. Nedostatak nadzora u ovim državama velika je slabost, a **profesionalci koji rade u državama koje ne primenjuju odgovarajuće propise vezane za DNFBP predstavljaju otvorena „zadnja vrata“ ka globalnom finansijskom sistemu.**

10. Zemlja sa slabim režimom SPN/SFT pogoršaće ranjivost pravnih lica, pravnih aranžmana i profesionalnih posrednika. Ključni uslovi u okviru standarda FATF, kao što su neposredni ishodi 4 i 5, i preporuke 10, 11, 12, 22, 23, 24, 25 i 28, između ostalog, odnose se na profil rizika pravnih lica, aranžmana i posrednika u određenoj državi. Međutim, i druge promenjive na nivou država, poput trgovinskih i finansijskih ruta, takođe su uticajne u pogledu ranjivosti i izazova povezanih sa stvarnim vlasništvom. Ovakva vrsta ranjivosti razlikuje se od države do države i zato se ne može definitivno proceniti na globalnom nivou. Nadležne vlasti, finansijske institucije i DNFBP bi trebalo da imaju na umu ranjivost države koje utiču na njihov posao prilikom procene rizika.

11. Šeme kojima se prikriva stvarni vlasnik često se oslanjaju na strategiju „skrivanja pred nosom“. To značajno umanjuje sposobnost finansijskih institucija, profesionalnih posrednika i nadležnih organa da identifikuju sumnjive aktivnosti koje su osmišljene da prikriju stvarnog vlasnika i olakšaju činjenje krivičnog dela. U isto vreme, standardi FATF i, samim tim, veliki deo globalne infrastrukture za SPN/SFT, usredsređeni su na otkrivanje i izveštavanje o sumnjivim aktivnostima od strane finansijskih institucija i DNFBP. Mnoge studije slučaja analizirane u ovom izveštaju pokazale su da su informacije koje finansijske institucije imaju od neprocenjive vrednosti za istragu krivičnih dela, a one države koje zahtevaju i druge informacije (primera radi, izveštaje o sredstvima iznad određenog limita i prekograničnim transakcijama) navele su da su ti izveštaji o sredstvima iznad limita bili od značaja za otkrivanje neregularnih finansijskih aktivnosti.

12. Kako se akteri svetske ekonomije sve više povezuju i suverenitet finansijskih granica nestaje, važno je da vlasti imaju pristup odgovarajućim informacijama potrebnim za efikasno izvršavanje njihovih nadležnosti, bilo da je to izveštavanje o sumnjivim transakcijama od strane obveznika izveštavanja ili druge vrste informacije, poput izveštaja o sredstvima iznad limita i prekograničnim transakcijama. Štaviše, standardi FATF pružaju mogućnost državama da koriste nekoliko mehanizama za omogućavanje pravovremenog pristupa informacijama o stvarnim vlasnicima, kao što je vođenje registra informacija o stvarnim vlasnicima koji neke zemlje već imaju, a neke ga uvode. Sistemi koji kombinacijom više pristupa obezbeđuju dostupnost i tačnost osnovnih informacija o stvarnim vlasnicima mogu biti efikasniji od sistema koji se oslanjaju na jedan jedini pristup. Neke države smatraju da postojanje registara stvarnih vlasnika omogućava nadležnim organima

da imaju ažurne i tačne informacije, i da mogu da proveravaju tačnost informacija dobijenih iz drugih izvora.

Pitanja za razmatranje

13. Kao rezultat analiza i konsultacija na kojima se temelji ovaj izveštaj postavljen je čitav niz pitanja koja pomažu u rešavanju slabosti vezanih za prikrivanje stvarnog vlasnika, uključujući:

- Razmatranje uloge nominalnih vlasnika, uključujući mere koje mogu ograničiti njihovu zloupotrebu.
- Potreba za regulisanjem rada profesionalnih posrednika u skladu sa standardima FATF, i važnost napora uloženi u edukaciju profesionalaca o slabostima u vezi sa PN/FT da bi se povećala svest i pomoglo ublažavanje slabosti povezanih sa prikrivanjem stvarnih vlasnika.
- Dalji rad na pronalaženju mogućih rešenja ili mera za sprečavanje zloupotrebe obaveze čuvanja advokatske tajne, odnosno poverenja kojim se prikrivaju informacije o stvarnom vlasniku, što obuhvata pripremu napredne obuke i uputstava za pravnike.
- Omogućavanje da FOS ima pristup najširem rasponu finansijskih informacija.
- Pojačana razmena relevantnih informacija i podataka o transakcijama radi podrške globalnim naporima na poboljšanju transparentnosti podataka o stvarnim vlasnicima.
- Dalji rad na osnovu kojeg će se shvatiti šta se može učiniti da se poboljša kvalitet i blagovremenost prekogranične razmene informacija, uključujući uzajamnu pravnu pomoć.
- Obezbeđivanje resursa i stručnog znanja neophodnih za održavanje registara stvarnih vlasnika, u državama koje ga imaju, i registara pravnih lica u svim državama. Na ovaj način podaci koji su upisani u registar mogu biti adekvatni, tačni i ažurni, i može im se blagovremeno pristupiti.
- Potreba da države razmotre i iskažu slabosti i pretnje koje se odnose na domaća i strana pravna lica i aranžmane, domaće i strane posrednike koji su uključeni u njihovo osnivanje i sredstva kojima ih kriminalci mogu iskoristiti u svrhe PN i drugih krivičnih dela.

14. Široka tema koja stoji u osnovi svih ovih pitanja su informacije, uključujući moguće načine poboljšanja pouzdanosti, pristupa i mehanizama za delotvorniju razmenu tih informacija na domaćem i međunarodnom nivou. U nekim slučajevima, ova pitanja imaju za cilj da pomognu vlastima u pojedinim državama da osmisle odgovor i svoje dalje aktivnosti; u nekim drugim slučajevima pitanjima se definišu oblasti koje zahtevaju dalje istraživanje i angažovanje.

UVOD

15. U poslednje tri decenije, dramatično spajanje međunarodne trgovine i globalnih finansijskih sistema, kao i razvoj interneta i drugih oblika komunikacionih tehnologija, otvorili su nove mogućnosti zloupotrebe sistema kompanija i poslovne strukture od strane kriminalca u cilju prikrivanja finansijskih tokova koji odstupaju od uobičajene prakse i kriminala. Daleko od toga da posluju u senci, ili da vode skriveno poslovanje, kriminalci lažno prikazuju svoje aktivnosti kao zakonito poslovanje a u moru transakcija koje se kreću s kraja na kraj zemljine kugle kriju nezakonito stečena sredstva. Međutim, vidljivost nije isto što i transparentnost, a kriminalci koriste mnoštvo alata, uključujući fantomske firme¹, trustove, druge pravne aranžmane, nominalne vlasnike i profesionalne posrednike, kako bi prikrili istinsku svrhu svojih aktivnosti i stvarno vlasništvo² povezano sa njima.

16. Vlasništvo i kontrola nad nezakonito stečenom imovinom i upotreba pravnih struktura za njihovo prikrivanje poslednjih godina su predmet sve veće pažnje u svetu. Curenje poverljivih informacija iz dve velike međunarodne advokatske firme koje su bile odgovorne za uspostavljanje složenih međunarodnih korporativnih struktura tokom 2015. i 2017.³ omogućilo je informisanje javnosti o tome kako se pravne strukture mogu iskoristiti za skrivanje bogatstva i nezakonito stečenih sredstava.

17. Spособnost država da spreče zloupotrebu pravnih lica i pravnih aranžmana, kao i metode zloupotrebe, predmet su brojnih radova i istraživačkih projekata tokom poslednje decenije ili duže. Studije su objavljivanje od strane različitih međunarodnih tela, poput Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), Svetske banke, Kancelarije Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal i Radne grupe za finansijsku akciju (FATF). Svi zajedno, oni predstavljaju izvor značajnih informacija o zloupotrebi korporativnih struktura za potrebe korupcije i pranja novca; međutim, FATF i

Pravni aranžmani – su namenski trustovi i slični pravni aranžmani
Pravna lica – sva lica osim fizičkih lica koja mogu uspostaviti stalni odnos klijenta sa finansijskim institucijama ili na drugi način posedovati imovinu.

Videti takođe odeljak 1

Egmont grupa finansijsko-obaveštajnih jedinica (Egmont grupa) smatraju da postoji potreba za daljom analizom slabosti povezanih sa podacima o stvarnim vlasnicima, sa posebnim naglaskom na ulogu profesionalnih posrednika, koja će dati odgovore na globalnom nivou. Ovaj izveštaj pokušava da reši tu potrebu.

18. Ova publikacija bavi se makro nivoom, posmatranjem globalnih slabosti i ima za cilj da podrži dalje analize rizika od strane država, finansijskih institucija i drugih pružalaca usluga. Tokom dalje analize rizika, zemlje i profesionalci iz privatnog sektora bi trebalo da razmotre kako će geopolitičko i ekonomsko okruženje, kao i sopstvene strategije za ublažavanje rizika uticati na ranjivosti povezane sa pravicima i posredničkim sektorima koje olakšavaju uspostavljanje i upravljanje pravnim licima.

¹ Za potrebe ovog rada, „fantomske firme“ su registrovane firme koje nemaju samostalno poslovanje, značajnu imovinu, tekuće poslovne aktivnosti ili zaposlene.

² „Stvarno vlasništvo“ ili „stvarni vlasnik“ odnosi se na fizičko lice(a) koje je krajnje lice koje poseduje ili kontroliše klijenta i/ili fizičko lice u čije ime se vrši transakcija. Ovim su obuhvaćena i lica koja vrše krajnju kontrolu nad pravnim licem ili aranžmanom. Pogledajte takođe odeljak „Definicija stvarnog vlasnika“.

³ 2015. godine iz firme sa sedištem u Panami – Mossack Fonseca i 2017. godine iz firme sa sedištem na Bermudskim ostrvima - Appleby

METODOLOGIJA

19. Ovaj projekat su sponzorirali FATF i Egmont Grupa. Projekt se oslanjao na jedinstvene i komplementarne mogućnosti FATF i Egmont Grupe u pokušaju da bolje razume slabosti povezane sa prikrivanjem stvarnog vlasništva i zloupotrebom pružalaca usluga. Predvođen predstavnicima Australije, Nemačke i Francuske, tim projekta je obuhvatio i stručnjake iz: Argentine, Kanade, Indije, Izraela, Italije, Holandije, Novog Zelanda, Ruske Federacije, Singapura, Švajcarske, Velike Britanije, Sjedinjenih Država, Azijsko-Pacifičke grupe za sprečavanje pranja novca (APG), Bangladeša i Nepala, Sekretarijata Akcione grupe za sprečavanje pranja novca u Zapadnoj Africi (GIABA), Grupe supervizora međunarodnih finansijskih centara (GIFCS), tela sličnog FATF na Bliskom Istoku i Severnoj Africi (MENAFATF), Egipta, Komiteta eksperata za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma (MONEYVAL), Međunarodnog monetarnog fonda (MMF), Globalnog foruma OECD o transparentnosti i razmeni informacija u poreske svrhe (OECD Globalni Forum), Svetske banke i FATF Instituta za obuku i istraživanje (FATF TREIN).

20. Pripremajući ovaj izveštaj, projektni tim je analizirao istraživanja tipova PN/FT, procene obaveštajnih podataka, izveštaje o uzajamnoj evaluaciji i akademske izveštaje objavljene od strane niza akademika, međunarodnih organa i država. Detaljan spisak korišćenih javnih izvora nalazi se u Prilogu A. Uz ove javne izveštaje, tim projekta oslanjao se na analizirane izveštaje sa obaveštajnim podacima koje su proizvele finansijsko-obaveštajne službe (FOS), kriminalističko-obaveštajne službe i policijski organi, kao i drugi nadležni organi da bi utvrdio nove trendove i metode koje koriste kriminalci. U mnogim slučajevima ovi izveštaji nisu javno dostupni i u ovom izveštaju su korišćene samo informacije koje se ne smatraju osetljivim.

21. Radionica za razmenu obaveštajnih podataka održana je tokom zajedničkog sastanka eksperata FATF, u aprilu 2017. god u Moskvi, tokom kojeg je 13 delegacija⁴ predstavilo studije slučaja i obaveštajne podatke u vezi sa prikrivanjem stvarnih vlasnika. Održana je i sednica sa privatnim sektorom, uključujući predstavnike banaka, društava pravnika i pružalaca usluga trustovima i kompanijama, što je pomoglo projektnom timu da bolje razume njihovu praksu i izazove u vezi sa pitanjima skrivanja stvarnih vlasnika.

22. Kao deo procesa ciljanih konsultacija sa privatnim sektorom, projektni tim tražio je komentare od 12 međunarodnih organizacija i udruženja koji predstavljaju deo privatnog sektora koji je posebno zainteresovan za datu temu. Te organizacije su predstavnici globalnih finansijskih institucija, DNFBP, organizacija koje prikupljaju podatke, FinTech i RegTech firmi i nevladinih organizacija. Projektni tim dobio je komentare od Koalicije za finansijsku transparentnost; Instituta za međunarodne finansije; Međunarodne bankarske federacije; Međunarodne federacije računovođa; Međunarodnog udruženja RegTech; Međunarodne unije notara; Društva upravnika fondovima i nepokretnom imovinom; Volsberg grupe; i od Radne grupe stručnjaka za sprečavanje pranja novca i sankcije Međunarodnog društva pravnika. Ovi komentari sadržali su i dodatne informacije o slabostima, dodatne pokazatelje rizika i metode za utvrđivanje stvarnih vlasnika.

⁴ Grupu od 13 delegacija činile su: Indonezija, Italija, Izrael, Kirgiska Republika, Holandija, Poljska, Rusija, Španija, Sudan, Švajcarska, Venecuela, Europol i Evropska komisija.

23. Glavni izvori informacija za ovaj izveštaj bile su studije slučaja⁵ koje su dostavili FATF, Egmont Grupa i članovi FSRB. FATF TREIN je obavio analizu 106 studija slučaja i tipova PN/FT koje su podnele 34 države. Ovo je relativno mali uzorak zemalja i odmeravan je prema nekoliko država koje su obezbedile veći broj slučajeva⁶. Analiza FATF TREIN bila je ograničena na informacije poznate nadležnim organima i informacije koje su tada bile saopštene u kratkim opisima slučaja. U nekim slučajevima nadležni organi očigledno nisu znali informacije koje se odnose na šemu pranja novca (predikatno krivično delo ili lokaciju stvarnog vlasnika). U drugim slučajevima, kratak opis predmeta nije sadržavao sve informacije (na primer, vrsta pravnog lica) ili su bile anonimizirane (na primer, država iz koje su usluge bile pružane).

24. Uprkos ovim ograničenjima u vezi sa podacima, opisi predmeta su znatno detaljniji od onih koji se mogu naći u nedavno objavljenim izveštajima o međusobnoj evaluaciji (MER). Pored toga, slučajevi u kojima su utvrđeni datumi, uglavnom su iz skorijeg perioda, i kreću se od 2010. do 2017. Prosečna suma novca koja je oprana u svakom slučaju, za sve slučajeve pregledane u ovom izveštaju, bila je veća od 500 miliona USD.

25. Ovaj izveštaj bavio se tehnikama zloupotrebe povezanim sa prikrivanjem stvarnih vlasnika kao i slabošću pravnih lica, pravnih aranžmana i posrednika koji su obično uključeni u njihovo osnivanje. Izveštajem se ne pokrivaju pretnje koje predstavljaju kriminalci i kako se one mogu razlikovati od jednog do drugog predikatnog dela, kako različita predikatna krivična dela mogu uticati na metode prikrivanja stvarnih vlasnika ili posledice povezane sa rizikom. Izveštaj razmatra uobičajene tehnike koje kriminalci koriste za prikrivanje stvarnih vlasnika i karakteristike okruženja koje doprinose slabostima struktura i posrednika. Nisu učinjeni napor da se obezbedi konačan spisak visokorizičnih država na osnovu ovih rizika vezanih za okruženje, jer je to zbog brojnih faktora karakterističnih za pojedine države nemoguće na globalnom nivou.

Horizontalna studija o ispunjavanju obaveza i nadzoru

26. FATF u periodu od 2016. do 2017. godine sprovodi horizontalnu studiju o ispunjavanju obaveza i nadzoru utvrđivanja stvarnih vlasnika. Svrha studije bila je da se shvati kako se nadgleda obaveza prijavljivanja stvarnih vlasnika, naročito među ključnim profesijama kao što su advokati i PUTK, kao i kakva je uloga registra u osnivanju i upravljanju kompanijama. Horizontalna studija zasnovana je na istraživanju 64 države, uključujući 23 članice FATF, koji su se dobrovoljno prijavile da pruže informacije. Rezultati ove analize prikazani su u Prilogu B ovog izveštaja i, gde je to relevantno, reference vezane za tu studiju nalaze se u celoj publikaciji.

---

⁵ Studije slučaja koje su obezbedili policijski organi i FOS prikazuju različite tehnike, trendove i metode koje koriste kriminalci da bi prikrili stvarne vlasnike.

⁶ Na primer, Holandija je dostavila 19 opisa slučajeva na analizu, dok je Egipat dostavio osam, a Australija i Sjedinjene Države sedam.

DEFINICIJA STVARNOG VLASNIKA

27. Standardi FATF definišu „stvarnog vlasnika“ kao „fizičko lice(a) koje je krajnje lice⁷ koje poseduje(uju) ili kontroliše(u) klijenta i/ili fizičko lice u čije se ime vrši transakcija. Ovim su obuhvaćena i lica koja vrše krajnju kontrolu nad pravnim licem ili aranžmanom“^{8 9}. Ova definicija razlikuje se od definicija „jednog korisnika“ i „više korisnika“, koje mogu obuhvatati i fizičke i pravne osobe i aranžmane, a često se odnose na:

- primaoca dobrotvorne, humanitarne ili druge vrste pomoći putem usluga NVO¹⁰, ili
- osobu(e) koja imaju pravo na pogodnost aranžmana povereničkog fonda¹¹ ili polise osiguranja¹².

28. Razlika između „stvarnog vlasnika“ i „korisnika“ zasniva se na konceptu „krajnje“ kontrole ili koristi, koji se odnosi na *fizičko lice* koje na kraju kontroliše ili koristi imovinu ili transakciju neposrednim ili posrednim sredstvima. Ono što je važno je da „stvarni vlasnik“ uvek mora biti fizičko lice, jer pravno lice ne može vršiti „krajnju“ kontrolu nad imovinom. To je zbog činjenice da pravno lice uvek, neposredno ili posredno, kontrolišu fizička lica. Stoga, iako pravno lice ili aranžman može biti korisnik imovine ili transakcije, određivanje stvarnog vlasnika zahteva otkrivanje fizičkog lica/fizičkih lica koja na kraju kontrolišu ili koriste pravno lice ili aranžman.

29. Koncept krajnje koristi i kontrole takođe je od suštinske važnosti u razlikovanju „stvarnog“ vlasništva od „zakonskog“ vlasništva. Zakonski vlasnik imovine je fizičko ili pravno lice ili aranžman koji je upisan u posedovni list te imovine; međutim, zakonsko vlasništvo nije uvek neophodno da bi se izvršila kontrola nad imovinom ili ostvarila koristi od nje, posebno kada je imovina poverena ili je u vlasništvu pravnog lica. Stoga je od suštinske važnosti da se odredi fizičko lice koje upravlja imovinom, a ne lice koje je upisano u javnu evidenciju kao vlasnik te imovine.

30. Utvrđivanje krajnje kontrole može biti problematično i često je glavni izazov utvrđivanja stvarnog vlasnika. U kontekstu kompanije, kontrolu mogu vršiti akcionari, direktori i više rukovodstvo. Dok se obično smatra da akcionari vrše najveći nivo kontrole nad kompanijom zbog njihove sposobnosti da razreše direktore i ostalo više rukovodstvo i zbog toga što oni imaju koristi od profita kompanije, uloga direktora i višeg rukovodstva ne može se zanemariti. U kontekstu povereničkog fonda-trasta, poverenik vrši kontrolu nad imovinom, ali je po zakonu obavezan da radi u interesu korisnika, koji uglavnom ne može vršiti bilo kakvu kontrolu nad fondom. Osnivač i zaštitnik povereničkog fonda takođe mogu nastaviti da vrše određeni nivo kontrole ili uticaja na fond, uprkos tome što su ustupili zakonsko vlasništvo nad imovinom poveriocu u korist korisnika. Ovo može komplikovati bilo kakve napore da se odredi ko se smatra stvarnim vlasnikom i

⁷ Navođenje „na kraju poseduje ili kontroliše“, a „krajnja efikasna kontrola“ ukazuje na situacije u kojima se vlasništvo / kontrola vrši kroz lanac vlasništva ili pomoću drugih kontrola, nego direktna kontrola.

⁸ Ova definicija treba da se primenjuje i na korisnog vlasnika korisnika koji je prisutan u životnoj ili drugoj politici osiguranja.

⁹FATF, 2012a: str. 113

¹⁰ Isto, str. 59.

¹¹ Isto, str. 113.

¹² Isto, str. 62.

može zahtevati dalje napore da se utvrdi prava priroda odnosa u povereničkom fondu.

31. Kontrola se može vršiti i preko trećih lica, uključujući profesionalne posrednike, članove porodice, saradnike, imenovane i druge fizičke osobe koje su zaposlene ili prisiljene da rade u ime krajnjeg stvarnog vlasnika. Upotreba nominalnih i drugih trećih lica može zakomplikovati napore uložene u otkrivanje krajnjeg stvarnog vlasnika imovine ili transakcije, jer stvarni vlasnik možda nije naveden u formalnoj evidenciji kompanije ili povereničkog fonda u mnogim državama. Iako je važno da nadležni organi imaju sposobnost da razumeju identitet fizičke osobe koja upravlja imovinom, važno je i da nadležni organi razumeju ko ima koristi od nje.

32. Dalje smernice o definiciji "stvarnog vlasnika" nalaze se u okviru *FATF Smernice o transparentnosti i stvarnom vlasništvu*¹³.

---

¹³ FATF, 2014 str. 8

STRUKTURA IZVEŠTAJA

33. Izveštaj je podeljen u četiri celine u kojima se analiziraju posebni aspekti prikrivanja stvarnih vlasnika, na sledeći način:

- **Odeljak 1** ukratko prikazuje **glavne karakteristike različitih pravnih lica i aranžmana**. Analizom studija slučaja koje su obezbeđene za potrebe ovog izveštaja, kao i iskustva policijskih organa i FOS u raznim zemljama, u ovom delu izveštaja došlo se do opštih karakteristika i funkcija pravnih lica i aranžmana koji ih čine ranjivim na zloupotrebu u svrhu prikrivanja stvarnih vlasnika.
- **Odeljak 2** daje pregled **metoda i tehnika** koji se obično koriste za prikrivanje stvarnih vlasnika. Svrha ovog odeljka je da analizira kako se prikrivaju stvarni vlasnici koristeći niz pravnih struktura, posrednika i lažnih aktivnosti. U ovom odeljku analiziraju se tri metode: generisanje složenih vlasničkih i kontrolnih struktura, prikrivanje odnosa između imovine i stvarnog vlasnika i lažiranje aktivnosti. Ove metode čini niz tehnika, čija će ocena biti osnova za procenu ranjivosti pravnih lica, aranžmana i posrednika u kasnijim delovima izveštaja.
- **Odeljak 3** analizira ključne **profesionalne posredničke sektore** koji su uključeni u uspostavljanje i upravljanje pravnim licima i aranžmanima, odnosno pravnike, računovođe i PUTK sektor. U ovom odeljku daje se pregled glavnih uloga ovih posredničkih sektora u uspostavljanju pravnih struktura, usluga koje pružaju, a koje kriminalci obično eksploatišu kao i drugih karakteristika koje ove profesionalce čine ranjivim na eksploataciju. Svrha ove analize je da se utvrdi na koji način se profesionalni posrednici iskorišćavaju, svesno i nesvesno, da utiču na šeme i metode kojima se prikrivaju stvarni vlasnici u cilju obaveštavanja o proceni rizika i strategijama ublažavanja.
- **Odeljak 4** daje pregled ključnih **ranjivosti okruženja**, uključujući ranjivosti države i poslovne prakse, koje doprinose ranjivostima pravnih lica, pravnih aranžmana i profesionalnih posrednika analiziranim u nastavku izveštaja. U odeljku se ne daje konačan spisak država visokog rizika, jer će se rizici država razlikovati od države do države. Umesto toga, svrha ovog odeljka je da podrži analizu rizika koje vrše FOS, organizacije koje pružaju finansijske usluge i profesionalni posrednici.

34. Prilikom analiziranja glavnih karakteristika koje vode do zloupotrebe pravnih lica i pravnih aranžmana, slabosti profesionalnih posrednika i okruženja koje mogu olakšati njihovo pojavljivanje, u izveštaju je naveden niz pitanja koja treba razmotriti. Šira tema koja stoji u osnovi svih ovih pitanja tiče se informacija, kao i mogućih načina poboljšanja pouzdanosti, pristupa i mehanizama za delotvorniju razmenu tih informacija na domaćem i međunarodnom nivou. U nekim slučajevima, ova pitanja imaju za cilj da dođu do podataka koje će pomoći državama u daljim aktivnostima; dok neka druga pitanja otkrivaju oblasti koje zahtevaju dalje istraživanje i angažovanje.

ODELJAK 1 - ZLOUPOTREBA PRAVNIH LICA I ARANŽMANA

35. Pravna lica i aranžmani igraju važnu ulogu u globalnoj trgovini i predstavljaju kamen temeljac modernih ekonomija. U najvećem delu, pravna lica i aranžmani služe legitimnim, zakonitim i smislenim svrhama. Međutim, jedinstveni pravni status pravnih lica i aranžmana takođe su podložni zloupotrebi putem složenih šema kojima se prikrivaju stvarni vlasnici i, u mnogim aspektima, prikriva se i stvarni razlog za držanje imovine i obavljanje povezanih transakcija. Pravna lica mogu dati legitimitet nezakonitim aktivnostima, sakriti umešanost ključnih aktera i strana koje imaju kontrolu, i uglavnom ometaju krivične istrage u zemlji i inostranstvu. Iako se u ovom odeljku prepoznaje legitimna uloga pravnih lica i aranžmana, ovde se ukratko predstavljaju karakteristike različitih vrsta pravnih lica i aranžmana i način na koji se oni koriste kako bi se olakšalo činjenje krivičnih dela i prikrili stvarni vlasnici.

36. Važno je napomenuti da su informacije u ovom odeljku date da pomognu finansijskim institucijama i profesionalnim posrednicima u analizi rizika. Nije namera da se kaže da su neki određeni oblici pravnih lica ili aranžmana obavezno visokorizični ili da ih obavezno prati nizak rizik. Subjekti privatnog sektora se ohrabruju da, za svaki slučaj, primenjuju pristup zasnovan na riziku u odnosu sa svojim klijentima i transakcijama.

Pravna lica

37. Gledano iz šire perspektive, postoje brojne vrste pravnih lica koje postoje pod mnoštvom različitih zakona o privrednim društvima, što otežava policijskim organima da pronađu imovinu pravnih lica u brojnim zemljama. Pravna lica, posebno kompanije, važan su deo većine šema i struktura kojima se prikrivaju stvarni vlasnici. Gotovo svi slučajevi analizirani u ovom izveštaju obuhvatali su najmanje jednu kompaniju. Razlika između pravnih i fizičkih lica je ključna karakteristika koja utiče na ovu popularnost.

38. Imajući u vidu širok spektar pravnih lica koji postoje širom sveta, analiza sličnosti i razlika među oblicima pravnih lica nadmašila bi obim ovog projekta. Štaviše, većina studija slučaja nije pružila konkretan uvid u vrste i pravne karakteristike pravnih lica koje se koriste u programima pranja novca. Kao takav, izveštaj iznosi šire karakteristike pravnih lica i bez procene svih raspoloživih i posebnih oblika pravnih lica. Jedan od faktora koji bi mogao doprineti većoj učestalosti zloupotrebe određene vrste pravnog lica je nepostojanje tačnih i ažurnih podataka o njegovom vlasništvu i upravljanju, što, kako pokazuje Horizontalna studija¹⁴, i dalje izazov u mnogim državama.

39. Prilikom definisanja kategorija pravnih lica mora se praviti razlika između partnerstva s jedne strane i korporacije ili akcionarskog društva, odnosno trgovinske firme, s druge. U opštem obliku partnerstva, svi partneri navedeni u ugovoru o partnerstvu su vlasnici i vrše kontrolu. S tim u vezi, mogućnost zloupotrebe opšteg partnerstva za prikrivanje stvarnih vlasnika značajno je smanjena, jer upravljanje direktno obavljaju partneri i nema pravne segregacije između fizičkih i nezavisnih pravnih lica. Isto se može reći i za generalne partnere komanditnog društva; međutim, ograničeni partneri mogu imati koristi od određenog stepena anonimnosti delujući isključivo kao partneri koji investiraju bez obzira na njihovu stvarnu ulogu u partnerstvu. Međutim, zbog svoje ograničene

¹⁴ Videti, posebno, pitanje 3. Horizontalne studije u Prilogu B

odgovornosti, ograničeni partneri uglavnom imaju delimičnu kontrolu nad tim partnerstvom.

40. Za razliku od partnerskih odnosa, kapitalno učešće akcionara je ono što je važno za akcionarska društva, a ne njihove „ličnosti“. Za razliku od partnerskih društava, akcionarska društva su uvek odvojeno pravno lice i često se kontrolišu i poseduju preko akcija, koje se mogu redovno prenositi i prodavati, a da ne utiču na postojanje samog akcionarskog društva. Hibridna konstrukcija društava sa ograničenom odgovornošću (DOO preduzeća) i trgovinskih kompanija sa ograničenom odgovornošću (LTD) i fondacija razlikuju se od akcionarskih društava i dalje su detaljnije opisani.

41. Glavna karakteristika preduzeća je strogo razdvajanje fizičkog lica koje ulaže u vlasništvo preduzeća i poseduje ga akcijama i pravnog lica samog preduzeća. Pravno lice preduzeća omogućava vođenje poslovanje i posedovanje imovine kao pravno lice, što povlači za sobom sva prava i odgovornosti za sve dugove i obaveze koje preuzme. Ova pravna struktura omogućava fizičkom licu da učestvuje u poslu bez otkrivanja svog ličnog identiteta¹⁵. Iako su akcionari u vlasništvu kompanije, oni obično nisu aktivno uključeni u funkcije upravljanja, već umesto toga biraju ili postavljaju odbor direktora koji će upravljati kompanijom u svojstvu fiducijara¹⁶.

42. Privatna preduzeća, kao što su društva sa ograničenom odgovornošću (DOO)¹⁷, ograničena su na različite načine (mogu imati ograničen broj akcionara, prenos akcija može se raditi samo overom notara, itd.), Zavisno od države u kojoj su osnovani DOO mogu biti kombinacija elemenata partnerstva i akcionarskog društva. Iako se malo razlikuju od zemlje do zemlje, osnovni koncepti su isti. Za razliku od kompanija kojima se trguje javno, oni ne nude svoje akcije javnosti, i zato su predmet manje strogog režima finansijskog izveštavanja i nadzora. Akcije društva sa ograničenom odgovornošću ne mogu se javno ponuditi i trgovati, a često se neka ograničenja odnose na prenos akcija. Iako članovi mogu direktno upravljati DOO, ovu funkciju obično obavljaju menadžeri ili direktori. Pravila o vlasništvu i pravima kontrole određuju se ugovorom, koji možda nije javno dostupan. Ugovor daje članovima visok stepen slobode u određivanju podele vlasništva i kontrole među članovima,¹⁸ i prostor za iskoršćavanje nominalnih direktora i prikrivanje pravog vlasničkog i upravljačkog aranžmana, a time i stvarnih vlasnika.

43. Fondacije su zasebna pravna lica bez vlasnika ili akcionara kojima generalno upravlja odbor direktora. Fondacije su uglavnom ograničene na pružanje usluge u javnu korist, mada nekoliko država dozvoljava osnivanje fondacija u privatne svrhe (privatne fondacije¹⁹). Obično postoje zaštitne mere na osnovu kojih je fondacija dovoljno nezavisna od osnivača; međutim, fondacije su ranjive na eksploataciju u

¹⁵ Zakoni o hartijama od vrednosti mogu doneti transparentnost do određene mere, kao što je zahtev da kompanije na berzi dostavljaju obaveštenje ako akcije nekog od akcionara premaše određeni udeo.

¹⁶ Van der Does de Villebois, E. i dr. (2011: str. 162) tvrde da su kompanije najviše zlopotrebljavani korporativni instrument koji se javlja u studijama slučaja. Zbog toga što su se autori studije usredsredili na korupciju, oni detaljno razmatraju kako se korporacije kao instrumenti mogu koristiti za prikrivanje vlasništva i kontrole.

¹⁷ Izraz „društvo sa ograničenom odgovornošću“ ovde treba da obuhvati različite oblike ove vrste kompanija u nekoliko zemalja (npr. LLC u SAD; Pvt Ltd. u Velikoj Britaniji, Irskoj, Indiji, Hong Kongu; GmbH u Nemačkoj, Austriji, Lihtenštajnu; BV u Holandiji; SARL u Francuskoj).

¹⁸ Van der Does de Villebois, E. i dr., 2011: str. 164.

¹⁹ Privatne fondacije sprovode neprofitne aktivnosti u ime svojih članova ili osnivača. Ova struktura se može naći u mnogim zemljama, uključujući Nemačku, Bugarsku, Panamu, Holandiju i Švedsku. Privatnu fondaciju obično finansira pojedinac ili mala grupa pojedinaca. Fondacija ima pravnu ličnost na osnovu pismenog akta i priznavanjem ovog statusa od strane nadzornog organa. Početna registracija fondacije osnovane u privatne svrhe obično je brža i manje zahtevna od postupka potrebnog za javnu fondaciju. Računovodstveni zahtevi su takođe jasniji, a troškovi održavanja i administracije takođe su niži.

svrhu pranja novca, posebno kada zakoni omogućavaju osnivaču da vrši kontrolu nad fondacijom. Samo mali broj slučajeva analiziranih u ovom izveštaju odnosio se na oslanjanje na fondacije.

44. Kao što je ranije rečeno, u ovom izveštaju nisu izvedeni nikakvi konkretni zaključci o ugroženosti određenih oblika pravnog lica, jer navedeni slučajevi nisu sadržavali dovoljno informacija o vrstama pravnih lica koja se koriste u finansijskim krivičnim delima da bi se omogućili zaključci. Međutim, može se konstatovati da su skoro svi slučajevi analizirani u ovom izveštaju uključivali upotrebu preduzeća, što ukazuje da su ona kao sredstvo izuzetno privlačna za zloupotrebu. Nadalje, fondacije su se pojavljivale u samo malom broju slučajeva, a još manji broj studija slučaja pokazao je oslanjanje na partnerstvo u cilju prikrivanja stvarnih vlasnika.

45. Identifikovan je niz karakteristika koje kriminalcima omogućavaju eksploataciju pravnih lica radi prikrivanja stvarnih vlasnika. Mnogi od njih - uključujući fantomske i neaktivne kompanije^{20 21} i firme koje služe kao paravani²², kao i izgradnju složenih lanaca vlasnika uz pomoć brojnih pravnih lica, deljenjem imovine i administracije preduzeća u različitim zemljama i upotrebom formalnih i neformalnih nominalnih direktora i akcionara - analizirani su u odeljcima 2 i 4 ovog izveštaja.

Pravni aranžmani

46. Jedan od načina da se fiducijarni odnos prevede u pravni aranžman, posebno u zemljama sa anglosaksonskim pravnim sistemom, jeste poravnanje kod povereničkog fonda. Iako ne postoji univerzalna definicija, sa funkcionalnog stanovišta može se reći da se kod povereničkog fonda razlikuju zakonita imovina, upravljanje i ekonomska korist od imovine²³.

47. Poverenički fond-trast se može koristiti za postizanje različitih ciljeva, uključujući:

- prenošenje upravljanja imovine trećoj strani kako bi se organizovalo nasledstvo i time zaštitila imovina za potrebe dece, članova porodice ili ranjive odrasle
- upravljanje zajedničkom imovinom skupa preduzeća (poput zajma od strane konzorcijuma banaka u korporativnom bankarstvu, gde vodeći zajmodavac daje zajam i upravlja zajmom za ostale sekundarne zajmodavce, koji samo potpisuju ugovor o zajmu),
- finansiranje dobrotvornih usluga uz pomoć posredničkih fondova koji prikupljaju novac,

²⁰ U svrhu ovog rada, „neaktivna kompanija“ smatra se registrovanom kompanijom koja ima neaktivne akcionare, direktore i sekretare i ostaje u mirovanju tokom dužeg perioda, čak i ako je već uspostavljen odnos sa klijentom.

²¹ Budući da se *neaktivne kompanije* mogu takođe smatrati vrstama *fantomskih kompanija*, posebno nakon njihove prodaje ili prenosa vlasništva, moguće je da su prilikom pisanja studija slučaja bivše neaktivne kompanije nazivane fantomskim kompanijama.

²² Za potrebe ovog izveštaja, „firma paravan“ je u potpunosti funkcionalno društvo sa svim karakteristikama legitimnog poslovanja, koje služi za prikrivanje nedozvoljenih finansijskih aktivnosti koje se vrše. Firme koje se koriste kao paravani su često kompanije sa intenzivnim kretanjem novca.

²³ U FATF preporukama navodi se član 2 Haške konvencije o zakonu primenljivom na povereničke fondove i o njihovom priznavanju (Haška konvencija o povereničkim fondovima) kada se razmatra način definisanja povereničkog fonda-trasta. Ključne karakteristike trasta prema Haškoj konvenciji su odvajanje sredstava od mase imanja poverioca, posedovni list imovine glasi na ime poverenika ili na ime drugog lica u ime poverenika i postoji odredba koja daje ovlašćenje povereniku da upravlja imovinom u skladu sa uslovima pod kojima je uspostavljen poverenički fond-trast.

- ulaganje novca za potrebe finansiranja važnih troškova u budućnosti (npr. školarine ili penzije).

48. Iako su poverenički fondovi ponekad izvor nesporazuma između stručnjaka anglosaksonskog i kontinentalnog prava, oni su se proširili na zemlje obe pravne tradicije. Iako imaju dugu i bogatu istoriju prema anglosaksonskom pravu, u zemljama kontinentalnog prava njihov koncept je nedorečeniji; međutim, vredi napomenuti da slični pravni aranžmani postoje u nekim zemljama kontinentalnog prava i predstavljaju istu strukturu ili funkciju kao „fiducije“ u zemljama sličnog pravnog sistema (mada se ova poslednja vrsta pravnog aranžmana ne može koristiti da bi se zaveštala imovina)²⁴.

49. U Horizontalnoj studiji je utvrđeno da je 60% država koje su bile obuhvaćene studijom omogućilo uspostavljanje povereničkih fondova ili drugih sličnih pravnih aranžmana u skladu sa svojim domaćim zakonima²⁵. Pored toga, 21% odgovora bilo je iz država koje nisu regulisale pravni aranžman zakonom, ali koje na izvestan način priznaju strane pravne aranžmane i dozvoljavaju da izvesni nadzorni organi i drugi formiraju i upravljaju stranim pravnim aranžmanima iz njihove nadležnosti (npr. u okviru Haške konvencije o povereničkim fondovima). Konačno, 19% država je u svojim odgovorima navelo da ne priznaju (npr. na sudovima ili u svom poreskom sistemu) pravne aranžmane, bilo da su osnovane u skladu sa domaćim ili stranim zakonima.

50. Osim namere da se razdvoje vlasnici upisani u javne evidencije u stvarni vlasnici, nije jasno zašto kriminalci iskorišćavaju povereničke fondove u šemama pranja novca. Može postojati mnoštvo razloga različitih od slučaja do slučaja. Kriminalci mogu iskoristiti odredbe o poverljivosti koje se primenjuju na određene pravne aranžmane da spreče nadležne organe da razotkriju stvarnu vlasničku strukturu. Ovo posebno važi za šeme u koje su umešani strani poverenički fondovi. Zaista, oslanjanje na strane povereničke fondove može nositi sa sobom rizik od primene nezakonite prakse odnosno da će kriminalci maksimalno koristiti različit tretman ovih pravnih aranžmana od strane poreskih vlasti i potencijalni nedostatak njihove koordinacije. U slučajevima analiziranim za potrebe pripreme ovog izveštaja, kriminalci su se oslanjali na strane države u približno istim razmerama prilikom uspostavljanja pravnih lica i pravnih aranžmana.

51. Zbog svoje složenosti i troška uspostavljanja pravni aranžmani nisu u tolikoj meri iskorišćavani od strane kriminalaca, u poređenju sa plodnom eksploatacijom pravnih lica. Koristi povezane sa upotrebom pravnih aranžmana, uglavnom razdvajanje upisanog i stvarnog vlasništva, možda nisu dovoljno značajne da bi zaslužile dodatnu investiciju u poređenju sa troškovima, dostupnošću i karakteristikama pravnih lica. Relativna učestalost upotrebe pravnih aranžmana u slučajevima analiziranim za potrebe pripreme ovog izveštaja (otprilike jedna četvrtina svih slučajeva) može biti posledica činjenice da su mnogi slučajevi uključivali sofisticirana predikatna dela koja su donosila značajne koristi i na taj način garantovali dodatna ulaganja.

²⁴ Poverenički fondovi su se razvili u zemljama koje imaju anglosaksonsko pravo, ali važno je napomenuti da su zemlje kontinentalnog prava koje ne priznaju povereničke fondove često uspostavljale različite mehanizme za ispunjavanje istih funkcija kojima služe poverenički fondovi. Na primer, iz evropske perspektive, može se uzeti u obzir da široko razvijeni ugovor o „životnom osiguranju“ koristi iste principe kao i poverenički fond, gde posednik traži od poverioca da upravlja sredstvima u ime treće strane (korisnika).

²⁵ Videti, naročito, pitanje 2 u Horizontalnoj studiji u Prilogu B

ODELJAK 2 - TEHNIKE PRIKRIVANJA STVARNOG VLASNIKA

52. Kriminalci koriste čitav niz tehnika i mehanizama da prikriju stvarno vlasništvo nad imovinom i transakcijama. Mnoge opšte mehanizme/tehnike prikazane su u prethodnim studijama FATF, uključujući *FATF smernice o transparentnosti i stvarnom vlasništvu* iz 2014. godine. Prema izveštaju uz uputstva FATF²⁶ informacije o stvarnim vlasnicima obično se prikrivaju korišćenjem:

- fantomskih kompanija²⁷, posebno u slučajevima kada se strani vlasnici nalaze u različitim državama,
- složenih vlasničkih i kontrolnih struktura
- akcija na donosioca i meničnog ovlašćenja
- pravnih lica kao direktora u neograničenoj meri
- formalnih nominalnih akcionara i direktora kod kojih identitet predlagača nije poznat,
- neformalnih nominalnih akcionara i direktora, kao što su bliski saradnici i porodica
- povereničkih fondova i drugih pravnih aranžmana koji omogućavaju odvajanje stvarnog vlasništva i korisnika imovine
- posrednika u formiranju pravnih lica, uključujući profesionalne posrednike.

53. Dodatne tehnike i mehanizmi koji nisu istraženi u prethodnim uputstvima FATF odnose se na upotrebu neaktivnih kompanija²⁸ i kompanija koje služe kao paravani²⁹, sačinjavanje naziva koji dovode u zabludu, lažnih zajmova i faktura i prijavljivanje brojnih korisnika. Sve u svemu, ključne tehnike koje kriminalci koriste za prikrivanje stvarnog vlasništva mogu se svrstati u tri šire metode:

- **stvaranje složenih vlasničkih i kontrolnih struktura** korišćenjem pravnih lica i pravnih aranžmana, posebno kada su uspostavljeni u više država
- **oslanjanje na fizička lica i finansijske instrumente prilikom prikrivanja odnosa između stvarnog vlasnika i imovine**, uključujući akcije na donosioca, nominalne direktore i profesionalne posrednike i
- **lažne aktivnosti** realizovane putem lažnih kredita, lažnih faktura i davanjem imena koje navode na pogrešan zaključak.

54. Ove metode i tehnike su detaljnije izložene u nastavku kako bi se dao kontekst uloge pravnih lica, aranžmana i profesionalnih posrednika u prikrivanju stvarnih vlasnika.

²⁶ FATF, 2014: str. 6.

²⁷ Za potrebe ovog rada, „fantomске kompanije“ su preduzeća koja su registrovana, ali koja nemaju samostalno poslovanje, značajnu imovinu, tekuće poslovne aktivnosti ili zaposlene

²⁸ Za potrebe ovog rada, „neaktivna kompanija“ je registrovana kompanija koja ima neaktivne akcionare, direktore i sekretare i ostaje u mirovanju tokom dužeg perioda, čak i ako je već uspostavljen odnos sa klijentom.

²⁹ Za potrebe ovog rada, „kompanija koja predstavlja pravani“ je u potpunosti funkcionalna kompanija sa svim karakteristikama legitimnog poslovanja koja obično obuhvata intenzivan tok gotovine.

Stvaranje složenih vlasničkih i kontrolnih struktura

55. Ključni metod koji se koristi za prikrivanje stvarnih vlasnika podrazumeva upotrebu pravnih lica i aranžmana za stvaranje distance između stvarnog vlasnika i imovine kroz složene vlasničke lance. Dodavanje brojnih slojeva vlasništva između imovine i stvarnog vlasnika u različitim državama i korišćenje različitih vrsta pravnih struktura može sprečiti otkrivanje i obeshrabrivati inspektore u istrazi.

56. U više od polovine studija slučaja dostavljenih za potrebe pripreme ovog izveštaja javljaju se složene vlasničke strukture u kojima se javljala direktna i indirektna kontrola. Ove složene strukture postignute su osnivanjem lanaca vlasnika, koji su često uključivali određeni broj pravnih lica i aranžmana u više država, kojima je stvorena distanca između stvarnog vlasnika i imovine preduzeća. U samo malom broju slučajeva stvarni vlasnik je zadržao zakonito vlasništvo kroz komplikovanu strukturu bez upotrebe posrednika. Ruska studija slučaja u nastavku (studija slučaja 88) pokazuje kako su složene vlasničke strukture, koje uključuju brojne strane kompanije i bankovne račune, korišćene za prikrivanje stvarnog vlasnika nad proneverenim javnim sredstvima i drugom imovinskom koristi.

57. Postoji nekoliko ograničenja u pogledu uspostavljanja lanaca vlasnika unutar i preko različitih država.³⁰ Pravnim licima je dozvoljeno da poseduju akcije u kompanijama sa sedištem u bilo kojoj zemlji, dok mnoge zemlje omogućavaju da pravna lica budu direktori kompanija. Fantomske firme i firme koje služe kao paravani imaju značajnu ulogu u najsloženijim strukturama koje su otkrile FOS i drugi nadležni organi, dok su poverenički fondovi i drugi pravni aranžmani ređe uočavani.

58. Složene strukture vlasnika i kontrole same po sebi nisu protivzakonite. Često ove korporativne strukture služe zakonitim svrhama i omogućavaju širok spektar komercijalnih aktivnosti, preduzetničkih poduhvata i upravljanja ličnim finansijama. Napredak u komunikacionim tehnologijama, lakoća putovanja i drugi efekti globalizacije povećavaju dostupnost globalnih finansijskih i poslovnih centara svim segmentima stanovništva, izvan velikih korporacija i pojedinaca sa visokom neto vrednošću. Kompleksne vlasničke strukture mogu pojednostaviti poslovne transakcije za kompanije koje redovno trguju sa većim brojem zemalja, pružaju usluge međunarodnim klijentima ili čiji se poslovni procesi (kao što su proizvodnja ili istraživanje i razvoj) delom odvijaju u drugoj zemlji. Porodična preduzeća, javna ili komercijalna preduzeća u vlasništvu ili pod upravom države ili kompanije kojima se trguje javno često koriste složene kontrolne strukture da bi bolje organizovale svoje poslove. U tim slučajevima, finansijska institucija, pravni/računovodstveni stručnjak ili drugi pružalac usluga biće u mogućnosti da lako utvrdi stvarnog vlasnika nad strukturom. Ove strukture su uglavnom transparentne za nadležne vlasti i predstavljaju minimalnu slabost kada je reč o prikrivanju stvarnog vlasnika.

59. Uprkos tome što su mnoge složene vlasničke i kontrolne strukture legitimne, ove strukture se takođe mogu koristiti za prikrivanje stvarnog vlasnika, izbegavanje poreskih obaveza, prikrivanje bogatstva i pranje prihoda stečenih kriminalom. Složene strukture se takođe koriste u lažnim investicionim šemama, kod feniks firmi³¹, za izdavanje lažnih faktura i u drugim vrstama prevara. U većini studija slučaja u kojima su se kao predikatna dela javljale utaja poreza i lažne investicione

³⁰ Van der Does Villebois, E. et al., 2011: str. 53.

³¹ Nelegalna aktivnost feniks firmi je stvaranje nove kompanije za nastavak poslovanja kompanije koja je namerno likvidirana kako bi se izbeglo plaćanje dugova, uključujući poreze, poverioce i prava zaposlenih.

šeme i prevare zabeležena je pojava složenih struktura za prikrivanje stvarnih vlasnika.

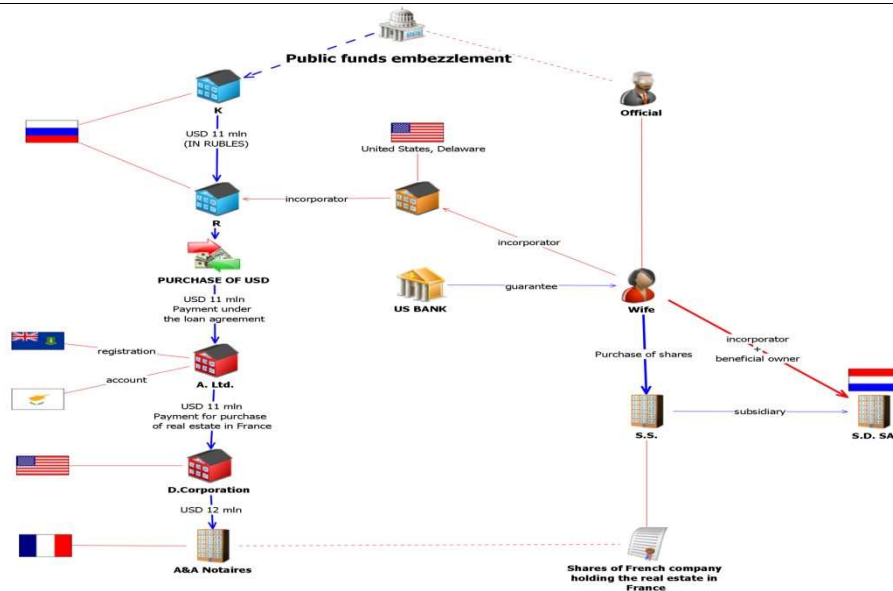
60. Pojavljivanje brojnih pravnih lica ili aranžmana u okviru jedne registrovane strukture, kao i upotreba brojnih bankovnih računa i nominalnih direktora, mogu značajno da pomognu FOS, i drugim nadležnim organima i finansijskim institucijama da otkriju i potvrde identitet stvarnog vlasnika. To je teže kada se strukture vlasnika protežu na brojne države. Uprkos zajedničkim naporima mnogih zemalja da poboljšaju razmenu finansijskih obaveštajnih podataka i informacija o kompanijama, uzajamna pravna pomoć i druge procedure upućivanja bilateralnih ili multilateralnih zahteva za dostavljanje informacija često su spore ili su zakomplikovane različitim pravnim preprekama. Policijski organi i FOS izveštavaju da, nakon dugotrajnih procesa razmene informacija sa međunarodnim kolegama, dobijene informacije često pokazuju da je kompanija od interesa u vlasništvu drugog pravnog lica ili aranžmana u drugoj zemlji. Horizontalna studija pokazala je da postoje značajni izazovi kod prikupljanja tačnih i ažurnih informacija o pravnim licima u mnogim državama³². Kao rezultat, što je veći broj kompanija i zemalja koje su uključene u korporativnu strukturu, to su veći i izazovi povezani sa pravovremenim otkrivanjem krajnjeg stvarnog vlasnika.

---

³² Vidi, posebno, pitanje 3. Horizontalne studije u Prilogu B.

Studija slučaja 88 - Rusija

Proneverena javna sredstva u vrednosti od 300 miliona ruskih rubalja (11 miliona američkih dolara) prebačena su sa računa kompanije K na račun kompanije R. Kompanija R, korporacija sa sedištem u Delaveru, je u vlasništvu i pod upravom Ruskinje, supruge osumnjičenog državnog funkcionera. Istog dana kompanija R prenela je 11 miliona dolara kao zajam na račun kompanije A (BDO) koju vodi kiparska banka. Kompanija A je tada prebacila više od 11 miliona dolara kompaniji D (SAD) za kupovinu nekretnina u Francuskoj. Kompanija D prebacila je više od 12 miliona dolara francuskom notararu. Podaci FOS iz Luksemburga pokazali su da je jedna od američkih banaka bila garant osumnjičene supruge u transakciji kupovine akcija francuske kompanije - i vlasnika nekretnine. Transakcija je obavljena preko SS kompanije - francuske podružnice luksemburškog d.o.o., koje je osnovala i u vlasništvu držala ista osoba. Analiza je pokazala da su ta dva lanca međusobno povezana i da je nekretnina kupljena prihodima od proneverenih javnih sredstava u korist supruge državnog službenika.

Fantomske firme i neaktivne firme

61. *Smernice o transparentnosti i stvarnom vlasništvu FATF za 2014. godinu* sadrže sledeću definiciju **fantomske firme**: to su „registrovane kompanije koje nemaju značajne poslovne aktivnosti ili sa njima povezana sredstva”³³. Izveštaj FATF za 2013. godinu, *Ranjivost pravnika na pranje novca i finansiranje terorizma* navodi sličnu definiciju³⁴ u svom opisu upotrebe fantomskih firmi kao tehniku plasiranja ili raslojavanja nezakonito stečenih sredstava. Kao što je istaknuto u izveštaju za 2013. godinu, fantomske firme mogu služiti legitimnoj svrsi, mogu biti sredstvo za obavljanje transakcija prilikom spajanja kompanija ili zaštite korporativnog imena od druge strane.

62. Uprkos svojoj zakonitoj svrsi, fantomske firme su najčešća vrsta pravnog lica koja se koristi u šemama i strukturama kojima se prikriva stvarni vlasnik. Od studija

³³ FATF, 2014. str. 6

³⁴ FATF, 2013. str. 55

slučaja analiziranih u ovom izveštaju, više od polovine se posebno odnosilo na upotrebu fantomskih firmi; međutim, verovatno je da je stvaran broj veći, jer je moguće da su mnoge zemlje navodile pravna lica u opštem smislu, umesto da preciziraju prirodu privrednog društva koje je bilo umešano. Fantomske firme mogu se koristiti u složenim strukturama koje uključuju raspodelu imovine na više pravnih lica u više država. Kada se ove strukture koriste u nezakonite svrhe, novac može teći kroz više slojeva fantomskih firmi pre nego što se konačno podigne u gotovini ili prebaci na krajnje odredište u inostranstvu. Od slučajeva koji su obuhvatali fantomske firme, kod većine je bilo reči o firmama sa sedištem u stranoj državi.

63. Fantomske firme se teško otkrivaju, jer se registracija ovakvih firmi često ne razlikuje od registracije preduzeća koja su formirana u druge svrhe; međutim, postoji niz karakteristika i pokazatelja koji mogu ukazivati na to da je kompanija fantom, primera radi firma koristi samo adresu svog poštanskog sandučeta, nema zaposlenih (ili ima samo jedno zaposleno lice) i ne plaća porez i/ili doprinose. Štaviše, mnoge fantomske kompanije nemaju fizičko prisustvo i geografski su usidrene putem pružaoca usluga trastovima i kompanijama i nominalnih direktora sa ograničenom ulogom u upravljanju i vođenju fantomske firme. Ovo je poseban problem fantomskih firmi i predstavlja značajnu ranjivost na koju treba obratiti pažnju prilikom uspostavljanja poslovnih odnosa sa kompanijama koje pokazuju karakteristike fantomske firme.

64. Pojava fantomskih firmi u složenim korporativnim strukturama kojima se prikriva stvarni vlasnik je dosledna i trajna tehnika koju koriste kriminalne grupe, korumpirani pojedinci i profesionalci kao njihovi saučesnici. Lakši pristup fantomskim firmama za strane državljane, koji je omogućen rastom globalnih komunikacija i spajanjem međunarodnih trgovinskih tržišta, pogoršao je ovo pitanje.

65. Kao i kod fantomskih firmi, neaktivne firme služe u legitimne svrhe. U teoriji, neaktivne firme omogućavaju investitorima ili ljudima koji planiraju novi poduhvat mogućnost da se oslone na firmu u roku od nekoliko sati kako bi se zadovoljile vremenski osetljive potrebe. Tamo gde je neaktivna kompanija već nekoliko godina u funkciji, novi vlasnik može da koristi trajanje firme da pomogne u obezbeđivanju poslovnih odnosa ili kreditnih linija; neke neaktivne firme su možda već postale klijenti finansijskih institucija, olakšavajući pristup međunarodnom finansijskom sistemu.

66. Kada se neaktivna kompanija proda, neaktivni akcionari prenose svoje akcije kupcu, a direktori podnose ostavke. Kao deo transfera, kupac može dobiti kreditnu istoriju kompanije, ako je dostupna. Povremeno će direktori kompanija nastaviti da funkcionišu kao nominalni direktori, posebno kada je neaktivnu firmu uspostavio i prodao pružalac usluga trastovima i kompanijama. U tim slučajevima, jedina prividna promena u kompaniji je promena vlasnika. Međutim, promena vlasnika će biti vidljiva samo ako se pravilno evidentira u registrima pravnih lica. To se često „previđa“ u slučajevima kada se neaktivne firme koriste za prikrivanje stvarnog vlasnika. Policijski organi i FOS izvestile su da postoji bojazan da se promena vlasnika nakon prodaje firme ne evidentira uvek na ispravan način.

67. Uprkos teorijskoj upotrebi neaktivne firmi u prikrivanju stvarnog vlasnika, samo su dve studije slučaja analizirane u ovom izveštaju predočile umešanost neaktivnih firmi. Stoga je nepoznata zastupljenost neaktivnih firmi u šemama za skrivanje stvarnog vlasnika. Moguće je da je upotreba neaktivnih firmi za

prikrivanje stvarnog vlasnika veća nego što je prikazano u studijama slučaja u ovom izveštaju, jer su neke neaktivne firme u studijama slučaja verovatno označene kao „fantomske firme“. Takođe je verovatno da vrednost neaktivnih kompanija pretežno leži u prethodnom postojanju nominalnih direktora i akcionara. Mnogi pružaoci usluga trastovima i kompanijama će nuditi usluge nominalnih direktora novoosnovanim fantomskim firmama, što, uprkos pogodnostima koje nude, može smanjiti oslanjanje na neaktivne firme.

Studija slučaja 19 - Ekvador

Javni funkcioneri u Ekvadoru, zajedno sa rođacima i pojedincima povezanim s advokatskim kancelarijama, osnovali su niz neaktivnih kompanija u nekoliko zemalja radi primanja mita. Isplate mita izvršene su preko pojedinaca koji imaju veze sa kompanijama koje dobavljaju robu i pružaju usluge javnoj instituciji u naftnom sektoru. Da bi izvršili isplate i sakrili stvarne korisnike transfera, dobavljači su osnovali firme u Panami, Hong Kongu, na Britanskim Devičanskim ostrvima, na Bahamima, u Urugvaju i SAD.

Studija slučaja 26 - Egipat

Optužena lica uspostavila su šest britanskih fantomskih kompanija na Devičanskim ostrvima i koristili su bankovne račune ovih kompanija za pranje prihoda od kriminala u ukupnom iznosu većem od milijardu EGP (egipatskih funti). Predikatno krivično delo bilo je „nezakonito sticanje prihoda“. Svih šest fantomskih kompanija imale su nominalnog akcionara.

Firma koja služi kao paravan

68. Paravan je potpuno funkcionalna firma, sa imovinom, prihodima i troškovima ali i drugim karakteristikama jednog legalnog privrednog društva. Svaka funkcionalna firma može biti paravan, ali najčešći oblik paravana je ona firma koja posluje u privrednoj grani koja se tiče pružanja usluga korisnicima (kao što su restoran, noćni klub ili salon), jer ova preduzeća obično upravljaju novcem. Paravani se mogu iskoristiti za pranje prihoda od kriminala integracijom nelegitimnih sredstava sa legitimnim primanjima, često prikazivanjem nelegitimnih sredstava kao prihoda od prodaje ostvarenih u gotovom novcu. Kada se to uradi, ta sredstva se zatim mogu položiti na bankovni račun kompanije i koristiti od strane stvarnog vlasnika (ako je stvarni vlasnik takođe vlasnik preduzeća) ili se njima mogu platiti lažni troškovi da bi se novac preneo stvarnom krajnjem vlasniku. Za razliku od mnogih aktivnosti pranja novca, gde kriminalci pokušavaju da prikriju svoje nedozvoljeno bogatstvo i da izbegnu plaćanje poreza na to bogatstvo, kriminalci koji koriste paravane povremeno plaćaju porez na preduzeća na nezakoniti prihod kako bi dodatno legitimisali bogatstvo. Jedna studija slučaja iz Australije (studija slučaja 2) pokazuje kako je paravan korišćen za prikrivanje prihoda od kriminala putem isplate plata zaposlenima korišćenjem prevoznike kompanije i trećeg dobavljača usluga isplate zarada.

69. Iako paravani generalno posmatrano, uglavnom učestvuju u prikrivanju nelegalnog bogatstva, oni takođe prikrivaju stvarne vlasnike tog bogatstva u fazi plasiranja sredstava tokom pranja novca. U normalnom toku poslovanja ostvarivanje prihoda kompanije u suštini označava prenos novca i vrednosti sa

jednog stvarnog vlasnika (kupca) na drugog (vlasnika preduzeća). Kada se paravan koristi za pranje ilegalnog bogatstva, „kupac“ je često vlasnik preduzeća ili blizak saradnik. Međutim, kompanije će zabeležiti da je prenos nastao iz interakcije sa kupcem, pri čemu će prikriti vlasnika preduzeća ili pridruženog društva kao prvobitnog stvarnog vlasnika. Preko četvrtine studija slučaja dostavljenih za potrebe pripreme ovog izveštaja odnosilo se na korišćenje paravana.

70. Paravani nisu uvek kompanije sa intenzivnim tokom gotovine. Sa današnjom digitalnom i transnacionalnom ekonomijom, paravani mogu poprimiti oblik svega što može da donese prihod iz više izvora. Paravani se takođe mogu osnivati za vršenje prevare, i u tom slučaju, da bi se investitori prevarili ili da bi se proneverila javna sredstva ili prikrilo stvarni vlasnik imovine u složenoj vlasničkoj strukturi odaje se utisak kao da firma nudi uslugu ili vrši funkciju koju ne nudi ili ne obavlja, takav primer može se videti u studiji slučaja iz SAD (studija slučaja 99 u nastavku).

71. Finansijske institucije su takođe identifikovale slučajeve kada kriminalne grupe traže neformalne predstavnike koji treba da osnuju paravane da bi se zaobišla obavezna revizija, kontrola na pranje novca ili sankcije³⁵. Ova situacija nastaje kada kriminalna grupa, koja već upravlja kompanijom, želi da pristupi finansijskom sistemu tako što će organizovati da zaposleni osnuje inače legitimno preduzeće u drugoj državi, gde taj zaposleni može ili ne mora biti vlasnik nove kompanije, ali kontroliše je obično kao službenik. U ovoj situaciji, dubinska istraga nove kompanije ne bi obično ukazala na indirektnu vezu sa prvobitnom kompanijom, koja je skrivena, a nova kompanija bi delovala kao paravan učestvujući u transakcijama i pristupajući finansijskom sistemu onako kako skrivena kompanija nije mogla.

72. Iako su paravani bili manje zastupljeni u studijama slučaja od fantomskih kompanija, čini se da je upotreba paravana veoma popularna tehnika za prikriivanje stvarnih vlasnika i nedozvoljenog bogatstva³⁶. Iako su paravani povremeno u direktnom vlasništvu pod upravom stvarnog vlasnika, njihov stalni tok legitimnog prihoda služi za prikriivanje samog korisnika prihoda. Iz tog razloga, kriminalci će i dalje eksploatisati paravane kako bi prikriili stvarnog vlasnika i integrisali nelegalno bogatstvo sa legalnim.

---

³⁵ Pogledati odeljak 3 za dodatne informacije.

³⁶ Više od jedne četvrtine studija slučaja koje su dostavljene za potrebe pripreme ovog izveštaja ticalo se firmi koje su služile kao paravani.

Studija slučaja 2 - Australija

Udruženje australijskih farmaceuta koristilo je brojne metode pranja novca da opere nezakonito stečena sredstva vredna preko milion australijskih dolara. Za pranje profita od prodaje kanabisa korišćeni su računi trustova, firme paravani, roba visoke vrednosti i nekretnine. Udruženje je takođe zloupotrebilo usluge dva profesionalna posrednika (računovođe i advokata) kako bi olakšalo svoje kriminalne aktivnosti.

Jedan od četiri načina pranja novca koje je to udruženje primenilo odnosio se na prenos nedozvoljenog bogatstva članovima udruženja pod velom legitimnog primanja zarada. Članovi udruženja unajmili su kompaniju koja se bavi obradom plata za isplatu njihovih plata od novog transportnog preduzeća. Članovi udruženja deponovali su gotovinu od prodaje kanabisa na račun transportnog preduzeća. Sa ovog računa sredstva su prebacivana na preduzeće za obradu plata. Kompanija za obradu plata je potom uplaćivala ta sredstva članovima udruženja, naizgled legitimno. Članovima udruženja isplaćena je godišnja plata u iznosu od oko 100.000 AUD.

Studija slučaja 99 – Sjedinjene Američke Države

Američke vlasti otkrile su firme paravane koje je banka Melli koristila za prikrivanje vlasnika određene imovine u SAD. Pomenuta banka je prethodno označena od strane američkih vlasti kao subjekat koji pruža finansijske usluge licima uključenim u iranski program razvoja nuklearnih i balističkih raketa. Ovoj banci je takođe upućen poziv u kojem se savetuje pojačana budnost u skladu sa Rezolucijom Saveta bezbednosti 1803. Ministarstvo pravde (DOJ) uspelo je da oduzme značajnu imovinu koja je bila pod kontrolom Irana. Ova imovina uključuje poslovnu zgradu od 36 spratova na Menhetnu u ulici Peta avenija br. 650 čija je procenjena vrednost veća od 500 miliona američkih dolara, kao i još neke nekretnine i nekoliko miliona dolara u gotovini. Vlasništvo nad poslovnom zgradom bilo je podeljeno između banke Melli (40%) i Alavi fondacije (60%), koja je pružala usluge iranskoj vladi, odnosno, koja je vršila transfer novca zarađenog od poslovne zgrade u Banku Melli.

Osnivanje firme u jednoj zemlji, a upravljanje imovinom u drugim

73. Spособnost pravnih lica da uspostave i upravljaju bankarskim odnosima u različitim zemljama je još jedna ranjivost koja se obično koristi da se prikrije stvarni vlasnik. Vođenje računa u inostranstvu važan je i legitiman aspekt vođenja poslovanja na međunarodnom tržištu; međutim, bankama je često teško da sprovedu temeljno ispitivanje poslovanja stranke - due diligence kod stranih firmi. Štaviše, fizičko razdvajanje osnivanja firme i upravljanja imovinom firme može da omete istragu u kojoj se ispituje cilj osnivanja te firme i njene vlasničke i kontrolne strukture, kao i svrhe transakcija i, naročito stvarni vlasnik firme.

74. Veliki broj slučajeva odnosio se na firme koje su bile osnivane u jednoj zemlji dok se imovinom upravljalo iz drugih zemalja. U većini slučajeva fantomske kompanije koristile su se za otvaranje bankovnih računa u stranim zemljama. U

nekim slučajevima otvarano je nekoliko računa u različitim zemljama za firme osnovane u stranim zemljama, što je omogućilo brzo kretanje sredstava preko brojnih granica. To sprečava napore državnih organa da pronađu imovinu.

Studija slučaja 76 - Holandija

Međunarodna kompanija A sa sedištem u Holandiji podmićivala je državnog službenika putem firmi koje su u toj državi imale samo adresu dok su poslovale u nekim drugim. Međunarodna kompanija registrovana je u stranoj državi, a dati državni službenik je naveden kao stvarni vlasnik, pored koga su još postojali nominalni akcionari i direktori. Uplate su vršene preko holandskog bankarskog računa podružnice ove međunarodne kompanije na račun ove međunarodne kompanije u Estoniji i preko preduzeća registrovanog u Hong Kongu, nakon čega su ta sredstva uplaćivana na bankovne račune u stranoj državi i odatle na bankovni račun ove međunarodne kompanije u Luksemburgu. Mito je takođe isplaćivano dobrotvornim organizacijama koje su bile direktno povezane sa državnim službenicima. Da bi se opravdalo mito, u računovodstvene evidencije su se unosile lažne fakture.

Poverenički fondovi -trastovi i drugi pravni aranžmani

75. Trastovi i drugi pravni aranžmani mogu se koristiti za povećanje anonimnosti dodavanjem dodatnog sloja složenosti razdvajanjem upisanog i stvarnog vlasnika nad imovinom. U trustu, upisani vlasnik i kontrola sredstava odvojeni su od udela u imovini firme. To znači da bi različite osobe mogle da poseduju, koriste i kontrolišu trust, u zavisnosti od važećeg zakona koji reguliše trustove i odredbi dokumenta kojim se uspostavlja konkretan trust (na primer, fiducijarni akt). U nekim zemljama, zakon o trustu omogućava da osnivač i korisnik (a ponekad čak i trasti- poverenik) budu iste osobe. Fiducijarni akti se takođe mogu razlikovati i mogu sadržati odredbe koje utiču na krajnju kontrolu nad imovinom trasta, uključujući klauzule pod kojima osnivač - posednik zadržava određena ovlašćenja - kao što je mogućnost opozivanja punomoćja i vraćanje poverene imovine, kao što je to možda bila početna namera korumpiranog pojedinca u slučaju Kajmanskih ostrva opisanom u nastavku (studija slučaja 14). Ostale slabosti uključuju vođene aranžmane-povereničke fondove, opšta ili posebna ovlašćenja vezana za imenovanje koja može da zadrži osnivač - posednik, i kredite koji na zahtev mogu da se otplaćuju trustu (od strane posednika ili drugih). Trastovi i drugi pravni aranžmani javili su se u četvrtini studija slučaja analiziranih za potrebe pripreme ovog izveštaja. Većina primera uključivala je izričite trustove - osnovane po volji osnivača u skladu sa anglosaksonskim pravom, a u dva se pojavljuju *fiducie* u skladu sa kontinentalnim pravom.

76. Pojačana anonimnost koju nude trustovi i pravni aranžmani slični trustu može značajno olakšati realizaciju nezakonitih radnji i može predstavljati izazov finansijskoj transparentnosti. Sposobnost odvajanja upisanog vlasnika od stvarnog vlasnika praćena je nizom izazova za države i pružaoce usluga koji žele da utvrde stvarnog vlasnika; takođe može predstavljati izvor niza rizika za kriminalce koji ih koriste. Pravni aranžmani zahtevaju od kriminalca da se odrekne zakonske svojine i kontrole nad imovinom u korist trustija - poverenika koji upravlja koristima (ili svojinom) od imovine. Uvođenje poverenika može predstavljati ranjivost za kriminalca, na primer ako poverenik nije saučesnik ili ako nije zagarantovana kontrola nad poverenikom.

77. Dok se situacija u kojoj kriminalac uspostavlja složenu strukturu sa više trustova vrlo retko javlja (Studija slučaja 42, u nastavku, daje jednu retku okolnost), kombinacija trusta i najmanje još jedne firme se češće pojavljuje u studijama slučaja. Skoro svi slučajevi u kojima su se javljali pravni aranžmani takođe su obuhvatili i neko preduzeće ili drugo pravno lice. Ovo pokazuje da se trustovi i slični pravni aranžmani retko koriste izolovano za držanje imovine i prikrivanje stvarnog vlasnika, ali i da generalno čine deo šire šeme; tu se takođe može videti i da će vlastima biti teže da otkriju nezakonitu radnju u slučaju da postoji samo trust. Interakcija trusta sa drugim pravnim licima dodatno usložnjava situaciju i otežava otkrivanje stvarnog vlasnika. Kao što dalje pokazuju rezultati Horizontalne studije³⁷, informacije o pravnim aranžmanima su retko dostupne ili ih prate značajni izazovi u pogledu relevantnosti i tačnosti. Studija slučaja 13 sa Kajmanskih ostrva (prikazana u daljem tekstu) je dobar primer ove metode koja se koristi za usložnjavanje situacije uz pomoć transfera između kompanije i trusta.

78. U studijama slučaja analiziranim za potrebe pripreme ovog izveštaja, retko je utvrđeno da su pravni aranžmani zadržavali stvarnu imovinsku korist. Njihova uloga u većini šema bila je da usložne situaciju i obezbede što veću anonimnost transakcija. Kada je trust deo vlasničke strukture na više nivoa, on se upisuje u registar akcionara kompanije umesto stvarnog vlasnika, prikrivajući tako stvarnog vlasnika akcija. Otprilike polovina studija slučaja u kojima se pojavio pravni aranžman takođe se ticala akcija, a njihov broj je bio proporcionalno veći kada je izvršeno poređenje sa celokupnom populacijom uzorka. U jednoj studiji slučaja iz Australije (studija slučaja 2) pojavljuje se organizovana kriminalna grupa koja je otvorila bankovne račune koji su držani u povereničkom fondu -trustu, i uspostavila investicione kompanije, kao deo programa pranja novca, a zatim dala uputstva računovođi da gotovinom, koja je stečena prodajom kanabisa, kupuje akcije u ime poverilačkih računa i investicionih kompanija. Svrha trusta u ovom aranžmanu bila je da se imovina (akcije) još više udalje od stvarnog vlasnika.

79. Iako se trustovi ne pojavljuju u meri u kojoj se nailazi na eksploataciju pravnih lica, njihova uloga nije sasvim beznačajna. Uprkos prednostima trustova i drugih pravnih aranžmana koji nude značajne mogućnosti za povećanje anonimnosti podelom na upisanog i stvarnog vlasnika imovine moguće je da su oni manje privlačeni kriminalcima zbog složenosti i troškova povezanih sa uspostavljanjem i upravljanjem pravnim aranžmanom. Takođe je moguće da su oni manje zastupljeni u studijama slučaja jer je u predmetima u kojima se javljaju ovakvi pravni aranžmani teško istraživati i otkriti identitet stvarnog vlasnika.

---

³⁷ Videti, naročito pitanja 2 i 3 u okviru Horizontalne studije

80.

Studija slučaja 42 - Italija

Policija iz Milana sprovela je preventivnu zaplenu sredstava koje je bilo moguće povezati samo sa jednom porodicom, a koja su bila držana na Kanalskim ostrvima, u ukupnoj vrednosti od 1,3 milijarde evra. Ta sredstva su bila skrivana kroz složenu mrežu trustova. Više računa trustova sakrilo je korisnike sredstava koja su se sastojala od dužničkih hartija od vrednosti i gotovine. Istragom je utvrđeno da su između 1996. i 2006. godine subjekti plasirali svoja sredstva u holandske i luksemburške kompanije putem složenih korporativnih operacija i njihovim prebacivanjem u različite trustove na Kanalskim ostrvima. Nakon toga, sredstva su zakonski vraćena putem poreske amnestije u decembru 2009. godine. Istraga je identifikovala ovlašćene računovođe koji su u dužem periodu pomagali prikrivanje sredstava kroz trustove s ciljem omogućavanja pranja novca i ponovnog investiranja.

Studija slučaja 13 - Kajmanska ostrva

Gospodin A uspostavio je opozivni trust na Kajmanskim ostrvima, u kome je on imao ulogu osnivača dok je lokalni pružalac usluga kompanijama i trustovima (PUTK) bio poverenik. Gospodin A je na Kajmanskim ostrvima dogovorio osnivanje „Firme B“, u kojoj je lokalni pružalac usluga imao ulogu registrovanog predstavništva.

Pružalac usluga (PUTK) saznaje za navode koji se odnose na gospodina A i njegovu umešanost u prevaru oko ugovora o nafti i gasu koje ja takođe uključivala članove jedne strane vlade. Pružalac usluga je izvestio da su tokom dvogodišnjeg perioda trust i osnovna kompanija dobijali brojna sredstava i imovinu iz onoga što se sada smatralo upitnim izvorima, što je vremenom pojačavalo sumnje ovog pružaoca usluga i dovelo do dostavljanja izveštaja o sumnjivim transakcijama. Analiza računa trasta otkrila je uplate pojedincima koji se pominju u brojnim medijskim izveštajima, a koji su navodno učestvovali u skandalu sa davanjem mita. U odgovoru na zahtev, strana država je potvrdila da se protiv g. A vodi istraga zbog pranja novca i podmićivanja državnih službenika.

Skrivanje veze između stvarnog korisnika i imovine uz pomoć pojedinaca i finansijskih instrumenata

81. Pored stvaranja složenih vlasničkih i kontrolnih struktura, kriminalci često koriste dodatne tehnike kako bi dodatno sakrili vezu između njih i njihove imovine. Ova metodologija skrivanja veze između stvarnog vlasnika i imovine razlikuje se od stvaranja složenih vlasničkih i kontrolnih struktura po tome što umesto da stvori distancu uz pomoć složene strukture pokušava da stvori lažnu ili pogrešnu sliku stvarnog vlasništva i kontrolnu strukturu. Tehnike koje se najčešće koriste za

postizanje toga uključuju upotrebu formalnih i neformalnih nominalnih vlasnika i profesionalnih posrednika. Takođe su identifikovane i druge tehnike, kao što su upotreba hartija od vrednosti na donosioca i registrovanje brojnih korisnika računa, ali izgleda da su manje uobičajene.

Hartije na donosioca i menična ovlašćenja

82. Akcije na donosioca su akcije preduzeća koje postoje u obliku sertifikata i koje su u zakonskom vlasništvu lica koje u datom trenutku ima fizičko vlasništvo nad sertifikatom o vlasniku deonica. Vlasništvo i kontrola akcija na donosioca mogu se anonimno razmenjivati između strana fizičkim putem, jer nijedan dokument o razmeni ne treba dokumentovati ili prijavljivati.

83. Zbog nemogućnosti tačnog utvrđivanja i nadgledanja vlasnika udela u davaocu bilo kog trenutka, utvrđivanje stvarnog vlasništva pravnih lica pod kontrolom akcija na donosioca je gotovo nemoguće. Iz tog razloga, akcije na donosioca i menična ovlašćenja su već ranije prepoznati kao instrumenti sa značajnim rizikom od pranja novca, posebno u vezi sa prikrićivanjem stvarnog vlasništva. Ovaj rizik odražava i preporuka 24 standarda FATF, koja zahteva da zemlje članice preduzmu mere kako bi sprečile zloupotrebu akcija na donosioca i meničnih ovlašćenja.

84. U većini država, akcije na donosioca su reformisane ili eliminisane u celini putem dematerijalizacije sertifikata o donosiocu njegovim upisom u elektronski registar ili knjigu akcija. Čak i u državama u kojima su akcije na donosioca još uvek dozvoljene zakonom, finansijski sektor je preduzeo mere da ograniči njihovu efikasnost, često zahtevajući da se povere trustu i pre započinjanja odnosa s klijentima. Druge države primenjivale su mere koje zahtevaju od posrednika da olakšaju prenos akcija na donosioca da bi transfer bio zakonit³⁸. Kao rezultat toga, poslednjih godina je značajno opao broj i upotreba akcija na donosioca i meničnih ovlašćenja. Od studija slučaja pripremljenih za potrebe rada na ovom izveštaju, samo četiri su uključivale upotrebu akcija na donosioca. Međutim, to takođe može biti i zbog toga što je vrlo teško utvrditi identitet stvarnog vlasnika akcija na donosioca, tako da i nema predmeta u kojima se ovo pojavljuje.

Formalni nominalni akcionari i direktori

85. Nominalni akcionar je registrovani vlasnik akcija koje se drže u korist drugog lica. Nominalni direktor je direktor imenovan u odboru kompanije da zastupa interese svog imenovaoca u tom odboru. Zakonski, nominalni vlasnici i direktori su odgovorni za rad kompanije i prihvataju zakonsku obavezu vezanu za upravljane kompanijom ili vlasništvom u zemlji u kojoj je kompanija osnovana. Međutim, u nekim slučajevima nominalni direktor ili akcionar može biti direktor ili akcionar samo u ime nekoga drugog. Ovi aranžmani mogu se dogovarati uz pomoć aranžmana o trustu ili ugovora između nominalnog i stvarnog direktora ili akcionara.

³⁸ Od 50 država procenjenih prema preporukama FATF iz 2012. godine u aprilu 2018. godine, 45 država ili nema akcije na donosioca ili menična ovlašćenja u opticaju ili ih uopšte nemaju. Pet država nema ograničenja na akcije na donosioca, ali nejasno je da li u opticaju postoje ovakve akcije i/ili menična ovlašćenja. Od 45 država, 17 zabranjuje akcije na donosioca i/ili menična ovlašćenja na donosioca, 15 zahteva da se postojeće akcije na donosioca i/ili menična ovlašćenja pretvore u registrovane akcije tamo gde postoje, a pet zahteva da se drže kod regulisane finansijske institucije ili profesionalnog posrednika, dve zahtevaju da akcionari sa kontrolnim udalom obaveštavaju kompaniju o svom identitetu a od kompanija zahtevaju da evidentiraju njihov identitet, jedna država ima niz prethodno pomenutih opcija, a pet nema akcije na donosioca i / ili menično ovlašćenje.

86. Upotreba nominalnih akcionara i direktora uobičajena je pojava koja se javlja u većini zemalja. U nekim zemljama zakon formalno odobrava ovakve aranžmane u okviru određenih scenarija (na primer u vezi sa kompanijama kojima se javno trguje). Nominalni direktori i akcionari javljaju se u brojnim scenarijima, uključujući i onda kada treba da zaštite predlagača od zahteva za javnim obelodanjivanjem ili da ispune zakonske zahteve zemlje u kojoj je kompanija osnovana (kao što su zahtevi da kompanije imaju direktora sa prebivalištem u zemlji). Poznato je da niz pružalaca usluga nudi **usluge nominalnih direktora**, uključujući pravne i računovodstvene stručnjake, PUTK i profesionalne nominalne direktore (ljudi koji svoje identifikacione podatke iznajmljuju kompanijama koje žele da imaju nominalnog direktora, a pri tom ne pružaju nikakve dodatne usluge kompaniji). Ranjivost povezana sa pružanjem usluga nominalnih direktora od strane pravnika, računovođa i PUTK detaljnije je opisana u Odeljku 3 ovog izveštaja. Jedna studija slučaja sa Novog Zelanda (studija slučaja 81 u nastavku) pokazuje kako je pružalac usluga igrao ulogu nominalnog direktora u više od 1000 kompanija registrovanih na Novom Zelandu u ime stranih klijenata. Vlasti sumnjaju da su od ukupnog broja privrednih društava 73 firme bile umešane u različita krivična dela u stranim državama, poput krijumčarenja ilegalne robe, krijumčarenja oružja, utaje poreza, investicionih prevara i pranja novca.

87. Iako je pojava nominalnih direktora i akcionara zakonita (ili bar nije protivzakonita) u većini država, nominalni direktori i akcionari služili su za prikriivanje vlasništva i kontrole ili za zaobilaženje zakona namenjenih upravljanju stranim firmama i spoljnom trgovinom. FOS i policijski organi takođe izveštavaju o tome da nominalne direktore koriste poznati kriminalci i pojedinci kojima je zabranjeno da obavljaju funkciju direktora preduzeća zbog prethodnih zloupotreba. Kao rezultat toga, usluge nominalnih direktora koriste se u svrhu prikriivanja stvarnog vlasništva. Od studija slučaja analiziranih za potrebe pripreme ovog izveštaja u nešto manje od polovine pominju se nominalni direktori ili akcionari. Prisustvo nominalnih direktora i akcionara u evidencijama kompanija takođe može uticati na istrage organa jer će odložiti otkrivanje stvarnog vlasnika ili stvoriti lažnu vezu između kompanija koje dele nominalne direktore.

88. Ove slabosti odražava preporuka 24 standarda FATF, koja kaže da bi zemlje trebalo da preduzmu mere da spreče zloupotrebe nominalnih akcionara i direktora.

Studija slučaja 81 – Novi Zeland

Firme registrovane na Novom Zelandu od strane pružaoca usluga sa sedištem u Vanuatu i sa nominalnim direktorima koji su bili državljani Novog Zelanda osumnjičene su da su kao fantomske kompanije omogućavale vršenje krivičnih dela u stranim zemljama. Pružalac usluga imao je ulogu nominalnog akcionara i obezbeđivao je nominalne direktore sa prebivalištem u zemljama kao što su Vanuatu, Panama i Sejšeli.

Pružalac usluga je takođe obezbedio nominalnog direktora da zadovolji zakonski uslov da firma na Novom Zelandu mora da ima direktora sa prebivalištem na Novom Zelandu. U slučaju kompanije A, lice koje je bilo zaposleno kao direktor, verovatno nije imalo saznanja o aktivnostima koje se odvijaju, jer prethodno nije učestvovalo ni u jednoj aktivnosti pružaoca usluga.

Do 2010. godine, pružalac usluga uspostavio je oko 2000 firmi na Novom Zelandu u ime klijenata u stranim zemljama. Adresa u Oklandu korišćena je kao adresa sedišta za većinu firmi. Vlasti sumnjaju da su 73 firme bile umešane u krivična dela vršena u stranim zemljama, poput krijumčarenja ilegalne robe, krijumčarenja oružja, utaje poreza, investicionih prevara i pranja novca.

Neformalni nominalni akcionari i direktori

89. Neformalni nominalni akcionari i direktori obavljaju istu funkciju kao i formalni nominalni pružaoci usluga; međutim, njihova veza sa pravim direktorom, akcionarom ili stvarnim vlasnikom često je lične, a ne profesionalne prirode. Neformalni nominalni direktori i akcionari koje otkrivaju policijski organi obično obuhvataju supružnike, decu, široku porodicu, poslovne saradnike (koje kontroliše stvarni vlasnik ili lice koje kontroliše kompaniju) i druge lične saradnike koji inače nisu povezani sa poslovnim interesima stvarnog vlasnika. Zaista, odnos između neformalnog imenovanog lica i stvarnog vlasnika ili lica koje kontroliše kompaniju ili akcije može značajno da se razlikuje. Policijski organi i FOS izveštavaju o slučajevima gde su strani studenti i turisti ubeđivani ili prisiljavani da osnivaju kompanije u ime trećih lica, ponekad u zamenu za sitnu novčanu nagradu ili druge lične koristi. Ove osobe su unete u evidencije kao direktori ili kontrolni akcionari ovih kompanija; međutim, oni su retko uključeni u rad kompanije nakon formiranja. Od studija slučaja analiziranih za potrebe pripreme ovog izveštaja u nešto manje od polovine javljaju se neformalni nominalni direktori i akcionari.

90. Za razliku od formalnih aranžmana sa nominalnim direktorima i akcionarima, neformalni aranžmani retko se regulišu ugovorom. Pored toga, formalnim nominalnim direktorima i akcionarima je uvek teže da se izoluju od delatnosti pravnog lica ili aranžmana, dok se neformalno angažovani direktori i akcionari predstavljaju kao stvarni vlasnici pravnog lica ili aranžmana u nastojanju da održe fikciju koju je stvorio starni vlasnik. Zbog toga se neformalni nominalni direktori i akcionari često nazivaju „marionetama“ ili „paravanima“. Jedna ruska studija slučaja (studija slučaja 87 u nastavku) pokazuje kako je vlasništvo nad firmama koje su bile umešane u zloupotrebu ugovora sa državnim organom preneto sa osumnjičenog (g. X.) na više različitih „marioneta“, uključujući i kći gospodina X. Barem jedan od neformalnih nominalnih direktora dobio je platu za svoju uslugu; međutim, oni nisu imali ulogu profesionalnog nominalnog direktora i nisu bili upoznati sa aktivnostima kompanije. Svrha prenosa svojinskih prava nad firmom

na neformalnog nominalnog direktora jeste da se stvori još veća distanca između firme i gospodina X, koji je bio povezan sa čovekom odgovornim za realizaciju projekta u organu javne uprave.

91. Postoje značajni rizici povezani sa angažmanom neformalnog direktora ili akcionara, jer su oni na kraju zakonski odgovorni za aktivnosti firme i često im nedostaju resursi ili stručnost koja je potrebna da se distanciraju od bilo kakvih zakonskih obaveza ili posledica. Štaviše, neformalni direktori i akcionari nisu u mogućnosti da koriste zaštitu poput čuvanje poverljivih informacija klijenta i ne mogu da koriste zakonom određene profesionalne privilegije, koje su dostupne nekim formalnim pružaocima usluga. Kao rezultat toga, neformalni direktori i akcionari su češće predmet istraga koje vode državni organi. S tim u vezi, finansijske institucije i neki nadležni organi imaju poteškoće da otkriju neformalne nominalne direktore i akcionare koji nikada nisu bili predmet policijske istrage ili oni koji su u posrednoj vezi sa stvarnim vlasnikom ili licem koje kontroliše firmu (npr. nije u pitanju srodnik ili poslovni saradnik).

92. Neki policijski organi uočili su pojavu koja se odnosi na krađu identiteta za potrebe osnivanja pravnog lica. U tim slučajevima, žrtva krađe identiteta je, navodno, neformalni nominalni direktor pravnog lica, a to se čini bez njegovog znanja ili pristanka. Policijski organi su takođe nailazili na situacije u kojima su firme bivale registrovane na ime neformalnog nominalnog direktora, odnosno lica koje je prethodno prodalo svoje identifikacione podatke trećoj osobi. Motiv ovih neformalnih nominalnih direktora da prodaju svoje identifikacione detalje često su finansijske teškoće. U tim slučajevima, neformalni nominalni direktor takođe nije upoznat sa radom firme za čije osnivanje su iskorišćeni njegovi podaci; međutim, oni nisu nužno žrtve krađe identiteta. Jedna studija slučaja vezana za Novi Zeland (studija slučaja 80 u nastavku) pokazuje kako su bankovni računi na ime studenata korišćeni za primanje opranih sredstava sa računa u inostranstvu kojima je potom kupovana imovina. Drugi slučaj vezan za Novi Zeland (studija slučaja 77) pokazuje kako pojedinci sa nižim prihodima mogu biti izmanipulisani i podsticani da prodaju svoje identifikacione podatke profesionalnim peračima novca, koji ih potom koriste za osnivanje firmi i otvaranje bankovnih računa.

93. Iako su slučajevi analizirani za ovaj izveštaj pokazali približno jednako oslanjanje na formalne i neformalne nominalne direktore, iskustva policijskih organa i FOS pokazuju da će se kriminalci, posebno oni s ograničenim resursima, više oslanjati na neformalne nominalne direktore, a ne formalne pružaoce usluga. Često su ti neformalni direktori ili vlasnici članovi porodice, posebno supružnici, koji su često saučesnici u kriminalnim aktivnostima stvarnog vlasnika. Oslanjanje na članove porodice koji imaju ulogu nominovanih lica rezultat je jednostavnosti kojom stvarni vlasnik može kontrolisati i upravljati njihovim aktivnostima.

Studija slučaja 77 - Novi Zeland

Novozelandsku fantomsku firmu osnovao je novozelandski pružalac usluga sa sedištem u Vanuatu. Fantomska firma registrovana je u ime nepoznatog klijenta iz inostranstva, a nominalni direktori/vlasnici su korišćeni za skrivanje identiteta stvarnih vlasnika. Stvarno poslovanje fantomske firme nije bilo očigledno pa čak ni iz naziva firme. Adresa navedena u registru kompanija bila je ista virtuelna kancelarija u Oklandu koja je korišćena i za pružaoca usluga. Nominalni direktor živeo je na Sejšelima, a nominalni akcionar je bilo akcionarsko društvo u vlasništvu pružaoca usluga. Nominalno akcionarsko preduzeće je u osnovi bilo fantomska firma koja je uspostavljena da igra ulogu nominalnih akcionara za stotine drugih fantomskih kompanija koje je registrovao pružalac usluga.

Novinski izveštaji ukazali su da je punomoćjem uloga direktora prenet na ruskog državljanina koji je prodao svoje podatke iz pasoša, i da je to lice imalo bankovni račun u Letoniji. Kada su novinari Projekta za prijavljivanje organizovanog kriminala i korupcije (OCCRP) stupili u kontakt sa ruskim državljaninom, on im je preneo da nije znao za novozelandsku firmu kao ni za njene račune u banci. Identitet, koji je prodao, korišćen je bez njegovog znanja. Pored toga, bivši službenik ruske poreske policije rekao je novinarima da postoji na stotine advokatskih firmi koje se isključivo bave uspostavljanjem fantomskih firmi za svoje klijente koji žele da ostanu anonimni. Obično se te advokatske kancelarije oslanjaju na pojedince u nepovoljnom položaju koji im prodaju podatke iz pasoša za približno 100–300 američkih dolara.

Novčane transakcije obavljane su sa nekoliko ukrajinskih kompanija, uključujući firmu u državnom vlasništvu koja se bavi trgovinom oružja. Nakon prenosa sredstava oni su prekidali ugovore, a sredstva su se vraćala različitim međunarodnim kompanijama. Transakcije su takođe obavljane sa tri druge novozelandske fantomske firme registrovane od strane istog pružaoca usluga, koristeći istog nominalnog direktora, nominalnog akcionara i virtuelnu kancelarijsku adresu. Novinski izveštaji naveli su da su sve četiri fantomske firme učestvovala u pranju 40 miliona dolara za narko kartel Sinaloa sa sedištem u Meksiku.

Studija slučaja 80 - Novi Zeland

Fantomске firme sa sedištem u Panami, Belizeu i Velikoj Britaniji sa nominalnim akcionarima i direktorima korišćene su za otvaranje bankovnih računa u Letoniji za obavljanje međunarodnih plaćanja u iznosima od stotine miliona dolara. Većina transakcija predstavljala je isplate vršene u ime vijetnamskih firmi za uvoz robe, ili isplate vijetnamskim emigrantima koji žive u inostranstvu u ime navodnih pošiljalaca iz Vijetnama. Ova upečatljiva vijetnamska veza ukazivala je na to da se računima možda upravlja iz Vijetnama. Novozelandski bankovni računi, koje su držali studenti ili veleprodavci voća i izvoznici voća, korišćeni su za primanje sredstava prebačenih sa bankovnih računa u Letoniji, Kambodži i Kini. Sredstvima je kupljeno više od 15 novozelandskih nekretnina, a sve je omogućeno putem novozelandskih advokatskih firmi. Podaci sugerišu

da su računi u Letoniji takođe „dopunjeni“ drugim bankovnim računima fantomskih firmi u inostranstvu, što ukazuje na preduzimanje koordiniranog postupka raslojavanja sredstava.

Studija slučaja 87 - Rusija

Državna firma je zaključila ugovore o istraživačkom radu i razvoju posebnog softvera sa izvođačem br. 1 i izvođačem br. 2. Analiza finansijskih transakcija pokazala je da ovi izvođači nisu sami sprovodili nikakve istraživačke aktivnosti, već su prebacivali budžetska sredstva podizvođačima koji imaju prave naučne laboratorije. Većina sredstava izvođača br. 1 odlazila je njegovom podizvođaču, koji je sredstva usmeravao u neformalnu finansijsku šemu koja se sastojala od više slojeva fantomskih firmi. Sredstva su na kraju bivala podignuta u gotovini. Većina sredstava izvođača br. 2 odlazila su kompaniji za prodaju nekretnina koja je ulagala ta sredstva u svoju poslovnu aktivnost, nabavljala luksuzne automobile i odobravala beskamratne zajmove brojnim pojedincima.

Analiza podataka o vlasništvu, podataka iz registra adresa, baze podataka o rezervacijama avio-karata, finansijskih transakcija i podataka policijskih organa pokazala je da je izvođač br. 2 prethodno bio u vlasništvu gospodina X, pre nego što je vlasništvo prešlo na marionete koji nisu povezani sa šemom. Kompanija za trgovinu nekretninama je ranije bila u vlasništvu gospodina X, pre nego što je vlasništvo prešlo na njegovu ćerku. Izvođač br. 1 bio je u vlasništvu marioneta koji nisu imali pojma o poslovnim aktivnostima kompanije i dobijali su uputstva od gospodina X. Ove marionete dobijale su „platu“ sa računa kompanije. Direktor odeljenja državne firme zadužen za istraživačke aktivnosti bio je brat g. X. Kćerka direktora državne firme kupila je skupe nekretnine koristeći gotovinu koja je prethodno bila deponovana na njen račun. Žena koja je imala zajedničke letove sa gospodinom X nabavljala je skupe nekretnine koristeći gotovinu koja je prethodno deponovana na njen račun.

Postojanje brojnih korisnika

94. U nekim slučajevima, jedan račun ima brojne korisnike da bi se finansijske institucije zbunile i prikrila prava priroda transakcija koje su se odvijale preko tog računa. FOS i finansijske institucije su prijavile slučajeve kada je jedan račun imao veliki broj korisnika tako da je banka ima poteškoća da utvrdi koja je transakcija izvršena u ime kojeg konkretnog klijenta. U slučajevima gde se to dogodilo, nije jasno da li je lice koje kontroliše transakcije uopšte navedeno kao korisnik. Bez obzira na to, upotreba jedinstvenog računa za mešanje transakcija velikog broja korisnika predstavlja izazov prilikom određivanja krajnjeg stvarnog vlasnika i praćenja lanca sumnjivih transakcija.

Studija slučaja 38 - Izrael

Ova šema korišćena je za skrivanje sredstava od krađe identifikacionih podataka na internetu i drugih krivičnih dela. Paravan za krivična dela bila je međunarodna trgovina - sredstva trgovaca u Evropi i SAD koji su plaćali dobavljačima u Istočnoj Aziji. Osumnjičeni, vlasnik registrovane firme za pružanje platnih usluga, upravljao je drugom takvom neregistrovanom firmom. Osumnjičeni je za kontakt osobe u Istočnoj Aziji koristio nekoliko fizičkih lica, koja su bila u kontaktu sa lokalnim pružaocima usluga radi osnivanja međunarodnih kompanija i otvaranja bankovnih računa. Lokalne marionete registrovane su kao akcionari novih međunarodnih kompanija osnovanih za šemu. Pored toga, akcionari su registrovani na osnovu pasoša koje su obezbedile već pomenute osobe za kontakt. Date kompanije bile su registrovane na adrese u Istočnoj Aziji. Bankovni računi otvoreni su u istim zemljama istočne Azije u kojima su se nalazile te adrese.

Deo sredstava prebačen je u Izrael na račun koji je osumnjičeni otvorio. Taj račun imao je više od 60 korisnika tako da je banka imala poteškoće da utvrdi koja je transakcija izvršena u ime kog korisnika. Sredstva su stizala od kompanija koje je osnovao osumnjičeni, a banka koja je primala sredstva nije znala da su te kompanije zapravo pod kontrolom osumnjičenih.

Oslanjanje na profesionalne posrednike prilikom formiranja i upravljanja pravnim licima i aranžmanima

95. Oslanjanje na stručnjake i profesionalne posrednike kao što su advokati, računovođe i pružaoci usluga, ključna je karakteristika pranja novca i šireg okruženja organizovanog kriminala. Lica koja pružaju usluge značajno pomažu kriminalcima da realizuju sofisticirane šeme pranja novca kako bi prikrili, sakupili i premeštali velike iznose nedozvoljenog bogatstva. Kao rezultat toga, profesionalni posrednici su ocenjeni kao lica koja nose visoki rizik od pranja novca u većini zemalja.

96. Ranjivost koju sa sobom nose profesionalni posrednici detaljnije je izložena u Odeljku 3 ovog izveštaja.

Lažne aktivnosti

97. Za razliku od stvaranja složenih vlasničkih i kontrolnih struktura i prikrivanja odnosa između stvarnog vlasnika i imovine, što sve može služiti i legitimnim i nezakonitim svrhama, neke tehnike korišćene za skrivanje stvarnog vlasnika su isključivo nezakonite. Ove tehnike su osmišljene da lažiraju aktivnosti i time omogućće izvršenje krivičnog dela obmanom. Upotreba lažnih kredita i faktura za prikrivanje stvarnog vlasništva nad transakcijom najčešća je od ovih tehnika, ali postoje i druge, kao što su manipulacija prospektima i godišnjim izveštajima firme koje se nešto ređe primenjuju.

Lažni zajmovi i fakture

98. Uobičajeno sredstvo za prikrivanje stvarnog vlasnika bogatstva i imovine je korišćenje lažnih kredita. Ova metoda, koja se često naziva „vraćanje pozajmice“ ili „kruženje“ uglavnom podrazumeva da se novac navodno pozajmljuje firmama koje

su u vlasništvu ili pod kontrolom jedne te iste osobe, koje ga zatim vraćaju nazad. Ove šeme uglavnom rade na osnovu dva ključna koraka:

- *Plaćanje poslovnih faktura:* pojedinac ili preduzeće plaćaju fakturu ili niz faktura kompaniji (koja se često nalazi u nekoj drugoj zemlji) koja je pod njihovim nadzorom/čiji su oni vlasnici, ili koja je u vlasništvu saradnika ili profesionalnog posrednika koji posluje u njihovo ime. Sredstva se mogu uplaćivati putem brojnih pravnih lica pod velom zakonitih poslovnih transakcija, ali na kraju će se objediniti na računu međunarodne kompanije koja posluje u interesu stvarnog vlasnika kompanije koja je platila početnu fakturu. Svrha ove faze je smanjenje oporezivog prihoda prve kompanije ili pojedinca povećanjem njihovih (naizgled legitimnih) poslovnih troškova.
- *Zajam treće strane:* Kada se sredstva objedine na računima međunarodne kompanije, ona se vraćaju prvobitnoj kompaniji/pojedincu, ili bliskoj rodbinskoj vezi (obično supružnik ili dete) ili saradniku, u obliku privatnog zajma. Povremeno će ovi zajmovi biti praćeni lažnim dokumentima o zajmu, ali često se zajam beleži samo u opisu bankovnog transfera. Svrha ovog koraka je da se bogatstvo vrati stvarnom vlasniku tako da bude oslobođeno od oporezivanja.

99. Šeme sa pozajmicama mogu imati veze sa plaćanjem kamata, koje se mogu koristiti kao dodatno sredstvo usmeravanja novca na međunarodne bankovne račune i smanjenje domaćih poreskih obaveza (kao što je pokazano u studiji slučaja 7 iz Australije). Ove šeme ne moraju da uključuju plaćanje kamate - stvarni vlasnik možda neće imati obavezu da vrati lažni kredit. Bez obzira na realizaciju kreditnog aranžmana, šema služi da prikrije činjenicu da su zajmodavac i dužnik u vlasništvu istog fizičkog lica.

100. Programe davanja pozajmica ponekad organizuju i olakšavaju profesionalni pružaoci usluga. U tim slučajevima, međunarodnu kompaniju koja se koristi u strukturi davanja zajma kontroliše organizator šeme, koja prima deo opranih sredstava kao naknadu za to što omogućava realizaciju programa. Svrha takve kompanije je da razdvoji stvarnog vlasnika i sredstva i da smanji verovatnoću da će šema biti otkrivena. Jedna studija slučaja iz Australije (studija slučaja 6 u nastavku) pokazuje jednu takvu šemu kojom upravlja australijski računovođa preko kompanija koje kontrolišu on ili njegovi saradnici u Hong Kongu i Britanskim Devičanskim ostrvima.

Studija slučaja 6 - Australija

Istražni organi su utvrdili da je osumnjičeni A poslovaao kao uvoznik u Australiji i da je bio učesnik u šemi utaje poreza koju je vodio računovođa. Osumnjičeni A i njegova supruga bili su direktori i akcionari australijske kompanije (kompanija 1). Osumnjičeni A je takođe bio direktor i akcionar druge australijske kompanije (kompanije 2). Saradnik osumnjičenog A bio je ko-direktor kompanije 2. Vlasti su utvrdile da je računovođa kontrolisao kompaniju 3, koja je registrovana u Hong Kongu i imala bankovni račun u Australiji. Ova kompanija je korišćena za izdavanje lažnih faktura kompanijama 1 i 2. Tokom perioda od pet i po godina kompanija 3 je izdala lažne fakture kompanijama 1 i 2 za navodne „usluge posredovanja“. Osumnjičeni A je platio lažne fakture, na iznos od više od dva miliona AUD, i nalagao kompanijama 1 i 2 da uplaćuju sredstva kompaniji 3. Sredstva uplaćena kompaniji 3, umanjena za proviziju računovođe od 10%, vraćena su osumnjičenima A i pojedincima povezanim sa njim.

Manipulacije sa prospektima kompanije, godišnjim izveštajima

101. Iako je krađa identiteta uobičajeni način na koji fizička lica prikrivaju svoj pravi identitet, moguće je prikriti pravu aktivnost i svrhu pravnih lica. Jedan od slučajeva analiziranih za potrebe pripreme ovog izveštaja (studija slučaja 14) pokazao je kako manipulacija finansijskim statusom kompanije prikazivanjem lažnih i pogrešnih podataka u prospektu kompanije i godišnjim izveštajima omogućava da se kompanija kvalifikuje za trgovinu na berzi u zemlji u kojoj je registrovana. Iako je ova mera imala za cilj da poboljša reputaciju i ekonomske aktivnosti kompanije, ona je takođe dovela do situacije u kojoj je toj kompaniji možda omogućeno da sprovodi blaže mere provere poslovanja klijenta. Mnogi SPN/SFT režimi omogućavaju korporacijama čijim se akcijama trguje na organizovanim i regulisanim tržištima da primenjuju jednostavnije mere provere poslovanja klijenata jer već podležu određenim zahtevima transparentnosti. Stoga, mogućnost da kriminalci na manipulativan način omoguće kompaniji da uđe na berzu može olakšati buduće aktivnosti koje imaju za cilj da prikriju stvarnog vlasnika, uključujući i rad kompanije u svojstvu „paravana“.

Studija slučaja 14 - Kajmanska ostrva

Generalni direktor inostrane kompanije izdao je prospekt u godišnjem izveštaju kompanije koji je sadržavao pogrešne i neistinite podatke. Preuveličao je prihod kompanije za 275%. Ove informacije su dostavljene komisiji za hartije od vrednosti te zemlje kao deo predloga kompanije za uvrštavanje na njihovoj berzi. Generalni direktor je na Kajmanskim ostrvima osnovao opozivi trust i osnovnu kompaniju. Potom je otvorio bankovni račun u inostranstvu na ime kompanije sa Kajmanskih ostrva za koju je imao punomoć, što mu je omogućilo da trguje preko tog računa. Ovo je smišljeno da se sakrije trgovanje generalnog direktora preko inostranog preduzeća i da sakrije sredstva nastala iz nezakonitih aktivnosti. Kompanija sa Kajmanskih ostrva je na ovom bankovnom računu imala preko milion dolara. Uprava za finansijsko izveštavanje (FRA) prosledila je informacije o tome FOS matične države stranog državljanina. Strani državljanin optužen je u svojoj matičnoj zemlji po tri tačke optužnice za davanje pogrešnih i lažnih informacija.

ODELJAK 3 - SLABOSTI PROFESIONALNIH POSREDNIKA

102. Profesionalni posrednici, uključujući advokate, računovođe i pružaoce usluga trastovima i kompanijama, igraju važnu ulogu u savremenom društvu. Ovi profesionalci, uglavnom, pokazuju integritet u radu i posluju u skladu sa nacionalnim i međunarodnim zakonima. Međutim, oni su zbog svog ugleda često meta kriminalaca i korumpiranih aktera, što može dovesti do toga da se neki profesionalci uključe u prikrivanje stvarnog vlasništva za potrebe vršenja krivičnih dela, bilo na osnovu prisile ili korupcije, bilo zbog nepažnje ili neprepoznavanja sumnjivih aktivnosti. Ovaj odeljak daje pregled slabosti profesionalnih posrednika i kako se oni koriste kako bi prikrili stvarne vlasnike.

103. Oslanjanje na stručnjake i profesionalne posrednike kao što su advokati, računovođe i pružaoce usluga je ključna karakteristika pranja novca i šireg okruženja organizovanog kriminala. Kriminalci dobijaju stručne savete ovih profesionalaca i oslanjaju se na njihove veštine da reše složena finansijska, poslovna, kompanijska i poreska pitanja i u svrhu prikrivanja stvarnog vlasnika ili izvora svoje imovine. Delovanje preko profesionalnog savetnika daje legitimitet kriminalnim aktivnostima i, tamo gde su uspostavljene složene strukture, stvara distancu između kriminalaca i njihovog nezakonitog bogatstva. U većini studija slučaja analiziranih za potrebe pripreme ovog izveštaja javlja se profesionalni posrednik.

104. Iako u pravnom sistemu svake države postoje jedinstveni elementi, širi opis uloge profesionalnih posrednika može se podeliti u četiri opšte kategorije³⁹:

- sistemi u kojima se pravna lica mogu uspostaviti bez mešanja sistema profesionalnih posrednika
- sistemi u kojima su profesionalni posrednici (svi osim notara) potrebni
- notarski sistemi
- sistemi u kojima telo koje vrši registraciju kompanije proverava tačnost dostavljenih podataka ili preuzima obaveze provere poslovanja klijenta od profesionalnog posrednika.⁴⁰

105. Kriminalci mogu istovremeno koristiti usluge brojnih profesionalnih posrednika, pri čemu svaki profesionalac ima zasebnu, ali presudnu ulogu u kriminalnom poduhvatu. Od studija slučaja dostavljenih za potrebe pripreme ovog izveštaja, u više od jedne trećine javlja se nekoliko sektora profesionalnih usluga, a sličan broj slučajeva uključivao je više posrednika u istom sektoru. Od slučajeva koji su uključivali više od jednog profesionalnog posrednika, uglavnom su to bili pružaoци usluga, dok su pravnici (uključujući notare) takođe bili česti; međutim, zastupljenost računovođa u slučajevima u koje su umešani brojni profesionalni posrednici bila je retka.

106. Od slučajeva koji su uključivali više posrednika iz istog sektora, sektor usluga je predstavljao ogromnu većinu ovih slučajeva. Kada se u jednoj šemi javljalo više pružaoца usluga, gotovo u svim situacijama je to podrazumevalo pružaoce usluga koji posluju u više država. To je odraz uloge pružaoца usluga u uspostavljanju i upravljanju lokalnim kompanijama u ime stranih klijenata. Suprotno tome, u slučajevima kada se koristilo više pravnika ili računovođa, u većini takvih situacija

³⁹ Ocenjeno u Horizontalnoj studiji u Prilogu B; vidi posebno pitanje 1.

⁴⁰ Hibridi ovih sistema su takođe mogući.

reč je bila o više pravnika/računovođa u istoj državi. Pored toga, otprilike polovina slučajeva odnosila se na neobaveštene ili nemarne posrednike. Ovo ukazuje da u slučajevima kada više pravnika ili računovođa ima ulogu u realizaciji šeme, verovatno će klijenti kriminalci pokušati da izbegnu sumnju ograničavajući svoje angažmane sa svakim takvim profesionalcem. Međutim, mali broj poznatih slučajeva otežava definitivnu procenu.

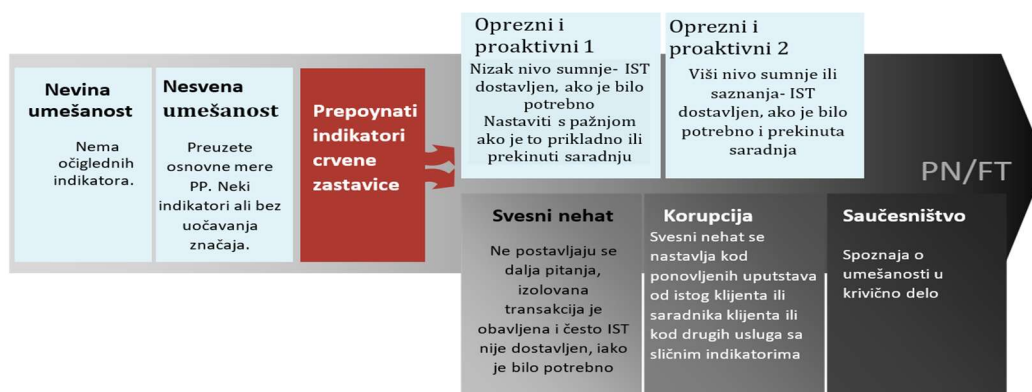
107. Sve globalniji organizovani kriminal i finansijski sektor doveli su do pojave potražnje za savetima i uslugama profesionalnih posrednika koji mogu raditi, ili imati profesionalne veze, u mnogim državama. Posledica toga je da su kriminalne grupe povezane sa više posrednika u više zemalja. Analizom studija slučaja utvrđeno je da većina posrednika posluje u ime međunarodnih klijenata.

108. Standardi FATF zahtevaju da DNFBP, uključujući advokate, notare, računovođe i pružaoce usluga, izvršavaju proveru poslovanja klijenta, vode evidenciju o toj proveri i transakcijama i podnose izveštaje o sumnjivim transakcijama. Te obaveze stupile su na snagu kad su standardi revidirani 2003. godine; međutim, mnoge zemlje ih još uvek nisu uvele u zakone⁴¹. Od onih zemalja koje tretiraju DNFBP u skladu sa obavezama, mnoge države nisu efikasno sprovele te obaveze putem odgovarajućeg nadzora i praćenja⁴². Ovo su takođe potvrdili nalazi Horizontalne studije⁴³. Profesionalni posrednici često moraju da sprovedu obaveze u vezi s borbom protiv pranja novca i finansiranja terorizma u ograničenom obimu.

Skala saučesništva

109. U svom izveštaju za 2013. godinu Ranjivost pravnika na pranje novca i finansiranje terorizma, FATF je ocenio da se umešanost pravnika u pranje novca ne može opisati kao „saučesništvo“ ili „nesvesno“, i da se u tome mora slediti skala od „nevine umešanosti“ do „saučesnika“ (videti sliku 1, u nastavku).⁴⁴

Slika 1. Procena FATF o učešću pravnika u PN/FT⁴⁵

⁴¹ Od 50 država koje su ocenjene prema preporukama FATF iz 2012. godine, 34 države imaju velike ili umerene nedostatke vezane za mere kojima primenjuju preporuku 22 o proveri poslovanja klijenta od strane DNFBP, a 30 imaju velike ili umerene nedostatke vezane za preporuku 23 o drugim merama koje DNFBP treba da preduzmu, uključujući prijavljivanje sumnjivih transakcija. 36 država ima velike ili umerene nedostatke u svojim mehanizmima za regulisanje i nadzor rada DNFBP prema preporuci 28.

Vidi, posebno pitanja 4-6 horizontalne studije u Prilogu B.

⁴² Od 11 država za koje je ocenjeno da imaju manje ili nikakve nedostatke u svojim mehanizmima za regulisanje i nadzor DNFBP, 8 ne nadgleda, ne prati i ne reguliše DNFBP na odgovarajući način.

⁴³ Vidi, posebno pitanja 4-6 horizontalne studije u Prilogu B.

⁴⁴ FATF, 2013: str. 5

⁴⁵ Od 11 država za koje je procenjeno da imaju manje ili nikakve nedostatke u svojim mehanizmima za regulisanje i nadzor nad radom DNFBP, 8 ne nadgleda, ne prati i ne reguliše DNFBP na odgovarajući način.

110. Ta „skala saučesništva“ može se podjednako primeniti na sve sekore posrednika i nije karakteristična samo za pravnike.

111. Iako je poznato^{46 47 48} da profesionalni posrednici mogu olakšati pranje novca i finansiranje terorizma, malo se zna kako se ovi posrednici pronalaze ili angažuju i u kojoj meri su posrednici nevino ili nesvesno umešani ili su saučesnici. Verovatno je da se ova nepoznanica pogoršava različitim faktorima, uključujući:

- Ograničene obaveze vezane za SPN/SFT koje su nametnute određenim sektorima i profesijama van finansijskog sistema (DNFBP) u mnogim zemljama zbog delimičnog poštovanja ili nepoštovanja preporuka 22 i 23, kao i neefikasna primena obaveza u vezi sa SPN/SFT u nekim zemljama.
- Nevoljnost profesionalnih posrednika da izvršavaju svoje obaveze vezane za SPN/SFT zbog uočenih sukoba sa obavezama koje imaju prema klijentu ili sa obavezama zaštite poverljivosti klijenta i profesionalnog odnosa pravnika sa klijentima.
- Činjenica da profesionalni posrednici često nisu primarna meta policijskih istraga, a detalji koji se odnose na njihove aktivnosti generalno posmatrano nisu deo indikatora koje prati policija.

112. To znači da uprkos ulozi profesionalnih pomagača teških i organizovanih kriminalaca nije moguće tačno i sa sigurnošću izmeriti stepen njihove umešanosti niti nivo njihovog saučesništva. U ovom izveštaju analiziraju se studije slučaja koje su dostavile 34 anketirane zemlje u pokušaju da se dođe do zaključaka o saučesništvu profesionalnih posrednika na osnovu pruženih informacija.

113. Otprilike je procenjeno da se u jednoj trećina svih slučajeva javljaju profesionalni posrednici kao saučesnici. Od svih slučajeva koji obuhvataju profesionalne posrednike kao saučesnike većina predstavlja one u kojima su profesionalni posrednici sami osmislili šemu i predstavili je potencijalnim klijentima (prvenstveno kao delotovran metod smanjenja poreske obaveze). U tim situacijama profesionalni posrednik je često bio predmet glavne istrage.

114. Od tri analizirana profesionalna sektora računovodstvena profesija je najčešće bila saučesnik u realizaciji šema za skrivanje stvarnog vlasnika. Štaviše, i pravnici i računovođe su uglavnom bili više tvorci šema nego prosti saučesnici koji su posredovali u realizaciji šeme koju je osmislio neko drugi ili sam klijent. Međutim, za razliku od računovodstvenih profesionalaca pravnici su u većem broju slučajeva bili nesvesno umešani u šemu ili uz svesni nehat. Moguće je da zbog svoje finansijske oštroumnosti i lakoće kojom računovođe mogu da otkriju sumnjive aktivnosti koje ukazuju na pranje novca ili neko drugo finansijsko krivično delo njihova umešanost ne može biti nesvesna. To takođe može da ukazuje na prirodu dostavljenih studija slučaja u kojima su predikatna dela često bila utaja poreza ili zloupotreba koje su bile smišljene od strane korumpiranih profesionalaca.

115. Vrednost i korist koja se dobija od usluga posrednika u okviru šema pranja novca ne zavisi isključivo od saučesništva posrednika. Nedužan posrednik, posrednik koji nema saznanja ili kod koga se javlja svesni nehat može da bude jednako koristan kao i posrednik koji je i saučesnik ako njegove usluge dovedu do željenog ishoda po klijenta kriminalca. Ovo naročito važi u kontekstu skrivanja

⁴⁶ Van der Does de Willebois, E. i drugi, 2011.

⁴⁷ ACIC, 2017

⁴⁸ OECD, 2001

stvarnog vlasnika jer mnoge usluge koje nude profesionalni posrednici, kao što su uspostavljanje pravnih lica i aranžmana, uobičajena su pojava i nisu obavezno znak korupcije ili nezakonitog dela. Policijski organi u nekim državama primetili su u svojim istragama šema pranja novca da su profesionalni posrednici bili više umešani kao saučesnici nego kao posrednici bez saznanja o tome šta se zaista dešava.

PREGLED POSREDNIČKIH SEKTORA KOJI SE NAJČEŠĆE KORISTE

116. Ovaj odeljak daje pregled pravnog, računovodstvenog sektora kao i sektora usluga. Svrha ovih informacija je da obezbedi kontekst koji se nalazi u pozadini sektora koje kriminalci najčešće koriste za uspostavljanje složene vlasničke strukture da bi tako, ali i drugačije, prikriili stvarnog vlasnika.

Pravnici

117. Pravni sektor je velika i višeslojna oblast u okviru koje se pruža niz usluga širokom spektru klijenata. Uprkos prisustvu velikih domaćih i multinacionalnih advokatskih firmi u nekim zemljama, pravni sektor uglavnom karakterišu mala preduzeća. Pojedinci ili partneri sa minimalnim dodatnim kadrom čine većinu pravnog sektora u većini zemalja. Nizak nivo koncentracije tržišnog udela je u suprotnosti sa bankarskim sektorom kojim često dominira manji broj velikih domaćih i međunarodnih banaka.

118. Iako velike i srednje advokatske firme nude širok spektar usluga, većina advokatskih društava specijalizuje se za samo jedan segment usluga, kao što su privredno pravo, lične pravne usluge ili krivično pravo. Advokatske firme koje se isključivo bave velikim firmama i međunarodnim privrednim pravom često zapošljavaju veći broj ljudi zbog složenosti pravnih pitanja koje obrađuju a koja zahtevaju i značajne resurse. Međutim, ako je advokatska firma odabrala da se specijalizuje za pružanje određenih usluga to je ne sprečava da pruža usluge u drugim oblastima prava⁴⁹. Advokatske firme koje su se specijalizovale za pitanja ličnog i porodičnog prava takođe mogu biti uključene u poslove privrednog prava i osnivanje kompanija i preduzeća.

119. Pravni sektor je u prošlosti pokazao nizak nivo globalizacije, a većina advokatskih firmi opslužuje lokalnu klijentelu. To odražava prirodu ovog sektora kojim dominiraju male firme i želju klijenata da sarađuju sa lokalnim advokatskim kancelarijama. Međutim, veći pristup informacionim i komunikacionim tehnologijama, kao i sve veće tržište transnacionalnih pravnih usluga, naveli su velike advokatske firme da se šire na globalno tržište i iskoriste mogućnosti rasta. Mnoge velike advokatske firme aktivno sprovode strategije za spajanje ili uspostavljanje odnosa sa međunarodnim pravnim društvima kako bi povećale svoje prisustvo na ključnim međunarodnim tržištima.

120. Pravni sektor u većini zemalja mora da se organizuje u okviru nekog profesionalnog tela, kao što je neko društvo pravnika ili advokatska komora. Ova profesionalna tela nameću stroga pravila i kodekse ponašanja svojim članovima i često služe kao samostalna regulatorna tela u zemljama gde su pravnici podvrgnuti nadzoru vezanom za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma. Pravila koja su nametnula stručna tela postoje pored obaveza uvedenih zakonom, što može dovesti do ozbiljnih finansijskih ili profesionalnih sankcija u slučaju kršenja pravila.

121. Notarski sektor razlikuje se od pravnog sektora u mnogim zemljama, posebno zemljama građanskog prava. U nekim zemljama građanskog prava notari ne predstavljaju stranke u ugovoru i nisu posrednici u istom smislu kao što su to pravници. Mnogi notari ne održavaju dugoročne odnose sa klijentima, već su obavezni da budu nepristrasni i nezavisni, savetujući strane ugovora pod jednakim uslovima. Za razliku od pravnika u privatnoj praksi, mnogi notari obavljaju dužnosti

⁴⁹ Neki izuzeci postoje u državama u kojima postoji više od jednog modela licenciranja i kontrole advokata.

nosilaca javnih funkcija. Ove obaveze vezane za pravičnost i dužnosti javnih funkcija utiće na opseg onoga što notar mora da uradi u vezi sa procenom rizika od pranja novca.

Uloga u osnivanju i upravljanju pravnim licima i aranžmanima

122. U većini zemalja obično se traži pomoć pravnika prilikom osnivanja preduzeća i drugih pravnih lica i aranžmana. U slučajevima kada pravni zastupnik nije strogo neophodan, stručno znanje pravnika često se koristi kao mera predostrožnosti da se obezbedi zakonito osnivanje pravnog lica ili aranžmana, posebno u slučajevima kada se to čini u stranoj zemlji.

123. Velike advokatske firme koje posluju u brojnim zemljama igraju važnu ulogu u osnivanju pravnih lica u jednoj zemlji u ime klijenta koji je u drugoj zemlji. Multinacionalne advokatske firme često nastoje da osnuju filijale u finansijskim i trgovinskim centrima, ili da se spajaju sa postojećim firmama ili uspostavljaju saradničke veze sa manjim firmama u tim mestima. Oni nude mogućnosti da olakšaju razvoj transnacionalnih struktura preduzeća koji će pružati podršku legitimnim globalnim poslovnim poduhvatima. Takođe je moguće da se njihova stručnost u uspostavljanju prekograničnih struktura iskoristi za prikrivanje stvarnog vlasništva nad nedozvoljenom imovinom.

124. Kada nisu pristune na međunarodnoj sceni advokatske firme koriste profesionalna udruženja i globalne mreže za efikasno delovanje preko međunarodnih granica. Ove mreže inače nezavisnih advokatskih kancelarija omogućavaju klijentima da nesmetano dođu do usluga povezanih advokatskih firmi na međunarodnom tržištu. Iako formalni savezi zasnovani na članstvu često poštuju kodeks ponašanja asocijacije, to ne uključuje obavezni program usaglašenosti sa merama za SPN/SFT i neće svaka firma članica morati da poštuje mere za SPN/SFT (vidi fusnote 40 i 41).

125. Od studija slučaja analiziranih za potrebe pripreme ovog izveštaja, jedna trećina se posebno odnosila na angažovanje pravnih stručnjaka (uključujući notare)⁵⁰. Verovatno je da su se u nekim studijama slučaja u koje su uključeni pružaoci usluga zaista pojavljivali pravници ili pružaoci usluga sa pravnim kvalifikacijama. Upotreba termina pružalac usluga trastovima i kompanijama kao sveobuhvatnog pojma za profesionalce koji su uključeni u osnivanje preduzeća navedena je kao mogući problem u vezi sa izveštavanjem tokom ovog projekta.

126. Tamo gde se učešće i aktivnosti pravnih stručnjaka mogu oceniti, uglavnom se pokazalo da rade u ime direktnog klijenta. Za mali broj njih je utvrđeno da pružaju usluge drugom profesionalnom posredniku u ime klijenta treće strane.

Računovođe

127. Kao i pravni sektor, računovodstveni sektor obuhvata veliki broj ljudi koji pružaju usluge i savete raznim klijentima. Paleta usluga koje nudi računovodstveni sektor ima uži fokus u poređenju s pravnim sektorom, pri čemu revizija, porezi i savetodavne usluge predstavljaju veliku većinu aktivnosti.

128. Računovodstveni sektor pokazuje umeren nivo globalizacije zbog prisustva velikih multinacionalnih računovodstvenih firmi. Nivo globalizacije raste jer veće

⁵⁰ Od slučajeva koji su uključivali pravnike, 25 slučajeva se odnosilo na angažovanje advokata, pet se odnosilo na angažovanje notara, a četiri se odnosilo na umešanost i jednog i drugog.

multinacionalne firme sve češće kupuju manje firme. Međutim, uprkos tome što je globalizacija u ovoj oblasti izraženija nego u pravnom sektoru i što je tržišni udeo velikih multinacionalnih računovodstvenih firmi veći, računovodstveni sektor, poput sektora pravnih usluga, ipak karakterišu mala preduzeća i samostalni preduzetnici.

129. Većina računovodstvenih firmi, uključujući samostalne preduzetnike i preduzeća koja zapošljavaju manje od 20 ljudi, obično pruža usluge pojedincima ili malim preduzećima, dok je tendencija da velike multinacionalne kompanije pružaju usluge velikim kompanijama i javnom sektoru.

130. Slično kao i u pravnom sektoru, računovodstveni profesionalci koji se pridružuju akreditovanom računovodstvenom telu u obavezi su da poštuju etički kodeks. Međutim, za razliku od pravnog sektora, računovodstveni profesionalci u mnogim zemljama ne moraju da budu članovi nezavisnog nadzornog tela⁵¹. Kao rezultat ove dinamike i značajnog broja samostalnih preduzetnika, teško je pratiti svest računovodstvenog sektora o rizicima od pranja novca i finansiranja terorizma i koliko se pridržavaju obaveza u vezi s SPN/SFT. Kao i pravni sektor, FOS i regulatorna tela se prilikom vršenja nadzorne funkcije suočavaju sa brojnim izazovima da dođu do tačnih informacija i sprovedu efikasan nadzor sektora.

Uloga u osnivanju i upravljanju pravnim licima i aranžmanima

131. Osnovna uloga računovođa kod osnivanja pravnih lica i aranžmana tiče se pružanja stručnih saveta o poslovnim strukturama, upravljanju imovinom i poreskim obavezama u zemlji i inostranstvu. U mnogim zemljama računovođe su prvi profesionalci sa kojima se konsultuje malo preduzeće i pojedinci koji traže opšte poslovne savete i savete o regulatornim pitanjima i pitanjima poštovanja propisa. Ako usluge nisu u njihovoj nadležnosti, računovođe savetuju odgovarajući izvor dalje pomoći ili nabavljaju usluge odgovarajućeg stručnjaka u ime svog klijenta.

132. U većini zemalja računovođe su ovlašćene da osnivaju kompanije u ime svojih klijenata; međutim, većina računovodstvenih firmi pruža usluge samo osnovanim preduzećima ili savetuje o predloženim poslovnim strukturama i neće biti direktno uključene u osnivanje pravnih lica. Ovo je zbog toga što su to uglavnom male računovodstvene firme niskog nivoa globalizacije. One računovodstvene firme koje nude usluge osnivanja preduzeća verovatno imaju i značajnu ulogu u upravljanju finansijama firme i ovlašćenje za račune koje ta firma ima. Analizom uloge računovođa u studijama slučaja utvrđeno je da je samo jedan učestvovao u osnivanju pravnih lica ili aranžmana u svojoj zemlji, a tri su bila uključena u osnivanje pravnih lica u stranim zemljama.

133. Kao i kod pravnog sektora, i računovodstvene firme koje posluju u više zemalja uglavnom koriste svoje globalno prisustvo kako bi ponudile usluge osnivanja i upravljanja kompanijama. Međutim, broj računovodstvenih firmi sa globalnim prisustvom je nizak u poređenju s pravnim sektorom, i kao rezultat toga se manje kompanije često oslanjaju na profesionalna udruženja i mreže za pružanje usluga transnacionalnim klijentima. Umesto toga, male firme mogu da budu posrednici između klijenata i firmi koje pružaju usluge čije je sedištem u stranim

---

⁵¹ Na primer, pogledajte izveštaje o međusobnoj evaluaciji Andore, Bahama, Butana, Danske, Irske, Meksika i Slovenije, koji su dostupni na www.fatf-gafi.org.

zemljama, uključujući računovođe, advokate i pružaoce usluga. Većina računovođa iz studija slučaja je u ime klijenta obavljala međunarodne aktivnosti.

134. Zbog ugovorne prirode povereničkih fondova-trastova i drugih pravnih aranžmana, računovođe se retko bave osnivanjem trasta. Računovođe savetuju klijente u vezi s aranžmanima o trastu i mogu pomoći klijentima tako što će preuzeti ulogu osnivača, poverenika ili zaštitnika povereničkog aranžmana. Za razliku od pravnog sektora, računovodstveni sektor ne postavlja značajna ograničenja pred računovođe koji imaju određenu ulogu u pravnom aranžmanu. Međutim, u studijama slučaja koje su dostavljene za potrebe ovog projekta, samo je jedan računovođa ponudio usluge direktora/poverenika svom klijentu.

135. Računovodstvena profesija bila je najmanje zastupljen sektor u slučajevima analiziranim u ovom izveštaju. Verovatno je da je u nekim studijama slučaja umesto naziva računovođa upotrebljen naziv pružalac usluga ili da je u okviru studije slučaja pomenut samo pružalac usluga uprkos angažmanu drugih posrednika, što je još jedan mogući problem koji je nastao u izveštavanju u okviru ovog projekta. U slučajevima kada je pomenut računovođa, pored njega u polovini datih slučajeva angažovani su bili i profesionalci iz drugih posredničkih sektora (kao što su pravnici i sektor usluga); u malom broju slučajeva reč je bila o angažmanu većeg broja računovođa u jednoj šemi.

136. Sve računovođe koje su pomenute u studijama slučaja pružale su usluge direktno klijentu. Ovo ukazuje da se drugi posrednici retko obraćaju računovođama za potrebe realizacije šeme za skrivanje stvarnog vlasnika.

137. Stručnost računovođa ukazuje na to da većina njih može da prepozna sumnjive i rizične aktivnosti koje sprovode njihovi klijenti. Kao rezultat toga, računovodstveni profesionalci su manje podložni nevinom i nenamernom iskorišćavanju u odnosu na pravne stručnjake i pružaoce usluga. Policijski organi, FOS i drugi nadležni organi otkrili su brojne slučajeve u kojima su računovođe umešane u kriminal, ili su organizovale lažne šeme ulaganja ili izbegavanja poreza. Analizom studija slučaja utvrđeno je da je značajna većina računovođa učestvovala u realizaciji šeme, a da je polovina osmislila i promovisala šemu za smanjenje poreskih obaveza klijenata.

Pružaoци usluga trustovima i kompanijama

138. U poređenju sa pravnim i računovodstvenim sektorima, sektor koji pruža usluge trustovima i kompanijama (isključujući pravnike i računovođe koji pružaju usluge kod formiranja i upravljanja preduzećima) je teško opisati ili kvantifikovati. Sektor usluga značajno varira od države do države. U nekim zemljama sektor usluga je dobro razvijen, sa karakteristikama koje imaju i drugi visoko regulisani sektori, uključujući registraciju kod organa vlasti, nadzor stručnih tela i mere za SPN/SFT. U drugim zemljama je uloga sektora usluga manje jasno definisana, a nadzor vlasti i samog sektora manje je razvijen. Osnivanje preduzeća i usluge trustova pruža niz učesnika na tržištu iz brojnih sektora, uključujući finansijski, pravni i računovodstveni sektor, kao i samostalni pružaoци usluga koji su specijalizovani za ove usluge, ali koji ne nude finansijske, pravne, ili računovodstvene usluge.

139. Standardi FATF definišu „pružaoce usluga trustovima i kompanijama“ tako da uključuju bilo kog pružaoца usluga koji obavlja transakcije za klijenta u vezi sa sledećim aktivnostima i koji ima:

- Ulogu agenta prilikom formiranja pravnih lica
- Ulogu direktora ili sekretara firme (ili organizuje da druga osoba preuzme ulogu direktora) ili partnera ili lica sličnog položaja u odnosu na druga pravna lica
- Ulogu sedišta ili obezbeđuje poslovnu adresu ili smeštaj, korespondenciju ili administrativnu adresu kompanije, partnerstva ili bilo kojeg drugog pravnog lica ili aranžmana
- Ulogu poverenika (ili organizuje da druga osoba preuzme ulogu poverenika) izričitog trasta ili izvršava ekvivalentnu funkciju za drugi oblik pravnog aranžmana
- Ulogu (ili organizuje da drugo lice preuzme ulogu) nominalnog akcionara u ime drugog lica.

140. U literaturi koja opisuje pružaoce usluga mogu se pronaći svi detalji o uslugama koje oni pružaju, bez obzira da li su date usluge osnovna ili sekundarna delatnost. Za potrebe ovog izveštaja, izrazi „pružaoce usluga trastovima i kompanijama“ i „sektor usluga“ isključuju stručnjake koji rade u pravnom i računovodstvenom sektoru. Podaci koji su ovom izveštaju dali predstavnici Međunarodne grupe za superviziju finansijskih centara (GIFCS) pokazuju da u zemljama sa aktivnim i dobro organizovanim sektorom usluga tržištem dominira veliki broj malih preduzeća bez značajno velikih igrača u sektoru. Relativno mali procenat pružaoce usluga koji posluju u ovim zemljama su računovodstvene ili pravne firme ili podružnice računovodstvenih ili pravnih firmi.

141. Kao sektor, pružaoce usluga su posebno dobro razvijeni u zemljama sa niskim porezima, poput onih koje su članice GIFCS, gde igraju daleko aktivniju ulogu u osnivanju i upravljanju kompanijama. Većina članova GIFCS zahteva od pružaoce usluga i glavnih akcionara i ključnih lica (direktora, partnera, službenika za izveštavanje o pranju novca (MLRO) i službenika za usklađivanje) da budu prikladni i ispravni. Kada utvrđuju prikladnost i ispravnost, organi procenjuju integritet, kompetentnost (uključujući obavezne uslove da ključne osobe koje imaju ulogu izvršnih rukovodilaca u pružaoce usluga imaju relevantne profesionalne kvalifikacije i da poštuju princip stalnog ličnog razvoja) i finansijsku stabilnost. Ostali članovi GIFCS svesrdno podržavaju uslov koji se tiče posedovanja odgovarajućih kvalifikacija od strane ključnih lica koja imaju ulogu izvršnih rukovodilaca. Uslov za sticanje profesionalne kvalifikacije se uglavnom ne odnosi na akcionara, osim ako istvoremeno nisu i direktori, menadžeri ili službenici za usklađenosti u pružaoce usluga, iako su oni predmet svih ostalih aspekata gore pomenute provere prikladnosti i ispravnosti. Ovi uslovi odražavaju neke druge uslove koji se postavljaju ostalim posredničkim sektorima, kao što su pravni i računovodstveni sektor, i mogu poslužiti kao dobar model za profesionalizaciju sektora usluga u zemljama gde je ovaj sektor nedovoljno jasno definisan.

Uloga u uspostavljanju i upravljanju pravnim licima i aranžmanima

142. Zbog različite prirode međunarodnog sektora usluga, stepen uključenosti pružaoce usluga u osnivanje pravnih lica i aranžmana razlikuje se u od zemlje do zemlje. U većini zemalja uloga pružaoce usluga ograničena je na osnivanje i registraciju preduzeća ili drugog pravnog lica i ne širi se na pružanje strateških poslovnih ili finansijskih saveta. Pružaoce usluga se pojavljuju u više od jedne trećine studija slučaja analiziranih za potrebe pripreme ovog izveštaja i predstavljaju najveći procenat profesionalnih posrednika koje se javljaju u tim

studijama slučaja. Pružaoci usluga su takođe bili umešani u slučajeve koji uključuju više profesionalnih posrednika. Međutim, verovatno je da ovaj broj obuhvata i ostale stručnjake (pravne i računovodstvene) koji su u široj javnosti nazvani pružaoci usluga trastovima i kompanijama.

143. Pružaoci usluga omogućavaju angažovanje u međunarodnim poslovnim sektorima uz niske troškove, jer često pružaju usluge međunarodnim klijentima ili drugim međunarodnim pružiocima usluga u ime stranih državljana. Iako pravni i računovodstveni profesionalci takođe nude ove usluge, zbog nižih naknada povezanih sa radom PUTK su koristan resurs za mala i srednja preduzeća. Za razliku od ostalih sektora, čini se da PUTK sektor pokazuje veoma nizak nivo globalizacije tržišta, pri čemu većina pružalaca usluga pruža usluge samo u zemlji u kojoj posluju. Većina pružalaca usluga pomenutih u studijama slučaja pružala je usluge klijentima sa sedištem u inostranim zemljama i imala ulogu u osnivanju pravnih lica i/ili aranžmana na lokalnom nivou.

144. Pored osnivanja pravnih lica i aranžmana, neki pružaoci usluga nude kompletne pakete usluga za firme, koji uključuju osnivanje i registraciju, kao i usluge vezane za bankovne račune u zemlji osnivanja. Ocenjuje se da je više od polovine PUTK učestvovalo u otvaranju računa u bankama u ime svojih klijenata, od kojih je većina klijenata iz inostranstva. U toj situaciji, pružaoci usluga vrše posredničku uslugu između klijenta i finansijske institucije i odgovorni su za lakšu realizaciju aktivnosti provere poslovanja klijenta. Većina pružalaca usluga takođe nudi usluge poverenika, zaštitnika, direktora i virtuelnog/registrovanog sedišta, posebno u zemljama u kojima firme moraju da imenuju direktora sa prebivalištem u datoj zemlji. Skoro svi pružaoci usluga koji su se pojavili u studijama slučaja, pružali su klijentima usluge direktora, poverenika, imenovanog lica ili usluge virtuelne kancelarije.

145. Poslednjih godina pružaoci usluga su iskoristili internet i nude virtuelne usluge klijentima koji ne zahtevaju direktan susret. Iako neki od ovih pružalaca usluga od klijenata zahtevaju da se sastanu sa posrednikom u zemlji boravišta kako bi ispunili obaveze o proveri poslovanja klijenta, mnogi drugi se oslanjaju samo na dokumentaciju koju klijent obezbeđuje. Pružanje usluga putem interneta i virtuelnih usluga otežava sprovođenje mera za SPN/SFT, a pružiocima usluga posebno otežava proveru poslovanja klijenta i otkrivanje stvarnog vlasnika pravnog lica ili aranžmana.

146. Pružaoci usluga su takođe obično uključeni u osnivanje ili upravljanje pravnim licima i aranžmana u ime drugih profesionalnih pružalaca usluga, posebno onih koji posluju u drugoj zemlji ili u ime stranih klijenata. Jedna trećina studija slučaja posebno se odnosila na pružaoce usluga koji pružaju usluge drugim profesionalnim posrednicima (advokati i računovođe) u ime klijenata trećih strana. Štaviše, analizom studija slučaja utvrđeno je da je otprilike polovina uključenih pružalaca usluga nesvesno umešana u realizovane šeme. Ovo ukazuje da je uloga pružalaca usluga verovatno vezana za transakcije i da oni rade po nalogu klijenta ili drugog posrednika i nisu autori šema kojima se prikriva stvarni vlasnik. Kod pružalaca usluga za koje je procenjeno da su učestvovali kao saučesnici verovatnije je da su usluge pružali uz svesni nehat nego što su bili saučesnici ili su pogrešno klasifikovani kao pružaoci usluga.

Ostali posrednici

147. U ovom izveštaju akcenat je bio na pravnim licima i aranžmanima i zbog toga je najviše prostora poklonjeno analizi uslugama koje nude advokati, računovođe i pružaoci usluga; međutim, poznato je da su i drugi posrednici uključeni u aktivnosti čiji je cilj da se prikrije stvarni vlasnik. Predstavnici policijskih organa i privatnog sektora izvestili su o postojanju agencija za promet nekretnina koje nude „kompletnu uslugu“, odnosno, koje pružaju čitav spektar posredničkih funkcija, uključujući osnivanje fantomskih i neaktivnih firmi, pružanje usluga nominalnih predstavnika, zaključivanje transakcija sa advokatima i pronalaženje nekretnina (raspon cena, profili rizika itd.). Ove kompanije, kako se izveštava, rade sa finansijerima kako bi omogućili prevaru tamo gde je dobra prodaja u ranoj fazi od suštinskog značaja za prikupljanje dodatnih finansijskih sredstava. Detaljna analiza ovog fenomena nije bila moguća u ovom izveštaju; međutim, agenti za prodaju nekretnina koji pružaju neku od usluga obuhvaćenih odeljkom XI ovog izveštaja suočavaju se sa sličnim slabostima koje su navedene za druge profesionalne posrednike.

148. Pored gore navedenih profesionalnih posrednika, FOS i policijski organi otkrili su i druge posrednike koji nisu profesionalni pružaoci usluga i koji ne obavljaju usluge koje su opisane u preporuci 22 standarda FATF, ali koji ipak pružaju pomoć klijentima prilikom uspostavljanja složenih pravnih struktura. Ova lica, koja se ponekad nazivaju i „lovci na firme“, često pronalaze druge profesionalne posrednike koji mogu (i koji su voljni) da osnuju pravna lica i aranžmane neophodne za izgradnju željene pravne strukture svog klijenta. Zbog svoje uloge posrednika između klijenta i profesionalca treće strane, oni nisu aktivno uključeni u formiranje pravnog lica i stoga su van regulisane populacije, kako je opisano u Preporuci 22 standarda FATF.

149. Uloga „lovaca na firme“ nije dobro shvaćena. Iskustvo policijskih organa sa ovim licima odnosi se uglavnom na pojedince koji isključivo pružaju usluge kriminalcima - drugim rečima, profesionalnim pomagačima perača novca čija je uloga da uspostave pravnu strukturu posebno osmišljenu da olakša činjenje krivičnog dela. Nije poznato da li lovci na firme (osim profesionalnih posrednika koji su gore navedeni) imaju određenu ulogu u zakonitim poslovnim aktivnostima; međutim, iskustvo pokazuje da je to u najboljem slučaju malo verovatno ili upitno. Od svih studija slučaja analiziranih za potrebe pripreme ovog izveštaja, smatra se da se u otprilike 20% njih javljaju profesionalni perači novca koji su obavljali zadatke slične onima koje obavljaju profesionalni posrednici (vidi studiju slučaja 38 koja prikazuje jedan konkretan primer).

150. U ovom izveštaju ne ocenjuju se slabosti ostalih posrednika zbog nedostatka dostupnih informacija; međutim, procenjuje se da neprofesionalni posrednici predstavljaju slabost utoliko što ih ostali profesionalni posrednici mogu angažovati za obavljanje usluga u ime klijenata. Ova slabost je pojačana u nacionalnim sistemima gde takvi neprofesionalni posrednici imaju mogućnost da osnivaju pravna lica i aranžmane bez uključivanja profesionalnog posrednika.

PREGLED RANJIVOSTI

151. Ovaj odeljak daje pregled ranjivosti povezane sa praksom i uslugama koje nude profesionalni posrednici koje kriminalci obično koriste da bi prikrili stvarnog vlasnika. Ranjivost ocenjena u ovom odeljku izvedena je iz studija slučaja analiziranih za potrebe pripreme ovog izveštaja i iz iskustva FOS, policijskih i regulatornih organa. Ključni primeri ranjivosti koji su ocenjeni u ovom odeljku su:

- uspostavljanje pravnih lica i aranžmana
- osnivanje i prodaja fantomskih firmi
- pružanje usluga direktora, poverenika, virtuelne kancelarije i poštanskog sandučića
- olakšavanje transakcije putem računa trasta ili računa klijenata
- olakšavanje kupovine ili prodaje nekretnina.
- usluge zastupanja interesa klijenata ili posredničke usluge
- pružanje usluga klijentima i posrednicima iz stranih zemalja
- pružanje savetodavnih usluga o ispunjavanju i smanjenju poreskih obaveza
- profesionalna obaveza čuvanja tajne i poverljivosti informacija klijenta
- ograničene obaveze vezane za SPN/SFT ili nedovoljna svest i poštovanje.

152. Spisak primera ranjivosti ocenjenih u ovom izveštaju nije iscrpan i predstavlja najčešće iskorišćavane ranjivosti koje su izložili profesionalni posrednici.

Osnivanje pravnih lica i aranžmana

153. Uobičajena je praksa da profesionalni posrednici savetuju klijente kod osnivanja preduzeća, strukture pravnih lica i kod upravljanja imovinom. Njihovi saveti često se tiču zaštite bogatstva i imovine od visoko rizičnih poslovnih aktivnosti i smanjenje poreskih obaveza u najvećoj meri dozvoljenoj zakonom. Ove usluge su posebno atraktivne za kriminalce, za koje se zna da aktivno traže savet saučesnika ili profesionalaca koji će im pomoći u neznanju da pomaže kriminalcima da zaštite nezakonito stečenu imovinu i izbegnu poreske obaveze kroz prikrivanje stvarnog vlasnika.

154. Neke zemlje zahtevaju da se firme osnivaju i registruju uz pomoć pravnika (uglavnom notara). Međutim, mnoge zemlje nemaju takav uslov i kod njih se kompanije mogu osnivati direktnom saradnjom sa relevantnim javnim organom. U zemljama u kojima nije neophodno imati pravnog zastupnika profesionalni posrednici se često angažuju radi:

- pružanja stručnih saveta o najprikladnijoj strukturi preduzeća za potrebe klijenta
- pružanja objašnjenja i/ili olakšavanja procesa osnivanja firme, što može biti zbunjujuće za većinu budućih vlasnika malih i srednjih preduzeća
- doprinosa respektabilnosti i percepciji legitimnosti i verodostojnosti.

155. Primer studije slučaja (studija slučaja 100) u daljem tekstu pokazuje kako su usluge pravnika iskorišćene da bi se dao prividan legitimitet firme koja se koristila za olakšavanje piramidalne prevare. U ovom slučaju pravni zastupnik je verovatno bio saučesnik.

156. Zbog svoje stručnosti i uloge u osnivanju kompanija i drugih pravnih lica, profesionalni posrednici su podložni svesnom ili nesvesnom uključivanju u složene programe pranja novca. U većini studija slučaja u kojima su se javljale firme i druga pravna lica utvrđeno je da je realizaciju šeme olakšao profesionalni posrednik. Profesionalni pružaoci usluga koji nude usluge osnivanja kompanija u glavnim svetskim trgovinskim i finansijskim centrima podložni su eksploataciji od strane međunarodnih klijenata ili profesionalaca koji traže pomoć pri osnivanju kompanija u datoj zemlji.

157. Davaoci profesionalnih usluga često su uključeni u uspostavljanje trasta i drugih pravnih aranžmana zbog pravne prirode ugovora između osnivača, poverenika i korisnika. U studijama slučaja u kojima su se pojavljivali pravni aranžmani gotovo svi su obuhvatali i usluge profesionalnih posrednika. Zbog toga što se trustovi mogu osnivati tako da pravna lica imaju ulogu poverenika, umesto fizičkog lica, moguće je da se aranžman trasta uspostavi na takav način da se pružalac profesionalnih usluga nikada direktno ne susretne sa stvarnim vlasnikom imovine koja se poverava trustu. Ovo, u kombinaciji sa strogim zakonima o poverljivosti koji se mogu primeniti na aranžmane o trustu⁵², je razlog zbog koga su profesionalni pružaoci usluga koji nude usluge uspostavljanja trasta podložni eksploataciji u svrhu prikrivanja informacija o stvarnom vlasniku oprane imovinske koristi.

Studija slučaja 100 - Sjedinjene Države

U ovom slučaju, jedno fizičko lice organizovalo je piramidalnu kreditnu šemu u cilju lažnog precenjivanja prometa i prihoda svoje firme. Njegova firma poslužila je kao paravan za dobijanje kredita. Šema je uključivala njegovu ženu i sina. Optuženi su oformili brojna pravna lica - trustove, korporacije i društva sa ograničenom odgovornošću i na osnovu toga otvarali račune u bankama kako bi upravljali nelegalnim sredstvima i prikrivali vlasništvo i učešće u šemi. Optuženi su uz pomoć pravnog stručnjaka (advokata) osnovali određeni broj pravnih lica i trošili kredit odobren firmi u ličnu korist, što je značilo i kupovinu dragulja i nakita.

Advokat je osnovao trust u ime tog fizičkog lica i njegove porodice i pomogao u prodaji nakita koji je bio deo aranžmana trasta. Pomenuto fizičko lice je dostavilo lažne dokumente da dokaže da je nakit poveren putem trasta. Trustovi su dali legitimitet i pokriće za prevaru i kao rezultat toga, 2,8 miliona USD od prodaje nakita prebačeno je na brokerski račun trasta. Nakon toga, 200.000 USD prebačeno je sa računa za trasta na račun jednog drugog trasta. Ovaj transfer je olakšan korišćenjem adrese advokata, koji je u međuvremenu preminuo.

⁵² Van der Does de Villebois, E. I drugi, 2011: str. 168.

Osnivanje i prodaja neaktivnih kompanija

158. Profesionalni posrednici, kao što su advokatske firme koje se bave korporativnim pravom i pružaoци usluga, povremeno osnivaju i drže firme u neaktivnom stanju za neke buduće potrebe. U tim slučajevima, profesionalni posrednik ili njegovi zaposleni upisuju se u evidencije kao nominalni direktori ili akcionari firme. Iako su lakoća i brzina kojom se firme mogu osnivati u velikoj mjeri ograničile potrebu da pravnici i računovođe osnivaju i drže firme u neaktivnom stanju, pružaoци usluga i dalje prodaju neaktivne firme. Ovo se posebno odnosi na pružaoce usluga koji su aktivni na internetu i one u većim međunarodnim trgovinskim i finansijskim centrima. Jednostavnost kupovine već osnovane i neaktivne kompanije odgovara virtuelnim transakcijama i klijentima malih i srednjih preduzeća sa manje složenim korporativnim i finansijskim strukturama. Međutim, neaktivne kompanije mogu se koristiti u bilo koju svrhu i mogu biti deo velikih i složenih poslovnih struktura.

159. Pored toga što kupcima nude već osnovana pravna lica, mnogi pružaoци usluga otvaraju račune u bankama na neaktivne firme, koji ostaju povezani za neaktivnom firmom i nakon njene prodaje. Ova praksa može zakomplikovati proveru poslovanja klijenta što je aktivnost koju obavljaju finansijske institucije. Otprilike jedna trećina profesionalnih posrednika koji se pojavljuju u studijama slučaja otvarala je račune u bankama u ime svojih klijenata, od kojih je većina klijenata iz inostranstva.

160. Studija slučaja u nastavku pokazuje kako su se kriminalci oslanjali na neaktivne kompanije prilikom realizovanja svoje šeme. Verovatno je da je kriminalac želeo da iskoristi firmu sa poslovnim istorijatom koja može da da veći kredibilitet varalicama od novoosnovane firme. Studija slučaja takođe prikazuje kako su nominalni direktori prodavali neaktivne firme zajedno sa unapred otvorenim bankovnim računima.

Studija slučaja 104 - Sjedinjene Države

Optuženi su se udružili da bi prodavali lažne kredite za obnovljive izvore energije upotrebom fantomskih firmi i neaktivnih firmi u SAD kako bi prevarom dobili od američke vlade poreski kredit na obnovljive izvore energije za obnovljiva goriva koja nikada nisu proizvedena i, u sopstvenu korist, oprali nezakonite prihode. Nezakonito stečena imovinska korist obuhvatala je nekretnine, plovila, automobile, satove i zlato. Tokom istrage, policija je utvrdila da je okrivljeni davao uputstva svojim saradnicima da kupuju neaktivne firme širom SAD koje bi služile kao navodni kupci obnovljivog goriva i navodni prodavci sirovina. Oslanjanje na neaktivne firme otkriveno je ispitivanjem nominalnog vlasnika koji je otvorio račune bankama u ime tih kompanija i putem naredbe za pretres koji su izvršeni u mnogim preduzećima.

Usluge direktora, poverenika, virtuelne kancelarije i poštanskog sandučeta

161. Pored osnivanja pravnih lica u ime klijenata, mnogi profesionalni pružaoци usluga nude usluge direktora, virtuelne kancelarije i poštanskog sandučeta. Ove usluge omogućavaju pravnom licu da održava fizičko prisustvo u nekoj zemlji kao i stvaranje distance između pravnog lica i imovine i aktivnosti koje kontroliše stvarni vlasnik. Kao rezultat, ove usluge su podložne eksploataciji u svrhu prikrivanja

pravog vlasnika pravnog lica, njegove imovine i transakcija. Nominalni direktori i virtuelne kancelarije uobičajena su pojava koja karakteriše mnoge složene pravne strukture koje su, prema saznanjima FOS i drugih nadležnih organa, umešane u pranje novca, utaju poreza, zloupotrebu investicija i druga krivična dela. Analizom studija slučaja dostavljenih za potrebe pripreme ovog izveštaja utvrđeno je da je otprilike polovina profesionalnih posrednika pružala usluge direktora svojim klijentima. Pružaoci usluga su predstavljali veliku većinu posrednika koji su uključeni u pružanje ovih usluga i često su pružali usluge drugim profesionalnim posrednicima u ime trećih klijenata.

162. Nominalni direktori mogu biti formalni ili neformalni, a za kriminalce se zna da angažuju ljude koji nisu prethodno osuđivani da obavljaju ove uloge ili one koji će pristati da njihovi podaci budu upisani u evidenciju koja se odnosi na datu firmu. Otkriveni su i slučajevi krađe identiteta za potrebe prijavljivanja nominalnog direktora; međutim, ove aktivnosti predstavljaju rizik za kriminalne grupe, a profesionalni pružaoci usluga koji nude ove usluge su atraktivna i rizična alternativa.

163. Pružajući usluge direktora i virtuelne kancelarije, profesionalni posrednici mogu nehotice olakšati pranje novca i raditi sa prihodima proisteklim iz krivične delatnosti i sredstvima krivičnog dela. Čak i u slučajevima kada pružalac profesionalnih usluga ne preuzima aktivnu ulogu u kompaniji, što je često slučaj, imenovanom direktoru preči opasnost od krivičnog gonjenja ili druge kazne zbog krivičnih dela koja je učinilo pravno lice. Za većinu profesionalnih posrednika koji su pružali usluge direktora u studijama slučaja smatra se da je njihovo učešće bilo iz nehata.

164. Neke zemlje zahtevaju da pravna lica održavaju aktivno prisustvo u zemlji u kojoj su registrovana. To se uglavnom postiže isticanjem uslova da direktor preduzeća ima prebivalište u datoj zemlji, ili da kompanija održi fizičko prisustvo u zemlji, ili oboje. Profesionalci koji posluju u ovim zemljama, a koji nude usluge direktora i virtuelne kancelarijske, biće podložniji eksploataciji od inostranih klijenata od onih koji posluju u zemljama koje ne postavljaju ovakve uslove. Velika većina profesionalnih posrednika koji su pružali usluge direktora u studijama slučaja pružali su usluge klijentima sa sedištem u inostranstvu. Jedna studija slučaja (studija slučaja 78), sadržana u nastavku, pokazuje kako je strani klijent pružaoca usluga imenovao domaćeg državljanina za nominalnog direktora kako bi ispunio uslove zemlje da ima direktora koji ima prebivalište u datoj zemlji. Imenovani direktor imao je malo znanja o aktivnostima firme.

165. Pored toga što nude usluge nominalnih direktora i drugih lica, neki profesionalni pružaoci usluga nude usluge poverenika trasta domaćim i međunarodnim klijentima za trustove osnovane u skladu sa domaćim zakonodavstvom. U nekim zemljama, profesionalna pravila zabranjuju pravnicima da preuzimaju ulogu poverenika. U ovim zemljama uloga pravnika ograničena je na pružanje stručnih saveta o ugovoru koji je u osnovi aranžmana trasta.

166. U većini zemalja poverenici ne moraju da registruju postojanje trasta ili korisnika trasta, dok je u nekim zemljama zakonom izričito zabranjeno da to čine. Od poverenika se takođe traži da deluje u korist interesa korisnika. To znači da, kada se bave pitanjima koja se tiču trasta, moraju da stave interese korisnika iznad svojih.

167. Profesionalni pružaoci usluga koji nude usluge poverenika rizikuju da postanu zvanični vlasnici imovine proistekle iz kriminalne delatnosti⁵³. Samo stroge mere provere poslovanja klijenta prema osnivaču, korisniku i imovinu u trastu, mogu pomoći profesionalcima da izbegnu ovaj oblik eksploatacije.

Studija slučaja 78 - Novi Zeland

Novozelandska advokatska firma bila je povezana sa klijentima koji su bili upleteni, hapšeni ili osuđeni za mnoštvo krivičnih dela uključujući proneveru, davanje mita, korupciju, utaju poreza i pranje novca. Ova advokatska firma uspostavila je sedište na Novom Zelandu i radila za inostrane klijente koristeći svoje temeljno poznavanje novozelandskih zakona o porezima, trustovima i privrednim društvima.

Ova novozelandska advokatska firma osnivala je firme i partnerstva za koje je rutinski koristila svoje zaposlene kao nominalne direktore i akcionare, dok se stvarni korisnici (koji su ponekad bili počinioci krivičnih dela i njihovi saradnici) nisu javno pominjali. Pored toga, često je uspostavljala lanac kompanija, pri čemu je jedna kompanija bila akcionar druge, koja je bila akcionar treće, čime se struktura usložnjavala, a stvarni vlasnik dodatno sakrivao. Ponekad se novozelandska kompanija (fantom) nalazila u ulozi povernika trasta. Umešane firme obično su sve bile fantomske firme s nominalnim direktorima, akcionarima i adresama. Kompanije, partnerstva i fondovi sastojali su se od složenih struktura koje je osnovala ova novozelandska advokatska firma za potrebe skrivanja i zaštite bogatstva. Štaviše, ponekad su osnivane firme u inostranstvu uz pomoć saradnika ove novozelandske firme u drugim zemljama, što je dodatno usložnjavalo organizaciju i smanjivalo mogućnost otkrivanja krivičnih dela i skrivenog bogatstva. Da su se pojavile sumnje i da je pokrenuta istraga protiv lica koja su vodila takve strukture, naišlo bi se na zamršeni revizorski trag kojeg bi bilo teško pratiti. Bilo je snažnih indicija da su kriminalci imali strukture koje je osnovala ova novozelandska advokatska firma sa dokazima da su neke od tih struktura koristili za skrivanje imovine.

Isto tako, jedan zaposleni sa prebivalištem na Novom Zelandu igrao je ulogu direktora da bi se zadovoljio zakonski uslov da firme imaju novozelandskog direktora; međutim, stvarni vlasnik firmi nije otkriven kod svake firme.

Olakšavanje transakcija putem računa trasta ili računa klijenata

168. Profesionalni pružaoci usluga, posebno advokatske firme i veće računovodstvene firme, često održavaju račun trasta i upravljaju njime kako bi olakšali finansijske transakcije u ime klijenata, držali sredstva na eskrov računu ili primili plaćanje za pružene usluge. U većini zemalja ovi poverljivi računi su visoko regulisani da spreče neovlašćeno prisvajanje sredstava klijenta; međutim, ovaj nadzor često zaostaje kada je reč o SPN/SFT, a računi profesionalnih trustova i dalje su globalno ranjivi u smislu pranja novca.

169. Nije neuobičajeno da neki profesionalni pružaoci usluga olakšavaju transakcije, uključujući gotovinske transakcije, u ime svog klijenta. Analiza studija slučaja utvrdila je gde se to događalo. Ova usluga je atraktivna za kriminalce koji žele da sakriju vlasnike sredstava iz gotovinskih transakcija, jer teret integrisanja

⁵³ U trustu, imovina je upisana na ime poverenika (ili na ime osobe koja deluje u ime poverenika), iako ona predstavlja poseban fond i nije deo fonda imovine samog poverenika (vidi član 2 Haške konvencije).

gotovine sa regulisanim finansijskim sektorom nosi pravnik (preko trasta advokatske firme ili računa klijenta). To ima dvostruki efekat u vidu:

- Otklanjanja sumnje u vezi sa gotovinskim uplatama na osnovu kredibiliteta i reputacije pravne profesije
- Udaljavanja klijenta i bilo koje pridružene ili treće strane od kontrole finansijskog sektora vezane za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma.

170. Pored toga, umešanost posrednika u finansijsku transakciju između dve strane može da poremeti lanac transakcija i sakrije odnos između dve strane. Kao rezultat toga, može biti teško utvrditi stvarnog vlasnika sredstava koja se prenose putem računa trasta ili klijenata, naročito ako transakcija uključuje razbijanje na delove ili strukturiranje sredstava ili se transakcija dešava tokom dužeg vremenskog perioda. Ova ranjivost se povećava kada advokat dozvoljava da se sredstva stave na račun trasta ili klijenta i kada pravne usluge nisu ne očekuje se da budu pružene. Slučajevi u nastavku pokazuju kako su za postizanje ovog cilja korišćeni računi trasta kojima je upravljala advokatska firma kao i računovodstvene prakse.

Studija slučaja 102 - Sjedinjene Američke Države

Fizičko lice 1, američki državljanin i stanovnik Belizea, osnovao je više od 5.000 fantomskih firmi u Belizeu i na Karibima kako bi omogućio brojne šeme i zloupotrebu hartija od vrednosti i utaju poreza. Fizičko lice 2, državljanin i SAD i Kanade, bio je tajni vlasnik međunarodne brokersko dilerske firme i kompanije za upravljanje investicijama sa sedištem u gradu Panama Siti, u Panami i u Belize Sitiju, u Belizeu. Realizovane su 3 međusobno povezane šeme: 1) lažna promocija akcija i manipulacija cenama; 2) zaobilaženje poreza na kapitalnu dobit po Zakonu o poštovanju poreskih obaveza za strane račune (FATCA); 3) pranje više od 250 miliona dolara profita putem neidentifikovanih debitnih kartica i depozitnih računa advokata.

Pojedinac 2 koristio je usluge advokata sa sedištem u SAD kako bi oprao više od 250 miliona američkih dolara ostvarenih manipulisanjem akcijama više američkih kompanija – on je najpre preusmeravao prihode od prevare na pet računa advokatske firme, a zatim ih je vraćao članovima šeme i njihovim saučesnicima. Ovi programi prikriivanja takođe su omogućili fizičkom licu 2 da izbegne zakonske obaveze vezane za podnošenje prijava poreskim organima.

Studija slučaja 3 - Australija

Rukovodioci jednog univerziteta zajedno su sa direktorima građevinskih kompanija realizovali zloupotrebu sa lažnim fakturama. Rukovodioci su odobravali plaćanje faktura za radove na održavanju koje je trebalo da obave građevinske firme na kojima su bili navedeni uvećani iznosi, kao i fakture za radove koji nikada nisu preduzeti. Zarada od prevare korišćena je za kupovinu trkačkih konja i imovine. Rukovodioci univerziteta su zauzvrat dobili mito ili direktan deo vlasništva nad trkačkim konjima. Računovodstvene firme, koje su u ime osumnjičenih obavljale međunarodne transfere, slale su novac u mnoge zemlje, uključujući Novi Zeland, Kanadu, Hong Kong i SAD. Veliki deo sredstava upućen je kompanijama povezanim sa industrijom konjičkih trka. Računovodstvene firme su takođe primale sredstva od različitih inostranih firmi koja su bila po vrednosti slična iznosima koje su firme inicijalno poslale u inostranstvo. Većina ovih transfera potiče iz Hong Konga. Vlasti su sumnjale da računovodstvene firme peru sredstva u ime osumnjičenih kao deo profesionalne organizacije za pranje novca.

Olakšavanje kupovine ili prodaje nepokretnosti

171. Nekretnine su izuzetno atraktivno sredstvo za pranje sredstava stečenih putem kriminalne delatnosti. Za razliku od druge imovine visoke vrednosti, tržište nekretnina u većini zemalja pokazalo je snažnu otpornost na ekonomska kolebanja i uglavnom je dobijalo na vrednosti u većini gradova sa visokom gustinom naseljenosti. Nekretnine uglavnom predstavljaju relativno siguran način čuvanja nelegalnog bogatstva, a prodaja imovine nudi legitimno obrazloženje za primanje velikih iznosa novca. Isto tako, kupovina nekretnina nudi pogodan i legitiman izgovor za dobijanje hipotekarnih zajmova, i od privatnih poverioca kao i za primanje redovnih i tekućih uplata pod velom prihoda od zakupa. Sve navedeno predstavlja uobičajene metode pranja novca (pogledajte odeljak 2 za dalju analizu prikriivanja stvarnog vlasnika uz pomoć lažnih kredita). Otprilike jedna trećina studija slučaja analizirana u ovom izveštaju odnosila se na kupovinu nekretnina, a u većini ovih slučajeva javlja se profesionalni posrednik u trgovini nekretninama.

172. U nekim državama trgovanje nekretninama odigrava se uz učešće pravnika. U zemljama gde zastupanje pravnika nije obavezno po zakonu, uobičajena je praksa da se angažuju profesionalni pružaoci usluga kako bi pomogli kod prenosa prava nad imovinom kao predostrožnost zbog visoke vrednosti imovine. Kao rezultat toga, profesionalci će često biti odgovorni da utvrde identitet prodavca i/ili kupca zemljišta i nepokretnosti i da o tome izveste nadležne državne organe. To profesionalnog posrednika čini podložnim eksploataciji od strane pojedinaca koji žele da prikriju stvarnog vlasnika imovine. Slučajevi analizirani u ovom izveštaju pokazali su sledeće metode korišćene za prikriivanje stvarnog vlasnika nekretnina:

- kupovina imovine putem posrednika, kao što su kompanije, trustovi, članovi porodice, saradnici ili treća lica koja nisu ranije osuđivana (studija slučaja 2)
- upotreba lažnog imena ili lažnih identifikacionih informacija (studija slučaja 101)

173. U nekim slučajevima stvarni vlasnik nepokretnosti neće uopšte biti uključen u kupovinu, već će umesto toga uputiti treću stranu da izvrši kupovinu te nepokretnosti. Ovu metodu je teško otkriti i zbog toga profesionalni posrednik mora da bude oprezan i upoznat sa rizicima od PN/FT koji prate ovu aktivnost da bi mogao da otkrije moguće PN/FT. Jedna australijska studija slučaja (studija slučaja 2) pokazuje kako je fizičko lice koje je bilo predmet istrage kupilo nekretninu na ime člana porodice, a hipoteku plaćalo od imovinske koristi stečene kriminalnom delatnošću. Umešani advokat je pružao usluge prenosa prava nad imovinom i bio je odgovoran za upis kupovine kod nadležnih državnih organa. Pored toga, advokat je delovao kao posrednik u otplati zajma, što je još više udaljilo stvarnog vlasnika od imovine i odgovarajućeg zajma.

Studija slučaja 2 - Australija

Australijska organizovana grupa za prodaju narkotika koristila je višestruke metode pranja novca da opere više od milion australijskih dolara koji su predstavljali imovinsku korist stečenu kriminalnom delatnošću. Jednu metodu realizovao je član organizovane grupe koji je na ime člana porodice kupio nekretninu u vrednosti od 700.000 AUD. Kupovina imovine finansirana je hipotekom, odnosno kreditom. Tokom dvomesečnog perioda, član organizovane grupe je platio više od 300.000 AUD u 16 gotovinskih uplata preko svog advokata (koji je pružao usluge prenosa i zastupao člana organizovane grupe u transakciji) kako bi otplatio hipoteku. Ove uplate predstavljale su imovinsku korist stečenu kriminalnom delatnošću.

Usluge zastupanja klijenata i posredovanja

174. Pored toga što pružaju poslovne savete klijentima i omogućavaju osnivanje pravnih lica i aranžmana, profesionalci često nude usluge zastupanja klijenata i posredovanja. Ovo može biti upoznavanje klijenata sa bankama i drugim pružaocima finansijskih usluga, otvaranje računa i traženje kredita u ime klijenata. Kao rezultat toga, profesionalac postaje posrednik između klijenta i regulisanog finansijskog sektora, i preuzima odgovornost za pružanje potrebnih informacija bankama koje im trebaju da ispune obavezu provere poslovanja stranke. Analizom studija slučaja koje su se koristile u ovom izveštaju utvrđeno je da su u ovim konkretnim primerima mnogi klijenti uspostavili odnos sa bankama uz pomoć profesionalnih posrednika.

175. U zemljama u kojima je finansijskim institucijama dozvoljeno da se oslanjaju na treće strane da izvrše proveru poslovanja stranke (CDD)⁵⁴, profesionalni posrednici su podložni eksploataciji u svrhu prikrivanja stvarnog vlasnika i kontrole. Iako je krajnja odgovornost za proveru poslovanja stranke na finansijskoj instituciji čak i tokom dogovora sa drugom stranom koju zastupa posrednik, kriminalci će i dalje pokušati da iskoriste reputaciju profesionalnih posrednika da ubede finansijsku instituciju u legitimnost lažnog identiteta ili identiteta koji dovodi u zabludu ili strukture vlasništva i kontrole. Jedna američka studija slučaja (studija slučaja 101 u nastavku) pokazuje kako je saučesnik profesionalac iskoristio svoju ulogu profesionalnog posrednika kako bi onemogućio i zaobišao aktivnosti provere poslovanja stranke od strane finansijskih institucija da bi dobio zajmove na osnovu lažnih informacija.

⁵⁴ Videti preporuku 17 Standarda FATF

176. Pružaoci profesionalnih usluga povremeno vrše određenu kontrolu nad nekim ili svim bankarskim računima svojih klijenata. To im omogućava da pravovremeno upravljaju finansijskim poslovima svojih klijenata, vode tačno knjigovodstvo i omogućavaju transakcije u ime svojih klijenata. Da bi se to postiglo, profesionalci deponuju svoj potpis kao ovlašćena lica po računima svojih klijenata što im omogućava da deluju u interesu svojih klijenata, ali bez njihovog direktnog učešća. Ovo je standardna praksa za korporativne računovođe i advokate (oni koji rade isključivo za preduzeće ili organe javnog sektora), ali se takođe dešava kada profesionalci u kontinuitetu i redovno pružaju usluge jednom broju malih i srednjih preduzeća na osnovu ugovora o poveravanju usluga. Nije uobičajeno da profesionalci koji nude samo povremene usluge klijentu imaju kontrolu nad računima tog klijenta.

177. Upravljanje računima klijenta stavlja profesionalca u povećan rizik od pranja novca ili finansiranja terorizma; međutim, uslugu prati niži rizik od skrivanja stvarnog vlasništva, pod uslovom da se transakcija ne vrši preko računa otvorenog na ime profesionalca ili njegove firme, a odgovarajuće mere provere poslovanja klijenta (CDD) sprovodi profesionalac, a potom finansijska institucija.

178. Pored toga što će klijente upoznati sa finansijskim institucijama, profesionalni pružaoci usluga će po potrebi upoznati svog klijenta sa drugim profesionalnim pružiocima usluga, uključujući ostale pravnike, računovođe, pružaoce usluga trastovima i kompanijama, agente za promet nekretnina; hipotekarne posrednike i finansijske savetnike. Povremeno će profesionalac u zastupanju interesa svog klijenta tražiti i savet specijaliste ili usluge za svog klijenta. Ovo se posebno odnosi na one pravne stručnjake koji imaju profesionalne odnose sa profesionalcima u drugim zemljama. Ovo je podložno istim rizicima kao i onim koji su povezani sa zastupanjem klijenta ili posrednikom. Analizom studija slučaja utvrđeno je da je određeni broj profesionalnih posrednika obavljao usluge za drugog posrednika u ime klijenta treće strane.

179. Profesionalci kojima stižu zahtevi da pruže određene usluge od međunarodnih profesionalaca koji rade u ime međunarodnih klijenata pod većim su rizikom od pranja novca i zataškavanja stvarnog vlasnika zbog izazova povezanih sa ispravnom proverom identiteta i motiva klijenta i stvarnog vlasnika. Jedna izraelska studija slučaja (studija slučaja 39 u nastavku) pokazuje kako su advokatske firme kontaktirale strane pružaoce usluga da bi osnovale firme u otvorile bankovne račune u ime lokalnih klijenata. U ovom slučaju, provera poslovanja klijenta (CDD) strane banke i pružaoca usluga, bila je onemogućena zbog brojnih slojeva profesionalnih posrednika između klijenta i krajnjeg pružaoca usluga i zbog velike verovatnoće da će se stvarni vlasnik pogrešno identifikovati.

180. Štaviše, profesionalac koji nije svesno upleten možda nije u stanju da proceni umešanost korumpiranog međunarodnog profesionalca i može naivno da veruje u legitimitet zahteva na osnovu svoje sopstvene profesionalne etike i morala. Takva lica mogu time biti dovedena u opasnost da nenamerno počine krivično delo u svojoj zemlji u ime međunarodne organizovane grupe i mogu ugroziti svoj ugled i profesionalni položaj.

Studija slučaja 39 - Izrael

Ova šema korišćena je za sakrivanje prihoda od prevare sprovedene trgovanjem devizama i binarnim opcijama. Lokalne firme privukle su strane investitore i predstavile se kao legitimne platforme za trgovinu devizama i binarnim opcijama. Privatne kompanije, izraelski predstavnici stranih banaka i advokatske firme osnovale su strane firme u inostranstvu kontaktirajući pružaoce usluga u inostranim državama. Potonji su osnivali fantomske firme u tim državama. Usluge inostranih pružalaca usluga obuhvatale su otvaranje bankovnih računa u korist fantomskih firmi. Nakon osnivanja firmi, pružaoći usluga nisu bili uključeni u upravljanje niti u bilo kakvu sličnu aktivnost. U nekim slučajevima, osumnjičeni su koristili firme kao sredstvo za pranje novca, a u drugim su ih prodavali trećim licima radi zarade.

Studija slučaja 101 - Sjedinjene Države

Tuženi je vodio hipotekarno posredničko preduzeće i nekoliko firmi koje su posedovale nekretnine i upravljale njima. Za prikriivanje svog vlasništva koristio je nominalne račune, korporacije i druge šeme. Šema je podrazumevala kupovinu nepokretnosti u svojini privrednih subjekata koje je tuženi kontrolisao preko zaposlenog. Kupovine su finansirane putem kredita. Zajedno sa zahtevima za kredit, tuženi i drugi dostavljali su lažne informacije koje se odnose na finansijski položaj dužnika/kupca, lažne procene koje su uvećavale vrednost jemstva i druga dokumenta koja su sadržavala druge značajne lažne informacije. Subjekt je „prodavao“ komercijalnu imovinu u vlasništvu jednog privrednog subjekta koji je on kontrolisao drugom subjektu koji je takođe on kontrolisao i to po uvećanim cenama. Kupovine su finansirane putem kredita koji su odobravani na osnovu lažnih informacija i dokumenata. Takođe, tuženi je izmenio račune vezane za jedan privredni subjekt uvećavanjem troškova rada navedenim na originalnim fakturama kako bi se pogrešno prikazalo kao da su izvršena poboljšanja na nepokretnostima koje su služile kao obezbeđenje za kredite.

Pružanje usluga klijentima i posrednicima sa prebivalištem u inostranstvu

181. Profesionalni pružaoći usluga podložni su eksploataciji od strane klijenata i posrednika iz inostranstva. Kako se većina stručnjaka specijalizuje za uspostavljanje i upravljanje pravnim licima i aranžmanima u svojoj zemlji poslovanja, međunarodnim klijentima i posrednicima je uobičajeno da traže njihove usluge u datoj zemlji. Analizom studija slučaja utvrđeno je da je većina profesionalnih posrednika pružala usluge klijentima sa sedištem u drugoj zemlji. U nekim slučajevima, odnos između profesionalnog pružaoća usluga i međunarodnog klijenta je kratkotrajne i transakcione prirode; međutim, neki profesionalci, posebno pružaoći usluga trastovima i kompanijama, pružaju usluge tokom dužeg perioda, posebno ako domaći zakoni zahtevaju da direktor ili poverenik imaju prebivalište u datoj zemlji. Većina profesionalnih posrednika koji su pružali usluge klijentima iz inostranstva takođe su pružali usluge direktora, poverenika, imenovanih lica ili virtuelne kancelarijske usluge.

182. Zbog transnacionalne prirode ovih odnosa s kupcima, profesionalci koji opslužuju međunarodne klijente podložni su obmanama i prevarama koje vrše klijenti kriminalci, saučesnici stranih profesionalaca ili nesvesno upleteni posrednici. Ova ranjivost je zajednička svim pružiocima usluga koji komuniciraju sa međunarodnim klijentima, a profesionalni posrednici i finansijske institucije zahtevaju sofisticiranu mogućnost provere poslovanja klijenta (CDD) i tačno identifikovanje stvarnih vlasnika, posebno u nedostatku direktnog kontakta s klijentima. Za većinu profesionalnih posrednika koji su pružali usluge klijentima iz inostranstva smatra se da su to činili nesvesno ili nehatno. Jedna panamska studija slučaja (studija slučaja 85 u nastavku) pokazuje kako manji pružalac usluga nije sproveo pojačanu proveru poslovanja stranke (CDD) nad svojim inostranim klijentom i oslanjao se na dubinsku proveru finansijske institucije koja ga je uputila klijentu. Trast, kojim je upravljao pružalac usluge, korišćen je za sticanje imovinske koristi od korupcije i nezakonitog bogaćenja.

183. Kriminalci će nastojati da koriste usluge profesionalaca sa domaćim i međunarodnim kontaktima i saradnicima radi lakšeg poslovanja na međunarodnom nivou, kao i radi lakšeg osnivanja firmi i otvaranja bankovnih računa u drugim zemljama. Neki profesionalci, posebno u zemljama koje primenjuju stroge propise prema DNFBP sektorima, razvili su međunarodnu mrežu pouzdanih posrednika na koje se oslanjaju u aktivnostima pojačane provere poslovanja klijenta (CDD). Iako će ove mere verovatno ublažiti neke ranjivosti povezane sa transnacionalnim odnosima sa klijentima, oni se oslanjaju na pouzdanog posrednika koji ima mogućnosti neophodne da izvrše tačnu proveru poslovanja klijenta (CDD) i otkriju stvarnog vlasnika i tako zakonito posluju tokom cele transakcije (tj. nisu saučesnici niti svesno nehatni kada se bave sumnjivim klijentima). Kako stručnjak ima samo ograničenu kontrolu ili nadzor nad aktivnostima svojih pouzdanih posrednika time zadržava rizik povezan sa njihovim aktivnostima, kao i ranjivost.⁵⁵

184. Jedna studija slučaja iz Gernzija (studija slučaja 36 u nastavku) pokazuje kako je strani klijent iskoristio gernzijskog pružaoca usluga da bi upravljao firmom koja je korišćena za manipulaciju tržištem. Tokom petogodišnjeg perioda svog učešća, pružalac usluga nije bio svestan zloupotrebe i nije prijavio sumnjive aktivnosti vlastima Gernzija.

Studija slučaja 36 - Gernzi

Tokom dvogodišnje istrage (2014-2016), američka Komisija za trgovanje robnim fjučersima (CFTC) pokrenula je istragu protiv britanskog državljanina X zbog manipulacije tržištem. Komisija za finansijske usluge Gernzija je zapazila da je pružalac usluga (TCSP B) upravljao korporativnom strukturom u korist gospodina X. Tokom petogodišnjeg perioda, gospodin X je zaradio oko 32 miliona britanskih funti. Navodno legitimno poslovanje bilo je trgovanje fjučersima. Pre nego što se pružalac usluga B umešao, firmom je upravljala kompanija sa Kajmanskih ostrva. Gernzijski pružalac usluga, koji je stekao licencu za SPN/SFT, utvrdio je da je X pod istragom i sarađivao sa organima za sprečavanje korupcije i terorizma u Gernziju.

⁵⁵ Videti, takođe, preporuku 22 (FATF, 2012a)

Studija slučaja 85 - Panama

Šema je ovde navodno uspostavljena za potrebe razvoja i izgradnje nekretnina sredstvima malih investitora koji su ulagali kapital. Sredstva obezbeđena od strane stanovnika ili trećih lica stečena su nezakonitim aktivnostima (korupcija državnih službenika i nezakonito bogaćenje). Šema je uključivala kompaniju sa BDO sa nominalnim direktorima koju je u stvarnosti kontrolisao politički eksponirano lice - klijent banke koja je bila povezana sa pružaocem usluga. Pružalac usluga je poverio nekretnine trustu kako bi primao novac i imovinu od poslova stanovnika i „investitora“. Primljena sredstva ulagana su u projekat sa nekretninama, sa istim sredstvima koja su data kao garancija banci koja je finansirala 60% projekta. Stvarni vlasnik projekta sa nekretninama bio je sin umešanog lica (politički eksponirano lice).

Poverenik nije sproveo opsežnu proveru poslovanja klijenta i oslanjao se na proveru koju je obavila banka koja je uputila klijenta, pošto su i klijent i poverenik održavali poslovni odnos sa bankom.

Davanje saveta o izmirivanju poreskih obaveza

185. Ključna uloga mnogih profesionalnih pružalaca usluga, posebno računovodstvenih i pravnih profesionalaca, jeste pružanje saveta pojedincima i preduzećima kako da povećaju profit i smanje troškove. To često uključuje savetovanje klijenata o zakonitim načinima za smanjenje njihovih oporezivih obaveza.

186. Ova usluga i profesionalna ekspertiza u ovoj oblasti ranjiva je na eksploataciju od pojedinaca i pravnih lica koji žele da prikriju stvarnog vlasnika kako bi izbegli poreske obaveze – što se inače naziva skrivanje prihoda ili utaja poreza. Međutim, zahvaljujući njihovom poznavanju poreskog prava, smanjuje se rizik da pružalac usluge bez namere da bude umešan u utaju poreza ili bez saznanja da je umešan daje savete kako da se utaji porez.

187. Iskustva policijskih organa, FOS i drugih nadležnih organa govore da su profesionalci često bili umešani u utaju poreza. Ove šeme su često podrazumevale skrivanje stvarnog vlasnika imovine i novca putem složenih transnacionalnih struktura preduzeća, lažne trgovine i lažnog fakturisanja i aktivnosti feniks firmi. U mnogim studijama slučaja predikatno delo je bila utaja poreza koja je realizovana uz pomoć profesionalnih posrednika- uglavnom pravnika ili računovođa – za koje je utvrđeno da su bili umešani kao saučesnici. Kriminalci aktivno traže saučesnike koji će im pomoći u utaji poreza i spremni su da plate unosne naknade kao motivaciju za saučesništvo.

188. Pored toga, smatra se da su gotovo svi posrednici koji su učestvovali u slučajevima utaje poreza takođe bili i autori i/ili promoteri šeme utaje poreza. U situacijama kada je profesionalni posrednik osmislio i promovisao nelegalnu šemu smanjenja poreza potencijalnim klijentima, moguće je da stvarni vlasnik nije bio svestan nezakonitosti šeme. Ovo predstavlja značajnu ranjivost stvarnih vlasnika koji nemaju saznanja o nezakonitosti šeme kao i ranjivost ugleda sektora pružanja profesionalnih usluga. Iako se ni u jednom slučaju ne javljaju stvarni vlasnici koji su bili nehatno umešani, u određenom broju slučajeva akcenat je stavljen na korupciju među samim profesionalnim pružaocima usluga, a ne na njihove klijente (stvarne vlasnike). Australijska studija slučaja u nastavku pokazuje kako je saučesnik

računovođa iskoristio svoje znanje o poreznim zakonima u više zemalja kako bi olakšao utaju poreza u ime svojih klijenata.

Studija slučaja 5 - Australija

Ova šema „kruženja“ imala je za cilj da prikaže da kretanje sredstava predstavlja isplatu drugim stranama, dok su se u stvari sredstva samo vraćala prvobitnom vlasniku. Osumnjičeni su sredstva prebacivali sa računa svojih kompanija na bankovne račune kompanija na Novom Zelandu. Novozelandske kompanije i bankovne račune kontrolisao je računovođa sa sedištem u Vanuatu, koji je bio potpisnik bankovnih računa. Isplate su u evidencijama kompanija lažno opisane kao „naknade za menadžment i konsultantske usluge“, pri tom su postojale i lažne fakture koje su odgovarale iznosima uplaćenim na novozelandske bankovne račune. Nije bilo dokaza koji bi pokazali da je obavljen bilo kakav konsultantski posao. Lažne isplate na ime troškova prijavljene su kao rashodi kompanija X, I i Z u poreskim prijavama čime su na prevarantski način smanjili oporezovani prihod i dugovane poreze. Računovođa je potom sredstva pod velom međunarodnih „zajmova“ prebacio kroz niz transakcija, preko računa koji su vođeni na ime kompanija čiji je vlasnik bio računovođa. Računovođa je sredstva prebacio na lične bankovne račune osumnjičenih u Australiji. Sredstva su preneti preko inostrane kompanije u vlasništvu računovođe, zaobilazeći firme na Novom Zelandu koje su bile prve u lancu kojima su sredstva uplaćena. Kako bi se prikrija sredstva koja se vraćaju u Australiju u formi zajmova, stvoreni su lažni dokumenti koji predstavljaju međunarodne ugovore o zajmu sa stranim zajmodavcem, a koji se ne utvrđuju kao prihod i ne povlače za sobom poresku obavezu.

Advokatska tajna i poverljivost informacija klijenta

189. Pravnici imaju obavezu da poštuju niz etičkih pravila, koja se razlikuju od zemlje do zemlje, ali koja uglavnom sadrže isti osnovni skup profesionalnih pravila. Oni uključuju: nezavisnost od države; iskreno postupanje, postupanje sa integritetom i korektno; postupanje u interesu klijenta; i održavanje poverljivosti informacija klijenta i čuvanje advokatske tajne (LPP).⁵⁶ Ova etička pravila imaju za cilj da obezbede jednak pristup pravdi i poštenje i integritet širom profesije. Neka udruženja pravnika i regulatorna tela smatraju da ovi kodeksi ponašanja i profesionalna pravila sprečavaju pravnike da budu svesno uključeni u pranje novca ili finansiranje terorizma; Međutim, neke od ovih pravila mogu biti eksploatisane od strane kriminalaca. FOS i drugi nadležni organi izvestili su da se obaveza čuvanja advokatske tajne i poverljivosti informacija klijenta iskorišćavaju radi zaštite identiteta stvarnog vlasnika imovine što ometa krivičnu istragu.

190. Obaveza čuvanja advokatske tajne uglavnom se ne odnosi na svu komunikaciju između advokata i njihovog klijenta i često prestaje kod komercijalnih saveta (mada se to može razlikovati od zemlje do zemlje). Komunikacije koje ne zadovoljavaju relevantnu nacionalnu definiciju čuvanja advokatske tajne (ako postoji) štiti obaveza čuvanja poverljivosti, koja nije apsolutna i ograničena je u određenim ključnim oblastima.

⁵⁶ Međunarodna advokatska komora (IBA 2011) IBA Međunarodni principi i ponašanje pravnika

191. Advokatska tajna i poverljivost informacija klijenata igraju važnu ulogu u pravnom sistemu; međutim, na pravniku je da na početku odluči o primeni ovakve zaštite, a ne na nezavisnom trećem licu. Nakon toga, ne postoji jasno i dosledno tumačenje ili primena ovakve zaštite među pravnim profesionalcima, uprkos sudskoj praksi i objavljivanju uputstava i tumačenja od strane regulatornih tela. Pored toga, smatra se da klijent ima pravo da traži čuvanje tajne i može od toga odustati samo po sopstvenom nalogu ili ako se pravnik koristi za izvršenje krivičnog dela. U mnogim zemljama nečuvanje advokatske tajne smatra se prestupom i kažnjivo je profesionalnim sankcijama ili krivičnom prijavom. Zbog različitih interpretacija, zaštite koju pruža čuvanje advokatske tajne i značajnih ličnih i profesionalnih posledica kršenja ove obaveze, pravnici mogu zastupati konzervativni pristup kod poštovanja ove obaveze.

192. Čuvanje advokatske tajne i poverljivosti informacija klijenata mogu zloupotrebiti pravnici, saučesnici u krivičnom delu, za potrebe usporavanja istrage. Međutim, opšti oprez sa kojim pravnici čuvaju advokatsku tajnu znači da svaki pravnik i nehotice može time prikriti krivično delo. Dole navedena studija slučaja opisuje holandsku istragu aktivnosti pružaoca usluga i notara koji su učestvovali u uspostavljanju struktura koje je osmislila međunarodna advokatska firma za koju se zna da se bavi osnivanjem struktura za potrebe skrivanja stvarnog vlasnika. Više pravnika iz brojnih zemalja bilo je umešano u uspostavljanje ovih struktura koji su se oslanjali na obavezu čuvanja advokatske tajne da bi odložili ili ometali istragu. Od holandskih vlasti se tražilo da provere prava ovih pravnika putem zahteva za uzajamnu pravnu pomoć što može biti dugotrajan proces.

193. Policijski organi i FOS izvestili su da saučesnici pravnici redovno koriste obavezu čuvanja advokatske tajne da bi ometali i sprečavali istrage. Zbog prirode advokatske tajne, zahtevi vezani za ispunjavanje ove obaveze moraju se preispitati pre poništavanja, čak i ako su razlozi za čuvanje advokatske tajne od početka upitni. Bez obzira na pravila povezana sa čuvanjem advokatske tajne u većini zemalja, subjektivna priroda ove obaveze i dalje će predstavljati izazov. FATF je u svojim ranijim izveštajima navodio druge izazove u vezi sa čuvanjem advokatske tajne i prikupljanjem dokaza, a u vezi sa pravniciima.⁵⁷ Ovi izazovi mogu objasniti niži procenat studija slučaj u kojima se javljaju pravnici, a koji su dostavljeni za potrebe pripreme ovog izveštaja, i nedostatak dokaza o saučesništvu koji su navedeni u tim studijama slučaja.

194. Tokom faze konsultacija sa ključnim zainteresovanim stranama iz privatnog sektora, neki predstavnici privatnog sektora istakli su da je obuka o čuvanju advokatske tajne koja se nudi pravniciima često neadekvatna ukoliko se pravnik nije profesionalno specijalizovao samo za predmete u kojima se čuvanje advokatske tajne često razmatra. Verovatno se od pravnika koji se bave pitanjima poreza, privatnih klijenata, korporativnim planiranjem ili nekretninama retko traži da razmotre ili primene obavezu čuvanja advokatske tajne. Sugerisano je da nizak nivo obuke, zajedno sa nedostatkom praktične primene od strane nekih pravnika, dovodi do razvoja širokih i konzervativnih pristupa obavezi čuvanja advokatske tajne. Pojačana obuka i smernice u ovoj oblasti mogu pomoći da se ta ranjivost smanji tokom vremena.

---

⁵⁷ Pribavljanje podataka koje vode DNFBP, nesigurnost obima čuvanja advokatske tajne, teški i dugotrajni procesi oduzimanja pravnih dokumenata i nedostatak pristupa informacijama o korisničkim računima mogu predstavljati izazove u procesu prikupljanja dokaza. Policijski organi su u obavezi da od početka imaju snažne dokaze koji bi pokazali da čuvanje advokatske tajne/poverljivost informacija treba da se obustavi. Pozivanje na obavezu čuvanja advokatske tajne moglo bi da ometa i odloži istragu (FATF, 2013: str. 30-33).

195. Iako je čuvanje poverljivosti informacija klijenata uobičajen princip kod računovođa, on generalno ne zabranjuje otkrivanje podataka koji po zakonu mogu biti otkriveni. Kao rezultat toga, ova profesija je manje podložna eksploataciji. Međutim, u nekim zemljama računovođe svojim klijentima nude čuvanje tajne, ili oblik privilegije koji veoma podseća na čuvanje advokatske tajne. Pored toga, neke računovođe su i pravnici i rade kao advokati u advokatskim firmama gde pružaju stručne savete o porezu i zakonima koji regulišu rad privrednih društava. Računovođe koje rade po nalogu advokata takođe mogu biti u obavezi da čuvaju advokatsku tajnu. Računovođe koje poštuju obavezu čuvanja tajne suočavaju se sa sličnim ranjivostima kao njihove kolege u pravnom sektoru.

Studija slučaja 71 - Holandija

Krivična istraga holandskog pružaoca usluga pokrenuta je zbog sistematskog neprijavlivanja neobičnih transakcija i pranja novca. Pretpostavka je bila da se to čini kako bi se omogućila realizacija lažnih transakcija u ime stranih klijenata kako bi se, na primer, sredstva ili imovina tih klijenata minimalno oporezovala, ili kako bi se sklonjena sredstva prenela u drugu zemlju. To je sprovedeno pomoću komplikovane i dobro razrađene strukture koja se sastojala od firmi i trustova u raznim državama, a koja je izgrađena na osnovu uputstava pružaoca finansijskih usluga. U svojstvu osumnjičenih ispitani su bili i pružalac finansijskih usluga ali i holandski beležnik. Deo ove komplikovane strukture bile su i neke holandske firme. Isto je važno i za holandske fondacije registrovane u inostranstvu. Struktura se ponekad sastojala od osam različitih firmi, osnovanih u različitim zemljama. Kako se navodi, osumnjičeni u više slučajeva nije znao identitet stvarnih korisnika firmi koje je osnovao.

Ograničene obaveze u vezi sa SPN/SFT ili nedovoljna svest i usklađenost

196. Na međunarodnom nivou, generalno posmatrano, finansijske institucije efikasnije primenjuju mere SPN/SFT zasnovane na riziku⁵⁸. Kao rezultat, onima koji žele da iskoriste finansijske institucije u svrhe PN/FT preči veći rizik od otkrivanja. Nasuprot tome, primena mera SPN/SFT na DNFBP je sporija, jer mnoge zemlje još ne sprovode preporuke 22 i 23⁵⁹ u potpunosti.

197. FOS, policijski organi i drugi nadležni organi izveštavaju da je glavna slabost okruženja koja i dalje omogućava skrivanje stvarnog vlasnika nedostatak zakonom regulisane obaveze prikupljanja, otkrivanja i dostavljanja informacija o stvarnim vlasnicima širom sveta.

198. Jedan od najznačajnijih otkrića Horizontalne studije FATF je da 17% zemalja ne nameće bilo kakve obaveze vezane za sprečavanje PN niti nadzor u tom smislu nad profesionalnim posrednicima, uprkos tome što se to zahteva FATF preporukama 22, 23 i 28. U nekim slučajevima, to je delom rezultat otpora regulaciji iz relevantnih sektora ili profesija (npr. ove grupe rade na sprečavanju donošenja zakona ili propisa koji bi nametali takve obaveze ili postavljali ustavne izazove takvim zakonima nakon što budu usvojeni). U drugim slučajevima, to može predstavljati „nezavršeni“ aspekt sistema za SPN/ SFT koji još nije primenjen.

⁵⁸ Videti ishode najnovijih FATF izveštaja o uzajamnoj proceni na www.fatf-gafi.org.

⁵⁹ Isto.

Pogledajte Odeljak 4 za dalju analizu slabosti zemalja povezanih sa nedostatkom mera u vezi sa SPN/SFTza DNFBP.

199. Borba protiv PN i FT zahteva svest o utvrđenim i novonastalim rizicima od PN/FT i tipologijama. Sektori koji nisu u obavezi da poštuju mere SPN/S ranjiviji su na eksploataciju za potrebe PN/FT od svojih kolega u drugim zemljama koji moraju da poštuju određena pravila zbog nižeg nivoa svesti i razumevanja pretnji od PN /FT⁶⁰. Analiza studija slučaja utvrdila je da je manje od 10% posrednika uključenih u ove šeme otkrilo i prijavilo sumnjivu aktivnost nadzornom telu. Svi ovi slučajevi bili su iz zemalja koje regulišu DNFBP, što sugeriše da se mora poboljšati efikasnost nadzora DNFBP u zemljama u kojima su ovi sektori regulisani.

200. U mnogim zemljama podnošenje izveštaja o sumnjivim transakcijama obaveza je preduzeća i pružalaca profesionalnih usluga koja je izričito regulisana propisima o SPN/SFT tih zemalja. U ovim slučajevima, nemogućnost da pružalac usluga dobrovoljno prijavi sumnjivu materiju FOS ili samostalnom regulatornom telu (SRB)⁶¹, bez unapred zakonom određene obaveze, predstavlja dodatnu ranjivost, jer može ograničiti način na koji takav pružalac usluga može da odgovori na sumnjiv zahtev.

201. Smanjene obaveze u vezi sa SPN/SFT povećava ranjivost malih firmi za pružanje profesionalnih usluga i firmi koje ne posluju na međunarodnom tržištu. Veće multinacionalne kompanije izloženije su riziku od pranja novca i zbog toga se može desiti da imaju solidne mere za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma, posebno ako moraju da poštuju propise uvedene za borbu protiv pranja i finansiranja terorizma u jednoj ili više zemalja u kojima posluju.

202. U zemljama gde se zakoni o SPN/SFT primenjuju na DNFBP, FOS i nadzorna tela izrazili su zabrinutost zbog standarda usklađenosti sektora i nivoa izveštavanja, koji ponekad izgleda kao da je nedovoljan u poređenju sa veličinom i aktivnostima sektora. Jedna holandska studija slučaja (studija slučaja 71 u prethodnom tekstu) daje primer sistematskog nepoštovanja propisa od strane holandskog pružaoca usluga, a kojeg su strani klijenti iskoristili radi utaje poreza. Nije još utvrđeno da li je nivo usklađenosti koji su pokazali pravnici u nekim zemljama pokazatelj nespremnosti da se poštuju mere ili pokazatelj ograničenog razumevanja rizika u vezi s borbom protiv pranja novca i finansiranja terorizma. Međutim, FOS i drugi nadležni organi smatraju da ranjivost i svest o riziku od PN/FT unutar nekih profesija predstavljaju slabost⁶². Druga holandska studija slučaja (studija slučaja 66 u nastavku) pokazuje kako je nedostatak svesti o riziku od PN/FT među pružaocima usluga olakšao pranje novca i druga krivična dela. U oba slučaja, profesionalci koji su bili uključeni u upravljanje kompanijama i promovisanje investicionih šema u ime svojih klijenata nisu uočili pokazatelje koji su ukazivali na krivično delo ili nisu sprovedli temeljnu proveru poslovanja svojih klijenata. Ovi neuspesi nisu bili posledica nedostatka zakonom propisanih obaveza, već nedovoljne svesti unutar sektora usluga o rizicima i/ili neadekvatnim merama za otkrivanje visoko rizičnih aktivnosti. Delotvornost nadzora DNFBP i stepen u kojem DNFBP primenjuju svoje

⁶⁰ ACC, 2015: str. 83.

⁶¹ Samostalno regulatorno telo je telo koje zastupa članove jedne profesije (npr. advokati, beležnici, drugi nezavisni pravnici ili računovođe), koje se sastoji od članova te profesije. Takođe igra ulogu u određivanju kvalifikovanosti lica koja su se prijavila za članstvo i koja se bave profesijom, i vrši određene nadzorne funkcije. Ovakva tela trebalo bi da sprovedu pravila kako bi članovi profesije održavali visoke etičke i moralne standarde. Vidi, posebno, pitanje 5 Horizontalne studije u Aneksu B.

⁶² Ministarstvo ekonomije i finansija VB (HM Treasury) 2015

obaveze (tamo gdje postoje) predstavljao je izazov za sve zemlje tokom tekućeg kruga međusobnih evaluacija (FATF) ⁶³.

Studija slučaja 66 - Holandija

Ovaj slučaj uključuje sredstva dobijena iznuđivanjem. Osumnjičeni je osnivač sistema matičnih kompanija registrovanih u maloj poreskoj jedinici sa malo ili nimalo obaveza vezanih za vođenje administrativnih i računovodstvenih evidencija. Osumnjičeni je koristio šifrirani bankovni račun u Švicarskoj za dodatno prikrivanje aktivnosti pranja novca. Pružaoci usluga su upravljali kompanijama.

Prema javnom tužiocu: „da sve bude komplikovanije ovo lice se oslanjalo na lica i trastove koje je priroda njihove profesije trebalo da upozori na to šta se dešava i pokrene alarm u glavi. Međutim, niko nije video razloga za brigu.“

⁶³ Videti www.fatf-gafi.org.

ODELJAK 4 – RANJIVOST OKRUŽENJA

203. Pored glavnih karakteristika koje vode do zloupotrebe pravnih lica i pravnih aranžmana, i slabosti koje prate profesionalne posrednike, veliki broj slabosti u okruženju može uticati na ukupne rizike koje predstavljaju pravna lica i pravni aranžmani i pružaoci usluga koji pomažu njihovo stvaranje i funkcionisanje. Ove ranjivosti okruženja obuhvataju one koje su karakteristične za datu zemlju, kao što su propisi za SPN/SF i trendovi u trgovini, poslovna praksa, uključujući interakcije putem sa klijentima Interneta. Te ranjivosti su detaljnije opisane u nastavku.

Slabosti država

204. Dostupnost informacija o stvarnom vlasniku znatno se razlikuje od zemlje do zemlje. Uprkos tome što je važnost pravovremenih i tačnih informacija o stvarnim vlasnicima ponovo u fokusu ključnih tela kao što su FATF, Egmont grupa i Globalni forum OECD, kao i G20 i Samita o borbi protiv korupcije Velike Britanije, mnoge zemlje nisu preduzele dovoljno da povećaju dostupnost informacija o stvarnim vlasnicima efikasnom primenom standarda FATF. To se ogleđa u zbirnim rezultatima za četvrti krug međusobnih evaluacija dovršenih do danas, koji pokazuju da je većina zemalja koje su ocenjene u vreme izrade ovog izveštaja pokazala nizak ili umeren nivo efikasnosti i tehničke usklađenosti sa ključnim preporukama relevantnim za stvarne vlasnike.⁶⁴ Ovo povećava poteškoće i troškove povezane sa sprovođenjem provere poslovanja klijenata, posebno za mala preduzeća (poput većine profesionalnih posrednika), a stručnjacima i finansijskim institucijama otežava identifikaciju obrazaca i indikatora koju ukazuju na kriminalnu delatnost.

205. Paralelno sa tim, FATF je izradio Horizontalnu studiju primene i nadzora nad stvarnim obavezama članova FATF i FSRB vezanim sa stvarne vlasnike. Horizontalna studija pokazala je da, čak i tamo gde profesionalni posrednici moraju da postupaju u skladu sa merama za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma, mehanizmi nadzora su slabi zbog problema sa kapacitetom i nedoslednog pristupa kod različitih vrsta profesija. Postupci izvršenja su takođe retki.⁶⁵ Rezultati horizontalne studije nalaze se u Prilogu B ovog izveštaja.

206. Pored razmatranja efikasnosti regulatornih, izvršnih i nadzornih mera u određenoj zemlji, trebalo bi razmotriti i da li je zemlja u kojoj je pravno lice ili aranžman osnovan ili država u kojoj pravno lice ili aranžman ima aktivni bankovni račun, međunarodni trgovinski ili finansijski centar i/ili država sa niskim porezima. Ove slabosti vezane za geografsku lokaciju prikazane su detaljnije u nastavku.

Trgovinski i finansijski centri

207. Kao što je pokazao ovaj izveštaj, postoji više razloga zbog kojih kriminalci žele da iskoriste pravna lica i aranžmane za prikriivanje stvarnog vlasnika. Jedna od glavnih prednosti koje pružaju pravna lica je mogućnost prikazivanja transakcija kao legalnih poslovnih i trgovinskih aktivnosti. Pravna lica mogu naročito olakšati onu vrstu pranja novca zasnovanu na trgovini (TBML), kao i one vrste koje ne dovode do stvarnog kretanja robe, ili u kojima se javlja pružanje i/ili nabavka usluga za druge inostrane firme ili od njih. Izraelska studija slučaja u nastavku (studija slučaja 40) pokazuje kako su kompanije u inostranstvu (uključujući onu u glavnom

⁶⁴ FATF (2018)

⁶⁵ Videti, pitanje 5 i 6 u Horizontalnoj studiji

trgovačkom centru za jugoistočnu Aziju) korišćene za realizaciju pranja novca zasnovanog na trgovini (TBML) na osnovu lažnih faktura.

208. Kako bi iskoristili domaće i međunarodne trendove trgovine i finansija, kriminalci često osnivaju pravna lica i otvaraju bankovne račune u gradovima koji se smatraju glavnim regionalnim i globalnim trgovinskim i finansijskim centrima. Ovi trgovinski i finansijski centri mogu se lako definisati kao bilo koji grad:

- -Koji se može smatrati epicentrom regionalne ili međunarodne trgovine
- -Koji je poznat kao mesto u kome se nalaze regionalna sedišta velikih međunarodnih kompanija, konsultantskih firmi i /ili finansijskih institucija
- -Koji je dom grupe nacionalnih i međunarodno značajnih pružaoca finansijskih usluga, poput banaka, investicionih menadžera ili berzi

209. Osnivanje pravnih lica u ovim trgovinskim i finansijskim centrima služi za:

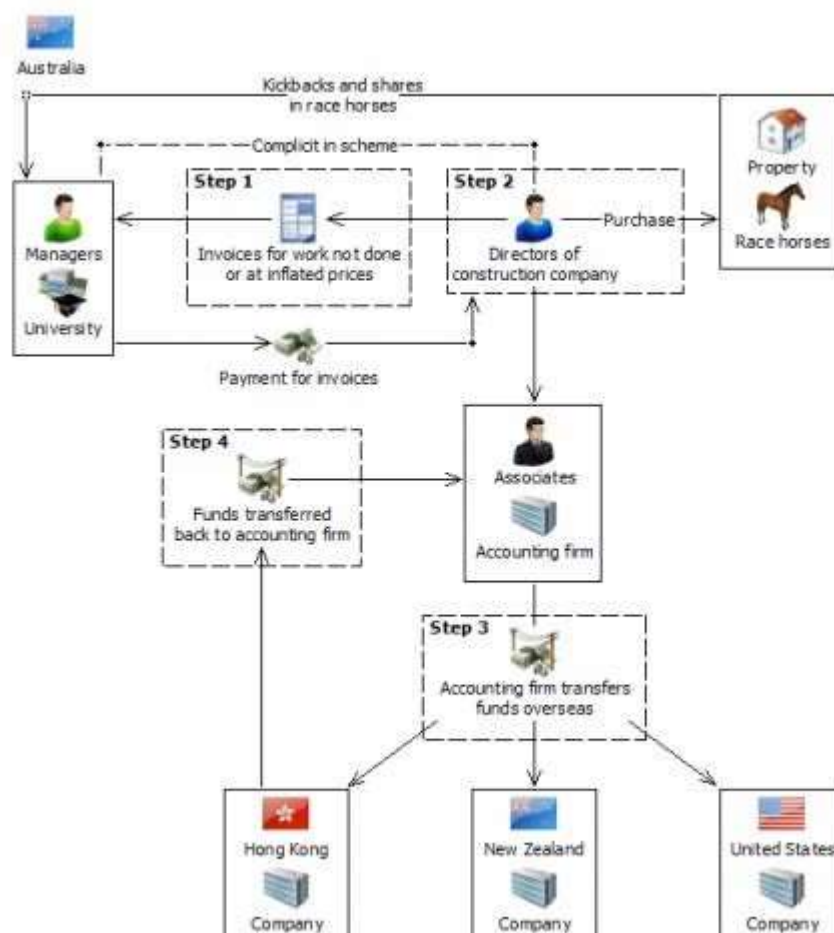
- Davanje legitimiteta pravnom licu koje treba da odaje utisak privrednog društva sa intenzivnim poslovanjem
- Davanje legitimiteta transakcijama između dve ili više pravnih lica koje treba da odaju utisak da je reč o zakonitoj trgovini
- Skrivanje nezakonitih transakcija pravnih lica iza ogromnog broja i vrednosti pravih transakcija koje se događaju preko istog kanala za trgovanje i finansiranje.

210. Kao rezultat vrednosti i popularnosti pravnih lica registrovanih u globalnim i regionalnim trgovinskim i finansijskim centrima kada je reč o realizaciji krivičnih dela i prikriivanja stvarnog vlasnika, ovi subjekti će verovatno biti ranjiviji u poređenju sa pravnim licima osnovanim u drugim zemljama ili gradovima. Ova ranjivost koja potiče od geografske lokacije jedinstvena je za svaku zemlju i zasniva se na trgovinskim i finansijskim koridorima koji najviše utiču na ekonomiju i društvo date zemlje. U australijskoj studiji slučaja u nastavku (studija slučaja 3), računovodstvena firma koja je omogućila prevaru u korist dva menadžera univerziteta koristila je kompanije u Hong Kongu, SAD i Kanadi za pranje prihoda pod velom legitimnih poslovnih transakcija. Ove zemlje predstavljaju glavna čvorišta za trgovanje i finansiranje za firme u Australiji.

211. Zbog jedinstvene prirode slabosti država, autori ovog izveštaja nisu težili da popisuju ranjive gradove ili zemlje. FOS, drugi nadležni organi i finansijske institucije su u najboljem položaju da identifikuju koridore visokog rizika od pranja novca specifične za privredu konkretnih zemalja, i trebalo bi da koriste ove informacije za procenu ugroženosti koju pružaju pravna lica koja posluju duž tih koridora. Pored toga, zemlje i gradovi koji su i sami glavni trgovinski i finansijski centri trebalo bi da budu svesni svoje ranjivosti jer su moguća mesta izbora međunarodnih kriminalaca.

Studija slučaja 3 - Australija

Rukovodioci jednog univerziteta zajedno su sa direktorima građevinskih kompanija realizovali zloupotrebu sa lažnim fakturama. Rukovodioci su odobravali plaćanje faktura za radove na održavanju koje je trebalo da obave građevinske firme na kojima su bili navedeni uvećani iznosi, kao i fakture za radove koji nikada nisu preduzeti. Zarada od prevare korišćena je za kupovinu trkačkih konja i imovine. Rukovodioci univerziteta su zauzvrat dobili mito ili direktan deo vlasništva nad trkačkim konjima. Računovodstvene firme, koje su u ime osumnjičenih obavljale međunarodne transfere, slale su novac u mnoge zemlje, uključujući Novi Zeland, Kanadu, Hong Kong i SAD. Veliki deo sredstava upućen je kompanijama povezanim sa industrijom konjičkih trka. Računovodstvene firme su takođe primale sredstva od različitih inostranih firmi koja su bila po vrednosti slična iznosima koje su firme inicijalno poslale u inostranstvo. Većina ovih transfera potiče iz Hong Konga. Vlasti su sumnjale da računovodstvene firme peru sredstva u ime osumnjičenih kao deo profesionalne organizacije za pranje novca.

Studija slučaja 40 - Izrael

Ovaj slučaj tiče se šeme sa međunarodnom trgovinom osmišljene da se izbegne plaćanje poreza kao i infrastrukture za PN koja se koristila za skrivanje nezakonito stečenih sredstava. Osumnjičeni su registrovali i upravljali dvema međunarodnim fantomskim firmama zahvaljujući pružaocu usluga (firma A i firma B) da bi stvorili privid da prihodi od njihovog međunarodnog trgovanja nisu pripadali lokalnoj izraelskoj firmi koju su kontrolisali i da nema osnova za plaćanje poreza. Dve firme su isključivo trgovale međusobno i nisu imale drugi izvor prihoda. Firma A (strana fantomska firma) prebacila je značajna sredstva firmi C (lokalna firma) kao uplatu „konsultantske naknade“/„provizije za usluge“. Samo ova provizija, koja je bila manja od polovine stvarnog dohotka, prijavljena je poreskoj upravi u Izraelu. Tako su, na kraju, osumnjičeni plaćali porez samo na mali deo svog prihoda.

Države sa niskim porezima

212. Određeni broj država širom sveta primenjuje povoljne poreske uslove, uključujući vrlo niske ili čak nulte stope poreza na dobit pravnih lica ili poreza na lični dohodak građana i druge poreske olakšice čiji je cilj da se dopadnu stranim investitorima.⁶⁶ Ovo su karakteristike koje opisuju mnoge ofšor finansijske centre (OFC)⁶⁷. Međunarodno istraživanje je pokazalo da odluka države da odobri povoljne poreske povlastice, čak i sitne ustupke, može podstaći ulaganja i biti od koristi datoj državi (uprkos očiglednom smanjenju direktnih poreza na dobit pravnih lica).⁶⁸ Države sa niskim porezima privlače strane investicije, ne samo zato što se prihod koji se zarađuje na lokalnom nivou oporezuje po povoljnim stopama, već i zato što omogućava lakše izbegavanje poreza koji bi u protivnom morali biti plaćeni drugim zemljama.⁶⁹

213. FOS, policijski organi i drugi nadležni organi redovno otkrivaju kriminalce koristeći pravna lica i bankovne račune osnovane u državama sa niskim porezima. Mnoge studije slučaja uključene u ovaj izveštaj pokazale su ovaj trend, a više od polovine analiziranih slučajeva odnosilo se na prenos sredstava preko firmi ili računa koji su se nalaze u državama sa niskim porezima. U mnogim studijama slučaja, međutim, nije konkretno navedeno koje su to inostrane države u pitanju (mnoge su jednostavno pomenute kao „ofšor države“). Ovo je možda posledica pristrasnosti prilikom biranja studija slučaja, pri čemu su države koje su dostavljale primere birale predmete u kojima su se pojavljile samo određene države. Bez obzira na to, verovatno će države sa niskim porezima i dalje biti na meti kriminalaca zbog povoljnog povrata ulaganja koji je omogućen poreskim olakšicama i lakoće kojom strani državljani mogu da osnivaju firme i otvaraju bankovne račune u tim državama.

214. Važno je napomenuti da su mnogi OFC aktivno uključeni u globalne napore u borbi protiv pranja novca i utaje poreza, uključujući putem saradnje sa FATF,

⁶⁶ Dharmapala, D. & Hines, J. 2009. str.1058

⁶⁷ Definisane kao države sa finansijskim centrima u kojima se nalaze finansijske institucije koje pružaju usluge prvenstveno nerezidentima, u stranoj valuti u obimu koji prevazilazi veličinu ekonomije domaćina, i kao države u kojima institucije u vlasništvu ili pod kontrolom nerezidenata igraju značajnu ulogu u centru i gde institucije u centru mogu da ostvare poreske olakšice koje nisu dostupne onima izvan centra. Pogledajte OECD Glosar za statistiku (www.stats.oecd.org).

⁶⁸ Dharmapala, D. & Hines, J., 2009: str. 1058-1068.

⁶⁹ Isto: str. 1060.

Egmont grupom i Globalnim forumom OECD. Mnoge države koje su članice Globalnog foruma OECD-potpisnice su dva međunarodno dogovorena standarda o razmeni informacija za potrebe oporezivanja: razmena informacija po zahtevu (EOIR) i automatska razmena informacija za poreske svrhe (AEOI). Neki OFC su započeli automatsku razmenu informacija u 2017. godini, dok se od drugih očekuje da počnu da razmenjuju informacije od septembra 2018.

215. Zbog stepena u kojem kriminalci koriste OFC da bi prikrili bogatstvo i stvarnog vlasnika, pravna lica osnovana u tim državama, naročito oni koji pokazuju karakteristike fantomskih firmi, mogu predstavljati slabost i pretnju po druge države. Iako su OFC ranjivi, oni se ne mogu analizirati kao celina, već se moraju uzeti u obzir pojedinačni slučajevi.

Studija slučaja 43 - Italija

Ovaj slučaj odnosio se na istragu transnacionalne kriminalne organizacije koja se bavila pranjem novca i činila krivična dela po Italiji. Istraga je pokrenuta na osnovu izveštaja o sumnjivim transakcijama koji su se odnosili na finansijske tokove firme na Britanskim Devičanskim ostrvima koji su se kretali preko švajcarske banke i završavali kod pravnog lica u Italiji, gde su korišćeni za renoviranje nepokretnosti u vrednosti od 9 miliona evra. Istraga je dovela do podizanja optužnice protiv ovlašćenog računovođe za pranje novca. Pretres kancelarije ove osobe rezultirao je oduzimanjem dokumenata koji se odnose na veliki broj ošor instrumenata koji su uspostavljeni u ime bogatih nacionalnih klijenata. Naknadne istrage dovele su do otkrića da se oko 800 miliona evra kretalo između Italije i drugih država..

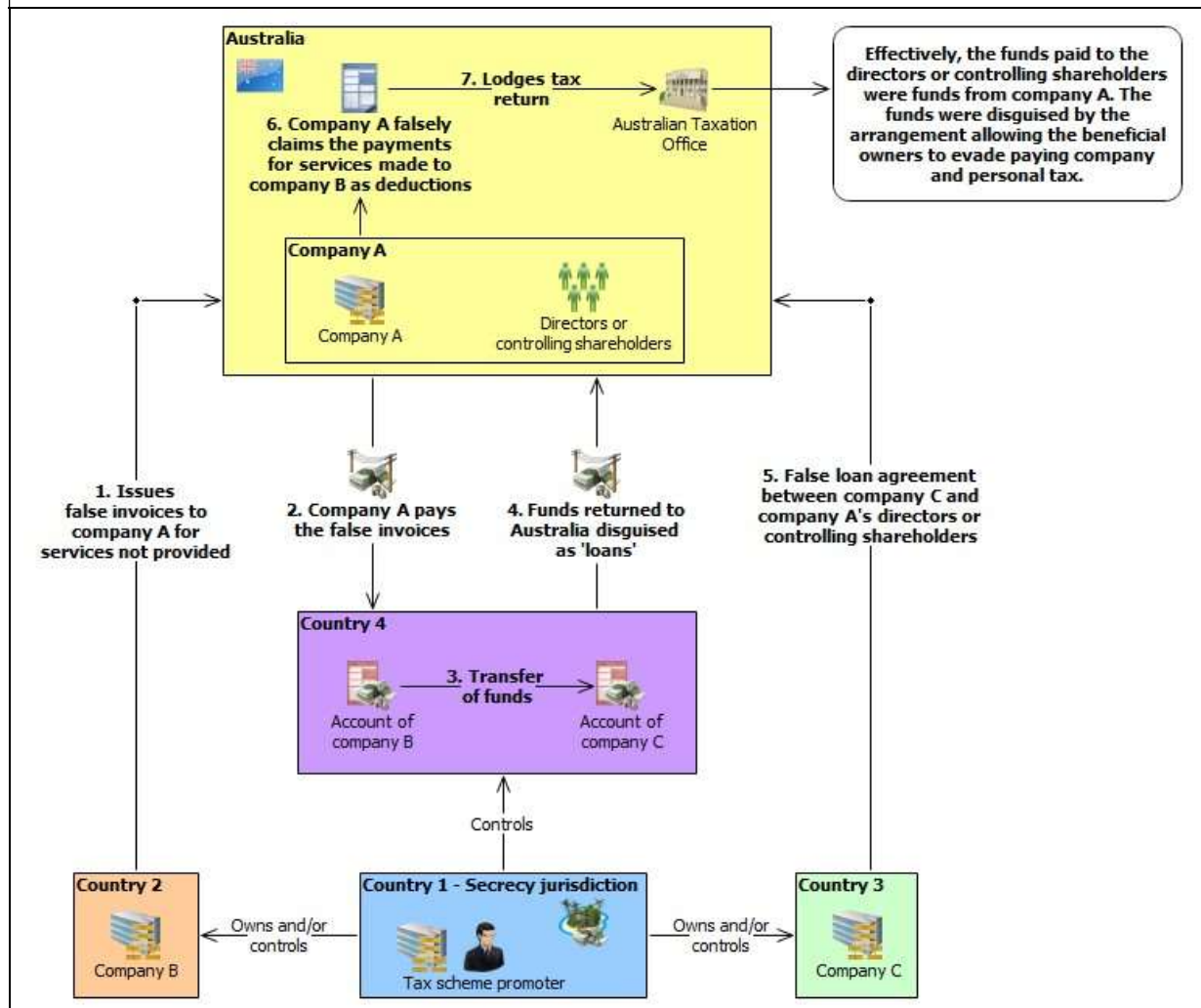
Studija slučaja 68 – Holandija

Ovaj slučaj tiče se istrage holandskih osumnjičenih za podnošenje netačnih poreskih prijava, pranje novca i falsifikovanje. Tokom istrage ustanovljeno je da su sredstva prenesena preko računa u Švajcarskoj davaocu finansijskih usluga u Panami. Ubrzo nakon toga je, navođenjem lažne svrhe, vrlo sličan iznos sa računa uplaćen holandskim osumnjičenima.

Pružalac finansijskih usluga je ovo omogućio tako što je pružio holandskim osumnjičenima mogućnost da prikriju novčane tokove od trećih lica. Računi za pružene usluge plaćali su se dobavljaču finansijskih usluga preko računa u Švajcarskoj.

Studija slučaja 8 - Australija

U okviru projekta Vikenbi (Wickenby) otkrivena je upotreba lažnih računa i zajmova u nezakonitim međunarodnim aranžmanima. Šema je uključivala australijsku firmu (firma A) koja je zaključila sporazum s organizatorom poreske šeme sa sedištem u državi sa režimom čuvanja poverljivosti poreskih informacija (zemlja 1). Organizator je imao koristi od poverljivosti i privatnosti koja je postojala u datoj državi. Organizator poreske šeme imao je i/ili kontrolisao dve međunarodne firme (firme B i C). On je imao pod kontrolom trust i oslanjao se na treća lica; na primer, rođak ili saradnik imai je ulogu direktora inostrane firme. Firma B pružala je konsultantske i/ili menadžerske usluge i registrovana je u zemlji 2. Firma C je pružala finansijske usluge (na primer, imala je ulogu zajmodavca) i bila je registrovana u državi 3. Firme B i C su imale bankovne račune u zemlji 4. Organizator je kontrolisao ove račune i upravljao njima.

Slabosti poslovne prakse

216. Analizirajući ulogu profesionalnih posrednika u prikrivanju stvarnih vlasnika, autori ovog izveštaja stavili su akcent na niz poslovnih praksi koje ove profesionalne posrednike čine metom eksploatora. Ovakva ranjiva poslovna

praksa najčešće je praksa profesionalnih posrednika koja doprinosi riziku sa kojim se suočavaju te profesije. Primeri za ovakvu praksu poslovanja čine usluge koje se pružaju putem interneta i virtuelne usluge koje pružaju brojni sektori uključujući profesionalne posrednike i finansijski i bankarski sektor. Zbog svoje raširenosti ova tema je obrađena posebno, u nastavku, kao ranjivost okruženja.

Usluge preko interneta i virtuelne usluge

217. Mogućnost prikrivanja stvarnog vlasnika povećava se pružanjem usluga putem interneta i virtuelnih usluga klijentima i klijentima banaka. Mnogi pružaoci usluga i finansijske institucije uveli su poslovnu praksu i alate za klijente u cilju pojednostavljenja interakcije s klijentima smanjujući ili uklonivši potrebu za direktnim susretom. Ove usluge oslanjaju se na sveprisutno tržište na internetu i ispunjavaju očekivanja savremenih potrošača, koji uglavnom očekuju da se sve može kupiti, prodati ili preneti putem interneta. Usluge putem interneta će stoga verovatno postati sve rasprostranjeniji tokom digitalnog doba.

218. Mogućnost osnivanja firmi, uspostavljanja poslovnog odnosa između banke i klijenata i prenosa novca bez direktnog kontakta licem u lice sa pružaocem usluga ili finansijskom institucijom može olakšati krađu identiteta, uobičajene vrste pranja novca kao što su strukturiranje (smurfing⁷⁰) i podmetanje (kukavičiji smurfing⁷¹), i prikrivanje stvarnog vlasnika. Mnoge finansijske institucije sprovele su mere za proveru identiteta klijenata bez direktnog kontakta, a države uspostavljaju ili istražuju alate i resurse za podršku tim naporima, uključujući usluge verifikacije dokumenata i formalni virtuelni identitet. Međutim, uprkos ovim merama, oslanjanje na dokumentaciju koju je dao klijent u odsustvu direktnog susreta može omogućiti upotrebu lažne dokumentacije ili pomoći nominalnim zastupnicima da se predstavljaju kao predstavnici, a da stručnjaci ili finansijske institucije ni ne posumnjaju u istinitost takvog predstavljanja. Kao rezultat toga i virtuelne usluge su podložne eksploataciji od strane kriminalaca, a finansijske institucije i pružaoci usluga moraju biti svesni da postoje fizička lica i posrednici koji će zloupotrebiti te okolnosti.

219. Pored otežanog proveravanja poslovanja klijenata u virtuelnom okruženju, korišćenje bankarskih usluga putem interneta za jednostavnije obavljanje transakcija dodatno pogoršava ove probleme tako što nepoznatim osobama omogućava da anonimno upravljaju svojim bankovnim računima. FOS i drugi nadležni organi izvestili su da kriminalci često nagovaraju „marionete“ da otvore bankovne račune koje će oni kasnije koristiti umesto njih. Jednom kada se uspostave računi i kada finansijska institucija proveri poslovanje klijenta, te „marionete“ predaju podatke kriminalcima, koje obuhvataju i podatke o korisničkom imenu i šifri za ulazak na interent stranicu preko koje se pružaju usluge internet bankarstva. Ovo omogućava skrivanje stvarnog vlasnika računa i omogućava licu koje upravlja računom da zaobiđe obaveznu proveru poslovanja klijenta.

220. Izraelska studija slučaja u nastavku pokazuje kako je pružanje usluga preko interneta osumnjičenom omogućilo osnivanje kompanija i otvaranje bankovnih računa u inostranstvu koristeći identifikacione informacije koje su pružile

⁷⁰ Izraz „smurfing“ – strukturiranje označava pojavu da više pojedinaca ili računa služi za obavljanje transakcija kako bi se izbegle sumnje ili zahtevalo izveštavanje o valuti

⁷¹ Izraz „kukavičiji smurfing“ nastao je u Evropi zbog sličnosti između ove aktivnosti i aktivnosti kukavice. Kukavice odlažu svoja jaja u gnezda drugih vrsta ptica koje se onda nesvesno brinu o jajima verujući da su to njihova jaja. Na sličan način počinioi ove vrste pranja novca žele da prenesu bogatstvo putem bankovnih računa nevinih trećih lica. (AUSTRAC Sajit: www.austrac.gov.au/tipologies-2008-methodologies, citirano 25. januara 2018).

marionete. Takođe pokazuje kako dostupnost stranih platformi za internet bankarstvo omogućava nepoznatim trećim licima (u ovom slučaju osumnjičenom) da zaobiđu mere provere poslovanja klijenta finansijskih institucija koje se nalaze u inostranstvu i aktivno kontrolišu strane račune otvorene od nepovezanih pojedinaca. Studija slučaja takođe pokazuje da autentične identifikacione dokumente, poput zakonitog pasoša, treća lica mogu lako koristiti u stranim državama ako nema interakcije licem u lice, jer je verifikacija dokumenata takva da se samo proverava autentičnost dokumenta, a ne da li dokument pripada osobi koja otvara račun.

221. Neke finansijske institucije i RegTech firme primenile su ili razvijaju mere provere poslovanja klijenata koje koriste moderne tehnologije za poboljšanje identifikacije kupaca u virtuelnom okruženju. Ove mere uključuju:

- beleženje metapodataka iz interakcija s klijentima, kao što su IP adrese i podaci o geografskoj lokaciji
- slikanje klijenata ugrađenih kamera sa mobilnih telefona, tableta, laptop računara i automatskih računara (bankomati) sa saznanjem i saglasnošću klijenta za verifikaciju uz druga lična dokumenta i
- -korišćenje biometrijskih identifikatora, uključujući prepoznavanje lica i tehnologije skeniranja otisaka prstiju.

222. Ova dešavanja mogu potencijalno umanjiti ranjivosti povezane sa pružanjem usluga preko interneta i virtuelnih usluga. Međutim, trošak i sofisticiranost ovih sistema verovatno će ograničiti njihovu primenu u kratkom roku, a velika većina pružalaca usluga i manjih finansijskih institucija i dalje će biti ranjivi na eksploataciju i izazove povezane sa utvrđivanjem stvarnog vlasnika u virtuelnom okruženju.

Studija slučaja 38 - Izrael

Ova šema korišćena je za skrivanje sredstava od krađe identifikacionih podataka na internetu i drugih krivičnih dela. Paravan za krivična dela bila je međunarodna trgovina - sredstva trgovaca u Evropi i SAD koji su plaćali dobavljačima u Istočnoj Aziji. Osumnjičeni, vlasnik registrovane firme za pružanje platnih usluga, upravljao je drugom takvom neregistrovanom firmom. Osumnjičeni je za kontakt osobe u Istočnoj Aziji koristio nekoliko fizičkih lica, koja su bila u kontaktu sa lokalnim pružaocima usluga radi osnivanja međunarodnih kompanija i otvaranja bankovnih računa. Lokalne marionete registrovane su kao akcionari novih međunarodnih kompanija osnovanih za šemu. Pored toga, akcionari su registrovani na osnovu pasoša koje su obezbedile već pomenute osobe za kontakt. Date kompanije bile su registrovane na adrese u Istočnoj Aziji. Bankovni računi otvoreni su u istim zemljama istočne Azije u kojima su se nalazile te adrese.

Odmah nakon otvaranja bankovnih računa osumnjičeni je dobijao jedino sredstvo za njihovu kontrolu, tj. elektronski token sa lozinkama za aktivnosti putem interneta. Da bi se uspostavila verodostojnost i kreditna istorija, neki računi su aktivirani kao računi za aktivnosti malog obima, dok su drugi korišćeni za transakcije velikog obima. U slučaju da je banka imala pitanja o prirodi transakcija, marionete su ih dostavljale osumnjičenom, a zatim bi se po njegovom uputstvu davao odgovor banci.

Provera poslovanja klijenata i verifikacija identiteta od strane treće strane

223. Postoji niz pružalaca usluga koji su specijalizovani za pružanje podrške za proveru identiteta i poslovanja korporativnih klijenata, kao što su spiskovi sankcija i druge nepovoljne informacije i informacije o vlasniku kompanije. Ove usluge mogu biti važan deo snažnog i efikasnog programa provere poslovanja i mogu poboljšati sposobnost finansijske institucije ili DNFBP da proceni rizik klijenta i proveriti identitet kupca (iako treba napomenuti da odgovornost za mere provere poslovanja klijenta ostaje na finansijskoj instituciji ili DNFBP u kontekstu poveravanja poslovanja ili odnosa sa agencijama, u skladu s preporukom FATF 17).

224. Uprkos tome što ove usluge imaju određeni vrednost, neke velike finansijske institucije izvestile su, putem grupe Wolfsberg, da informacije koje pružaju treće strane mogu biti zastarele ili nepotpune. To može potencijalno obeshrabrati aktivnosti provere poslovanja klijenta, uključujući proveru stvarnog vlasnika i srodne procene rizika od PN/FT zbog pružanja netačnih informacija. Ove velike finansijske institucije uspele su da identifikuju nedostatke u informacijama koje pružaju treće strane, zahvaljujući sopstvenim sposobnostima provere poslovanja klijenta i finansijsko-obaveštajnim aktivnostima. Međutim, ako se manje finansijske institucije koje nemaju dobro uspostavljene mehanizme provere poslovanja klijenata oslanjaju na treće strane da to učine umesto njih, možda neće biti svesni da su pružene informacije netačne što rezultira ranjivošću u slučajevima kada su informacije netačne.

225. Zbog troškova uspostavljanja i održavanja snažnog i efikasnog internog sistema provere poslovanja klijenata i finansijskog obaveštavanja, većina finansijskih institucija i pružalaca usluga i dalje će se u velikoj meri oslanjati na usluge koje pružaju treće strane. Razlog zbog koga informacije koje čuvaju treće strane ponekad nisu dovoljne nije sasvim jasan, i može biti simptom ogromnih izazova povezanih sa prikupljanjem relevantnih i savremenih informacija na

globalnom nivou. Iako pojava virtuelnih identiteta može poboljšati ovu situaciju u budućnosti, možda postoje mogućnosti da se ovaj izvor informacija poboljša.

Oslanjanje na već postojeće resurse

226. Finansijske institucije i DNFBP mogu se osloniti i na druge regulisane finansijske institucije i DNFBP da sprovedu proveru poslovanja klijenata u određenim okolnostima, koje su utvrđene u Preporuci 17. U mnogim slučajevima će to uključivati finansijsku instituciju koja se oslanja na advokata ili pružaoca usluga, koji pruža usluge osnivanja firmi i otvaranja bankovnih računa u ime novoosnovane firme. Ako se zahtevi za pouzdanost utvrđeni u Preporuci 17 ne primene na odgovarajući način, onda provera poslovanja klijenata finansijske institucije može biti ugrožena od strane nemarnog ili umešanog DNFBP na koji se oslanja, podrivajući njenu sposobnost da tačno identifikuje stvarnog vlasnika ili sumnjive aktivnosti koje ukazuju na prikriivanje vlasnika i kontrole.

ODELJAK 5 - ZAKLJUČCI I PITANJA ZA RAZMATRANJE

227. Šeme kojima se prikriva stvarni vlasnik često se zasnivaju na strategiji „skrivanja ispred nosa“, tom prilikom se uz pomoć globalne trgovinske i komercijalne infrastrukture stvara privid legitimnog poslovanja. Međutim, vidljivost ne znači transparentnost i mnogi alati koji su osmišljeni za podsticanje rasta i razvoja preduzeća, poput preduzeća s ograničenom odgovornošću i usluge nominalnih vlasnika, mogu se koristiti za olakšavanje pranja novca, utaje poreza i korupcije. Globalizacija trgovine i komunikacija samo je povećala ovu pretnju, a države se sada suočavaju sa izazovom kod primene nacionalnih zakona u oblasti trgovanja bez granica.

228. U ovom izveštaju analizirana su istraživanja iz otvorenih izvora, javni i poverljivi izveštaji sa finansijsko-obaveštajnim podacima, i iskustvo u javnom i privatnom sektoru kako bi se sastavio sveobuhvatan pregled glavnih karakteristika i slabosti koje dovode do zloupotrebe pravnih lica i aranžmana i eksploatacije profesionalnih posrednika radi prikrivanja stvarnog vlasnika. Veći deo saznanja do kojih se došlo potvrđuje ključne principe i koncepte iznete u literaturi na temu stvarnog vlasnika. Ovo sugeriše da slabosti koje omogućavaju prikrivanje stvarnog vlasnika traju ili se povećavaju, uprkos stalnim naporima u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma. Ova ključna otkrića detaljno su izložena u sažetku izveštaja.

229. Preporuke FATF nalažu nadležnim vlastima pristup adekvatnim, tačnim i blagovremenim informacijama o stvarnom vlasniku i kontroli pravnih lica (preporuka 24). Pored toga, zemlje moraju preduzeti mere za sprečavanje zloupotrebe pravnih aranžmana za pranje novca i finansiranje terorizma - naročito na osnovu adekvatnih, tačnih i blagovremenih informacija o izričitim trastovima (preporuka 25). Primena preporuka FATF o stvarnom vlasniku praćena je izazovima u mnogim zemljama. Kao rezultat toga, FATF je razvio Smernice o transparentnosti i stvarnom vlasništvu u nameri da pomogne zemljama da sprovedu preporuke 24 i 25, kao i preporuku 1, jer se odnosi na razumevanje rizika od PN/FT pravnih lica i pravnih aranžmana.

230. Ovaj odeljak sadrži niz pitanja koja treba razmotriti koja, uz zaključke studije, mogu da podrže efikasnu primenu ove dve preporuke FATF, uključujući i određivanje područja daljeg potencijalnog rada na smanjenju barijera sa kojima se suočavaju policijski organi i povećanju tačnosti i/ili dostupnosti informacija o stvarnom vlasniku.

231. Ovaj izveštaj pokazuje da su društva sa ograničenom odgovornošću (i slična preduzeća u raznim državama) podložnija zloupotrebi za potrebe prikrivanja stvarnog vlasnika od ostalih vrsta pravnih lica. To je zbog lakoće uspostavljanja i načina na koji se često koriste za stvaranje složenih vlasničkih struktura. Štaviše, čini se da raspoloživost i upotreba nominalnih direktora i akcionara (i formalnih i neformalnih) pogoršavaju rizike uprkos standardima FATF koji zahtevaju uvođenje mera za sprečavanje njihove zloupotrebe. Nominalni direktori i akcionari su identifikovani kao centralni pokretači indirektnih lanaca vlasništva. S obzirom na slabosti koji prate angažovanje nominalnih direktora i akcionara, dalja istraživanja njihove uloge su neophodna kako bi se bolje razumeli troškovi i koristi ovakve prakse i utvrdio najbolji način za borbu protiv njihove zloupotrebe. Stručno znanje drugih međunarodnih organizacija koje imaju širi pogled na globalnu ekonomiju od FATF, koji akcenat stavlja na borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma, je svakako dobrodošlo u svakom daljem proučavanju u ovoj oblasti.

Pitanje za razmatranje 1

S obzirom na slabosti koje prate angažovanje nominalnih direktora i akcionara, pojedine zemlje i FATF bi, u saradnji sa širom globalnom zajednicom, možda mogle da razmotre mere za ograničavanje njihove zloupotrebe.

232. Angažovanje stručnjaka i profesionalnih posrednika je glavna karakteristika šema namenjenih prikrivanju stvarnog vlasnika. Većina studija slučaja analiziranih za potrebe pripreme ovog izveštaja uključivala je profesionalne posrednike. Iako to nije uvek izričito navođeno u studijama slučaja, profesionalni posrednici javljaju se u jednoj polovini pomenutih studija slučaja (pružaoci usluga koji su morali da brinu o poštovanju propisa su bili saučesnici svaki put kada se na osnovu datog sažetka studije slučaja saznalo da imaju ulogu u kreiranju šeme, da su znali za njenu nezakonitu prirodu ili, na kraju krajeva, kada su bili optuženi za krivično delo). Ovo pokazuje da, iako saučesništvo može biti faktor, nije strogo neophodno da postoji kada se realizuje šema za prikrivanje stvarnog vlasnika jer ju je moguće organizovati i kada su pružaoci usluga nesvesni nezakonitosti ili postupaju sa nehatom. Ovo takođe služi da se istakne značaj efikasnog regulisanja i obrazovanja DNFBP, kao i potrebe za povećanom svešću o SPN/SFT među sektorima koji se bave pružanjem usluga. U Horizontalnoj studiji nadzora i izvršavanja obaveza u vezi sa stvarnim vlasnicima FATF utvrđeno je da neke zemlje ne nameću nikakve obaveze vezane za SPN/SFT ili nadzor nad DNFBP uprkos tome što se to zahteva standardima FATF. Profesionalni posrednici koji posluju izvan regulatornog režima za borbu protiv novca i kriminala predstavljaju „zadnja vrata“ kroz koja nezakonito stečeno bogatstvo može ući u regulisani bankarski i finansijski sektor. Ovo dovodi programe finansijskih institucija u rizik od PN/FT i umanjuje ukupnu efikasnost nacionalnih i međunarodnih režima za borbu protiv novca i finansiranja terorizma i trebalo bi da se reši kao prioritarno pitanje efikasnom primenom relevantnih standarda FATF.

233. Ključni deo efikasne primene je potreba za stalnim dijalogom između nadležnih organa i DNFBP. Državni organi bi trebalo usko da sarađuju sa privatnim sektorom i poduče ovaj sektor o slabostima vezanim za PN/FT koje se uočavaju kao i o pretnjama sa kojima se mogu suočiti zbog navedenih slabosti ali bi trebalo da omoguće razmenu iskustva sa rizicima u privatnom sektoru. Kanali za razmenu informacija između policijskih organa i regulisanih pravnih lica uspostavljeni su u mnogim zemljama, a ono što ostaje da se razmotri jeste kako da se ovakav način razmene informacija iskoristi za povećanje svesti o riziku posredničkih sektora.

Pitanje za razmatranje 2

Regulisanje rada profesionalnih posrednika prema zakonu o SPN/SFT⁷² i naporu uloženi u obrazovanje posrednika o pretnjama i slabostima vezanim za pranje novca i finansiranje terorizma⁷³, pomoći će u ublažavanju slabosti povezanih sa skrivanjem stvarnih vlasnika.

⁷² U skladu sa preporukama 22, 23 i 28 i Standardima FATF

⁷³ U skladu sa preporukom 34 standarda FATF

234. U Horizontalnoj studiji utvrđen je nedostatak doslednosti u nadzoru kada različita tela nadgledaju različite vrste profesionalnih posrednika (samostalna regulatorna tela), čak i ako posrednici obavljaju suštinski slične funkcije (poput osnivanja firmi). Iako su mnoge zemlje uspostavile različite forume kako bi se olakšala saradnja i svest o riziku između nadzornih i regulatornih tela i drugih nadležnih organa, rezultati Horizontalne studije sugerišu da to ne mora nužno dovesti do koherentnog pristupa u nadzoru.

235. Pružaoci usluga trustovima i kompanijama igraju važnu ulogu kod osnivanja i upravljanja pravnim licima, posebno u okolnostima kada stvarni vlasnik živi u inostranstvu. Sa regulatornog stanovišta, sektor usluga je manje jasno definisan ili shvaćen u mnogim zemljama u poređenju sa pravnim i računovodstvenim sektorima. Kao rezultat toga, vlasti u mnogim zemljama suočavaju se sa izazovima u regulisanju i edukaciji sektora usluga o riziku od PN/FT koji im preti. Suprotno tome, neke zemlje, posebno one sa niskim porezima, imaju dobro uspostavljene i regulisane sektore usluga i sprovele su čitav niz mera za poboljšanje regulisanja ovog sektora u oblasti SPN/SFT, uključujući testove integriteta, kompetentnosti i finansijske ispravnosti. Ove mere su dobro sredstvo profesionalizacije sektora usluga, a u zemljama sa nedovoljno uređenim sektorom usluga trebalo bi razmotriti sprovođenje sličnih mera.

236. Organi za sprovođenje zakona i FOS izvestili su da pravnici mogu iskoristiti obavezu čuvanja advokatske tajne da ometaju ili spreče istrage. O ovom problemu se takođe pričalo u prethodnim izveštajima FATF, uključujući izveštaj za 2013. godinu o Ranjivost pravnika na pranje novca i finansiranje terorizma⁷⁴, i Smernice iz 2014. godine o transparentnosti i stvarnom vlasništvu⁷⁵. Zbog prirode čuvanja advokatske tajne zahtevi za čuvanje tajne moraju se preispitati pre poništavanja, čak i ako su razlozi za njihovo podnošenje od početka upitni. Bez obzira na pravila povezana sa čuvanjem advokatske tajne u većini zemalja subjektivna priroda ove obaveze i dalje će predstavljati izazov zbog potencijalnog uticaja njenog nedoslednog poštovanja i teškoća koje mogu prouzrokovati nadležni organi koji preduzimaju finansijske istrage. Predstavnici privatnog sektora istakli su da obuka o čuvanju advokatske tajne koja se nudi pravnici često može biti neadekvatna ukoliko se dati pravnicima ne bave predmetima u kojima se to pitanje često razmatra. Istaknuto je da je nizak nivo obuke, zajedno sa nedostatkom pravničke prakse dovodi do razvoja širokih i konzervativnih pristupa obavezi čuvanja advokatske tajne. Pojačana obuka i uputstva u ovoj oblasti mogu pomoći smanjenju ove slabosti tokom vremena; međutim, zemlje se ohrabruju da rade s pravnici kako bi odredili najbolje načine rešavanja ovog problema i objasnili obim i parametre čuvanja advokatske tajne kako bi se ograničio stepen grešaka koji nastaju zbog omaški kod poštovanja ove obaveze, a koje sprečavaju vođenje finansijske istrage. Preporučuje se dodatno razmatranje mogućih rešenja.

Pitanje za razmatranje 3

Može se uzeti u obzir dalji rad na pronalaženju mogućih rešenja ili mera za sprečavanje zloupotrebe čuvanja advokatske tajne radi prikriivanja stvarnog vlasnika kao i pružanje napredne obuke i davanje uputstva pravniciima.

⁷⁴ FATF, 2013. str. 23

⁷⁵ FATF, 2013. str. 38

237. Tokom istrage slučajeva koji uključuju skrivenog stvarnog vlasnika, FOS i drugi nadležni organi potvrdili su da su tradicionalne finansijske institucije, naime banke, primarni izvor informacija potrebnih za utvrđivanje i potvrđivanje stvarnog vlasnika i kontrole. Bogatstvo informacija koje poseduje privatni sektor je značajno i takve informacije su presudne za otkrivanje pranja novca i drugih krivičnih dela. Za poređenje, informacije koje poseduju mnoge FOS svode se na izveštaje o sumnjivim transakcijama, a mnoge takve službe nisu u stanju samostalno da analiziraju druge izvore informacija, kao što su prekogranični finansijski tokovi, bez dodatnih informacija od finansijskih institucija. One finansijsko-obaveštajne službe koje primaju širi skup izveštaja, uključujući i izveštaje o prekograničnim elektronskim transakcijama i izveštaje o gotovinskim transakcijama, izvestile su o važnosti tih izveštaja i njihovoj vrednosti u traženju novčanih tokova i otkrivanju informacija o stvarnim vlasnicima. Treba razmotriti moguće mere za povećanje širine i dubine informacija dostupnih finansijsko-obaveštajnim službama.

Pitanje za razmatranje 4

Finansijsko-obaveštajne službe bi trebalo da imaju pristup najširem rasponu finansijskih informacija. Treba razmotriti moguće mere za povećanje širine i dubine informacija dostupnih ovim službama.

238. Pored potrebe da finansijsko-obaveštajne službe imaju nezavisan pristup širim informacijama o računima i transakcijama, direktna razmena informacija i obaveštajnih podataka u realnom vremenu između nadležnih organa i partnera iz privatnog sektora ne može se zanemariti. Ovo uključuje dostavljanje evidencija o transakcijama, kao i informacija prikupljenih tokom provere poslovanja klijenata. Značajan deo posla koji obavljaju FATF, Egmont grupa i druga međunarodna tela na razmeni informacija već potvrđuje vrednost delotvorne razmene informacija. Razmena informacija između javnog i privatnog sektora ključno je sredstvo za povećanje transparentnosti informacija o stvarnim vlasnicima. Pored toga, informacije koje se razmenjuju preko uspostavljenih mehanizama, kao što su automatska razmena informacija (AEOI) i razmena zahteva na zahtev (EOIR) za porez imaju potencijal da značajno povećaju vidljivost informacija o vlasnicima imovine u inostranstvu. Međutim, zaštita privatnosti može ograničiti stepen u kojem se te informacije mogu koristiti za potrebe sprovođenja zakona i finansijske obaveštajne svrhe.

Pitanje za razmatranje 5

Intenzivnija razmena relevantnih informacija i evidencija o transakcijama koristila bi globalnim naporima ka poboljšanju transparentnosti informacija o stvarnim vlasnicima. Preporučuje se dodatno razmatranje mogućih načina za unapređenje razmene podataka.

239. Kao rezultat transnacionalne prirode većine programa za prikrivanje stvarnih vlasnika, FOS i drugi nadležni organi često nemaju direktan i nezavisan pristup informacijama neophodnim za otkrivanje stvarnih vlasnika i dokazivanje svojih tvrdnji. Pored niza mehanizama za razmenu informacija koji su dostupni nadležnim organima, uzajamna pravna pomoć je pomenuta kao ključno sredstvo u većini velikih istraga koje uključuju transnacionalne korporativne strukture ili međunarodne finansijske tokove. Međutim, mnogi policajci i službenici finansijsko-obaveštajnih službi takođe su izvestili da je kašnjenje odgovora na zahtev za pružanje međunarodne pravne pomoći jedno od pitanja koja najoštrije koči istragu.

Iako se priznaje da sposobnost države da odgovori na takav zahtev zavisi od resursa koji su dostupni u toj zemlji i operativnih zahteva njenih policijskih organa, očigledno je da se može učiniti više na poboljšanju kvaliteta i blagovremenosti odgovora na zahtev za pružanje međunarodne pravne pomoći. Preporuke FATF 36-40 zahtevaju od država da primene formalne i neformalne mehanizme za razmenu informacija o PN/FT i predikatnim delima. Preporučuje se dalje istraživanje da bi se razumelo šta se može učiniti za poboljšanje međunarodne saradnje, uključujući i postupanje po zahtevima za pružanje međunarodne pravne pomoći.

Pitanje za razmatranje 6

Treba preduzimati dalja istraživanja u cilju poboljšanja kvaliteta i blagovremenosti razmena informacija preko granica, uključujući i uzajamnu pravnu pomoć.

240. Poslednjih godina, sve veća medijska pažnja posvećena ulozi skrivenih vlasničkih struktura u utaji poreza, pranju novca i korupcijskim šemama⁷⁶ podstakla je niz reakcija država širom sveta, uključujući razmatranje i razvoj centralizovanih registara stvarnih vlasnika. Takođe se primjenjuju ili poboljšavaju i drugi registri, poput registra privrednih društava (bilo da jesu ili nisu centralizovani) koji sadrže podatke o stvarnim vlasnicima. Ovi registri su među nekoliko mehanizama koje zemlje treba da razmotre u okviru standarda FATF u cilju omogućavanja otkrivanja i provere stvarnih vlasnika. Brojni izvori informacija mogu se istovremeno koristiti od strane nadležnih organa za prikupljanje obavestajnih podataka i zapotrebe istrage, i standardi FATF navode da je verovatno da će države morati da primenjuju kombinaciju mehanizama da bi njihovi policijski organi mogli da dođu do odgovarajućih, tačnih i blagovremenih informacija o stvarnim vlasnicima pravnih lica. Takođe je moguće da, u slučaju ispravnog nadzora, registri stvarnih vlasnika posluže za potrebe provere poslovanja klijenata od strane finansijskih institucija i profesionalnih posrednika. Međutim, prilikom formiranja takvih skladišta informacija o stvarnim vlasnicima država mora da bude svesna potrebe da informacije o stvarnim vlasnicima treba da budu tačne, ažurne i dostupne nadležnim organima i privatnom sektoru. Registar informacija, bilo da sadrži informacije o stvarnom vlasniku ili bilo koju drugu vrstu informacija o privrednom društvu, vredi onoliko koliko su informacije u njemu kvalitetne i tačne. U ovom izveštaju su izložene nebrojene mere koje kriminalci koriste za prikriivanje stvarnih vlasnika, uključujući upotrebu formalnih i neformalnih nominalnih lica, i očekuje se da bi se mnoge od ovih tehnika mogle prilagoditi tako da zaobiđu registre stvarnih vlasnika ili pokušaju da umanje njihovu korisnost.

⁷⁶ Uglavnom kao rezultat curenja informacija iz poverljivih dokumenata iz dve velike advokatske firme uključene u osnivanje složenih korporativnih struktura: advokatska kancelarija sa sedištem u Panami – Mossack Fonseca (2015.) i advokatska kancelarija sa sedištem na Bermudskim ostrvima – Appleby (2017.)

Pitanje za razmatranje 7

Zemlje koje imaju registre informacija o stvarnim vlasnicima trebalo bi da razmotre nivo sredstava i stručno znanje koje zahteva njihovo održavanje kako bi bile sigurne da njihovi registri sadrže informacije koje su adekvatne, tačne i ažurne i da im se može blagovremeno pristupiti.
To važi i za održavanje i nadzor registra privrednih društava.

241. Mogućnost osnivanja firmi, otvaranje bankovnih računa i prenos novca gotovo bez direktnog kontakta sa pružaocem usluga ili finansijskom institucijom sve je veći izvor slabosti. Horizontalna studija potvrđuje da je osnivanje firmi putem interneta na osnovu različitih oblika virtuelnog identiteta dozvoljeno u mnogim zemljama⁷⁷. Mnoge finansijske institucije su primenjivale mere za proveru identiteta klijenata u nedostatku direktnog kontakta, a države uspostavljaju ili istražuju alate i resurse da podrže ove napore; međutim, pružanje usluga u nedostatku direktnog susreta predstavlja slabost koju kriminalci najčešće koriste. Tehnološke inovacije, posebno u oblasti digitalne identifikacije i razmene informacija, verovatno će biti važan element u budućim rešenjima ovog problema. Privatni sektor je došao do novih mera koje mogu biti korisne kod sprovođenja provere poslovanja klijenata, a zemlje bi mogle da razmotre kako se ove inicijative mogu iskoristiti za poboljšanje transparentnosti poslovnih transakcija. FATF i Egmont grupa sve više saraduju s privatnim sektorom i ova saradnja može dovesti do otkrivanja novih mera za poboljšanje transparentnosti u budućnosti.

242. Da bi se suočili sa izazovima koje postavljaju netransparentni aranžmani stvarnih vlasnika države, finansijske institucije i profesionalni posrednici moraju jasno da razumeju svoje slabosti, pretnje i ukupne rizike povezane sa pravnim licima i aranžmanima. Stoga je od suštinskog značaja da države imaju čvrstu, savremenu i javno dostupnu procenu rizika od PN/FT koji utiču na njihove nadležnosti. Standardi FATF nalažu zemljama da se upoznaju sa rizicima sa kojima se suočavaju, i da uvedu mehanizme za procenu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma povezanih sa različitim vrstama pravnih lica stvorenim u njihovoj zemlji. Ove nacionalne procene rizika ne bi trebalo da budu ograničene na rizike utvrđene samo unutar sopstvenih granica, već bi trebalo pažljivo da se analiziraju i transnacionalne pretnje i ugroženosti. Održavanjem tekuće i javno dostupne procene rizika, države će negovati i stalno dopunjavati procene rizika koje vrše finansijske institucije i pružaoci usluga koji posluju na njihovoj teritoriji. Ovaj izveštaj i drugi slični njemu mogu biti korisni za informisanje o ovakvim procenama.

⁷⁷ Videti, naročito pitanje 1 u Horizontalnoj studiji u Prilogu B

Pitanje za razmatranje 8

U okviru preporuka FATF od država se zahteva da obavljaju procenu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma povezanih sa različitim vrstama pravnih lica stvorenih u njihovoj zemlji. Bilo bi korisno za ove procene pažljivo razmotriti i navesti slabosti i pretnje koje se odnose na domaća i strana pravna lica i aranžmane, domaće i strane posrednike koji su uključeni u njihovo osnivanje i sredstva kojima ih kriminalci mogu iskoristiti kako bi olakšali pranje novca i drugi kriminal.

243. Prikrivanje stvarnih vlasnika predstavlja značajnu ranjivost na pranje novca u svim zemljama širom sveta. Iz tog razloga, to će i dalje predstavljati veliki izazov zajednicama FATF i Egmont. Kontinuirana globalizacija, digitalizacija trgovine i finansijskih i drugih usluga, kao i povećani pristup netransparentnim pravnim sredstvima, trajni su izazovi koji će uticati na dostupnost informacija o stvarnim vlasnicima. Ne postoji jedno rešenje ili univerzalni lek za ovaj problem; umesto toga, nastojanje na globalnom nivou da se poveća transparentnost zahteva da se različita i međusobno povezana rešenja primenjuju u više navrata, kao i stalnu volju država, privatnih organizacija i građana da ih sprovedu.

PRILOG A. LITERATURA

ACC (2015), *Organised Crime in Australia*, ACC, Kanbera

ACIC (2017), *Organised Crime in Australia 2017*, ACIC, Kanbera

AUSTRAC (2011), *Money Laundering in Australia 2011*, AUSTRAC, Sidnej

Dharmapala, D. & Hines, J. (2009), "Which Countries Become Tax Havens?" in *Journal of Public Economics*, Volume 93, pp. 1058-1068.

FATF (2006), *Misuse of Corporate Vehicles, Including Trust and Company Service Providers*, FATF, Pariz

FATF (2007), *Money Laundering and Terrorist Financing through the Real Estate Sector*, FATF, Pariz

FATF (2008a), *Risk Based Approach Guidance for the Legal Sector*, FATF, Pariz

FATF (2008b), *Risk Based Approach Guidance for Accountants*, FATF, Pariz

FATF (2008c), *Risk Based Approach Guidance for Trust and Company Service Providers (TCSPs)*, FATF, Pariz

FATF (2008d), *Risk Based Approach Guidance for Real Estate Agents*, FATF, Pariz

FATF (2010), *Money Laundering Using Trust and Company Service Providers*, FATF, Pariz

FATF (2011), *Laundering the Proceeds of Corruption*, FATF, Pariz

FATF (2012a), *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation – the FATF Recommendations*, FATF, Pariz

FATF (2012b), *Specific Risk Factors in Laundering the Proceeds of Crime: Assistance to Reporting Institutions*, FATF, Pariz

FATF (2013), *Money Laundering and Terrorism Financing Vulnerabilities of Legal Professionals*, FATF, Pariz

FATF (2014), *FATF Guidance: Transparency and Beneficial Ownership*, FATF, Pariz

FATF (2018), *Consolidated Assessment Ratings*. FATF, Paris, www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/assessment-ratings.html (ažurirano: 6. aprila 2018.) (pristup i citat od: 12. aprila 2018.)

Hayton D.J., Kortmann, S.C.J.J.K, Verhagen, H.L.E. (1999), *Principles of European Trust Law*, Kluwer law international, Hag, Holandija. str.215

HM Treasury (2015), *UK National Risk Assessment of Money Laundering and Terrorist Financing*, HM Treasury, London.

IBA (2011), *IBA International Principles on Conduct for the Legal Profession*.

ICIJ (2017), *The Panama Papers*, <https://panamapapers.icij.org/>, last accessed July 2018.

IMF (2014), *Offshore Financial Centres (OFCs): IMF Staff Assessments*, www.imf.org/external/np/ofca/ofca.aspx, last accessed July 2018.

Jersey Financial Crime Strategy Group (2015), *Money Laundering Typologies and Trends: Jersey*, Government of Jersey, Jersey.

Knobel, A. (2017), *Technology and Online Beneficial Ownership Registries: Easier to create companies and better at preventing financial crimes*, Tax Justice Network, <https://www.taxjustice.net/wp-content/uploads/2017/06/Technology-and-online-beneficial-ownership-registries-June-1-1.pdf>, last accessed July 2018.

OECD (2001), *Behind the Corporate Veil: Using Corporate Entities for Illicit Purposes*, OECD, Paris.

OECD (2012), *Automatic Exchange of Information: What it is, how it works, benefits, what remains to be done*, OECD, Paris.

OECD (2017a), *OECD Global Forum on transparency and Exchange of Information for Tax Purposes*, www.oecd.org/tax/transparency/exchange-of-information-on-request/peer-review/.

OECD (2017b), *Signatories of the Multilateral Competent Authority Agreement on Automatic Exchange of Financial Account Information and Intended First Information Exchange Date*, www.oecd.org/tax/automatic-exchange/international-framework-for-the-crs/MCAA-Signatories.pdf, last accessed July 2018.

Sharman, J. C. (2010), "Shopping for Anonymous Shell Companies: An Audit Study of Anonymity and Crime in the International Financial System", *Journal of Economic Perspectives*, Volume 24, Number 4, pp. 127-140.

US Department of State (2013), *Major Money Laundering Countries*, US Department of State, Washington D.C., <https://www.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2013/vol2/204062.htm>, last accessed July 2018.

US Treasury (2015), *National Money Laundering Risk Assessment*, US Treasury, Washington D.C.

Van der Does de Willebois, E. et al. (2011), *The Puppet Masters: How the corrupt use legal structures to hide stolen assets and what to do about it*, The World Bank, Washington D.C., p. 240.

WEF (2012), *Organised Crime Enablers*, World Economic Forum, Geneva

PRILOG B. HORIZONTALNA STUDIJA: ISPUNJAVANJE I NADZIRANJE OBAVEZE UTVRĐIVANJA STVARNOG VLASNIKA

1. Delegacijama FATF i delegacijama regionalnih tela sličnih FATF upućene su dve grupe pitanja u potrazi za informacijama o osnivanju i vođenju pravnih lica i aranžmana i nadzoru i sprovođenju zahteva za utvrđivanje stvarnog vlasništva.

Pitanje 1: Koja se preduzeća ili profesije u vašoj državi bave formiranjem i/ili održavanjem pravnih lica ili pravnih aranžmana?

2. Svrha ovog pitanja je da se prikupe informacije o sastavu, veličini i značaju sektora kontrole u svakoj državi, kao i o ulozi kontrole u formiranju pravnih lica i aranžmana. Dostavljene informacije pokazuju da, uglavnom, mnogi isti tipovi kontrolora mogu biti uključeni u formiranje i pravnih lica i pravnih aranžmana (u meri u kojoj su pravni aranžmani dostupni).

3. Uprkos učešću istih vrsta posrednika, procesi formiranja pravnih lica i aranžmana su u većini slučajeva prilično različiti. U skladu sa tim, ovaj rad će ih odvojeno obrađivati. Sledeće informacije će se odnositi na osnivanje preduzeća, dok će se o formiranju pravnih aranžmana govoriti u Pitanju 2.

4. Informacije koje su dostavili članovi opisuju čitav niz postupaka za formiranje preduzeća kao i ulogu kontrolora u tim procesima. Iako se svaki državni sistem sastoji iz jedinstvenih elemenata, opisi se mogu podeliti u četiri opšte kategorije:

- sistemi u kojima kontrolori nisu nužno potrebni
- sistemi u kojima su potrebni kontrolori (pored notara)
- notarski sistemi
- sistemi u kojima upisničar proverava tačnost podnesaka ili preuzima obavezu kontrolora u smislu provere poslovanja klijenata (CDD).

5. Hibridi ovih sistema su takođe mogući. Svaki glavni tip sistema je opisan u nastavku.

Kontrolori kao opcija

6. U skoro polovini (29 od 64) odgovora na ovo pitanje, države su navele da imaju kontrolore, ali da njihovo učešće nije obavezno kod osnivanja preduzeća. Ovo uključuje razne sisteme: neke države su jasno naznačile da svaki građanin može formirati preduzeće, a kontrolori često pomažu u tome. UK je iznelo da, iako svako može da registruje firmu, u praksi približno 75% preduzeća formiraju kontrolori. U nekim državama, kontrolori su u većini slučajeva neobavezni, ali su obavezni za neke druge situacije, kao što je navedeno u sledećoj kategoriji. Šest država je naznačilo da se usluge kontrolora mogu dobiti, ali nisu naveli da li su takve usluge obavezne ili koliko često se koriste u praksi.

Kontrolori kao obaveza

7. U šesnaest država je učešće kontrolora (pored notara ili državnog službenika) obavezno za formiranje pravnog lica u većini slučajeva, ako ne i u svim slučajevima. Ova kategorija obuhvata neke države sa jedinstvenim karakteristikama. Na primer, četiri države zahtevaju učešće kontrolora samo prilikom formiranja „ofšor“ kompanije ili korporativnih instrumenata (kompanije ili trustova) za koje se smatra

da predstavljaju veći rizik. Ovi subjekti su formirani posebno za potrebe međunarodnih aktivnosti koje su usmerene na nerezidentne klijente, pa su zakonodavci verovatno smatrali da kao takvi zahtevaju pojačane mere, poput obaveznog učešća profesionalnog posrednika. U nekim slučajevima, nema nadzora da se proveri da li se kompanije čije su aktivnosti ograničene (npr. međunarodne holding kompanije) možda bave drugim aktivnostima, kasnije, nakon osnivanja. Međutim, glavni podsticaj za njihovo registrovanje na ispravan način bio bi preferencijalni poreski tretman. Dve države zahtevaju učešće kontrolora samo prilikom formiranja društva sa ograničenom odgovornošću.

8. Koncept mehanizma formiranja preduzeća zasnovan na proceni rizika mogao bi u budućnosti biti podvrgnut detaljnijem razmatranju. U nastavku je predstavljen jedan takav primer.

1. Registrovani agenti za upis i registrovani kvalifikovani pojedinci u Singapuru

Od 2015. godine u Singapuru su preduzete mere kojima se obezbeđuje da pojedinac koji želi da u ime drugog lica u okviru svog poslovanja formira pravno lice mora biti registrovan kod Regulatornog tela za računovodstvo i korporativna pitanja (ACRA) kao Registrovan kvalifikovani pojedinac (RKP). Firme ili kompanije koje pružaju takve usluge moraju da se registruju kao Registrovani agenti za upis (RAU) i da obavljaju delatnosti putem najmanje jednog RKP. Na ovaj način, građani koji obavljaju delatnosti u svoje ime (za koje se obično smatra da predstavljaju manji rizik) zadržavaju slobodan pristup registraciji preduzeća, dok se kontrolori moraju registrovati i podležu propisima o SPN/SFT bez obzira na profesionalni status ili registraciju koju već poseduju. Pošto se formiranje pravnih lica vrši putem Interneta preko ACRA elektronskog sistema transakcija, ovaj sistem omogućava samo RKP RAU i pojedincima da formiraju pravna lica i podnose dokumente. Pojedinac mora da koristi svoj SingPass, što je lična pristupna šifra izdata Singapurcima i stalnim rezidentima koji dozvoljava ulazak u državne usluge na internetu, za pristup ACRA sistemu elektronskih transakcija. Stranci koji ne poseduju SingPass moraju da traže usluge RAU kako bi oformili i registrovali pravna lica u ACRA. Ovakav pristup sprečava stvaranje pravnih lica od strane ljudi koji nisu ovlašćeni za to.

Pristup koji je primenio Singapur prilikom nametanja ove obaveze registracije je dodatak uobičajenom pristupu primene obaveza vezanih za SPN/SFT na određene sektore i profesije van finansijskog sistema (DNFBP) (npr. advokati, računovođe, itd.). Na primer, advokati i računovođe koji obavljaju aktivnosti definisane od strane FATF i dalje su pod nadzorom odgovarajućih regulatora/ specijalizovanih regulatornih tela. Takođe, firma, bez obzira da li je u pitanju firma koja je pružalac korporativnih usluga (CSP), advokatska ili računovodstvena firma, mora da bude registrovana kod ACRA RAU moraju da dostave informacije o svom imenu, adresi registracije, prirodi posla i ličnim podacima profesionalnih registrovanih kvalifikovanih pojedinaca (RKP) koje žele da imenuju. RKP, sa druge strane, moraju da obezbede svoje informacije o ličnim kvalifikacijama. Firmi koja je pružalac korporativnih usluga neće biti dozvoljeno da bude registrovana kao RAU ako je neko od njenih stvarnih vlasnika, direktor, partner ili menadžer osuđivan za krivična dela ili ako je stečajni dužnik. Pojedincu neće biti dozvoljeno da se registruje kao RKP ako je osuđivan za krivično delo (posebno u vezi sa prevarom i nečasnim ponašanjem) ili ako je stečajni dužnik. Pored toga, ACRA proverava i osnovne informacije o upisanim vlasnicima, stvarnim vlasnicima, direktorima,

partnerima i menadžerima RAU i RKP sagledavajući podatke o prethodnom ponašanju i poštovanju zakona.

Notarski sistemi

9. Trinaest država navelo je da se oslanja na notarski sistem kod formiranja preduzeća. Notarski sistemi obično podrazumevaju overu podnesaka za registraciju od strane javnog beležnika kome je dodeljena javna funkcija i koji je direktno odgovoran državnom ministarstvu. Ovakvi sistemi se nalaze gotovo isključivo u državama sa građanskim pravnim sistemom i podrazumevaju visok nivo formalnosti u procesu osnivanja preduzeća. Razumljivo je da takav pristup možda nije prikladan za svaku državu; međutim, članovi FATF su ove sisteme ocenili kao neke od najefikasnijih sistema za sprovođenje obaveza koje se odnose na stvarno vlasništvo (SV).

2. Notarski sistemi Španije i Italije

U četvrtom krugu međusobnih evaluacija, sistemi Španije i Italije su ocenjeni kao efikasni u značajnoj meri. U obe države notari su javni funkcioneri i podležu obavezama vezanim za SPN/SFT prema zakonima za SPN/SFT svoje države. Pravilno obrađena javno beležnička akta se smatraju valjanim, samooverenim, izvršenim i i imaju dokaznu snagu. Uključivanje javnog beležnika je neophodno u fazi formiranja preduzeća, kao i naknadno radi provere i obezbeđivanja tačnosti podataka u registru privrednih društava i potvrđivanja promena vlasništva.

Efikasnost španskog notarskog sistema je poboljšana primenom Baze podataka stvarnih vlasnika. Baza podataka stvarnih vlasnika počela je sa radom u martu 2014. godine, a nadležnim organima je stavljena na raspolaganje u aprilu iste godine. Ona predstavlja nadogradnju na podatke dostupne u Jedinostvenom kompjuterizovanom indeksu grupisanjem podataka o stvarnim vlasnicima i o prenosu akcija. Za svaku kompaniju, baza podataka nudi dva nivoa informacija: (i) informacije o stvarnom vlasniku koje je pribavio pojedinačni javni beležnik u sprovođenju obaveza provere poslovanja klijenata (tj. izjava o stvarnom vlasništvu koja, ako je ispunjen bar jedan pokazatelj rizika, uključuje kopiju ličnog identifikacionog dokumenta stvarnog vlasnika); i (ii) za privatna društva sa ograničenom odgovornošću (Sociedades de Responsabilidad Limitada, koja predstavljaju oko 92% svih pravnih lica i 96% novih preduzeća u Španiji) informacije o stvarnom vlasniku dobijaju se objedinjavanjem podataka o uzastopnim transferima akcija. Budući da se u ove prenose moraju uključiti javni beležnici, ove informacije se uvek verifikuju i ažuriraju dva puta mesečno.

Registar sa funkcijama nadzora

10. Nalazi iz drugih istraživanja FATF pokazuju da su sistemi koji kombinuju jedan ili više pristupa za obezbeđivanje dostupnosti i tačnosti osnovnih informacija i informacija o stvarnim vlasnicima često efikasniji od sistema koji se oslanjaju na jedan pristup. U 21 državi, jedan od gore pomenutih sistema dopunjuje Registar sa određenim nivoom funkcije nadzora, uključujući proveru potpunosti ili tačnosti podnetih dokumenata, sprovođenje provere poslovanja klijenta u određenim slučajevima ili unakrsnu proveru informacija u odnosu na druge državne baze podataka. Dve pomenuta pravna sistema imaju notarske sisteme, uključujući Španiju, kao što je gore pomenuto. U šest država obavezni su kontrolori (pored

javnih beležnika). Trinaest država spada u kategoriju u kojoj kontrolori nisu obavezni.

3. Upisničari u Gernsiju i Džerziju

Gernsi i Džerzi su sistemi u kojima je učešće potpuno regulisanog i nadziranog kontrolora u formiranju preduzeća obavezno za većinu kompanija (iako nije obavezno za lokalne stanovnike). Međutim, u oba sistema, upisničar vrši funkciju provere poslovanja klijenata kada ne postoji učešće kontrolora u osnivanju ili upravljanju firme.

4. „Dom preduzeća“ u Ujedinjenom kraljevstvu

U Velikoj Britaniji, Dom preduzeća je deo Obaveštajne mreže državnih agencija. Iako Dom preduzeća ne sprovodi proveru poslovanja klijenata niti proverava informacije, ipak vrši analizu podataka kako bi se identifikovala sumnjiva aktivnost i obrasci ponašanja, koju potom razmenjuje sa relevantnim policijskim organima. Sumnjiva aktivnost i obrasci ponašanja identifikuju se kroz različite mehanizme. To su:

1. Prijem žalbe od treće strane koja obaveštava upisničara da su njihovi podaci (bilo ime, datum rođenja i/ili kućna adresa) korišćeni bez pristanka,
2. Kontakt policijskog organa/ državne agencije koja obaveštava o sumnji vezanoj za određenu firmu, i
3. Druge obaveštajne informacije koja ukazuju na sumnjivu aktivnost. Ovo može uključivati istu kreditnu karticu ili adresu e-pošte koja se koristi za osnivanje većeg broja firmi koje na prvi pogled nisu povezane.

Unutrašnje istrage u kojima se koriste ne-javni podaci (kao što su adresa e-pošte, IP adresa ako je dostupna i podaci o kreditnoj/debitnoj kartici) mogu rezultirati povezivanjem jedne sumnjive kompanije sa desetinama ili stotinama kompanija. Treba napomenuti da ne postoji automatski dotok za ove informacije koji navodi upisničara da preduzme mere.

Elektronski sistemi za registraciju

11. Neke države omogućavaju svojim stanovnicima da koriste različite vidove digitalnog identiteta za osnivanje firmi direktno preko interneta, bez ikakvih posrednika. Modaliteti digitalnih identiteta variraju: mogu se zasnivati na tokenima, lozinkama, SMS ili biometrijskoj autentifikaciji. Osnovna ideja je da se identifikacija osobe licem u lice vrši samo jednom, bilo putem državnog organa ili ovlašćenog agenta, poput banke ili pošte, na osnovu važećih ličnih dokumenata i/ili biometrijskih podataka. Jednom kada se kreira digitalni identitet, on se čuva na centralnom mestu i može se koristiti za pristup uslugama različitih subjekata javnog i privatnog sektora. Ove informacije se u nekim slučajevima možda neće ažurirati nakon početnog izdavanja i osoba može biti odgovorna za čuvanje podataka o pristupu svom digitalnom identitetu poverljivim i snosi odgovornost za to kako se koriste, npr. korišćenje identifikacije druge osobe može biti krivično delo samo po sebi. Sa jedne strane ovaj sistem ima prednosti poput pojednostavljenja

formalnosti i pružanja veće sigurnosti (skoro da je nemoguće falsifikovati digitalni ID). Međutim, sa druge strane izaziva zabrinutost u vezi sa većim rizikom krađe identiteta i zloupotrebe od strane „marioneta“ posebno tamo gde ne postoje dovoljne zaštitne mere.

Pitanje 2: Opišite zakonske uslove za formiranje pravnih aranžmana (bilo da se radi o domaćim ili stranim zakonima).

12. U februaru 2017. godine, FATF je odlučio da obim ovog projekta treba proširiti i na trustove. Shodno tome, za ovo pitanje bile su potrebne informacije o formiranju trustova i drugih sličnih aranžmana, bilo da su ti trustovi ili aranžmani stvoreni po domaćim ili inostranim zakonima. 60% odgovora bilo je iz država čiji domaći zakon predviđa stvaranje trustova ili drugih sličnih pravnih aranžmana. Narednih 21% odgovora bilo je iz država koje nisu izvor zakona za pravne aranžmane, ali koje u određenoj meri prepoznaju strani pravni aranžman i dozvoljavaju da strane pravne aranžmane kreiraju ili administriraju kontrolori ili druga lica date države (npr. u skladu s Haškom konvencijom o poveeničkim fondovima -trustovima). Na kraju, 19% odgovora kaže da se pravni aranžmani ne prepoznaju (npr. pred sudovima ili u poreskom sistemu), bilo da su zasnovani na domaćem ili stranom zakonu.

13. Od 52 države koje omogućavaju stvaranje trusta ili sličnih pravnih aranžmana shodno domaćem ili stranom zakonu, skoro 54% nije dalo nikakve informacije o tome da li je potrebna registracija. U istoj grupi 46% nije dalo informacije u vezi sa izvršavanjem obaveza o stvarnom vlasništvu. Iako bi dobijene informacije mogle biti dovoljne da se prepoznaju neki opšti obrasci, ovaj uzorak možda nije dovoljan da se izvuku zaključci o najboljim praksama.

14. Od onih 24 države koje su pružile informacije o registraciji pravnih aranžmana, 29% zahteva registraciju trustova, 29% ne zahteva registraciju. Najveći procenat, 42% zahteva registraciju trustova samo kada su ispunjeni određeni kriterijumi. Ti kriterijumi uključuju stvaranje oporezivog prihoda ili izvršenje oporezivih odliva sredstava, pri čemu su nekretnine uključene u sredstva trusta, ili kada je trust ustvari inostrani trust. Treba napomenuti da se trustovi mogu registrovati kao neka druga vrsta privrednog društva ako država ne dopušta osnivanje trustova prema svom zakonodavstvu.

15. Što se tiče primene obaveze utvrđivanja stvarnog vlasnika, 27 država je dalo informacije. Od toga, 52% važećim zakonima nameću obaveze utvrđivanja stvarnog vlasnika. 26% se oslanja na kombinaciju anglosaksonskog prava i zakonskih obaveza, dok se 22% oslanja isključivo na obaveze poverenika da obezbedi informacije o korisnicima u skladu sa anglosaksonskim pravom.

5. Obaveze profesionalnih poverioca u Džerziju

Zanimljiv primer uvođenja obaveze utvrđivanja stvarnog vlasništva zakonom dat je u informacijama iz Džerzija. U Džerziju, svaka osoba koja putem posla (bez obzira na osnovnu profesiju) deluje ili vrši ili ugovara da drugo lice deluje ili izvršava funkciju poverenika izričitog trasta, obavlja redovnu aktivnost i podleže obavezama SPN. Slično formiranju pravnih lica u Singapuru, ovaj sistem koristi pristup zasnovan na aktivnostima koji izbegava upućivanje na bilo koju određenu profesiju i nenamerno nametanje obaveza SPN članovima onih profesija čije svakodnevne aktivnosti nisu izložene riziku zloupotrebe u smislu nezakonitih radnji.

6. Režim za strane trustove na Novom Zelandu

Još jedan primer dao je Novi Zeland. Od februara 2017. godine primenjuje se novi režim po kome se strani trustovi (koji su definisani kao trustovi kod kojih osnivač nikada nije imao prebivalište na Novom Zelandu) sa poverenikom rezidentom Novog Zelanda moraju da se registruju u Odeljenju za unutrašnje prihode. Poverenici su dužni da prijave sve promene u roku od 30 dana od kada saznaju da je došlo do promene. Pored toga, režim zahteva da se podnose godišnji izveštaji o prihodima i ažuriraju detalji, prilažu finansijski izveštaji, daju detalji o novim osnivačima i korisnicima koji primaju prihode od trasta. Ako poverenik rezident na Novom Zelandu ne ispuni svoje obaveze, može se ukinuti oslobađanje od poreza na prihod iz inostranstva i lice može biti predmet krivičnog gonjenja. Razlog za usvajanje ovog novog režima bio je reagovanje na publikacije međunarodnih tela i izveštaje u medijima u kojima su strani trustovi identifikovani kao organizacije koje se zloupotrebljavaju za nezakonite šeme. Želeći da se pozabave rizicima, vlasti su preduzele mere da poboljšaju nadzor nad tim entitetima.

16. Gotovo 20% država reklo je da ne dozvoljava formiranje trustova. Izveštaj Globalnog foruma OECD ili drugi otvoreni izvori informacija navode da od tih 12 država pet ima pravni okvir koji posebno dozvoljava formiranje pravnih aranžmana. Ovo otvara nekoliko dodatnih pitanja, uključujući potrebu da se razjasni šta se podrazumeva kada država kaže da trust „nije dozvoljen“ i istraživanje potencijalnih razloga zbog kojih bi poreski organi i organi za SPN/SFT iz iste države mogli da imaju različito shvatanje odgovora na to pitanje.

17. Kao što je rečeno, dato je vrlo malo informacija u vezi sa posebnim zakonskim uslovima za formiranje trustova. Ovo bi se pitanje moglo detaljnije razmotriti kako bi se utvrdilo da li se mogu izvući zaključci o primerima najbolje prakse. U informacijama koje su date, neki od pristupa formiranju trasta mogu potencijalno pomoći u rešavanju zajedničkih izazova u primeni efikasnih mera za sprečavanje zloupotrebe pravnih aranžmana. Pristupi bi se mogli detaljnije preispitati, kao osnova za detaljniji opis i analizu u završnoj Horizontalnoj studiji. Oni naročito uključuju registraciju trustova kada su ispunjeni određeni kriterijumi; pristup Džerzija u smislu nametanja obaveza o stvarnom vlasništvu za trust; i potrebu da se razjasni šta se misli kada pravni sistemi kažu da trustovi „nisu dozvoljeni“ i pitanja u vezi s tim.

Pitanje 3: Koji su zakonski uslovi za vođenje pravnih lica i aranžmana i kako se vrši nadzor poštovanja tih uslova?

18. Vođenje pravnih lica i aranžmana, odnosno obaveze u smislu godišnjih prihoda, poslovne evidencije, izveštavanje o promenama u kontroli ili vlasništvu, itd., su važne da bi se obezbedilo da osnovni podaci i podaci o stvarnom vlasništvu budu tačni i ažurirani. Informacije o praćenju poštovanja propisa prvobitno su tražene kao deo prvog upitnika (pitanje 2 (e)). Međutim, dobijeno je malo informacija relevantnih za ovo pitanje. U februaru 2017. godine, FATF je proširio obim ovog projekta radi prikupljanja informacija o zakonskim uslovima za vođenje pravnih lica i aranžmana, kao i o postojećim sistemima praćenja poštovanja zakona.

19. Nažalost, još uvek postoji nedostatak informacijama o ovim pitanjima. 53% dobijenih odgovora nisu sadržali informacije o uslovima za vođenje pravnih lica. U 46% odgovora nije bilo informacija o vođenju pravnih aranžmana. Slično tome, većina dobijenih odgovora (64%) nije sadržala nikakve informacije o nadzoru poštovanja propisa o vođenju pravnih aranžmana. Kako bilo, treći krug prikupljanja informacija previše bi produžio ovu studiju, tako da smo pokušali da donesemo zaključke na osnovu nepotpunih odgovora. To znači da su zaključci o ovom pitanju manje zasnovani na dokazima nego zaključci o ostalim pitanjima. U narednim pasusima statistika odražava samo odgovore koji su sadržali relevantne informacije. Takođe, neke države mogu da uvede više od jedne mere; kategorije se ne isključuju međusobno.

Pravna lica

20. Najčešći uslov u smislu vođenja pravnih lica je podnošenje izveštaja o godišnjim prihodima (pored poreskih prijava), uverenja ili finansijskih izveštaja. Ovaj zahtev se odnosi na 53%% pristiglih odgovora (17 od 32). Obaveštenje o promenama sledeće je najčešće sa 37,5% (12 od 32). U 1% odgovora (3 od 32), države su navele da ne postoje uslovi za vođenje pravnih lica osim onih koji su nametnuti važećim obavezama u smislu SPN/SFT.

Pravni aranžmani

21. U slučaju pravnih aranžmana, osim onih na koje se primenjuju obaveze shodno anglosaksonskom pravu, čini se da uopšte nema uslova ili postoje samo minimalni uslovi vezani za vođenje pravnih aranžmana. Samo 9 od 23 države koje su odgovorile nameću nekakve uslove za vođenje pravnih aranžmana. Tri zahtevaju obaveštavanje o promenama u stvarnom vlasništvu ili kontroli. Češće se događa (u 14 od 23 države) da uopšte ne postoje uslovi za vođenje. Na osnovu ovih podataka, dostupnost tačnih i ažurnih informacija o pravnim aranžmanima gotovo u potpunosti zavisi od kontrolora i poverenika koji nisu profesionalci u tom poslu (ili ekvivalentnih), uz malu ili nikakvu ulogu registara javnog sektora. U meri u kojoj su kontrolori uključeni u formiranje pravnih aranžmana, ovaj nalaz podvlači važnost delotvornog nadzora kako bi se osiguralo poštovanje obaveza u smislu provere poslovanja klijenata.

Stalno praćenje poštovanja uslova za vođenje

22. Dvadeset i pet država je dalo informacije o mehanizmima za praćenje poštovanja uslova za vođenje pravnih lica ili aranžmana. U ovim državama najčešći mehanizam za stalno praćenje poštovanja tih uslova je nadzor od strane registra. Neki registri imaju automatizovane sisteme za praćenje poštovanja rokova za podnošenje godišnjih izveštaja o prihodima ili potvrda. U drugim slučajevima,

registri ukrštaju svoje podatke sa podacima koje poseduju drugi organi vlasti (npr. poreske vlasti) kako bi se osigurala istinitost. Konačno, neki registri sprovode testiranje uzoraka ili ciljane revizije kako bi potvrdili tačnost informacija o odabranim pravnim licima (ili aranžmanima). 40% država je odgovorilo na ovo pitanje navođenjem takvih mehanizmima (10 od 25). Nešto malo manje, njih 9 od 25 je navelo monitoring od strane supervizora za SPN ili bonitetnog regulatora kao element provere poštovanja zakona. Međutim, 24% država koje su dale odgovor na ovo pitanje ne prati poštovanje propisa uopšte.

7. Registar stvarnih vlasnika u Belgiji

Za rešavanje ovih i drugih pitanja, Belgija uvodi registar stvarnih vlasnika, za koji se očekuje da će početi sa radom do 2018. godine. Kada se ovaj registar uspostavi, postojaće dve vrste automatizovanih kontrola: jedna će unakrsno proveravati „obveznike“ u odnosu na subjekte koji dostavljaju informacije o stvarnom vlasništvu; druga će unakrsno proveravati bazu podataka stvarnih vlasnika u odnosu na druge državne baze podataka (prvenstveno unutar Ministarstva finansija) kako bi proverili kvalitet podataka. Ove sisteme unakrsne provere nadgledaće poseban stručnjak za dubinsko istraživanje podataka, a poštovanje propisa će biti u nadležnosti posebne jedinice Trezora.

23. Prema podacima prikupljenim za ovu studiju, deset država koje su dale odgovore (15,6%) ili imaju ili će do kraja 2018. godine imati sistem registracije stvarnih vlasnika.

24. Iako su informacije nepotpune, dostavljeni odgovori ukazuju na ozbiljne nedostatke u merama osmišljenim da obezbede tačnost i ažurnost osnovnih informacija i informacija o stvarnim vlasnicima.

Pitanje 4: Opišite kako agencije odgovorne za nadzor SPN/SFT kod kontrolora (bilo da je to državna agencija ili samostalno regulatorno telo-SRT) procenjuju poštovanje obaveza utvrđivanja stvarnog vlasništva.

25. Nema dovoljno informacija - bilo iz odgovora na upitnik ili iz izveštaja o međusobnoj evaluaciji - da bi se stekla opšta slika o tome kako organi vlasti ili SRT procenjuju poštovanje ovih specifičnih obaveza. Ipak, moguće je opisati određene zajedničke elemente koji, međutim, možda ne bi postojali u svakom slučaju. U većini slučajeva, nadzor kombinuje i kancelarijska istraživanja i inspekcije na terenu. Kancelarijska istraživanja uključuju analizu godišnjih nezavisnih revizorskih izveštaja i drugih obaveznih izveštaja, identifikovanje rizičnih posrednika (tj. na osnovu veličine preduzeća, uključenosti u prekogranične aktivnosti ili specifične poslovne sektore), automatizovani pregled registara za otkrivanje nedostajućih informacija o stvarnim vlasnicima i identifikovanje kontrolora odgovornog za podnošenje dokumenata. Inspekcije na terenu uključuju istraživanje unutrašnjih politika, kontrola i postupaka, procene rizika koje sprovodi kontrolor, provera dokumenata o proveri poslovanja klijenata i pratećih dokaza, testiranja uzorka obaveznih izveštaja. Neki nacionalni supervizori, kao i SRT, ovlašćuju nezavisne revizore da u njihovo ime vrše inspekcije na terenu.

26. Delegacije bi mogle razmotriti da li je to pitanje o kojem je potrebno više informacija (npr. tokom narednih projekata nakon Horizontalne studije, ili kao deo smernica o pristupu zasnovanom na proceni rizika (PZPR) za profesionalne kontrolore).

Pitanje 5: Na koji način su preduzeća ili profesije koje su uključene u formiranje i/ili vođenje pravnih lica ili pravnih aranžmana regulisane i nadzirane?

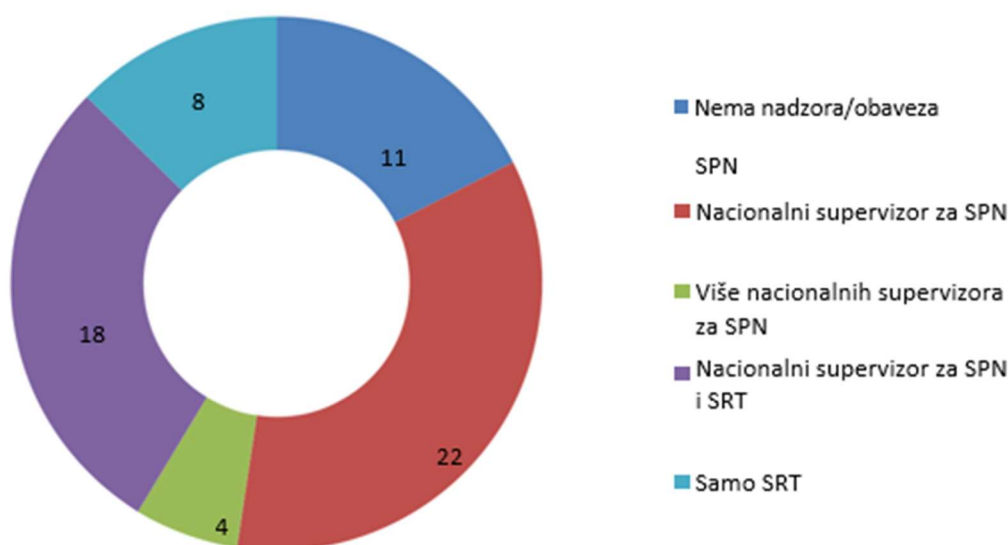
27. U skladu sa preporukom (R.) 28, DNFBP koje vrše poslove kontrolora treba da budu predmet efikasnih sistema za praćenje i obezbeđivanje usklađenosti sa obavezama vezanim za SPN/SFT. Drugim rečima, trebalo bi da budu predmet efikasnog nadzora. Ovo pitanje je postavljeno da bi se prikupile informacije o vrstama režima nadzora koji su uspostavljeni za kontrolore i ulogama tih supervizora. Najinteresantniji nalaz je da 17% država koje su dale odgovore ne nameće nikakve obaveze za svoje kontrolore u smislu SPN ili nadzor SPN, uprkos tome što je to zahtev u R.22, R.23 i R.28. U nekim slučajevima, kao što su SAD i Kanada, to je rezultat otpora regulativi iz relevantnih sektora ili profesija (npr. da se spreči donošenje zakona ili propisa koji bi nametnuli takve obaveze ili pokrene ustavno preispitivanje takvih zakona). U drugim slučajevima, to može predstavljati „nedovršeni“ aspekt sistema SPN/SFT koji još nije realizovan.

17% država koje su dale odgovor ne nameću nikakve obaveze za svoje kontrolore u smislu SPN ili nadzor SPN, uprkos tome što je to zahtev u R.22, R.23 i R.28

28. Informacije koje daju članovi koji nameću nadzor opisuju različite aranžmane za nadzor kontrolora. Iako postoje varijacije za svaku kategoriju i jedinstveni elementi u svakoj državi, opisi se mogu podeliti u četiri opšte kategorije:

- nacionalni supervizor za SPN
- više nacionalnih supervizora za SPN
- nacionalni supervizor za jedan ili više kontrolinih sektora i jedno ili više samostalnih regulatornih tela (SRT) za druge
- SRT samo za sve kontrolore.

Slika 1. Modeli nadzora kontrolora
Podela odgovora država koje su učestvovala u istraživanju

Nacionalni supervizor za SPN

29. U 42% države koje su dale odgovore (22 od 64), postoji jedinstven organ za nadzor ispunjavanja obaveza u vezi sa SPN/SFT. Ovi organi su često Centralna banka ili Monetarna uprava, finansijsko-obaveštajna služba (FOS) ili Komisija za finansijske usluge. MMF opisuje većinu država koje prijavljuju postojanje takvih režima (12 od 22) kao „ofšor finansijske centre“.

30. Zanimljivo je da je 77% država koje su primenile ovaj model supervizije (17 od 22) prijavilo slučajeve nadzora ili izvršenja - najviši nivo bilo kojeg drugog modela supervizije. Ova činjenica, u kombinaciji sa velikim brojem ofšor finansijskih centara zastupljenih u ovoj kategoriji, u skladu je sa nalazima Projekta o pružaocima usluga trastovima i kompanijama sprovedenog u vezi sa knjigom *The Puppet Masters*. Ovaj projekat je sadržao i dve revizorske studije koje su uključivale prikupljanje ponuda za fantomske firme od pružalaca usluga trastovima i kompanijama (PUTK). Podaci su dopunjeni detaljnim intervjuima sa PUTK. Ovaj pristup je osmišljen kako bi se testirala usklađenost sa propisima u raznim državama. Projekt je otkrio da je 94% odgovora koje su dali kontrolori u međunarodnim finansijskim centrima ili poreskim rajevima bilo u skladu sa relevantnim okvirom za SPN/SFT, uključujući prikupljanje informacija o proveri poslovanja klijenata i odbijanje sumnjivih poslova. Samo 25,5% kontrolora u zemljama OECD dalo je odgovarajuće odgovore.

Više nacionalnih supervizora

31. U ovim državama nadzor nad sektorima kontrolora je podeljen između državnih agencija kao što su FOS, Centralne banke i organi za finansijske usluge. Zbog relativno male grupe (6% ispitanika) teško je zaključiti da li činjenica da samo dve od četiri države navode bilo kakvu akciju sprovođenja treba da bude nešto što izaziva bojazan. Ipak, pitanje domaće saradnje kada postoji više državnih agencija koje su zadužene za nadzor SPN i prateći problemi mogli bi se detaljnije razmotriti.

Nacionalni supervizor i jedno ili više SRT

32. U 29% država koje su učestvovala u istraživanju (18 od 64), nadzor SPN za profesiju kontrolora je podeljen između državne agencije i jednog ili više samostalnih regulatornih tela (SRT). U ovom modelu nadzora, 61% država (11 od 18) nije navelo bilo kakve nadzorne ili izvršne radnje.

Samo SRT za sve kontrole

33. U ovom modelu nadzora ne postoji nacionalno telo za nadzor kontrolora za SPN - SRT nadziru sve sektore kontrolora. Države koje su navele ovaj model nadzora čine 13% uzorka. Pet od osam država u ovoj kategoriji (63%) ne navode bilo kakve nadzorne ili izvršne radnje.

Nadzor od strane SRT

34. U 26 država u kojima SRT imaju zadatak nadzora ispunjavanja obaveza u smislu SPN/SFT, advokate nadgledaju samo SRT u svim državama osim u jednoj. U 16 od tih 26 država (64%) nisu navedene nikakve izvršne radnje. Sedam država je navelo aktivan nadzor advokata od strane SRT.

35. Kod onih država, u kojima kontrolore nadgledaju SRT, ne mogu se identifikovati uočljivi obrasci u pogledu načina obavljanja ovog nadzora, zbog

širokog spektra primenjenih pristupa. Još je teže bez odgovarajuće procene izvući zaključke o tome koji je pristup efikasniji. Moguće je, međutim, dati opšta zapažanja:

- Nedostaje dosledan pristup nadzoru kada različita tela nadziru različite vrste profesionalnih posrednika čak i ako ti posrednici obavljaju suštinski slične funkcije (npr. osnivanje preduzeća) Drugim rečima, nadzorni pristup se često zasniva na tipu profesije kojoj pripada posrednik, a ne na vrsti poslovanja koje obavlja u praksi. Iako su mnoge države uspostavile različite forume koji olakšavaju saradnju i podižu svest o riziku među SRT i nadležnim organima (posebno FOS), čini se da to ne vodi ka koherentnom pristupu nadzoru.
- Većina SRT, posebno onih koji pokrivaju pravnike i javne beležnike, su nezavisni i čini se da ne podležu nadzoru/monitoringu od strane nadležnog organa (kao što je navedeno u definiciji „Supervizori“ u Pojmovniku FATF), ali u nekim slučajevima nadležni organi imaju ulogu, npr. u postavljanju zaposlenih. U dve države SRT su pod direktnim nadzorom nadležnih organa, i u jednoj državi je SRT, po zakonu, državno telo. Još jedna država je u procesu stvaranja krovne organizacije za nadzor i olakšavanje aktivnosti SRT.

8. Državni nadzor SRT u Švajcarskoj

Švajcarska je primer gde jedan državni supervizor za SPN nadgleda rad SRT. Zakonodavac je ovlastio samostalna regulatorna tela da vrše nadzor SPN, a FINMA (nacionalni supervizor) je zadužen za nadgledanje primene. SRT su strukture koje FINMA mora da odobri. Ovo zahteva da donesu propise (koje je odobrila FINMA) u kojima se određuju obaveze u smislu sprovođenja provere poslovanja klijenata koje njihove podružnice moraju da slede, da nadgledaju poštovanje ovih pravila i da obezbede da su osobe i tela kojima nalažu sprovođenje kontrola nezavisna i kvalifikovana u profesionalnom smislu. Ako SRT ne ispuni ove uslove, FINMA može izdati upozorenje i povući svoje odobrenje.

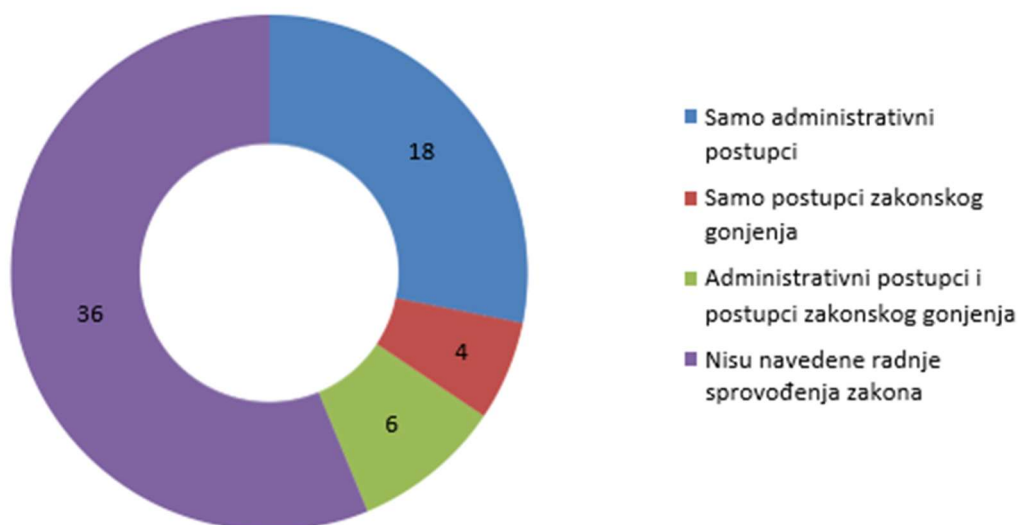
36. Resursi dostupni SRT za inspekciju su ograničeni. Postoje različiti modeli koji se bave tim problemom: osam SRT je reklo da zapošljavaju nezavisne stručnjake sa odgovarajućim profesionalnim iskustvom koji rade isključivo za SRT, dva SRT se oslanjaju na kadar sastavljen od ravnopravnih članova koji će se međusobno nadziru, tri SRT prenose svoje inspeksijske funkcije preko eksternih ugovora na ugledne revizorske kompanije, i možda negde postoje kombinacije svega navedenog;

- Sedam SRT koristi proaktivan pristup u pogledu identifikacije kršenja zakona (tj. tokom terenskih istraživanja, a ne nakon žalbe ili istrage nadležnih organa), međutim, čini se da je to povezano sa ukupnim obavezama, a ne sa onima koje se odnose na SPN/SFT, ili konkretno sa stvarnim vlasništvom.
- Primena pristupa zasnovanog na proceni rizika u pogledu profesionalnih posrednika nije široko rasprostranjena, pa čak ni u tom slučaju nije uvek zasnovana na faktorima rizika od PN/FT. Jedna država ukazala je na to da svi pravnici i javni beležnici prolaze inspekciju na godišnjem nivou, a revizori najmanje na šest godina.

- Nadzorne aktivnosti su veoma retke (kao što je i naglašeno u daljem tekstu), mada većina SRT ima na raspolaganju odgovarajuće alate (upozorenja, novčane kazne, diskvalifikacije).

Pitanje 6: Slučajevi nadzornih radnji i sprovođenja obaveza

Slika 2. Modeli sprovođenja zakona
Podela odgovora država koje su učestvovalе u istraživanju

37. Ovo pitanje je postavljeno kako bi se prikupile informacije u vezi sa pristupom nadzoru koji se preduzima u svakoj državi - da li se obaveze utvrđivanja stvarnog vlasništva izvršavaju administrativnim nadzornim radnjama ili od strane organa za sprovođenje zakona. Postojala je nada da će se nakon pregleda ovih informacija možda izvući određeni zaključci o primerima najbolje prakse, ali dostavljene informacije nisu dovoljne za tu svrhu. Ipak, neka nova pitanja mogu se razmotriti za dalje ciljano prikupljanje informacija.

38. Nisu prijavljene nikakve nadzorne ili izvršne radnje u 56% država koje su dostavile odgovore. U tri države ovo se pripisuje novim zakonima koji još nisu ušli u primenu. Neke države su navele da su preduzele mere za sprovođenje SPN, ali nijedna nije relevantna za obavezu utvrđivanja stvarnog vlasnika. Kao što je prethodno napomenuto, 17% ispitanika svojim kontrolorima ne nameće nikakve obaveze za SPN ili nadzor SPN. S obzirom na to, ne postoje nikakve radnje na sprovođenju obaveza. Drugim državama je možda bilo teško da u ovakvom formatu upitnika pruže značajne informacije.

39. Među odgovorima koji su pružili informacije o mehanizmima izvršenja, najčešće se ukazuje na administrativno sprovođenje zakona od strane supervizora za SPN. Osamnaest od 28 država koje su prijavile izvršne radnje (64%) oslanjaju se na supervizore u smislu primene obaveza utvrđivanja stvarnog vlasništva. U mnogim slučajevima, dostavljene informacije uključuju prečišćene studije slučaja.

9. Spisak sankcija koje su uvele BDO

U slučaju Britanskih Devičanskih ostrva (BDO), data je tabela u kojoj su navedeni primeri kršenja obaveza SPN/SFT vezanih za stvarno vlasništvo i izrečene sankcije - administrativne kazne u rasponu od 440.000 do 5.000 američkih dolara. BDO su takođe navela link do internet stranice supervizora, gde svaki građanin može da pronađe sveobuhvatni spisak izvršnih radnji i sankcija.

10. KFU i registar Džerzija

Još jedan zanimljiv uzorak izvršnih radnji dao je Džerzi, gde i nadzornik za SPN i registar obavljaju komplementarne funkcije. Komisija za finansijske usluge (KFU) Džerzija ukazala je na korišćenje alata za sprovođenje obaveza kao što su formalni planovi korektivnih postupaka uz redovno praćenje i izveštavanje od strane PUTK; izdavanje uputstava za zaštitu imovine, sprečavanje preuzimanja novog posla ili prenošenja postojećeg posla, imenovanje nezavisnih lica sa ovlašćenim potpisom za potrebe sprovođenja pregleda i odobravanja određenih poslovnih aktivnosti i transakcija. Džerzi je takođe naveo upotrebu nadzornih ovlašćenja u smislu davanja javnih saopštenja i zabrane pojedincima da rade u industriji finansijskih usluga. Registar preduzeća neće osnovati ili registrovati subjekat ako nema dovoljno informacija. Zahtevi se stavljaju na čekanje dok se ne dostave informacije. Nedostavljanje informacija se utvrđuje, a Registar preduzeća razmenjuje ove podatke sa jedinicama za nadzor i sprovođenje zakona KFU.

40. U deset od 28 država koje su prijavile izvršne radnje, postupci za sprovođenje zakona mogu se koristiti za sprovođenje obaveza utvrđivanja stvarnog vlasništva. U četiri od deset država, postupci za sprovođenje zakona su jedina dostupna korektivna mera; u ostalih šest država organi vlasti mogu da pokrenu upravni postupak ili postupak sprovođenja zakona.

11. Lihtenštajn i Hrvatska

U Lihtenštajnu i Hrvatskoj, nadzornik za SPN pokreće pravne postupke kada se utvrde slabosti tokom inspekcija kojima se proverava sprovođenje obaveza. U Lihtenštajnu, nadzornik za SPN uočio je slabosti u utvrđivanju i potvrđivanju izvora bogatstva stvarnog vlasnika i izvora sredstava koje poseduje pravno lice ili aranžman i o tome izvestio sud. U nekim slučajevima, sud je odredio novčane kazne odgovornom višem rukovodiocu. U Hrvatskoj je nadzornik za SPN pokrenuo prekršajni postupak zbog kršenja obaveza utvrđivanja stvarnog vlasništva, provere polsovanja klijenata i obaveza procene rizika.

12. Letonija

Letonija izveštava da je u periodu od 2013. do 2015. godine podneto pet krivičnih prijava zbog nedostavljanja informacija i podnošenja lažnih podataka o vlasništvu nad resursima i stvarnom korisniku. Od ovih pet prijava, dve je tužilaštvo uzelo u rad, a jedna je u fazi sudskog odlučivanja. Nisu dostavljene informacije o ishodu ovih prijava.

13. Španija i SAD

Informacije koje su dostavile Španija i SAD opisuju slučajeve kada je policija pratila nezakonite finansijske tokove do kontrolora koji su bili saučesnici u uspostavljanju mreža fantomskih firmi kako bi prali prihode od trgovine drogom, političke korupcije, prevara i utaje poreza.

41. Iako je uzorak prilično mali, čini se da postoji obrazac u načinu na koji se vode postupci sprovođenja zakona. Neke države imaju supervizore za SPN koji pokreću sudske postupke kako bi kažnjavali slabosti uočene tokom provere poštovanja obaveza. Neke države, poput Španije i Sjedinjenih Američkih Država, ne koriste krivične postupke za sprovođenje preventivnih mera poput obaveze utvrđivanja stvarnog vlasništva. Umesto toga, pravni postupci su ograničeni na slučajeve saučesništva kada se akteri aktivno bave pranjem novca.

42. Neki od gore navedenih pristupa obavezama utvrđivanja stvarnog vlasništva su zanimljivi i mogu potencijalno pomoći u rešavanju zajedničkih izazova u primeni efikasnih mera za sprečavanje zloupotrebe pravnih lica. Pristupi bi se mogli detaljnije preispitati, kao osnova za detaljniji opis i analizu u završnoj Horizontalnoj studiji. Ovo se naročito odnosi na upravni nadzor i njegov uticaj na poštovanje obaveza; pristup Džerzija u kojem su nadzornik za SPN i registar privrednih društava nadležni za nametanje obaveze utvrđivanja stvarnog vlasništva; i uloga zakona u sprovođenju preventivnih mera. Nedostatak informacija o sprovođenju obaveza vodi ka pitanjima koja bi takođe trebalo uzeti u obzir u smislu daljeg prikupljanja informacija.

PRILOG C. STUDIJE SLUČAJA

Studija slučaja 1 – Argentina	
<p>Kompleksna korporativna struktura, sa Kompanijom G, 95% u vlasništvu gospodina A i 5% g. B. Kompanija G je kupila generator električne energije od Kompanije K, koja je u vlasništvu Kompanije R na Kajmanskim ostrvima. Kompanija R bila je povezana sa panamskom Fondacijom P, čiji su korisnici g. A i njegova supruga. Kompanija G je zakupila generator Kompaniji E, primajući iznose odobrene od strane Kompanije L. Sredstva su povučena sa bankovnog računa Kompanije K, a kompanija G je uplatila sredstva Kompaniji K da bi podmirila dug. Sredstva su uplaćena na račune kompanija S, T i R. Simulacija komercijalnog poslovanja uvela je sredstva sumnjivog porekla u finansijski sistem, sakrivajući istinskog korisnika.</p>	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Prijavljeni prihod koji nije u skladu sa njihovom imovinom, transakcijama ili stilom života • Pravno lice ili aranžman koji je osnovan/formiran u državi sa niskim porezima ili u međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Pravno lice ili aranžman redovno šalje novac u države sa niskim porezima ili međunarodne trgovinske ili finansijske centre • • Pravno lice ili aranžman obavlja transakcije sa međunarodnim kompanijama bez dovoljnih korporativnih ili trgovinskih opravdanja • Finansijske aktivnosti i transakcije nisu u skladu sa korporativnim profilom • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene • Lažni papirni trag • Članovi porodice koji nemaju ulogu ili nisu uključeni u vođenje posla navedeni su kao stvarni vlasnici pravnih lica ili aranžmana • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla • Finansijska sredstva obezbeđuje zajmodavac, uključujući fizičko ili pravno lice, koje nije poznata kreditna institucija, bez logičnog objašnjenja ili ekonomskog opravdanja • Krediti se dobijaju od privatnih trećih lica bez ikakvog pratećeg ugovora o zajmu, jemstva ili redovne otplate kamate • Transakcija se vrši između dve ili više strana koje su povezane bez očiglednog poslovnog ili trgovinskog razloga • Transakcija uključuje komplikovane transakcione postupke bez odgovarajućeg objašnjenja ili evidencije o trgovini • Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta • Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra

Studija slučaja 2 – Australija

Organizovana kriminalna grupa koja se bavila trgovinom narkotika u Australiji koristila je nekoliko metoda da opere više od milion australijskih dolara prihoda od kriminala. Za pranje zarade od prodaje kanabisa korišćeni su računi trasta, kompanija paravana, roba visoke vrednosti i nekretnine. Grupa je takođe zloupotrebila usluge dva „profesionalna posrednika“ (računovođa i advokat) kako bi olakšala vršenje svoje kriminalne aktivnosti. Grupa je ostvarila značajne prihode kupovinom ogromnih količina kanabisa u jednoj državi i prodajom u drugoj. Kao pokriće svojih nezakonitih aktivnosti, grupa je uspostavila nešto što je ličilo na transportnu kompaniju. Grupa je kupila kamion i zakupila skladište na ime kompanije i sve se to koristilo za promet kanabisa između država.

Indikatori

- Nisu vršene stvarne poslovne aktivnosti
- Isključivo se omogućavaju tranzitne transakcije i čini se da se ne stvara ni bogatstvo ni prihod
- Transakcija se izvršava sa poslovnog računa i uključuje veliku sumu gotovog novca, bilo kao uplata ili isplata sredstava, što je predstavljalo anomaliju ili je nedosledno sa profilom kompanije
- Transakcija uključuje profesionalnog posrednika bez odgovarajućeg razloga ili jasnog opravdanja
- Transakcija uključuje upotrebu više velikih gotovinskih plaćanja za isplatu kredita ili hipoteke

Studija slučaja 3 – Australija

Menadžeri na univerzitetu i direktori građevinskih firmi bili su saučesnici u šemi sa lažnim fakturama. Menadžeri su odobravali uvećane fakture za radove na održavanju koje sprovode građevinske firme, kao i račune za radove koji nikada nisu izvršeni.

Dobit od prevare korišćena je za kupovinu trkačkih konja i imovine. Menadžeri na univerzitetu su nagrađivani kroz mito ili u vidu direktnog udela u trkačkim konjima. Računovodstvene firme, koje su u ime osumnjičenih obavljale međunarodne transfere, slale su novac u mnoge zemlje, uključujući Novi Zeland, Kanadu, Hong Kong i SAD. Veliki deo sredstava upućen je kompanijama povezanim sa industrijom konjičkih trka.

Računovodstvene firme su takođe primile međunarodne transfere od različitih inostranih firmi koji su bili po vrednosti slični iznosima koje su firme inicijalno poslale u inostranstvo. Većina ovih transfera potiče iz Hong Konga. Organi vlasti su sumnjali da računovodstvene firme peru sredstva u ime osumnjičenih kao deo profesionalne grupe perača novca.

Indikatori

- Finansijske aktivnosti i transakcije nisu u skladu sa profilom njihovih korisnika
- Prijavljeni prihod nije u skladu sa njihovom imovinom, transakcijama ili stilom života
- Transakcija se pojavljuje ciklično
- Transakcija uključuje profesionalnog posrednika bez odgovarajućeg razloga ili očiglednog opravdanja

Studija slučaja 4 – Australija

Osumnjičeni je prijavio minimalan prihod poreskoj upravi dok je živio luksuznim načinom života, a identifikovan je zbog postojanja prikrivenog prihoda od trgovine hartijama od vrednosti. Krivična istraga otkrila je da je osumnjičeni osnovao nekoliko međunarodnih kompanija koje su, na papiru, bile u vlasništvu stičtinga (fondacije u kojoj identitet stvarnog vlasnika još nije javno dostupan) u Holandiji. Osumnjičeni je međunarodnim kompanijama prodao hartije od vrednosti ispod tržišne vrednosti da bi smanjio poresku obavezu u Australiji. Kasnije je osumnjičeni dogovorio prodaju akcija putem svojih međunarodnih kompanija po tržišnoj vrednosti. Prihod od prodaje vraćen je osumnjičenom u Australiji prikrivenim putem tj. u formi kredita međunarodnih kompanija. Tokom perioda od dve godine, osumnjičeni je organizovao 15 međunarodnih transfera kako bi poslao sredstva međunarodnih kompanija pod njegovom kontrolom sa sedištem u Švajcarskoj svojoj kompaniji u Australiji.

Indikatori

- Finansijske aktivnosti i transakcije nisu u skladu sa profilom njihovih korisnika
- Prijavljeni prihod nije u skladu sa njihovom imovinom, transakcijama ili stilom života
- Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državama sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru
- Nisu vršene stvarne poslovne aktivnosti
- Isključivo se omogućavaju tranzitne transakcije i čini se da se ne stvara ni bogatstvo ni prihod
- Krediti se dobijaju od privatnih trećih lica bez ikakvog pratećeg ugovora o zajmu, jemstva ili redovne otplate kamate
- Sredstva su neuobičajena u kontekstu profila klijenta ili kupca
- Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra
- Prijavljeni prihod nije u skladu sa njihovom imovinom, transakcijama ili stilom života
- Transakcija se pojavljuje ciklično
- Transakcija uključuje profesionalnog posrednika bez odgovarajućeg razloga ili očiglednog opravdanja

Studija slučaja 5 – Australija

Šema „kruženja“ imala je za cilj da kretanje sredstava izgleda kao isplate drugim stranama, dok su se u stvarnosti sredstva vraćala prvobitnom vlasniku. Osumnjičeni su sredstva prebacivali sa računa svojih firmi na bankovne račune kompanija na Novom Zelandu. Novozelandske kompanije i bankovne račune kontrolisao je računovođa sa sedištem u Vanuatu, koji je bio potpisnik bankovnih računa. Isplate su u evidencijama kompanija lažno opisane kao „naknade za menadžment i konsultantske usluge“, uz lažne fakture koje su odgovarale iznosima uplaćenim na novozelandske bankarske račune. Nije bilo dostupnih dokaza koji bi pokazali da je obavljen bilo kakav konsultantski posao. Lažne isplate troškova prijavljene su u poreskim prijavama kao troškovi koji se mogu koristiti za umanjenje poreza kompanija X, Y i Z, i na taj način nelegalno je umanjeno oporezivo dohodak i poresko dugovanje. Računovođa je potom preneo sredstva pod velom međunarodnih

<p>„zajmova“ preko niza kružnih međunarodnih transakcija, preko računa koji su vođeni na ime kompanija u vlasništvu i kojima upravlja računovođa. Računovođa je sredstva prebacio na lične bankovne račune osumnjičenih u Australiji. Sredstva su preneti preko inostrane kompanije pod kontrolom računovođe, odvojeno od kompanija na Novom Zelandu koja su ta sredstva prvobitno dobila. Kako bi prikrio vraćanje sredstva u Australiju u vidu zajmova, stvoreni su lažni dokumenti koji predstavljaju međunarodne ugovore o zajmu sa stranim zajmodavcem, a koji se ne utvrđuju kao prihod i ne podležu poreskoj obavezi.</p>	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državama sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene • Nisu vršene stvarne poslovne aktivnosti • Isključivo se omogućavaju tranzitne transakcije i čini se da se ne stvaraju bogatstvo ni prihod • Pravno lice ne plaća poreze, doprinose za penzione fondove ili socijalna davanja • Krediti se dobijaju od privatnih trećih lica bez ikakvog pratećeg ugovora o zajmu, jemstva ili redovne otplate kamate • Transakcija se pojavljuje ciklično • Transakcija uključuje profesionalnog posrednika bez opravdanog razloga ili jasnog opravdanja • Transakcija uključuje komplikovane transakcione postupke bez dovoljno objašnjenja ili evidencije o trgovini • Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta • Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra

Studija slučaja 6 – Australija

<p>Istražne vlasti su utvrdile da je osumnjičeni A vodio uvoznčko preduzeće Australiji i da je bio učesnik šeme za utaju poreza koju je vodio računovođa. Osumnjičeni A i njegova supruga bili su direktori i akcionari australijske kompanije (kompanija 1). Osumnjičeni A je takođe bio direktor i akcionar druge australijske kompanije (kompanije 2). Saradnik osumnjičenog A bio je ko-direktor kompanije 2. Vlasti su identifikovale da je računovođa kontrolisao kompaniju 3, koja je registrovana u Hong Kongu i imala bankarski račun u Australiji.</p> <p>Ova kompanija je korišćena za izdavanje lažnih faktura kompanijama 1 i 2. Tokom perioda od pet i po godina, kompanija 3 je izdala lažne fakture kompanijama 1 i 2 za navodne „usluge posredovanja“. Osumnjičeni A je platio lažne fakture, koje su iznosile više od 2 miliona australijskih dolara, nalažući kompanijama 1 i 2 da plate kompaniji 3. Sredstva uplaćena kompaniji 3, umanjena za proviziju računovođe od 10%, vraćena su osumnjičenom A i pojedincima povezanim sa njim.</p>	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državama sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene • Lažni papirni trag • Članovi porodice koji nemaju ulogu ili nisu uključeni u vođenje posla navedeni su kao stvarni vlasnici pravnih lica ili aranžmana

	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostavni bankarski odnosi se uspostavljaju korišćenjem profesionalnih posrednika • Nisu vršene stvarne poslovne aktivnosti • Isključivo se omogućavaju tranzitne transakcije i čini se da se ne stvara ni bogatstvo ni prihod • Klijent je i naručilac i stvarni klijent više međunarodnih transfera sredstava • Krediti se dobijaju od privatnih trećih lica bez ikakvog pratećeg ugovora o zajmu, jemstva ili redovne otplate kamate • Transakcija se pojavljuje ciklično • Transakcija uključuje dvosmerni prenos sredstava između klijenta i profesionalnog posrednika za slične sume novca • Transakcija uključuje dva pravna lica sa sličnim ili identičnim direktorima, akcionarima ili stvarnim vlasnicima • Transakcija uključuje profesionalnog posrednika bez opravdanog razloga ili jasnog opravdanja • Transakcija uključuje komplikovane transakcione postupke bez dovoljno objašnjenja ili evidencije o trgovini • Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta • Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra
--	--

Studija slučaja 7 – Australija

Pojedinci A i B bili su članovi porodice koji su posedovali i kontrolisali grupu firmi sa sedištem u Australiji koje su vršile popravke motornih vozila i prodavale automobilske proizvode. Pojedinci A i B su dobili savete od računovođe o navodnim prednostima međunarodnih penzionih fondova, i kao rezultat toga, Pojedinaac A je uspostavio penzioni fond u Samoju sa kompanijom sa sedištem u Samoju, koja deluje kao poverenik fonda. Kompanija 1, koju su kontrolisali pojedinci A i B, uplatila je doprinos u fond u iznosu od 200.000 australijskih dolara, koji je zatim vraćen kompaniji 1 pod velom zajma. Penzijski doprinos je utvrđen kao sredstva koja se koriste za umanjenje poreza. Pojedinci A i B takođe su zaključili sekundarni ugovor o zajmu u ime kompanije 1 sa privatnom bankom sa sedištem u Samoju. Ovaj drugi kreditni aranžman ostao je na snazi više od 10 godina i kasnije je prenet na druge kompanije u grupi. Kompanije pod kontrolom pojedinaca A i B vršile su „plaćanja kamata“ putem međunarodnog transfera sredstava, koja su zatim vraćena kompanijama kao dodatni zajmovi.

Kako bi se dodatno zakomplikovao kreditni aranžman, druga organizacija iz Australije uvedena je u transakcione aktivnosti. Ova organizacija nije bila povezana sa glavnom grupom kompanija i opisana je kao dobrotvorna organizacija. Organizacija je pomagala u transferu sredstava između novozelandske filijale banke i australijske grupe kompanija.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državama sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Pravno lice ili aranžman redovno šalje novac u države sa niskim porezima ili međunarodne trgovinske ili finansijske centre • Pravno lice ili aranžman obavlja transakcije sa međunarodnim kompanijama bez dovoljnih korporativnih ili trgovinskih opravdanja • Fokus je na agresivnim strategijama minimiziranja poreza
------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Članovi porodice koji nemaju ulogu ili nisu uključeni u vođenje posla navedeni su kao stvarni vlasnici pravnih lica ili aranžmana • Klijent je i naručilac i stvarni klijent više međunarodnih transfera sredstava • Finansijska sredstva obezbeđuje zajmodavac, uključujući fizičko ili pravno lice, koje nije poznata kreditna institucija, bez logičnog objašnjenja ili komercijalnog opravdanja • Krediti se dobijaju od privatnih trećih lica bez ikakvog pratećeg ugovora o zajmu, jemstva ili redovne otplate kamate • Transakcija se vrši između dve ili više strana koje su povezane bez očiglednog poslovnog ili trgovinskog razloga • Transakcija se pojavljuje ciklično • Transakcija uključuje komplikovane transakcione postupke bez odgovarajućeg objašnjenja ili evidencije o trgovini • Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta • Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra
--	---

Studija slučaja 8 – Australija

Nelegalni međunarodni aranžmani su ustaljeni način utaje poreza, pranja sredstava i prikrivanja stvarnog vlasništva. Projekt Wickenby identifikovao je upotrebu lažnih faktura i zajmova u nelegalnim međunarodnim aranžmanima. Šema je uključivala australijsku kompaniju (kompanija A) koja sklapa sporazum sa osnivačom poreske šeme sa sedištem u državi koja je poreski raj (zemlja 1). Osnivač ima koristi od poverljivosti i privatnosti koju uživa u poreskom raju. Osnivač poreske šeme poseduje i/ili kontroliše dve međunarodne kompanije (kompanije B i C). Kontrola može da podrazumeva korišćenje trasta ili korišćenje trećih lica; na primer, rođak ili saradnik može da vrši funkciju direktora međunarodnih kompanija. Kompanija B pruža konsultantske i/ili upravljačke usluge i osnovana je u zemlji 2. Kompanija C pruža finansijsku uslugu (na primer, zajmodavac) i registrovana je u zemlji 3. Kompanije B i C imaju bankovne račune u zemlji 4. Osnivač kontroliše i upravlja ovim računima.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državama sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Pravno lice ili aranžman redovno šalje novac u države sa niskim porezima ili međunarodne trgovinske ili finansijske centre • Pravno lice ili aranžman obavlja transakcije sa međunarodnim kompanijama bez dovoljnih korporativnih ili trgovinskih opravdanja • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene • Lažni papirni trag • Nisu vršene stvarne poslovne aktivnosti • Isključivo se omogućavaju tranzitne transakcije i čini se da se ne stvara ni bogatstvo ni prihod • Finansijska sredstva obezbeđuje zajmodavac, uključujući fizičko ili pravno lice, koje nije poznata kreditna institucija, bez logičnog objašnjenja ili komercijalnog opravdanja • Krediti se dobijaju od privatnih trećih lica bez ikakvog pratećeg ugovora o zajmu, jemstva ili redovne otplate kamate • Transakcija se pojavljuje ciklično
------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Transakcija uključuje profesionalnog posrednika bez opravdanog razloga ili jasnog opravdanja • Transakcija uključuje komplikovane transakcione postupke bez dovoljno objašnjenja ili evidencije o trgovini • Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta • Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra
--	--

Studija slučaja 9 – Belgija

Međunarodni prenos sredstava sa računa strane fondacije na račun jednog od krajnjih stvarnih vlasnika fondacije u Belgiji, praćen pokušajem vraćanja značajnog iznosa. Prijava ograničenog poreskog usklađenja i neizvesnost u smislu porekla imovine stvorila je sumnju u finansijsku prevaru, utaju poreza na nasleđe i pokušaj pranja novca.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Klijent nerado ili ne može da objasni svoj izvor bogatstva/sredstava • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Fokus je na agresivnim strategijama minimiziranja poreza
------------	--

Studija slučaja 10 – Belgija

Fizička lica su vratila u Belgiju sredstva koja potiču sa računa u inostranoj državi na ime dva Stiftung i AG korporacije sa adresom u toj inostranoj državi i d.o.o. korporacije sa adresom u drugoj državi, kao i na ime poverenika trasta u toj državi. Vraćena sredstva su korišćena za razne isplate i kupovine. Neadekvatno obrazloženje izvora sredstava dovelo je do sumnje u ozbiljne finansijske prevare.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Klijent nerado ili ne može da objasni svoj izvor bogatstva/sredstava • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Fokus je na agresivnim strategijama minimiziranja poreza • Poreskoj upravni nisu podneta ispravna dokumenta • Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra
------------	---

Studija slučaja 11 – Bolivija

Višestruki novčani nalozi potiču iz iste geografske oblasti u Španiji, a pojedinci i korporacije slali su ih „marionetama“ (često su to rođaci) u istoj geografskoj oblasti u Boliviji. Navedena svrha transfera je gradnja i otkup nekretnina preko lokalne kompanije. Sredstva su takođe uplaćivana na račune u američkim dolarima u dve finansijske institucije koje drži menjačnica. Na račune MSB Banke stigli su i međunarodni novčani nalozi dve kompanije sa istom adresom u Velikoj Britaniji. „Marionete“ su preko računa MSB Banke prebacivali novac zasebnoj grupi pojedinaca, koja je uključivala partnera u MSB. Ovi pojedinci su deponovali ta

sredstva na bankovne račune u lokalnoj valuti, pre nego što su ih slali elektronskim transferom pojedincima sa prebivalištem u graničnom području Brazila i Bolivije.	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Subjektat je registrovan na adresi koja je takođe navedena i za mnogo drugih kompanija ili pravnih aranžmana • Pravno lice ili aranžman obavlja veliki broj transakcija sa malim brojem primalaca • Saldo u banci je blizu nule, uprkos čestim prilivima i odlivima sredstava • Članovi porodice koji nemaju ulogu ili nisu uključeni u vođenje posla navedeni su kao stvarni vlasnici pravnih lica ili aranžmana • Nisu vršene stvarne poslovne aktivnosti • Pravno lice ne plaća poreze, doprinose za penzione fondove ili socijalna davanja • Veze između strana su upitne ili stvaraju sumnje koje klijent ne može da objasni • Transakcija se odvija između dve ili više strana koje su povezane bez očiglednog poslovnog ili trgovinskog razloga • Transakcija se izvršava sa poslovnog računa i uključuje veliki iznos u gotovom novcu, bilo kao uplata ili isplata, što predstavlja anomaliju ili nije u skladu sa profilom kompanije • Sredstva su neuobičajena u kontekstu profila klijenta ili kupca • Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta

Studija slučaja 12 – Kanada

<p>Obične akcije kompanije listirane na berzi bile su deo prevare koja je uticala na tržišnu cenu datih hartija od vrednosti, a u koju su bili umešani brojni sponzori akcija u Kanadi i drugde tako što su manipulirali cenama kroz pogrešno predstavljanje i/ili izostavljanje informacija. Navodno su prihodi od 20 miliona američkih dolara, oprani preko ošor banaka. Američka Komisija za hartije od vrednosti dala je informacije na osnovu kojih je uspostavljen tok akcija od srpskih nominalnih vlasnika preko posredničkih međunarodnih poslovnih kompanija. Ove akcije su efektivno glasile na donosioca i bile su potpisane od strane inicijalnih držalaca akcija u trenutku izdavanja. Pravnik za hartije od vrednosti sa sedištem u SAD napisao je pismo sa mišljenjem kojim je omogućeno trgovanje ovima akcijama i naknadno je sprovedeno obrnuto spajanje neposredno nakon što su akcije u slobodnom trgovanju postale anonimne i neposredno pre sprovođenja značajne serije plaćenih promocija. Kanadski istražitelji nisu bili u stanju da dokažu i potvrde identitet stvarnih vlasnika međunarodnih poslovnih kompanija, koje su kontrolisali akcije u slobodnom trgovanju. Dodatni istraživački izazovi uključivali su nemogućnost pristupa informacijama iz ošor država u pogledu relevantne dokumentacije koja je korišćena za prikrivanje stvarnog vlasništva posredničkih međunarodnih poslovnih kompanija. Kanadski istražitelji su u više navrata naišli na odbijanje srpskih nominalnih vlasnika u smislu saradnje i davanja izjava u svojstvu svedoka.</p>	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državama sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Nominalni vlasnici i direktori • Transakcija uključuje prenos akcija koje glase na donosioca putem vantržišne prodaje

Studija slučaja 13 - Kajmanska ostrva

Gospodin A osnovao je opozivi trust na Kajmanskim ostrvima, u kome je on imao ulogu osnivača dok je lokalni PUTK bio poverenik. Gospodin A je na Kajmanskim ostrvima dogovorio osnivanje „Firme B“, u kojoj je lokalni pružalac usluga imao ulogu registrovanog predstavništva.

PUTK se upoznao sa optužbama koje se odnose na gospodina A i njegovu umešanost u prevaru oko ugovora o nafti i gasu koja je takođe uključivala članove strane vlade. PUTK je izvestio da su tokom dvogodišnjeg perioda trust i osnovna kompanija primili brojna sredstava i imovinu iz onoga što se sada smatra upitnim izvorima, što je sa druge strane pojačalo njegove sumnje i dovelo do dostavljanja izveštaja o sumnjivim transakcijama. Analiza računa trasta otkrila je uplate sredstava pojedincima koji se pominju u brojnim medijskim izveštajima, a koji su navodno učestvovali u skandalu sa davanjem mita. U odgovoru na zahtev, strana država je potvrdila da se protiv g. A vodi istraga zbog pranja novca i podmićivanja državnih službenika.

Indikatori

- Politički eksponirana lica, ili imaju porodične ili profesionalne veze sa osobom koja je politički izložena
- Pod istragom je ili ima poznate veze sa kriminalcima
- Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državama sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru
- Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla
- Sredstva su neuobičajena u kontekstu profila klijenta ili kupca

Studija slučaja 14 - Kajmanska ostrva

Generalni direktor inostrane kompanije izdao je prospekt u godišnjem izveštaju kompanije koji je sadržavao pogrešne i neistinite informacije. Preuveličao je prihod kompanije za 275%. Ove informacije su dostavljene komisiji za hartije od vrednosti te zemlje kao deo predloga kompanije uvrštavanje na njihovoj berzi. Generalni direktor je na Kajmanskim ostrvima osnovao opozivi trust i osnovnu kompaniju. Potom je otvorio bankovni račun u inostranstvu na ime kompanije sa Kajmanskih ostrva za koju je imao punomoć, što mu je omogućilo da trguje preko tog računa. Ova struktura je osmišljena tako da sakrije trgovanje generalnog direktora preko inostranog preduzeća i da sakrije sredstva nastala iz nezakonitih aktivnosti. Kompanija sa Kajmanskih ostrva je na ovom bankovnom računu imala preko milion dolara. Uprava za finansijsko izveštavanje (UFI) prosledila je informacije o tome FOS matične države stranog državljanina. Strani državljanin je optužen u svojoj matičnoj zemlji po tri tačke optužnice za davanje pogrešnih i lažnih informacija.

Indikatori

- Lažni papirni trag
- Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državama sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru
- Bankovni računi u više država bez valjanog razloga
- Ponavljanje transakcija, a izvršni korisnik ima deponovani potpis, ali nije naveden da ima kontrolni udeo u kompaniji ili imovini

Studija slučaja 15 – Kina

Osumnjičeni je koristio identitet svojih bliskih rođaka i zaposlenih u kompaniji da bi osnovao osam fantomskih firmi pri čemu je očuvao stvarnu kontrolu nad tim firmama. Proizveo je lažne dokumente i kupoprodajne ugovore kako bi prevarom dobio finansiranje od šest banaka. Pored toga, osumnjičeni je prevario tri državna preduzeća kroz finansiranje i lažno trgovanje koristeći ilegalne finansijske institucije, poput nelegalnih banaka. Osumnjičeni je novac prebacio na svoje privatne račune za ličnu upotrebu i otplatu ličnog duga.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene • Lažni papirni trag • Članovi porodice koji nemaju ulogu ili nisu uključeni u vođenje posla navedeni su kao stvarni vlasnici pravnih lica ili aranžmana • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući neformalne nominalne vlasnike, poput dece, supružnika, rođaka ili saradnika kod kojih se uočava da nisu uključeni u vođenje korporativnog preduzeća • Veze između strana su upitne ili stvaraju sumnju koju klijent ne može da objasni • Finansijska sredstva obezbeđuje zajmodavac, uključujući fizičko ili pravno lice, koje nije poznata kreditna institucija, bez logičnog objašnjenja ili komercijalnog opravdanja • Transakcija se izvršava sa poslovnog računa, ali uočava se da se koristi za finansiranje ličnih kupovina, uključujući kupovinu imovine ili rekreativne aktivnosti koje nisu u skladu sa profilom kompanije • Transakcija uključuje dve pravna lica sa sličnim ili identičnim direktorima, akcionarima ili stvarnim vlasnicima
------------	---

Studija slučaja 16 – Kina

Osumnjičeni A je svoj uticaj iskoristio kao rukovodilac preduzeća da bi pomogao Kompaniji X da pobedi na tenderskom nadmetanju i dobije dividende srazmerno udelu koji je držala. Kompanija X je bila u vlasništvu osumnjičenih A, B i C. Nakon što je kompanija X pobedila na tenderu, osumnjičeni B preuzeo je kontrolu nad kompanijom. Osumnjičeni A je od osumnjičenog B zatražio da mu otvori ofšor račun u Hong Kongu i prenese sredstva pod velom kupovine stana. Ofšor kompanije i računi otvoreni su na ime supruge i sestara osumnjičenog B. Nakon deponovanja dela sredstava, računi su stavljeni pod kontrolu osumnjičenog A. Osumnjičeni A je tada pobeo, a osumnjičeni B zatražio je od potpredsednika Kompanije X da prenese sredstva na račune u Hong Kongu koji su glasili na imena članova njegove porodice. Novac je zatim prebačen nazad u Kinu preko nelegalnih banaka i raspodeljen na pet novih računa u domaćim bankama na ime zaposlenog u kompaniji X.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene • Direktora ili akcionara(-e) sa kontrolnim udelom nije moguće locirati ili kontaktirati • Pravno lice ili aranžman redovno šalje novac u države sa niskim porezima ili međunarodne trgovinske ili finansijske centre • Više bankovnih računa bez valjanog razloga
------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Članovi porodice koji nemaju ulogu ili učešće u vođenju poslovanja navode se kao stvarni vlasnici pravnih lica ili aranžmana • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući neformalne nominalne vlasnike, kao što su deca, supružnici, rođaci ili saradnici, koji nisu uključeni u vođenje korporativnog preduzeća • Transakcija se odvija između dve ili više strana koje su povezane bez očiglednog poslovnog ili trgovinskog razloga • Transakcija je poslovna transakcija koja uključuje članove porodice jedne ili više strana bez legitimnog poslovnog razloga • Transakcija se pojavljuje ciklično • Transakcija uključuje dva pravna lica sa sličnim ili identičnim direktorima, akcionarima ili stvarnim vlasnicima • Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra
--	--

Studija slučaja 17 – Kina

Službenik A nižeg ranga, koji je radio za odeljenje lokalne samouprave, iskoristio je svoj položaj da pribavi privilegije i ugovore za CC kompaniju i zauzvrat je primio mito od menadžera CC kompanije. Takođe je dogovorio da njegov rođak dobije posao u CC kompaniji i da njegova sestra i supruga vode poslovne knjige ove kompanije. Pozicionirao se kao neaktivni akcionar, i dobijao novac kroz podelu dobiti. Takođe je svoju ćerku postavio kao akcionara CC kompanije bez kapitala.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Čini se da direktor ili akcionar(-i) sa kontrolnim udelom nemaju aktivnu ulogu u kompaniji • Članovi porodice koji nemaju ulogu ili nisu uključeni u vođenje posla navedeni su kao stvarni vlasnici pravnih lica ili aranžmana • Veze između strana su upitne ili stvaraju sumnju koju klijent ne može da objasni • Transakcija je poslovna transakcija koja uključuje članove porodice jedne ili više strana bez legitimnog poslovnog razloga • Transakcija uključuje prenos akcija vantržišnom prodajom
------------	---

Studija slučaja 18 – Hrvatska

Hrvatska kompanija A dobila je sredstva od kompanije B (osnovane u finansijskom centru) koja su korišćena za ulaganje u nekretnine na hrvatskoj obali. Osnivač Kompanije A bila je druga hrvatska kompanija, čiji su osnivači bili državljani države D. Sredstva stranog državljanina K (državljanina države D) za koje se sumnja da potiču od mita u zemlji D, poslata su na račun Kompanije B, koja je zatim sredstva kao zajam prebacila na račun Kompanije A. Vlasnička struktura kompanije A uključivala je drugu hrvatsku kompaniju i još 4 državljanina države D, ali na osnovu obaveštajnih podataka postoji razlog da se sumnja da je stvarni vlasnik Kompanije A državljanin K.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla
------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Finansijska sredstva obezbeđuje zajmodavac, uključujući fizičko ili pravno lice, koje nije poznata kreditna institucija, bez logičnog objašnjenja ili komercijalnog opravdanja
--	--

Studija slučaja 19 – Ekvador

Javni funkcioneri zajedno sa rođacima i pojedincima povezanim sa advokatskim firmama osnovali su niz kompanija u nekoliko zemalja radi primanja mita. Isplate mita izvršene su preko pojedinaca koji imaju veze sa kompanijama koje isporučuju robu i usluge javnoj instituciji u naftnom sektoru. Da bi sproveli isplate i sakrili stvarne korisnike transfera, dobavljači su osnovali kompanije u Panami, Hong Kongu, Britanskim Devičanskim ostrvima, Bahamima, Urugvaju i SAD.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Klijent nerado ili ne može da objasni svoj izvor bogatstva/sredstava • Politički eksponirana lica, ili porodične ili profesionalne veze sa osobom koja je politički izložena • Dug period neaktivnosti nakon osnivanja kompanije, nakon čega sledi iznenadno i neobjašnjivo povećanje finansijskih aktivnosti • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Pravno lice ili aranžman redovno šalje novac u države sa niskim porezima ili međunarodne trgovinske ili finansijske centre • Pravno lice ili aranžman obavlja transakcije sa međunarodnim kompanijama bez dovoljnih korporativnih ili trgovinskih opravdanja • Odnosi sa stranim profesionalnim posrednicima pri čemu ne postoje istinske poslovne transakcije u zemlji poslovanja profesionalnog posrednika • Postoji razlika između pretpostavljenog bogatstva osnivača i predmeta osnivanja. • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene • Zaposleni u profesionalnim posredničkim firmama koji nastupaju kao nominalni direktori ili akcionari • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla • Nominalni vlasnici i direktori • Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra
------------	--

Studija slučaja 20 – Egipat

Šema je podrazumevala investiranje u različite delatnosti preko pravnih lica bez jasne ekonomske svrhe radi pranja sredstava dobijenih prisvajanjem javnih sredstava. Trajalo je 18 godina i oprano je 300 miliona egipatskih funti. U šemi su učestvovala egipatska akcionarska kompanija i druga kompanija koja se nalazi u inostranstvu sa nejasnom pravnom strukturom. Pravnim licem su upravljali sinovi prvo osumnjičenog, a direktori, akcionari i upravni odbor su bila nominalna lica.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Postoji razlika između pretpostavljenog bogatstva osnivača i predmeta osnivanja. • Članovi porodice koji nemaju ulogu ili nisu uključeni u vođenje posla navedeni su kao stvarni vlasnici pravnih lica ili aranžmana
------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla • Nominalni vlasnici i direktori
--	---

Studija slučaja 21 – Egipat

Šema je podrazumevala ulaganja u nekretnine, upravljanje investiranjem u hartije od vrednosti i portfolije i marketing nepokretnosti. Tokom perioda od pet godina, osumnjičeni su primili 50 miliona egipatskih funti za potrebe ulaganja u nekretnine, ali su ih ukrali. Novac je prebačen i gotovinski depoziti su uplaćeni za osam pravnih lica sa nominalnim akcionarima i upravnim odborima i jednom samostalnom radnjom.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Postoji razlika između pretpostavljenog bogatstva osnivača i predmeta osnivanja. • Nominalni vlasnici i direktori • Transakcija se izvršava sa poslovnog računa i uključuje veliku sumu gotovog novca, bilo kao uplata ili isplata, što je predstavljalo anomaliju ili je nedosledno sa profilom kompanije
------------	--

Studija slučaja 22 – Egipat

14 kompanija i 8 Egipćana koji rade u sektoru turizma oprali su 42 miliona egipatskih funti u periodu od tri godine. Osumnjičeni je iskoristio svoj službeni položaj da proneveri sredstva i prihod investirao kako bi nadomestio kapital svojih kompanija pre nego što je novac prebacio u inostranstvo. Članovi porodice osumnjičenog imali su ulogu fiktivnih vlasnika.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Klijent nerado ili ne može da objasni svoj izvor bogatstva/sredstava • Politički ekspozirana lica, ili porodične ili profesionalne veze sa osobom koja je politički izložena • Članovi porodice koji nemaju ulogu ili nisu uključeni u vođenje posla navedeni su kao stvarni vlasnici pravnih lica ili aranžmana • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući neformalne nominalne vlasnike, poput dece, supružnika, rođaka ili saradnika kod kojih se uočava da nisu uključeni u vođenje korporativnog preduzeća
------------	---

Studija slučaja 23 – Egipat

Šema je podrazumevala melioraciju poljoprivrednog zemljišta, trgovinu, marketing i lažno zastupanje drugih brendova i trgovinu medicinskim instrumentima. Funkcionisala je tokom perioda od 15 godina i obuhvatila je četiri pravna i 18 fizičkih lica. 17 miliona egipatskih funti proizašlih iz stranog predikatnog krivičnog dela oprano je udruživanjem u egipatskim akcionarskim društvima sa rođacima osumnjičenog koji su korišćeni kao fiktivni vlasnici. Akcionari i članovi upravnog odbora su bili nominalni vlasnici, a u šemu je bio uključen i advokat.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Članovi porodice koji nemaju ulogu ili nisu uključeni u vođenje posla navedeni su kao stvarni vlasnici pravnih lica ili aranžmana • Nominalni vlasnici i direktori • Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta.
------------	--

Studija slučaja 24 – Egipat

Firma za finansijsko savetovanje protivpravno je prisvojila investiciona sredstva. Sredstva su se kretala preko tri kompanije do bankovnih računa i računa hartija od vrednosti u inostranim državama. Tokom perioda od četiri godine, osumnjičeni su oprali 21 milion egipatskih funti, 4 miliona američkih dolara i 68 hiljada evra. Sredstva je firma prikupila za deklarisanu svrhu investiranja, a zapravo su bila protivpravno prisvojena.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Postoji razlika između pretpostavljenog bogatstva osnivača i predmeta osnivanja. • Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta.
------------	---

Studija slučaja 25 – Egipat

Šema je podrazumevala protivpravno prisvajanje sredstava preduzeća od strane jednog od zaposlenih u datom preduzeću. Predikatno krivično delo se dogodilo u stranoj državi. Kompanija je poslovala u sektoru građevinarstva, gradnji nekretnina i uvozno-izvoznim delatnostima u Egiptu. Sredstva su oprana udruživanjem prihoda od krivičnih dela sa kapitalom 8 pravnih lica (partnerstva i egipatska akcionarska društva). Akcionari i neki od partnera su bili nominalni vlasnici.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Nominalni vlasnici i direktori • Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta.
------------	---

Studija slučaja 26 – Egipat

Optuženi su oformili šest fantomskih firmi na Britanskim Devičanskim ostrvima i koristili su bankovne račune tih firmi kako bi oprali prihod od kriminala u ukupnom iznosu većem od milijardu egipatskih funti. Predikatno krivično delo bilo je „nezakonit prihod“. Svih šest fiktivnih kompanija su imale nominalnog vlasnika udela.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra • Nominalni vlasnici i direktori.
------------	--

Studija slučaja 27 – Egipat

Šema je korišćena za pranje prihoda od ilegalne trgovine devizama preko dve menjačnice tokom perioda od 10 godina. Predsedavajući i upravni odbori oba pravna lica bili su profesionalni nominalni vlasnici. 70 miliona egipatskih funti proizašlih iz predikatnog krivičnog dela oprano je kroz osnivanje kompanija.

Indikatori	Nominalni vlasnici i direktori, uključujući formalne nominalne vlasnike

Studija slučaja 28 – Europol

Saučesnici u ovom delu su osnovali fantomske firme i bankovne račune. Banke u dve zemlje EU pomogle su osnivanje fantomskih firmi (u EU, Belizeu, BDO i Panami) i registrovale zaposlene banke kao lažne direktore. Kriminalci su te bankovne račune kontrolisali preko internet bankarstva. Nezavisni agenti koji su radili kao pružaoci usluga kompaniji registrovali su i upravljali tim kompanijama. Razne organizovane kriminalne grupe su koristile ovu mrežu, na ad hoc osnovi, u određenim vremenskim periodima.

Indikatori	- Pod istragom je ili ima poznate veze sa kriminalcima - Subjekt je registrovan na adresi koja je takođe navedena i za mnogo drugih kompanija ili pravnih aranžmana - Direktor, kontrolni akcionar(-i) i/ili stvarni vlasnik(-ci) su navedeni kao korisnici računa drugih pravnih lica ili aranžmana - Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru - Saldo u banci je blizu nule, uprkos čestim prilivima i odlivima sredstava - Bankovni računi u više država bez valjanog razloga - Zaposleni u profesionalnim posredničkim firmama koji nastupaju kao nominalni direktori ili akcionari - Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla - Nominalni vlasnici i direktori, uključujući neformalne nominalne vlasnike, poput dece, supružnika, rođaka ili saradnika kod kojih se uočava da nisu uključeni u vođenje korporativnog preduzeća

Studija slučaja 29 – Europol

Organizovana kriminalna grupa povezana za „Kamorom“ bila je uključena u transport velikih količina droge u Italiju. Pojedinci iz kriminalne grupe obavljali su transakcije u ime drugih lica, premeštajući sredstva preko računa kompanije i fondacije. Ovi posrednici su vodili više bankovnih računa, koristeći proizvode poput kredita i trgovanja akcijama na berzi. Pranje novca zasnovano na trgovini koristilo se i za prikrivanje sredstava stečenih kriminalom kroz kupovinu/prodaju kompanija, vozila i nakita.

Indikatori	- Pod istragom je ili ima poznate veze sa kriminalcima - Više bankovnih računa bez valjanog razloga - Bankovni računi u više država bez valjanog razloga - Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla

Studija slučaja 30 – Europol

Organizovana kriminalna grupa koja nije iz zemalja EU koristila je ošor fantomske firme koje su kontrolisali različite profesionalne „marionete“ da ponudi velike kredite sa visokim kamatama i kredite sa odloženom otplatom i hipoteke za ulaganja u imovinu. Kompanije koje ulažu u Španiju pripadale su istoj kriminalnoj grupi.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Direktor, kontrolni akcionar(-i) i/ili stvarni vlasnik(-ci) su navedeni kao korisnici računa drugih pravnih lica ili aranžmana • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Više bankovnih računa bez valjanog razloga • Bankovni računi u više država bez valjanog razloga • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući formalne nominalne vlasnike • Finansijska sredstva obezbeđuje zajmodavac, uključujući fizičko ili pravno lice, koje nije poznata kreditna institucija, bez logičnog objašnjenja ili komercijalnog opravdanja • Krediti se dobijaju od privatnih trećih lica bez ikakvog pratećeg ugovora o zajmu, jemstva ili redovne otplate kamate
------------	--

Studija slučaja 31 – Fidži

Gospodin X je koristio dve fantomske firme za pranje novca koji je prevarom dobio od svog poslovnog partnera G. Z. G. X je osnovao lažnu kompaniju za nekretnine kako bi olakšao kupovinu i preneo sredstva drugoj fiktivnoj kompaniji i svojoj supruzi. Sredstva su zatim korišćena za sticanje imovine koja se vodi na njih.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman dobija velike iznose za finansiranje kapitala ubrzo nakon osnivanja/formiranja, koji se troše ili prenose na drugo mesto u kratkom vremenskom periodu bez komercijalnog opravdanja • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući neformalne nominalne vlasnike, poput dece, supružnika, rođaka ili saradnika kod kojih se uočava da nisu uključeni u vođenje korporativnog preduzeća • Transakcija je poslovna transakcija koja uključuje članove porodice jedne ili više strana bez legitimnog poslovnog razloga
------------	---

Studija slučaja 32 – Fidži

Ovaj slučaj je sadržao aktivnosti prevare koje je vodio gospodin X, računovođa u odmaralištu na Fidžiju. Gospodin X je izmenio čekove odmarališta za kreditore tog odmarališta. Osnovana je fantomska firma kako bi se prikrila lažno konvertovana sredstva. Neki od čekova koji su prevarom konvertovani su izmenjeni i deponovani na bankovni račun fantomske firme. Preostali čekovi izdati su ostalim članovima porodice i saradnicima gospodina X. Oprani novac korišćen je za kupovinu šest motornih vozila, privatne imovine i kao gotovina. Vozila su registrovana na ime gospodina X i imena drugih lica, dok je imovina

registrovana na ime majke gospodina X, a kasnije je prebačena na jednog njegovog saradnika.	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Finansijske aktivnosti i transakcije nisu u skladu sa korporativnim profilom • Više bankovnih računa bez valjanog razloga • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući neformalne nominalne vlasnike, poput dece, supružnika, rođaka ili saradnika kod kojih se uočava da nisu uključeni u vođenje korporativnog preduzeća • Transakcija je poslovna transakcija koja uključuje članove porodice jedne ili više strana bez legitimnog poslovnog razloga • Transakcija se obavlja sa poslovnog računa, ali uočava se da finansira lične kupovine, uključujući kupovinu imovine ili rekreativne aktivnosti koje nisu u skladu sa profilom kompanije • Transakcija se izvršava sa poslovnog računa i uključuje veliki iznos u gotovom novcu, bilo kao uplata ili isplata, što predstavlja anomaliju ili nije u skladu sa profilom kompanije

Studija slučaja 33 – Gana

Dobrotvorna organizacija (Dobrotvorna organizacija A) koja se bavi humanitarnim radom za siročad, žrtve rata i katastrofe započela je sa radom u Gani 2016. godine, ali sarađivala je i sa drugim partnerima 15 godina. Dobrotvorna organizacija A dobila je tri doznake u vrednosti od preko milion američkih dolara od dobrotvorne organizacije B. Ekonomska svrha ovih sredstava nije navedena. Detaljna provera poslovanja od strane finansijske institucije utvrdila je da je dobrotvorna organizacija B ustvari krilo terorističke grupe koju su UN označile kao terorističku organizaciju.	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Postoji razlika između pretpostavljenog bogatstva osnivača i predmeta osnivanja. • Imenovane osobe ili grupe

Studija slučaja 34 – Gibraltar

Kompanija X navedena je kao zavisno preduzeće Y koja je dobila sredstva preko ugovora o poslovanju sa energetsom kompanijom. Kompanija Z (kojom upravlja licencirani PUTK) je vlasništvo kompanije X. Šema je obuhvatala dva regulisana PUTK koji su radili kao nominalni akcionari. Direktore je takođe obezbedio PUTK, ali su oni podneli ostavke manje od četiri godine nakon osnivanja. Osnovni klijent je takođe bio direktor. Sekretar kompanije (takođe licencirani PUTK) je registrovao kompaniju i upravljao njom i pružao usluge zvaničnog sedišta kompanije. Supervizor je pribavio informacije koje su tražili policijski i istražni organi koristeći formalna ovlašćenja i ovo otkrio u okviru procedura propisanih zakonom čiji u cilju sprečavanja i otkrivanja kriminala.	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Ostavka i zamena direktora ili ključnih akcionara ubrzo nakon osnivanja preduzeća • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući formalne nominalne vlasnike

Studija slučaja 35 – Gibraltar

Dve kompanije su korišćene da se predstavi ono za šta se sumnjalo da je pogrešna slika stvarnog finansijskog položaja kompanije. Šema je koristila nominalne akcionare (licencirane PUTK). Korporativni direktor bio je jedan od direktora, obe kompanije su imale istog sekretara, kao i isto sedište.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Falsifikovana evidencija ili krivotvorena dokumentacija • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući formalne nominalne vlasnike
------------	--

Studija slučaja 36 – Gernsi

Tokom dvogodišnje istrage (2014-2016), američka Komisija za trgovanje robnim fjučersima (CFTC) pokrenula je istragu protiv britanskog državljanina gospodina X zbog manipulacije tržištem. Komisija za finansijske usluge Gernsija je zapazila da je PUTK dobavljač (PUTK B) upravljao korporativnom strukturom u korist gospodina X. Tokom petogodišnjeg perioda, gospodin X je zaradio oko 32 miliona britanskih funti. Navodno legitimno poslovanje bilo je trgovanje fjučersima. Pre uključivanja PUTK B sa Gernsija, poslovanjem je upravljala kompanija sa Kajmanskih ostrva. PUTK sa Gernsija, koji je licenciran za SPM/SFT, utvrdio je da je g. X pod istragom i sarađivao je organima Gernsija za SPN/SFT.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pod istragom je ili ima poznate veze sa kriminalcima • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru
------------	--

Studija slučaja 37 – Gernsi

Osobe A i B su bile u braku i stanovnici Gernsija i govorilo se da su PUTK, ali nisu bili registrovani. Osoba A je bila predmet istrage IRS, dok je Klijent C PUTK-a bio pod istragom FBI. Utvrđeno je da je klijent C vodio prevarantsku telefonsku prodaju. Istrage su sugerisale da je Osoba A davala nominalne direktore za fantomske firme koje koristi Klijent C u izvršenju njegove prevare. FBI je utvrdio da su značajna sredstva klijenta C prešla preko računa koji je kompanija D, kompanija osobe A, imala u Hong Kongu. Kompanija D je osnovana na Niue, a osoba A je bila njen jedini registrovani direktor, dok je osoba B bila sekretar. Osobe A i B bile su povezane sa organizovanim kriminalnim grupama preko „poslovnih instrumenata“ koje su obezbeđivali, uključujući vršenje funkcije nominalnog direktora.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pod istragom je ili ima poznate veze sa kriminalcima • Pod zabranom je obavljanja direktorske funkcije u kompaniji ili rukovođenja PUTK • Direktor, kontrolni akcionar(-i) i/ili stvarni vlasnik(-ci) su navedeni kao korisnici računa drugih pravnih lica ili aranžmana • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Lažni papirni trag • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući formalne nominalne vlasnike
------------	---

- Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra

Studija slučaja 38 – Izrael

Ova šema korišćena je za skrivanje sredstava od krađe identifikacionih podataka na internetu i drugih krivičnih dela. Paravan za krivična dela bila je međunarodna trgovina - sredstva trgovaca u Evropi i SAD koji su slali plaćanja dobavljačima u Istočnoj Aziji. Osumnjičeni, vlasnik registrovane firme za pružanje platnih usluga, upravljao je drugom takvom neregistrovanom firmom. Osumnjičeni je za kontakt osobe u Istočnoj Aziji koristio nekoliko fizičkih lica, koja su bila u kontaktu salokalnim pružaocima usluga radi osnivanja međunarodnih kompanija i otvaranja bankovnih računa. Lokalne „marionete“ registrovane su kao akcionari novih međunarodnih kompanija osnovanih za šemu. Pored toga, akcionari su registrovani na osnovu pasoša koje su obezbedile već pomenute osobe za kontakt. Date kompanije bile su registrovane na adrese u Istočnoj Aziji. Bankovni računi otvoreni su u istim zemljama istočne Azije u kojima su se nalazile te adrese.

Deo sredstava je prebačen u Izrael na račun koji je osumnjičeni otvorio. Taj račun imao je više od 60 korisnika tako da je banka imala poteškoće da utvrdi koja je transakcija izvršena u ime kog korisnika. Sredstva su stizala od kompanija koje je osnovao osumnjičeni, a banka koja je primala sredstva nije znala da su te kompanije zapravo pod kontrolom osumnjičenih.

Indikatori

- Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru
- Pravno lice ili aranžman obavlja mali broj transakcija velike vrednosti sa malim brojem primalaca
- Pravno lice ili aranžman dobija velike iznose za finansiranje kapitala ubrzo nakon osnivanja/formiranja, koji se troše ili prenose na drugo mesto u kratkom vremenskom periodu bez komercijalnog opravdanja
- Jednostavni bankarski odnosi se uspostavljaju pomoću profesionalnih posrednika
- Nominalni vlasnici i direktori, uključujući neformalne nominalne vlasnike, poput dece, supružnika, rođaka ili saradnika kod kojih se uočava da nisu uključeni u vođenje korporativnog preduzeća
- Samo adresa poštanskog sandučeta
- Pravno lice bez fizičkog prisustva

Studija slučaja 39 – Izrael

Ova šema korišćena je za prikrivanje prihoda od prevare sprovedene trgovanjem devizama i binarnim opcijama. Lokalne kompanije privukle su strane investitore i predstavile se kao legitimne trgovačke platforme za trgovinu devizama i binarnim opcijama. Privatne kompanije, izraelski predstavnici stranih banaka i advokatske firme osnovale su strane kompanije u inostranstvu kontaktirajući pružaoce usluga u inostranim državama. Potonji su osnovali fantomske firme u tim državama. Usluge inostranih pružalaca usluga obuhvatale su otvaranje bankovnih računa u korist fantomskih firmi. Nakon osnivanja firmi, pružaoce usluga nisu bili uključeni u upravljanje niti u bilo kakvu

sličnu aktivnost. U nekim slučajevima, osumnjičeni su koristili firme kao sredstvo za pranje novca, a u drugim su ih prodavali trećim licima radi zarade.	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Više bankovnih računa bez valjanog razloga • Bankovni računi u više država bez valjanog razloga • Jednostavni bankarski odnosi se uspostavljaju pomoću profesionalnih posrednika • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući neformalne nominalne vlasnike, poput dece, supružnika, rođaka ili saradnika kod kojih se uočava da nisu uključeni u vođenje korporativnog preduzeća

Studija slučaja 40 – Izrael

Ovaj slučaj tiče se šeme sa međunarodnom trgovinom osmišljene da se izbegne plaćanje poreza kao i infrastrukture za PN koja se koristila za skrivanje nezakonito stečenih sredstava. Osumnjičeni su registrovali i upravljali dvema međunarodnim fantomskim firmama zahvaljujući pružaocu usluga (firma A i firma B) da bi stvorili privid da prihodi od njihovog međunarodnog trgovanja nisu pripadali lokalnoj izraelskoj firmi koju su kontrolisali i da nema osnova za plaćanje poreza. Dve firme su isključivo trgovala međusobno i nisu imale drugi izvor prihoda. Firma A (strana fantomska firma) prebacila je značajna sredstva firmi C (lokalna firma) kao uplatu „konsultantske naknade“/„provizije za usluge“. Samo ova provizija, koja je bila manja od polovine stvarnog dohotka, prijavljena je poreskoj upravi u Izraelu. Tako su, na kraju, osumnjičeni plaćali porez samo na mali deo svog prihoda.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Saldo u banci je blizu nule, uprkos čestim prilivima i odlivima sredstava • Bankovni računi u više država bez valjanog razloga • Poreskoj upravi nisu podneta ispravna dokumenta • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući neformalne nominalne vlasnike, kao što su deca, supružnici, rođaci ili saradnici, koji nisu uključeni u vođenje korporativnog preduzeća • Korporacija nema zaposlene • Transakcija je ponovljena transakcija između istih strana tokom ugovorenog vremenskog perioda • Transakcija uključuje dva pravna lica sa sličnim ili identičnim direktorima, akcionarima ili stvarnim vlasnicima
------------	---

Studija slučaja 41 – Izrael

Šema je podrazumevala ilegalno bankarstvo - osumnjičeni su pružali novčane usluge kao što su kliring čekova, menjačnica, međunarodni transferi i zajmovi. Ove aktivnosti „banke“ i njenih klijenata su bile neregistrovane i prikrivene. Istraga je pokazala da su „korisnici usluga“ „nelegalne banke“ donosili nelegalno stečenu gotovinu, a zatim, u zavisnosti od vrste usluge, transferi su registrovani i deklarirani kao izvoz/uvoz dijamantata ili lokalna prodaja i kupovina dijamantata. Sredstva su oprali „menadžeri“ nelegalne banke pod velom trgovine dijamantima

<p>koristeći lažne deklaracije i fiktivnu dokumentaciju o izvozu/uvozu dijamanta. „Korisnici usluga“ „nelegalne banke“ koristili su račune dilera dijamanta za prenos novca bez prijavljivanja nadležnim organima. Ukupne oprane sume iznose stotine miliona američkih dolara.</p>	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Neslaganje kupovnih i prodajnih faktura • Lažni papirni trag

Studija slučaja 42 – Italija

<p>Policija iz Milana je sprovela preventivnu zaplenu sredstava koje je bilo moguće povezati samo sa jednom porodicom, a koja su bila držana na Kanalskim ostrvima, u ukupnoj vrednosti od 1,3 milijarde evra. Sredstva su bila skrivana kroz složenu mrežu trustova. Više računa trustova sakrivalo je korisnike sredstava koja su sastojala od dužničkih hartija od vrednosti i gotovine.</p> <p>Istragom je utvrđeno da su između 1996. i 2006. godine subjekti plasirali svoja sredstva u holandske i luksemburške kompanije putem složenih korporativnih operacija i njihovim prebacivanjem u različite trustove na Kanalskim ostrvima. Nakon toga, sredstva su zakonski vraćena putem poreske amnestije u decembru 2009. godine. Istraga je identifikovala ovlašćene računovođe koji su u dužem periodu pomagali prikrivanje sredstava kroz trustove s ciljem omogućavanja pranja novca i ponovnog investiranja.</p>	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla

Studija slučaja 43 – Italija

<p>Ovaj slučaj se odnosio na istragu transnacionalne kriminalne organizacije koja se bavila pranjem novca i činila krivična dela u Italiji. Istraga je pokrenuta na osnovu izveštaja o sumnjivim transakcijama koji su se odnosili na finansijske tokove firme na Britanskim Devičanskim ostrvima koji su se kretali preko švajcarske banke, i završavali kod pravnog lica u Italiji, gde su korišćeni za renoviranje nepokretnosti u vrednosti od 9 miliona evra. Istraga je dovela do podizanja optužnice protiv ovlašćenog računovođe za pranje novca. Pretres kancelarije ove osobe rezultirao je oduzimanjem dokumenata koji se odnose na veliki broj ošor instrumenata koji su uspostavljeni u ime bogatih klijenata. Naknadne istrage dovele su do otkrića da se oko 800 miliona evra kretalo između Italije i drugih država.</p>	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru

Studija slučaja 44 – Italija

<p>Poreska policija iz Milana izvršila je inspekciju pranja novca u profesionalnoj kancelariji koja pruža „usluge ovlašćenog računovođe“, sa ciljem provere poštovanja</p>	
--	--

<p>propisa o pranju novca. Istraga je vođena uglavnom proverom niza baza podataka/registra i omogućila je da se utvrdi kako je akcionarsko društvo koje radi u sektoru nekretnina, u vlasništvu dve kompanije sa sedištem na Kipru i Austriji, uložilo znatna sredstva (približno 8 miliona evra). Dve godine posle toga kupac nije završio radove po planu. Sprovedena je inspekcija pranja novca profesionalne kancelarije i utvrđeno je da je kancelarija pružala kastodi usluge poslovnih knjiga, kao i usluge sedišta akcionarskog društva koje je ranije bilo predmet inspekcije. Otkriveno je da stariji partner pozajmljuje značajna sredstva preko kreditnih institucija od kompanije sa sedištem u pravnom sistemu visokog rizika.</p>	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi za koji se smatra da je visoko rizičan u smislu pranja novca ili finansiranja terorizma • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Više bankovnih računa bez valjanog razloga • Bankovni računi u više država bez valjanog razloga

Studija slučaja 45 – Italija

<p>Inspeksijski nadzor kod pružaoca usluga radi provere poštovanja zakona o SPN doveo je do istrage. Slučaj je uključivao kupovinu poznate italijanske transportne kompanije. Uključen je bio i poverenik koji je dobio mandat u ime strane kompanije bez utvrđenog vlasništva. Pribavljeni dokumenti pokazali su da nekoliko spisa o registraciji trasta ukazuje na krivična dela koja je počinio pravni zastupnik. Pružalac usluga je služio za proveru prenosa sredstava u Italiju koja su ilegalno stvorena i prikrivena u inostranstvu. Istraga stvarnog vlasništva strane kompanije pomogla da se poveže osoba koja je bila predmet istrage sa značajnom finansijskom imovinom koja je nelegalno prebačena u inostranstvo i iskorišćena za kupovinu transportne kompanije.</p>	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Klijent nerado objašnjava ili ne može da objasni identitet stvarnog vlasnika • Više bankovnih računa bez valjanog razloga • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla

Studija slučaja 46 – Italija

<p>Uspostavljena je struktura trasta za sina gospodina X, klijenta britanske advokatske firme. Struktura trasta je uspostavljena tako da drži sredstva koja su ilegalno preusmerena iz italijanske kompanije kojom upravlja g. X. Šema se sastojala od kompanije na BDO u vlasništvu irske kompanije. Kompanija na BDO je, sa druge strane, posedovala 100% luksemburške kompanije. Luksemburška kompanija je dobijala novac od italijanske kompanije od fiktivne prodaje. Direktor irske kompanije bio je partner iste advokatske firme u Velikoj Britaniji. Direktor kompanije na BDO je takođe bio partner iste britanske advokatske firme. Bliski saradnik g. X imao je punomoćje u kompaniji na BDO. Akcije irske kompanije držao je u trustu za sina g. X (stvarni vlasnik trasta) pružalac usluga u Džerziju, povezan sa istom advokatskom firmom u Velikoj Britaniji.</p>	
---	--

Korišćenje takve šeme onemogućavalo je uočavanje veze između sredstava koja su preusmerena iz italijanske kompanije i stvarnog vlasnika sredstava. Jedina veza je bio trust.	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Zaposleni u profesionalnim posredničkim firmama koji nastupaju kao nominalni direktori ili akcionari • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla. • Nominalni vlasnici i direktori

Studija slučaja 47 – Italija

G. D i g. S su bili deo najvišeg menadžmenta dve italijanske bolničke korporacije: SR fondacije i SM fondacije. Ove fondacije su obavljale komercijalne poslove izvan svoje uobičajene delatnosti kako bi olakšale ilegalni transfer novca iz Fondacija ka g. D i g. S kako bi oni platili mito g. F, PIO. Protivzakoniti komercijalni poslovi su obavljani preko različitih stranih korporativnih instrumenata, kojima je upravljao švajcarski fiducijar. Osumnjičeni su optuženi za zaveru, pranje novca, korupciju i proneveru.	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Politički eksponirana lica, ili imaju porodične ili profesionalne veze sa osobom koja je politički izložena • Odnosi sa stranim profesionalnim posrednicima pri čemu ne postoje istinske poslovne transakcije u zemlji poslovanja profesionalnog posrednika • Finansijske aktivnosti i transakcije nisu u skladu sa korporativnim profilom • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla • Nisu vršene stvarne poslovne aktivnosti • Isključivo se omogućavaju tranzitne transakcije i čini se da se ne stvara ni bogatstvo ni prihod • Veze između strana su upitne ili stvaraju sumnju koju klijent ne može da objasni • Transakcija se vrši između dve ili više strana koje su povezane bez očiglednog poslovnog ili trgovinskog razloga • Transakcija je ponovljena transakcija između istih strana tokom ugovorenog vremenskog perioda • Transakcija se izvršava sa poslovnog računa, ali uočava se da se koristi za finansiranje ličnih kupovina, uključujući kupovinu imovine ili rekreativne aktivnosti koje nisu u skladu sa profilom kompanije • Transakcija uključuje komplikovane transakcione postupke bez odgovarajućeg objašnjenja ili evidencije o trgovini • Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra

Studija slučaja 48 – Italija

Otkriveno je da je imenovano lice u posedu imovine i ekonomskih resursa koji se nalaze u Italiji. Bankarske evidencije ukazuju na to da je pojedinac posedovao 100% kompanije sa sedištem na Kipru, a poreski registar je sadržao datum, mesto rođenja
--

i trenutno poresko prebivalište u Italiji. U italijanskom zvaničnom registru je otkriveno da je navedeni pojedinac posedovao 50% društva sa ograničenom odgovornošću sa sedištem u Rimu (čija je korporativna svrha kupovina i izgradnja zgrada i građevinskih kompleksa u vlasništvu iste kompanije) preko prethodno pomenute kiparske kompanije. Poreski registar sadržao je poresku prijavu imenovanog pojedinca za 2012. godinu koja pokazuje prihod od nekretnina, koji se tačno poklapa sa prihodom kiparske kompanije, i poresku prijavu rimske kompanije koja pokazuje promet od 502.731 evra i oporezivi prihod u ukupnom iznosu od 3.405 evra. Imenovani pojedinac je u vlasništvu imao akcije ili uloge u nekoliko kompanija sa sedištem u Rusiji i na Kipru, uključujući dve banke i pomenutu kiparsku kompaniju. Takođe je utvrđeno da imenovani pojedinac, kiparska kompanija i rimska kompanija poseduju nekoliko objekata koji se nalaze u raznim italijanskim pokrajinama. Prema tome, imenovani pojedinac je bio držalac imovine i ekonomskih resursa na svoje ime ili su mu na drugi način bili dostupni putem korporativnih instrumenata koja su bila predmet naloga o zamrzavanju od 2014. godine.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Strani državljani koji nemaju značajnije poslovanje u zemlji u kojoj pribavljaju profesionalne ili finansijske usluge • Politički eksponirana lica, ili imaju porodične ili profesionalne veze sa osobom koja je politički izložena • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Fokus je na agresivnim strategijama minimiziranja poreza • Imenovane osobe ili grupe • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla • Veze između strana su upitne ili stvaraju sumnju koju klijent ne može da objasni
------------	--

Studija slučaja 49 – Džerzi

Glavna nelegalna aktivnost je bila usredsređena na softversku firmu sa sedištem u matičnoj zemlji osumnjičenog. Kompanija je svoja prava na intelektualnu svojinu prodala irskoj kompaniji koja ih je zauzvrat prenela na kompaniju na BDO. Firma je tada sklopila ugovore o licenci i distribuciji sa kompanijom na BDO, što mu je omogućilo prodaju i distribuciju softvera i, u skladu sa tim, nastavila je sa svojim poslovnim aktivnostima kao i ranije. Naknadne naknade za licencu i distribuciju plaćene kompaniji sa BDO rezultirale su značajnim smanjenjem oporezivog dohotka. Sva tri entiteta su u bila vlasništvu i pod kontrolom iste osobe („X“). Navodi se da je X upravljao šemom u kojoj je kompanija pravila lažna potraživanja i propuste tražeći odbitke koji proističu iz „lažnih“ aranžmana o licenci i distribuciji. X je uspostavio strukturu trasta sa osnovnom kompanijom koristeći pružaoca finansijskih usluga sa sedištem u Džerziju. Navodi se da su ovi subjekti bili uključeni u šemu kao „provodnici“ za transfer sredstava ili držanje imovine stvorene ovom šemom.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla.
------------	--

- Transakcija uključuje ugovore o licenci između korporacija u vlasništvu istog pojedinca

Studija slučaja 50 – Letonija

Strani državljanin gđa V je otvorila račun u letonskoj banci B i nedugo zatim primila 3.827.000 američkih dolara i 208.000 evra od strane kompanije M. Kompanija M je dobila sredstva od stranih kompanija R i W. Javne informacije pokazale su da kompanije M i W imaju istog akcionara - ošor pravno lice, dok su vlasnici kompanija M i W predstavljeni banci bile dve druge osobe, što je izazvalo zabrinutost u vezi sa šemom prikrivanja stvarnog vlasništva. Gđa V je prebacila 2.980.000 američkih dolara na pojedince E, O i A na račune u inostranoj banci F, navodeći svrhu transakcije kao poklon unucima.

Istovremeno, gospođa V je prebacila 840.000 američkih dolara na svoj račun u inostranoj banci F. Svi korisnici su imali istu adresu, što je ukazalo na to da gospođa V boravi u zemlji različitoj od one iz evidencije banke o proveri poslovanja klijenta. Iznos od 220.000 američkih dolara je takođe dostavljen na račun gospođe V od pojedinca L, a dodatni transferi u iznosu od 300.000 američkih dolara preneti su osobama A i E. Banka B je podnela zahtev za temeljnu proveru poslovanja klijenta, i prema dokumentima primljenim elektronskim putem u ime gospođe V, gđa V je prodala dve slike osobi B za 220.000 američkih dolara koristeći osobu L kao posrednika, ali bilo je uočljivo da su potpisi na sporazumu bili digitalno umetnuti. Osoba A je došla u Banku B i tvrdila da je unuka gospođe V, za koju je tvrdila da je preminula, ali nije mogla da dostavi umrlicu.

FOS je u saradnji sa državom prebivališta gđe V utvrdila da je ona umrla i da su transakcije od dana smrti obavljale treće strane. FOS je izdala nalog za zamrzavanje 350.000 američkih dolara na računima gospođe V.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Klijent nerado pristaje ili ne može da objasni zašto svoje aktivnosti sprovodi na određeni način • Strani državljanji koji nemaju značajnije poslovanje u zemlji u kojoj pribavljaju profesionalne ili finansijske usluge • Transakcije izgledaju čudno s obzirom na starost pojedinca • Direktor, kontrolni akcionar(-i) i/ili stvarni vlasnik(-ci) su navedeni kao korisnici računa drugih pravnih lica ili aranžmana • Lažni papirni trag • Veze između strana su upitne ili stvaraju sumnju koju klijent ne može da objasni
------------	--

Studija slučaja 51 – Meksiko

Rasformirana je mreža od 42 fantomske firme koje su poslovale u različitim privrednim granama, a nalazile su se u Meksiku i drugim mestima u inostranstvu. Mreža je stvorena sa ciljem da ponudi kriminalnim organizacijama usluge pranja novca kroz grupu nezavisnih agenata koji kontaktiraju kupce kako bi ponudili navedene usluge, naplaćujući naknadu od 1 do 5% iznosa sredstava.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Prethodna osuđujuća presuda za prevaru, utaju poreza ili teška krivična dela • Direktor, kontrolni akcionar(-i) i/ili stvarni vlasnik(-ci) su navedeni kao korisnici računa drugih pravnih lica ili aranžmana • Finansijske aktivnosti i transakcije nisu u skladu sa korporativnim profilom
------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Fabrikovana evidencija o vlasništvu preduzeća • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene • Lažni papirni trag • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući neformalne nominalne vlasnike, poput dece, supružnika, rođaka ili saradnika kod kojih se uočava da nisu uključeni u vođenje korporativnog preduzeća • Veze između strana su upitne ili stvaraju sumnju koju klijent ne može da objasni • Transakcija se vrši između dve ili više strana koje su povezane bez očiglednog poslovnog ili trgovinskog razloga • Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra
--	---

Studija slučaja 52 – Meksiko

Četiri fantomske firme zatražile su od meksičke Poreske uprave (PU) povraćaj poreza na dodatu vrednost za nepostojeće aktivnosti sprovedene u 2008. i 2009. godini. Ukupno 26 kompanija je učestvovalo u simulaciji transakcija, a 48 lica je bilo umešano u šemu u ulozi partnera, administratora i pravnih zastupnika. Deo ilegalno stečenih resursa poslat je na bankovne račune u SAD, a kasnije su korišćeni za uplate na račune u Las Vegasu, u Nevadi. Te račune držale su kockarnice i pojedinci koji su sprovodili kockarske aktivnosti.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Finansijske aktivnosti i transakcije nisu u skladu sa korporativnim profilom • Bankovni računi u više država bez valjanog razloga • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene • Lažni papirni trag • Nisu vršene stvarne poslovne aktivnosti • Isključivo se omogućavaju tranzitne transakcije i čini se da se ne stvara ni bogatstvo ni prihod • Veze između strana su upitne ili stvaraju sumnje koje klijent ne može da objasni • Transakcija se odvija između dve ili više strana koje su povezane bez očiglednog poslovnog ili trgovinskog razloga • Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta
------------	--

Studija slučaja 53 – Namibija

Namibijski državljanin A (kao jedini vlasnik) registrovao je dve bliske korporacije koristeći lažna identifikaciona dokumenta. Nakon toga, A je otvorio bankovne račune u dve lokalne banke za svaku od ovih korporacija. Računi u jednoj banci bili su aktivni, dok su oni u drugoj banci ostali u stanju mirovanja što je rezultiralo njihovim zatvaranjem. A je ovlastio strance B i C za upravljanje navedenim računima. B i C su koristili kanale internet bankarstva kako bi izvršili velike dolazne i odlazne transfere na dva korporativna računa. Sredstva su prenesena iz strane države u JA u Namibiju i potom odmah preusmerena u druge strane države, uključujući i u JA odakle su sredstva i potekla. Transferi koji su na početku bili

relativno mali su se brzo uvećali. Sredstva su uglavnom povlačena manje od 48 sati nakon uplate.

Indikatori

- Potpisnik na računima preduzeća bez dovoljno objašnjenja
- Prijavljeni prihod koji nije u skladu sa njihovom imovinom, transakcijama ili stilom života
- Registrovan je na adresi koja ne odgovara profilu kompanije
- Pravno lice ili aranžman obavlja veliki broj transakcija sa malim brojem primalaca
- Pravno lice ili aranžman obavlja transakcije sa međunarodnim kompanijama bez dovoljnih korporativnih ili trgovinskih opravdanja
- Saldo u banci je blizu nule, uprkos čestim prilivima i odlivima sredstava
- Finansijske aktivnosti i transakcije nisu u skladu sa korporativnim profilom
- Više bankovnih računa bez valjanog razloga
- Falsifikovana evidencija ili krivotvorena dokumentacija
- Fabrikovana evidencija o vlasništvu preduzeća
- Lažni papirni trag
- Nisu vršene stvarne poslovne aktivnosti
- Isključivo se omogućavaju tranzitne transakcije i čini se da se ne stvara ni bogatstvo ni prihod
- Transakcija je ponovljena transakcija između istih strana tokom ugovorenog vremenskog perioda
- Transakcija se pojavljuje ciklično
- Transakcija uključuje komplikovane transakcione postupke bez odgovarajućeg objašnjenja ili evidencije o trgovini

Studija slučaja 54 – Namibija

U ovaj slučaj bila su umešana dvojica Namibijaca i tri kineska subjekta. Subjekti su registrovali dva akcionarska društva sa ograničenom odgovornošću kao i zatvorenu korporaciju u Namibiji. Nakon toga otvorili su devet bankovnih računa u pet lokalnih banaka, sa jednim kineskim i dva namibijska direktora/akcionara sa deponovanim potpisima za date račune. Subjekti i pojedinci primili su značajne depozite i transfere koji su potekli sa namibijskih računa i prebačeni su u inostranu državu.

Indikatori

- Pravno lice ili aranžman obavlja mali broj velikih transakcija sa malim brojem primalaca
- Pravno lice ili aranžman dobija velike iznose za finansiranje kapitala ubrzo nakon osnivanja/formiranja, koji se troše ili prenose na drugo mesto u kratkom vremenskom periodu bez komercijalnog opravdanja
- Finansijske aktivnosti i transakcije nisu u skladu sa korporativnim profilom
- Više bankovnih računa bez valjanog razloga
- Poreskoj upravni nisu podneta ispravna dokumenta
- Pravno lice ne plaća poreze, doprinose za penzione fondove ili socijalna davanja
- Transakcija se vrši između dve ili više strana koje su povezane bez očiglednog poslovnog ili trgovinskog razloga
- Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta

Studija slučaja 55 – Namibija

Gospodin X je prijavio da se bavi taksi prevozom. Analiza je potvrdila da je X redovno izvršavao velike gotovinske depozite na dva računa, nakon čega su usledila velika povlačenja čekova ka drugim preduzećima i računima njegovih zatvorenih korporacija i rođaka. Delatnosti korporativnog subjekta, registrovanog u registru zatvorenih korporacija, uključuju maloprodaju, rudarstvo, građevinarstvo i ribarstvo. Isplate sredstava sa ovog računa bile su isključivo u obliku elektronskih transfera. Na račun su takođe uplaćivana i mesečna sredstva od raznih pojedinaca, kao i elektronski transferi velike vrednosti od kompanije u Južnoj Africi na račun trasta registrovanog u Namibiji. Analiza je utvrdila da X poseduje nekoliko nekretnina velike vrednosti u Namibiji i Južnoj Africi, koje su kupljene u gotovini. Neke od ovih nekretnina su registrovane na pravna lica. Gospodin X je proglašen krivim za trgovinu drogom.

Indikatori

- Transakcije izgledaju čudno s obzirom na starost pojedinca
- Prethodna osuđujuća presuda za prevaru, utaju poreza ili teška krivična dela
- Potpisnik računa preduzeća bez dovoljno objašnjenja
- Finansijske aktivnosti i transakcije nisu u skladu sa profilom njihovih korisnika
- Pravno lice ili aranžman obavlja veliki broj transakcija sa malim brojem primalaca
- Pravno lice ili aranžman obavlja transakcije sa međunarodnim kompanijama bez dovoljnih korporativnih ili trgovinskih opravdanja
- Saldo u banci je blizu nule, uprkos čestim prilivima i odlivima
- Više bankovnih računa bez valjanog razloga
- Transakcija je poslovna transakcija koja uključuje članove porodice jedne ili više strana bez legitimnog poslovnog razloga
- Transakcija se obavlja sa poslovnog računa, ali uočava se da finansira lične kupovine, uključujući kupovinu imovine ili rekreativne aktivnosti koje nisu u skladu sa profilom kompanije
- Transakcija se izvršava sa poslovnog računa i uključuje veliki iznos u gotovom novcu, bilo kao depozit ili podizanje novca, što predstavlja anomaliju ili nije u skladu sa profilom kompanije
- Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta

Studija slučaja 56 – Namibija

Izveštaj o sumnjivim transakcijama dostavljen je u vezi sa Y zbog sumnje da je možda umešan u ilegalno trgovanje dijamantima i korišćenje poslovnog računa u banci za mešanje prihoda od kriminala sa zakonitim prihodima. Analiza je otkrila da je Y jedini član zatvorene korporacije čija je osnovna delatnost „proizvodnja, reciklaža i čišćenje“. Znatni iznosi su deponovani na poslovni račun, a većina depozita putem elektronskih transfera sredstava potiče od nekoliko pojedinaca u Americi i Aziji. Y je povukao sredstva u gotovini. Analiza je otkrila da se stranim kupcima na internetu Y predstavljao kao ovlašćeni trgovac dijamantima u Namibiji.

Indikatori

- Dug period neaktivnosti nakon osnivanja kompanije, nakon čega sledi iznenadno i neobjašnjivo povećanje finansijskih aktivnosti
- Saldo u banci je blizu nule, uprkos čestim prilivima i odlivima sredstava

	<ul style="list-style-type: none"> • Finansijske aktivnosti i transakcije nisu u skladu sa korporativnim profilom • Transakcija se izvršava sa poslovnog računa i uključuje veliku sumu gotovog novca, bilo kao uplata ili isplata, što je predstavljalo anomaliju ili je nedosledno sa profilom kompanije • Sredstva su neuobičajena u kontekstu profila klijenta ili kupca
--	---

Studija slučaja 57 – Namibija

Ovaj slučaj uključuje subjekte i entitete koji koriste sistem elektronskog bankarstva za prenos prihoda od kriminala u strane države. Sredstva su deponovana u zatvorene korporacije i lični račun subjekta, a zatim u delovima preneti u inostranstvo pod izgovorom da se radi o sredstvima koja se odnose na poslovanje. Subjekat 1, kineski državljanin, otvorio je lični bankovni račun i registrovao zatvorenu korporaciju (entitet 1) koja je takođe otvorila račune kod tri različite finansijske institucije. Subjekat 1 je „pomogao“ Namibijki 1 da otvori lične račune u iste tri finansijske institucije. Takođe joj je „pomogao“ da registruje četiri zatvorene korporacije na njeno ime (entiteti 2-5) i otvorio je račune u jednoj od finansijskih institucija. Subjekat 1 je pomagao ostalim Namibijkama 2 i 3 da otvore bankovne račune u dve finansijske institucije. Subjekat 1 je kontrolisao kartice za bankomate entiteta 1-5 i račune koji su se vodili na ime Namibijki 1 i 2, u meri u kojoj je on vršio transakcije preko njih. Namibijka 3 nije podigla svoje kartice za bankomate i na zahtev banke da objasni zašto je otvorila račune, nestala je i nije joj se moglo ući u trag.

Sredstva deponovana ili prebačena na račune Namibijki 1-3 i entiteta 2-5 bila su od Subjekta 1, dok su sredstva na računima Subjekta 1 dolazila od entiteta u vlasništvu kineskog državljanina.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Klijent nerado daje lične podatke. • Klijent nerado ili ne može da objasni svoje poslovne aktivnosti i istoriju korporacije • Aktivno izbegava lični kontakt bez dovoljno opravdanja • Odbija da sarađuje ili da da informacije, podatke i dokumente koji su najčešće potrebni za sprovođenje transakcije • Transakcije izgledaju čudno s obzirom na starost pojedinca • Registrovan je na adresi koja ne odgovara profilu kompanije • Čini se da direktor ili akcionar(-i) sa kontrolnim udelom nemaju aktivnu ulogu u kompaniji • Direktor, kontrolni akcionar(-i) i/ili stvarni vlasnik(-ci) su navedeni kao korisnici računa drugih pravnih lica ili aranžmana • Saldo u banci je blizu nule, uprkos čestim prilivima i odlivima sredstava • Više bankovnih računa bez valjanog razloga • Nezainteresovanost za strukturu kompanije koju osnivaju • Nisu vršene stvarne poslovne aktivnosti • Isključivo se omogućavaju tranzitne transakcije i čini se da se ne stvara ni bogatstvo ni prihod • Veze između strana su upitne ili stvaraju sumnju koju klijent ne može da objasni • Transakcija se izvršava sa poslovnog računa i uključuje veliku sumu gotovog novca, bilo kao uplata ili isplata, što je predstavljalo anomaliju ili je nedosledno sa profilom kompanije
------------	--

Studija slučaja 58 – Holandija

Gospodin B, holandski poreski obveznik, preneo je novac u trust na Džerziju i to nije prijavio poreskim organima. G. B nije naveo u prijavi poreza na dohodak da je bio uključen u trust i namerno je u poreskom upitniku odgovorio pogrešno ili nepotpuno u vezi sa svojim učešćem u trustu. Sud je utvrdio da je g. B javnom službeniku holandske poreske i carinske uprave namerno dao netačne informacije, što je dovelo da niže poreske obaveze.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Fokus je na agresivnim strategijama minimiziranja poreza • Poreskoj upravni nisu podneta ispravna dokumenta • Falsifikovana evidencija ili krivotvorena dokumentacija
------------	---

Studija slučaja 59 – Holandija

Osumnjičeni, lekar, primao je uplate od farmaceutske kompanije sa kojom je poslovao. Iznos uplate varirao je u zavisnosti od ugovora. Ove uplate, koja se mogu smatrati prihodima, nisu išle na jedan od računa osumnjičenog u holandskim bankama, već na šifrovan račune u Luksemburgu na ime fondacije. Osumnjičeni nikada nije prijavio salda njegovih računa u Luksemburgu u svojim prijavama poreza na dohodak.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Više bankovnih računa bez valjanog razloga • Bankovni računi u više država bez valjanog razloga • Fokus je na agresivnim strategijama minimiziranja poreza • Poreskoj upravni nisu podneta ispravna dokumenta • Transakcija uključuje šifrovan račun • Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta • Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra
------------	---

Studija slučaja 60 – Holandija

Ova šema utaje poreza sastojala se od slanja lažnih faktura holandskoj kompaniji od kompanije koju je osumnjičeni registrovao na BDO, kako bi se stvorila iluzija da su usluge pružene holandskoj kompaniji. Holandska kompanija je plaćala te fakture kompaniji na BDO što je dovelo do smanjenja prometa i dobiti zbog uvećanja troškova. Sredstva primljena na BDO su uplaćivana na privatne bankovne račune osumnjičenog i su-osumnjičenog na Kipru koji su mogli da pristupe tim računima u Holandiji pomoću debitne/kreditne kartice. Osumnjičeni je sredstva koristio za finansiranje nekretnina.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene. • Nisu vršene stvarne poslovne aktivnosti • Klijent je i naručilac i stvarni klijent više međunarodnih transfera sredstava
------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Transakcija se izvršava sa poslovnog računa i uključuje veliki iznos u gotovom novcu, bilo kao uplata ili isplata, što predstavlja anomaliju ili nije u skladu sa profilom kompanije • Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta • Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra
--	---

Studija slučaja 61 – Holandija

FOS je primila obaveštenje od finansijske institucije u vezi sa međunarodnim prenosom inostranoj kompaniji u Italiji. Stvarni vlasnik ove kompanije je bivša supruga klijenta. Ovaj klijent redovno je prenosio novac sa svog privatnog računa, ali i sa svog poslovnog računa na račun svoje bivše supruge i njenih preduzeća. Preko „ugovora o zajmu“ novac je ponovo deponovan na bankovni račun klijenta. Na osnovu tih informacija obaveštenje je proglašeno sumnjivim i prosleđeno je istražnim timovima.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman obavlja transakcije sa međunarodnim kompanijama bez dovoljnih korporativnih ili trgovinskih opravdanja • Članovi porodice koji nemaju ulogu ili nisu uključeni u vođenje posla navedeni su kao stvarni vlasnici pravnih lica ili aranžmana • Finansijska sredstva obezbeđuje zajmodavac, uključujući fizičko ili pravno lice, koje nije poznata kreditna institucija, bez logičnog objašnjenja ili komercijalnog opravdanja • Transakcija je poslovna transakcija koja uključuje članove porodice jedne ili više strana bez legitimnog poslovnog razloga
------------	--

Studija slučaja 62 – Holandija

Javni beležnik podneo je izveštaj o sumnjivim transakcijama koji ukazuje da je kupovina kuće finansirana zajmom kompanije iz Andore. Holandska FOS je nakon toga od Andore zatražila dodatne informacije o ovoj kompaniji. Osnovni stvarni vlasnik ove kompanije je ista osoba kao i kupac kuće. Na osnovu tih informacija obaveštenje je proglašeno sumnjivim i prosleđeno je istražnim timovima.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Finansijska sredstva obezbeđuje zajmodavac, uključujući fizičko ili pravno lice, koje nije poznata kreditna institucija, bez logičnog objašnjenja ili komercijalnog opravdanja
------------	--

Studija slučaja 63 – Holandija

Holandska kompanija dobila je kredite od švajcarskog pružaoca usluga sa bankovnim računom u Crnoj Gori, sa opisom „otplata kredita“. Ovaj švajcarski pružalac usluga takođe je jedini akcionar ove holandske kompanije. Primljeni novac je kasnije ponovo pozajmljen krajnjem stvarnom vlasniku u Holandiji preko podružnice švajcarskog pružaoca usluga u Moldaviji. Ovu holandsku kompaniju koristili su i drugi klijenti švajcarskog pružaoca usluga. Ova holandska kompanija dobijala je zajmove od švajcarskog pružaoca usluga, a potom su ta sredstva ponovo pozajmljivana aktivnim kompanijama u Italiji i Engleskoj, kojima je upravljao

<p>krajnji stvarni vlasnik. Račun švajcarskog pružaoca usluga u Crnoj Gori je dopunjen sa švajcarskog bankovnog računa na ime krajnjeg stvarnog vlasnika ove holandske kompanije. FOS sumnja da ovaj metod ponovnog pozajmljivanja sopstvenog novca putem ovog švajcarskog pružaoca usluga koriste i druga lica.</p>	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Pravno lice ili aranžman obavlja transakcije sa međunarodnim kompanijama bez dovoljnih korporativnih ili trgovinskih opravdanja • Klijent je i naručilac i stvarni klijent više međunarodnih transfera sredstava • Finansijska sredstva obezbeđuje zajmodavac, uključujući fizičko ili pravno lice, koje nije poznata kreditna institucija, bez logičnog objašnjenja ili komercijalnog opravdanja

Studija slučaja 64 – Holandija

<p>Ovaj slučaj se odnosi na krivičnu istragu pranja novca i kupovine i finansiranja prava na prostorije i stanove u Holandiji od strane dva trasta iz Lihtenštajna. Krajnji stvarni vlasnici i izvor sredstava za kupovinu i finansiranje nepokretnosti zamaskirani su korišćenjem ovih trustova i nizom pomagača. Kupovinom je iznosila skoro dva miliona evra (troškovi) i finansiranje nekretnina, a novac verovatno potiče od trgovine drogom. Dva trasta imaju sedišta u Lihtenštajnu, a osobe koje predstavljaju trustove su članovi porodica osumnjičenih.</p>	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pod istragom je ili ima poznate veze sa kriminalcima • Subjekt je registrovan na adresi koja je takođe navedena i za mnogo drugih kompanija ili pravnih aranžmana • Finansijske aktivnosti i transakcije nisu u skladu sa korporativnim profilom • Poreskoj upravni nisu podneta ispravna dokumenta • Članovi porodice koji nemaju ulogu ili nisu uključeni u vođenje posla navedeni su kao stvarni vlasnici pravnih lica ili aranžmana • Klijent je i naručilac i stvarni klijent više međunarodnih transfera sredstava • Transakcija je poslovna transakcija koja uključuje članove porodice jedne ili više strana bez legitimnog poslovnog razloga • Transakcija uključuje dva pravna lica sa sličnim ili identičnim direktorima, akcionarima ili stvarnim vlasnicima • Transakcija uključuje profesionalnog posrednika bez odgovarajućeg razloga ili očiglednog opravdanja

Studija slučaja 65 – Holandija

<p>Holandski investicioni fond uložio je novac koji su investitori deponovali u inostrane polise životnog osiguranja. Investitori su učestvovali u trustu koji je postao vlasnik polisa životnog osiguranja. Nakon smrti osiguranika (trećih lica), osiguranje bi isplatilo sredstva fondu koji bi zauzvrat isplatio sredstva investitorima. Rizik da će prvobitni nosilac polise životnog osiguranja živeti duže od dogovorenog dospeća (rizik dugovečnosti) je bio reosiguran. Reosiguravači su polisu preuzeli od trasta, a investitori su od reosiguravača dobili iznos koji je ekvivalentan vrednosti naknade u slučaju smrti shodno polisi. Svi depoziti, 175 miliona evra, prošli su preko inostranih računa trust kompanija. Izgleda da je u obećane preprodavane polise životnog osiguranja uloženo samo ograničen deo</p>	
---	--

sredstava. Veliki deo je odmah preusmeren na bankovne račune osumnjičenog i poverenika.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Neobično veliki broj korisnika i drugih kontrolnih interesa • Bankovni računi u više država bez valjanog razloga • Sredstva su neuobičajena u kontekstu profila klijenta ili kupca
------------	--

Studija slučaja 66 – Holandija

Ovaj slučaj se odnosi na sredstva dobijena iznudom. Osumnjičeni je stvorio pravne konstrukcije sačinjene od matičnih kompanija registrovanih u državama sa niskim porezima sa malo ili nimalo ili veoma malo obaveza koje se odnose na vođenje administrativnih i računovodstvenih evidencija. Osumnjičeni je koristio šifrovani bankovni račun u Švajcarskoj za dodatno prikrivanje aktivnosti pranja novca. Pružaoci usluga su upravljali kompanijama.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Bankovni računi u više država bez valjanog razloga • Transakcija uključuje šifrovan račun
------------	--

Studija slučaja 67 – Holandija

Holandska kompanija srednje veličine slala je dvostruke fakture – jedan set za koji su sredstva uplaćivana na holandski račun i koja su pravilno prijavljivana holandskoj poreskoj i carinskoj upravi. Drugi set emailova/lažnih faktura na ime fantomske firme za koje su sredstva uplaćivana na šifrovani račun u Švajcarskoj. Kada su holandsko-švajcarski odnosi poboljšani, švajcarska banka je savetovala klijenta da osnuje kompaniju u Panami i uplaćuje sredstva na šifrovane račune na Kipru na ime dva panamska d.o.o. koji su pod kontrolom direktora holandske kompanije.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Više bankovnih računa bez valjanog razloga • Bankovni računi u više država bez valjanog razloga • Falsifikovana evidencija ili krivotvorena dokumentacija • Dvostruko fakturisanje za različite države • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene. • Transakcija uključuje šifrovan račun
------------	---

Studija slučaja 68 – Holandija

Ovaj slučaj obuhvata istragu holandskih osumnjičenih za podnošenje netačnih poreskih prijava, pranje novca i falsifikovanje. Tokom istrage utvrđeno je da su sredstva prenesena preko šifrovanog računa u Švajcarskoj na ime davaoca finansijskih usluga u Panami. Ubrzo nakon toga, vrlo slični iznosi plaćeni su sa računa, pod lažnim opisom, na ime osumnjičenih iz Holandije.

Pružalac finansijskih usluga je ovo omogućio tako što je pružio osumnjičenima iz Holandije mogućnost da prikriju ove novčane tokove od trećih lica. Računi za

<p>pružene usluge plaćani se dobavljaču finansijskih usluga preko računa u Švajcarskoj.</p>	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Transakcija uključuje dvosmerni prenos sredstava između klijenta i profesionalnog posrednika za slične sume novca • Transakcija uključuje šifrovan račun • Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta • Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra

Studija slučaja 69 – Holandija

<p>Panamsku privatnu fondaciju osnovala je panamska kompanija koja je povezana sa kompanijom Mossack Fonseca. Savet fondacije je druga korporacija, a korisnik je gospodin E, direktor i savetnik prodaje holandskog pružaoca usluga. Registrovani agent je X Pravne usluge. Panamska privatna fondacija otvorila je bankovni račun na Kipru. Ovo je veoma velika krivična istraga, koja uključuje i istragu osoba koje su koristile strukturu koju nudi pružalac usluga.</p>	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Direktor, kontrolni akcionar(-i) i/ili stvarni vlasnik(-ci) su navedeni kao korisnici računa drugih pravnih lica ili aranžmana • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Fokus je na agresivnim strategijama minimiziranja poreza • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući formalne nominalne vlasnike

Studija slučaja 70 – Holandija

<p>Gospodin i gospođa X su vršili funkcije direktora holandske holding kompanije i holandske operativne kompanije, kao i osnivača Unit fondacije i stvarnih vlasnika ofšor investicione holding kompanije. Uočava se da su sastavljeni ugovori o pružanju usluga upravljanja i/ili usluga nominalnih akcionara. U fakturama ofšor investicione holding kompanije navedeno je nekoliko usluga koje se obavljaju za korporaciju, uključujući otvaranje bankovnog računa. Za usluge upravljanja ne naplaćuje se nikakav iznos. Zaposleni u holandskom pružaocu usluga ima deponovani potpis za bankovni račun ofšor investicione holding kompanije. Gospodin i gospođa X određuju da li se sredstva isplaćuju iz osnovnih kompanija ofšor investicionoj holding kompaniji i dalje fondaciji Unit. Rezultat je da se može tvrditi da je zaposleni na Kipru samo izvršio želje gospodina i gospođe X i da su oni de facto menadžeri ofšor investicione holding kompanije.</p>	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Zahteva formiranje složene strukture preduzeća bez dovoljnog poslovnog opravdanja • Ugovori za nominalne direktore i akcionare • Zaposleni u profesionalnim posredničkim firmama koji nastupaju kao nominalni direktori ili akcionari

	<ul style="list-style-type: none"> • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući formalne nominalne vlasnike • Nisu vršene stvarne poslovne aktivnosti • Transakcija uključuje profesionalnog posrednika bez odgovarajućeg razloga ili jasnog opravdanja
--	--

Studija slučaja 71 – Holandija

Krivična istraga holandskog pružaoca usluga pokrenuta je zbog sistematskog neprijavlivanja neobičnih transakcija i pranja novca. Pretpostavka je bila da se to čini kako bi se omogućila realizacija lažnih transakcija u ime stranih klijenata kako bi se, na primer, sredstva ili imovina tih klijenata minimalno oporezovala, ili kako bi se sklonjena sredstva prenela u drugu zemlju. To je sprovedeno pomoću komplikovane i dobro razrađene strukture koja se sastojala od firmi i trustova u raznim državama, a koja je izgrađena na osnovu uputstava pružaoca finansijskih usluga. U svojstvu osumnjičenih ispitani su bili i pružalac finansijskih usluga ali i holandski beležnik. Deo ove komplikovane strukture bile su i neke holandske firme. Isto je važno i za holandske fondacije registrovane u inostranstvu. Struktura se ponekad sastojala od osam različitih firmi, osnovanih u različitim zemljama. Kako se navodi, osumnjičeni u više slučajeva nije znao identitet stvarnih korisnika firmi koje je osnovao.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Odnosi sa stranim profesionalnim posrednicima pri čemu ne postoje istinske poslovne transakcije u zemlji poslovanja profesionalnog posrednika • Fokus je na agresivnim strategijama minimiziranja poreza • Zahteva formiranje složene strukture preduzeća bez dovoljnog poslovnog pravedanja • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla • Transakcija uključuje profesionalnog posrednika bez odgovarajućeg razloga ili jasnog opravdanja
------------	--

Studija slučaja 72 – Holandija

Vlasnik pružaoca usluga predstavljao se kao „privredni advokat“, ali nije bio registrovan kao advokat. Klijenti su navodno plaćali nadoknadu za usluge trusta, koja je (delimično) uplaćivana na račun osumnjičenog u tri različite države. Navodno je korišćen i pružalac usluga u međunarodnom pravnom sistemu. Osumnjičeni je duži niz godina izbegavao plaćanje poreza na te iznose. Osumnjičeni je takođe počinio imigracionu prevaru stavljajući klijente na platni spisak jedne od njegovih kompanija kako bi sastavljao lažne ugovore o radu i/ili platne izvode. Vlasništvo nad akcijama holandskih kompanija često je bilo zamaskirano pomoću fondacija i stranih struktura preduzeća preko država sa niskim porezima. Uočava se da su holandske kompanije uglavnom korišćene kao sredstvo za usmeravanje novca. Pored toga, osumnjičeni je navodno prao novac kupovinom nekretnina namenjenih sebi, porodici ili klijentima pružaoca usluga.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Pravno lice ili aranžman redovno šalje novac u države sa niskim porezima ili u međunarodne trgovinske ili finansijske centre • Česta plaćanja stranim profesionalnim posrednicima. • Više bankovnih računa bez valjanog razloga • Bankovni računi u više država bez valjanog razloga • Fokus je na agresivnim strategijama minimiziranja poreza • Zainteresovanost za osnivanje stranih kompanija, posebno u državi za koje se zna da nude podsticaje u vidu niskih poreza ili tajnosti, bez dovoljno komercijalnog objašnjenja • Poreskoj upravni nisu podneta ispravna dokumenta • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene • Lažni papirni trag
------------	---

Studija slučaja 73 – Holandija

Holandska kompanija obavlja poslovne transakcije sa dve ukrajinske kompanije. Pod izgovorom strogih pravila u Ukrajini, stvorene su međunarodne pravne konstrukcije kako bi poslovanje moglo da se nastavi. Holandska kompanija isporučuje robu ukrajinskim kompanijama. Međutim, novčani tok prolazi kroz panamsku firmu sa bankovnim računom u Letoniji. Kasnije se uočava da postoji razlika između faktura za kupovinu i prodaju i da taj „višak“ ostaje na računu u Letoniji.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Neslaganje kupovnih i prodajnih faktura • Transakcija uključuje komplikovane transakcione postupke bez odgovarajućeg objašnjenja ili evidencije o trgovanju
------------	--

Studija slučaja 74 – Holandija

Kompanija registrovana na BDO sa računom u Švajcarskoj prenosi novac preko holandskog bankovnog računa kompaniji registrovanoj na Kipru sa računom u Letoniji. Krajnji stvarni vlasnik obe kompanije su Rusi. Izveštaji o sumnjivim transakcijama su dostavljeni zbog upotrebe (lažnih) faktura koje nisu bile zasnovane na ispravnom okolnostima. To se redovno dešava kod utaje PDV - poreske vrteške.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene
------------	---

Studija slučaja 75 – Holandija

Ova istraga u Južnoj Americi se fokusirala na osobe čiji poreski profil nije odgovarao iznosima uplaćenim na njihove račune u inostranstvu ili njihovoj potrošnji. Sredstva od korupcije navodno su isplaćena osumnjičenima preko holandske kompanije, čijom kompanijom je upravljala Agencija za pravno savetovanje

registrovana u državi sa niskim porezima. Navodi se da je holandska kompanija takođe bila registrovana u stranoj državi. Isplaćena sredstva su završila na računima u Luksemburgu na ime osumnjičenih koji su kasnije konvertovani u šifrovane račune.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Politički eksponirana lica, ili imaju porodične ili profesionalne veze sa osobom koja je politički izložena • Finansijske aktivnosti i transakcije nisu u skladu sa profilom njihovih korisnika • Bankovni računi u više država bez valjanog razloga • Transakcija uključuje šifrovan račun
------------	--

Studija slučaja 76– Holandija

Međunarodna kompanija A sa sedištem u Holandiji uplaćivala je koruptivna sredstva vladinom službeniku putem fantomskih kompanija koje su samo imale registrovanu adresu. Međunarodna kompanija je registrovana u stranoj državi, a državni službenik je registrovan kao stvarni vlasnik, ali sa nominalnim akcionarima i direktorima. Uplate su vršene preko holandskog bankarskog računa zavisnog preduzeća međunarodne kompanije na račun strane kompanije u Estoniji i preko preduzeća registrovanog u Hong Kongu, nakon čega su ta sredstva uplaćena na bankovne račune u inostranstvu i odatle na luksemburški bankovni račun međunarodne kompanije. Mito je takođe isplaćivan dobrotvornim organizacijama koje su bile direktno povezane sa državnim službenicima. Da bi se mito uzelo u obzir, u računovodstvene evidencije su beležene lažne fakture.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Politički eksponirana lica, ili imaju porodične ili profesionalne veze sa osobom koja je politički izložena • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Bankovni računi u više država bez valjanog razloga • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući formalne nominalne vlasnike • Transakcija uključuje komplikovane transakcione postupke bez odgovarajućeg objašnjenja ili evidencije o trgovanju
------------	--

Studija slučaja 77 - Novi Zeland

Novozelandsku fantomsku firmu osnovao je novozelandski pružalac usluga sa sedištem u Vanuatu. Fantomska firma registrovana je u ime nepoznatog klijenta iz inostranstva, a nominalni direktori/vlasnici su korišćeni za skrivanje identiteta stvarnih vlasnika. Stvarno poslovanje fantomske firme nije bilo očigledno pa čak ni iz naziva firme. Adresa navedena u registru kompanija bila je ista virtuelna kancelarija u Oklandu koja je korišćena i za pružaoca usluga. Nominalni direktor živeo je na Sejšelimima, a nominalni akcionar je bilo akcionarsko društvo u vlasništvu pružaoca usluga. Nominalno akcionarsko preduzeće je u osnovi bilo fantomska firma koja je uspostavljena da igra ulogu nominalnih akcionara za stotine drugih fantomskih kompanija koje je registrovao pružalac usluga.

Novinski izveštaji ukazali su da je punomoćjem uloga direktora prenet na ruskog državljanina koji je prodao svoje podatke iz pasoša, i da je to lice imalo bankovni račun u Letoniji. Kada su novinari Projekta za prijavljivanje organizovanog

kriminala i korupcije (OCCRP) stupili u kontakt sa ruskim državljaninom, on im je preneo da nije znao za novozelandsku firmu kao ni za njene račune u banci. Identitet, koji je prodao, korišćen je bez njegovog znanja. Pored toga, bivši službenik ruske poreske policije rekao je novinarima da postoji na stotine advokatskih firmi koje se isključivo bave uspostavljanjem fantomskih firmi za svoje klijente koji žele da ostanu anonimni. Obično se te advokatske kancelarije oslanjaju na pojedince u nepovoljnom položaju koji im prodaju podatke iz pasoša za približno 100–300 američkih dolara.

Novčane transakcije obavljane su sa nekoliko ukrajinskih kompanija, uključujući firmu u državnom vlasništvu koja se bavi trgovinom oružja. Nakon prenosa sredstava oni su prekidali ugovore, a sredstva su se vraćala različitim međunarodnim kompanijama. Transakcije su takođe obavljane sa tri druge novozelandske fantomske firme registrovane od strane istog pružaoca usluga, koristeći istog nominalnog direktora, nominalnog akcionara i virtuelnu kancelarijsku adresu. Novinski izveštaji naveli su da su sve četiri fantomske firme učestvovala u pranju 40 miliona dolara za narko kartel Sinaloa sa sedištem u Meksiku.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Strani državljani koji nemaju značajnije poslovanje u zemlji u kojoj pribavljaju profesionalne ili finansijske usluge • Registrovana pod imenom koje ne ukazuje na delatnosti kompanije • Registrovan je na adresi koja ne odgovara profilu kompanije • Subjektat je registrovan na adresi koja je takođe navedena i za mnogo drugih kompanija ili pravnih aranžmana • Pravno lice ili aranžman obavlja transakcije sa međunarodnim kompanijama bez dovoljnih korporativnih ili trgovinskih opravdanja • Postoji razlika između pretpostavljenog bogatstva osnivača i predmeta osnivanja. • Neslaganje kupovnih i prodajnih faktura • Fabrikovana evidencija o vlasništvu preduzeća • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene • Lažni papirni trag • Ugovori za nominalne direktore i akcionare • Zaposleni u profesionalnim posredničkim firmama koji nastupaju kao nominalni direktori ili akcionari • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući formalne nominalne vlasnike • Adresa masovne registracije • Nisu vršene stvarne poslovne aktivnosti • Isključivo se omogućavaju tranzitne transakcije i čini se da se ne stvara ni bogatstvo ni prihod • Korporacija nema osoblje • Pravno lice bez fizičkog prisustva • Transakcija se odvija između dve ili više strana koje su povezane bez očiglednog poslovnog ili trgovinskog razloga • Transakcija uključuje dva pravna lica sa sličnim ili identičnim direktorima, akcionarima ili stvarnim vlasnicima • Transakcija uključuje komplikovane transakcione postupke bez odgovarajućeg objašnjenja ili evidencije o trgovini • Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta
------------	---

- Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra

Studija slučaja 78 - Novi Zeland

Novozelandska advokatska firma bila je povezana sa klijentima koji su bili upleteni, hapšeni ili osuđeni za mnoštvo krivičnih dela uključujući proneveru, davanje mita, korupciju, utaju poreza i pranje novca. Ova advokatska firma uspostavila je sedište na Novom Zelandu i radila za inostrane klijente koristeći svoje temeljno poznavanje novozelandskih zakona o porezima, trustovima i prirednim društvima.

Ova novozelandska advokatska firma osnivala je kompanije i partnerstva za koje je rutinski koristila svoje zaposlene kao nominalne direktore i akcionare, dok se stvarni vlasnici (koji su ponekad bili počinioci krivičnih dela i njihovi saradnici) nisu javno pominjali. Pored toga, često je uspostavljala lanac kompanija, pri čemu je jedna kompanija bila akcionar druge, koja je bila akcionar treće, čime se struktura usložnjavala, a stvarni vlasnik dodatno sakrivao. Ponekad se novozelandska kompanija (fantom) nalazila u ulozi povernika trasta.

Umešane firme obično su sve bile fantomske firme s nominalnim direktorima, akcionarima i adresama. Kompanije, partnerstva i fondovi sastojali su se od složenih struktura koje je osnovala ova novozelandska advokatska firma za potrebe skrivanja i zaštite bogatstva. Štaviše, ponekad su osnivane firme u inostranstvu uz pomoć saradnika ove novozelandske firme u drugim zemljama, što je dodatno usložnjavalo organizaciju i smanjivalo mogućnost otkrivanja krivičnih dela i skrivenog bogatstva. Da su se pojavile sumnje i da je pokrenuta istraga protiv lica koja su vodila takve strukture, naišlo bi se na zamršeni revizorski trag kojeg bi bilo teško pratiti. Bilo je snažnih indicija da su kriminalci imali strukture koje je osnovala ova novozelandska advokatska firma sa dokazima da su neke od tih struktura koristili za skrivanje imovine.

Isto tako, jedan zaposleni sa prebivalištem na Novom Zelandu igrao je ulogu direktora da bi se zadovoljio zakonski uslov da firme imaju novozelandskog direktora; međutim, stvarni vlasnik firmi nije otkriven kod svake firme.

Indikatori

- Prethodna osuđujuća presuda za prevaru, utaju poreza ili teška krivična dela
- Pod istragom je ili ima poznate veze sa kriminalcima
- Subjekt je registrovan na adresi koja je takođe navedena i za mnogo drugih kompanija ili pravnih aranžmana
- Čini se da direktor ili akcionar(-i) sa kontrolnim udelom nemaju aktivnu ulogu u kompaniji
- Direktor, kontrolni akcionar(-i) i/ili stvarni vlasnik(-ci) su navedeni kao korisnici računa drugih pravnih lica ili aranžmana
- Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru
- Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla
- Nominalni vlasnici i direktori, uključujući formalne nominalne vlasnike
- Adresa masovne registracije
- Nisu vršene stvarne poslovne aktivnosti
- Isključivo se omogućavaju tranzitne transakcije i čini se da se ne stvara ni bogatstvo ni prihod
- Pravno lice nema zaposlene
- Pravno lice bez fizičkog prisustva

Studija slučaja 79 - Novi Zeland

Imovina za koju se veruje da je stečena upotrebom prihoda od kriminala navodno je bila povezana sa osnivačem trustova. Neke od ovih struktura uspostavljene su preko novozelandskog pružaoca usluga. Imovinu nisu držali poverioci trustova direktno - već se to činilo preko različitih američkih domaćih i stranih firmi. Čini se da su sve aktivnosti bile bazirane u SAD i da su tu bili davani nalozi vezani za američke firme koje su posredno bile u vlasništvu inostranih kompanija. Šema je uključivala dva trusta, četiri kompanije, sa nominalnim direktorima i akcionarima zaposlenim u advokatskoj firmi. Ova složena struktura sprečila je policijske organe da pribave informacije o stvarnom vlasništvu uspostavljanjem složene mreže fantomskih firmi i trustova.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Direktor, kontrolni akcionar(-i) i/ili stvarni vlasnik(-ci) su navedeni kao korisnici računa drugih pravnih lica ili aranžmana • Pravno lice ili aranžman obavlja transakcije sa međunarodnim kompanijama bez dovoljnih korporativnih ili trgovinskih opravdanja • Ugovori za nominalne direktore i akcionare • Zaposleni u profesionalnim posredničkim firmama koji nastupaju kao nominalni direktori ili akcionari • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući formalne nominalne vlasnike • Adresa masovne registracije
------------	---

Studija slučaja 80 - Novi Zeland

Fantomске firme sa sedištem u Panami, Belizeu i Velikoj Britaniji sa nominalnim akcionarima i direktorima korišćene su za otvaranje bankovnih računa u Letoniji za obavljanje međunarodnih plaćanja u iznosima od stotine miliona dolara. Većina transakcija predstavljala je isplate vršene u ime vijetnamskih firmi za uvoz robe, ili isplate vijetnamskim emigrantima koji žive u inostranstvu u ime navodnih pošiljalaca iz Vijetnama. Ova upečatljiva vijetnamska veza ukazivala je na to da se računima možda upravlja iz Vijetnama. Novozelandski bankovni računi, koje su držali studenti ili veleprodavci voća i izvoznici voća, korišćeni su za primanje sredstava prebačenih sa bankovnih računa u Letoniji, Kambodži i Kini. Sredstvima je kupljeno više od 15 novozelandskih nekretnina, a sve je omogućeno putem novozelandskih advokatskih firmi. Podaci sugerišu da su računi u Letoniji takođe „dopunjeni“ drugim bankovnim računima fantomskih firmi u inostranstvu, što ukazuje na preduzimanje koordiniranog postupka raslojavanja sredstava.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Prijavljeni prihod koji nije u skladu sa njihovom imovinom, transakcijama ili stilom života • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Finansijske aktivnosti i transakcije nisu u skladu sa korporativnim profilom • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla • Transakcija uključuje komplikovane transakcione postupke bez odgovarajućeg objašnjenja ili evidencije o trgovini • Sredstva su neuobičajena u kontekstu profila klijenta ili kupca
------------	---

- Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra

Studija slučaja 81 - Novi Zeland

Firme registrovane na Novom Zelandu od strane pružaoca usluga sa sedištem u Vanuatu i sa nominalnim direktorima koji su bili državljani Novog Zelanda osumnjičene su da su kao fantomske kompanije omogućavale vršenje krivičnih dela u stranim zemljama. Pružalac usluga imao je ulogu nominalnog akcionara i obezbeđivao je nominalne direktore sa prebivalištem u zemljama kao što su Vanuatu, Panama i Sejšeli. U slučaju kompanije A, lice koje je bilo zaposleno kao direktor, verovatno nije imalo saznanja o aktivnostima koje se odvijaju, jer prethodno nije učestvovalo ni u jednoj aktivnosti pružaoca usluga. Kompanija A je bila jedna kompanija osnovana od strane pružaoca usluga, koja je uzela u zakup avion koji korišćen u švercu oružja. 73 kompanije registrovane na Novom Zelandu od strane pružaoca usluga osumnjičene su da su radile kao fantomske firme koje su omogućavale vršenje krivičnih dela u stranim državama. Krivična dela uključuju krijumčarenje ilegalne robe, krijumčarenje oružja, utaju poreza, prevare sa investicijama i pranje novca.

Indikatori

- Direktor, kontrolni akcionar(-i) i/ili stvarni vlasnik(-ci) su navedeni kao korisnici računa drugih pravnih lica ili aranžmana
- Lažni papirni trag
- Ugovori za nominalne direktore i akcionare
- Zaposleni u profesionalnim posredničkim firmama koji nastupaju kao nominalni direktori ili akcionari
- Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla
- Nominalni vlasnici i direktori, uključujući formalne nominalne vlasnike
- Adresa masovne registracije

Studija slučaja 82 – Norveška

Sedam norveških državljana, u različitim kombinacijama, bili su vlasnici četiri male norveške IT kompanije. Njima se obratila velika norveška kompanija (koja se kotira na berzi) koja je želela da kupi akcije svih kompanija. Ponuđena cena je bila mnogo veća od akcijskog kapitala u kompanijama (njihova obračunska vrednost za oporezivanje). Kao odgovor na to, vlasnici su osnovali nove kompanije u ošor državama i prodavali svoje akcije tim kompanijama sa minimalnom zaradom. Novosnovane kompanije su tada odmah preprodale akcije stvarnom kupcu u Norveškoj. Dobit od prodaje ostvarena je u inostranstvu bez poreza.

Indikatori

- Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru
- Pravno lice ili aranžman obavlja mali broj transakcija velike vrednosti sa malim brojem primalaca
- Pravno lice ili aranžman dobija velike iznose za finansiranje kapitala ubrzo nakon osnivanja/formiranja, koji se troše ili prenose na drugo mesto u kratkom vremenskom periodu bez komercijalnog opravdanja
- Fokus je na agresivnim strategijama minimiziranja poreza
- Transakcija se pojavljuje ciklično

	<ul style="list-style-type: none"> • Transakcija uključuje dva pravna lica sa sličnim ili identičnim direktorima, akcionarima ili stvarnim vlasnicima • Transakcija uključuje prenos akcija vantržišnom prodajom • Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta • Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra.
--	--

Studija slučaja 83 – Norveška

Direktor velike norveške kompanije prebacio je značajne sume novca u nekoliko kompanija, tvrdeći da to predstavlja plaćanje za usluge (konsultantske naknade, itd.). Istraga je pokazala da nikakve usluge nisu izvršene i da je generalni direktor preduzeća stvarni vlasnik kompanija.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene • Transakcija uključuje dva pravna lica sa sličnim ili identičnim direktorima, akcionarima ili stvarnim vlasnicima
------------	---

Studija slučaja 84 – Norveška

Osumnjičeni je bio šef broderske kompanije, a povredu poverenja počinio je kupujući brodove i opremu namenjenu kompaniji, kroz strukturu kompanija koja je ustvari bila pod njegovom kontrolom. Osumnjičeni je potom imovinu prodao kompaniji po naduvanim cenama. Istovremeno je počinio prevaru banaka koje su finansirale brodove, tvrdeći da su brodovi kupljeni po navedenim cenama. Iako je utvrđeno stvarno vlasništvo, i dalje postoje zakonski izazovi u smislu oduzimanja sredstava zamrznutih na računima u bankama koje nisu stranke u ovom krivičnom slučaju.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Prodaja imovine po naduvanim cenama između subjekata pod kontrolom istog stvarnog vlasnika • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla • Transakcija uključuje dva pravna lica sa sličnim ili identičnim direktorima, akcionarima ili stvarnim vlasnicima
------------	---

Studija slučaja 85 – Panama

Šema je ovde navodno uspostavljena za potrebe razvoja i izgradnje nekretnina sredstvima malih investitora koji su ulagali kapital. Sredstva obezbeđena od strane stanovnika ili trećih lica stečena su nezakonitim aktivnostima (korupcija državnih službenika i nezakonito bogaćenje). Šema je uključivala kompaniju sa BDO sa nominalnim direktorima koju je u stvarnosti kontrolisao politički eksonirano lice - klijent banke koja je bila povezana sa pružaocem usluga. Pružalac usluga je poverio nekretnine trustu kako bi primao novac i imovinu od poslova stanovnika i „investitora“. Primljena sredstva ulagana su u projekat sa nekretninama, sa istim sredstvima koja su data kao garancija banci koja je finansirala 60% projekta. Stvarni vlasnik projekta sa nekretninama bio je sin umešanog lica (politički eksonirano lice).

<p>Poverenik nije sproveo opsežnu proveru poslovanja klijenta i oslanjao se na proveru poslovanja klijenta koju je obavila banka koja je uputila klijenta, pošto su i klijent i poverenik održavali poslovni odnos sa bankom.</p>	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Klijent nerado ili ne može da objasni svoj izvor bogatstva/sredstava • Klijent nerado ili ne može da objasni prirodu svog poslovanja sa trećim stranama • Politički eksponirana lica, ili imaju porodične ili profesionalne veze sa osobom koja je politički izložena • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Postoji razlika između pretpostavljenog bogatstva osnivača i predmeta osnivanja. • Lažni papirni trag • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući formalne nominalne vlasnike • Sredstvo se kupuje gotovinom, a zatim koristi kao jemstvo za zajam u kratkom vremenskom periodu

Studija slučaja 86 – Peru

Ovaj slučaj tiče se peruanske politički eksponirane osobe, njegove supruge, svekrve i drugih bliskih osoba nakon kupovine imovine. Dve hipoteke su otplaćene pre roka korišćenjem sredstava kostarikanske kompanije koja je osnovana samo šest meseci pre nego što su data uputstva za prenos. Zajam je za samo četiri meseca otplatila ofšor kompanija, uprkos finansijskim gubicima. Peruanske vlasti utvrdile su da sredstava potiču od koruptivne aktivnosti koju je izvršila politički eksponirana osoba tokom svog mandata. Kupovina luksuzne imovine od strane svekrve ovog lica, koja nije imala ekonomske mogućnosti da izvrši ovu kupovinu, dovela je do otvaranja slučaja u FOS i izdavanja izveštaja o sumnjivim transakcijama od strane izveštajnih entiteta.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Politički eksponirana lica, ili imaju porodične ili profesionalne veze sa osobom koja je politički izložena • Finansijske aktivnosti i transakcije nisu u skladu sa profilom njihovih korisnika • Direktor, kontrolni akcionar(-i) i/ili stvarni vlasnik(-ci) su navedeni kao korisnici računa drugih pravnih lica ili aranžmana • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Pravno lice ili aranžman dobija velike iznose za finansiranje kapitala ubrzo nakon osnivanja/formiranja, koji se troše ili prenose na drugo mesto u kratkom vremenskom periodu bez komercijalnog opravdanja • Članovi porodice koji nemaju ulogu ili nisu uključeni u vođenje posla navedeni su kao stvarni vlasnici pravnih lica ili aranžmana • Zajam ili hipoteka otplaćuje se pre planiranog roka, uz realizaciju gubitka
------------	---

Studija slučaja 87 – Rusija

Državna firma je zaključila ugovore o istraživačkom radu i razvoju posebnog softvera sa izvođačem br. 1 i izvođačem br. 2. Analiza finansijskih transakcija pokazala je da ovi izvođači nisu sami sprovodili nikakve istraživačke aktivnosti, već

su prebacivali budžetska sredstva podizvođačima koji imaju prave naučne laboratorije. Većina sredstava izvođača br. 1 odlazila je njegovom podizvođaču, koji je sredstva usmeravao u neformalnu finansijsku šemu koja se sastojala od više slojeva fantomskih firmi. Sredstva su na kraju bivala podignuta u gotovini. Većina sredstava izvođača br. 2 odlazila su kompaniji za prodaju nekretnina koja je ulagala ta sredstva u svoju poslovnu aktivnost, nabavljala luksuzne automobile i odobravala beskamratne zajmove brojnim pojedincima.

Analiza podataka o vlasništvu, podataka iz registra adresa, baze podataka o rezervacijama avio-karata, finansijskih transakcija i podataka policijskih organa pokazala je da je izvođač br. 2 prethodno bio u vlasništvu gospodina X, pre nego što je vlasništvo prešlo na marionete koji nisu povezani sa šemom. Kompanija za trgovinu nekretninama je ranije bila u vlasništvu gospodina X, pre nego što je vlasništvo prešlo na njegovu ćerku. Izvođač br. 1 bio je u vlasništvu marioneta koji nisu imali pojma o poslovnim aktivnostima kompanije i dobijali su uputstva od gospodina X. Ove marionete dobijale su „platu“ sa računa kompanije. Direktor odeljenja državne firme zadužen za istraživačke aktivnosti bio je brat g. X. Kćerka direktora državne firme kupila je skupe nekretnine koristeći gotovinu koja je prethodno bila deponovana na njen račun. Žena koja je imala zajedničke letove sa gospodinom X nabavljala je skupe nekretnine koristeći gotovinu koja je prethodno deponovana na njen račun.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Politički eksponirana lica, ili imaju porodične ili profesionalne veze sa osobom koja je politički izložena • Lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene • Članovi porodice koji nemaju ulogu ili nisu uključeni u vođenje posla navedeni su kao stvarni vlasnici pravnih lica ili aranžmana • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući neformalne nominalne vlasnike, poput dece, supružnika, rođaka ili saradnika kod kojih se uočava da nisu uključeni u vođenje korporativnog preduzeća • Krediti se dobijaju od privatnih trećih lica bez ikakvog pratećeg ugovora o zajmu, jemstva ili redovne otplate kamate • Transakcija se izvršava sa poslovnog računa i uključuje veliki iznos u gotovom novcu, bilo kao depozit ili podizanje novca, što predstavlja anomaliju ili nije u skladu sa profilom kompanije • Transakcija uključuje upotrebu više velikih gotovinskih plaćanja za isplatu zajma ili hipoteke
------------	--

Studija slučaja 88 – Rusija

Proneverena javna sredstva u vrednosti od 300 miliona rublji (11 miliona američkih dolara) prebačena su sa računa kompanije K na račun kompanije R. Kompanija R, korporacija u Delaveru, bila je u vlasništvu i njom je upravljala Ruskinja, supruga osumnjičenog državnog funkcionera. Istog dana, kompanija R prenela je 11 miliona američkih dolara kao zajam na račun kompanije A (BDO) koju vodi kiparska banka. Kompanija A je tada prebacila više od 11 miliona američkih dolara kompaniji D (SAD) za kupovinu nekretnina u Francuskoj. Kompanija D prebacila je više od 12 miliona američkih dolara francuskom notarju. Podaci FOS iz Luksemburga pokazali su da je jedna od američkih banaka bila garant supruzi osumnjičenog u transakciji kupovine akcija francuske kompanije - i vlasnika nekretnine. Transakcija je obavljena preko SS kompanije - francuske podružnice luksemburškog d.o.o., koje je osnovala i u vlasništvu držala ista osoba. Analiza je

pokazala da su ta dva lanca međusobno povezana i da je nekretnina kupljena prihodima od proneverenih javnih sredstava u korist supruge državnog službenika.

Indikatori

- Politički eksponirana lica, ili imaju porodične ili profesionalne veze sa osobom koja je politički izložena
- Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru
- Članovi porodice koji nemaju ulogu ili nisu uključeni u vođenje posla navedeni su kao stvarni vlasnici pravnih lica ili aranžmana
- Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla
- Veze između strana su upitne ili stvaraju sumnju koju klijent ne može da objasni
- Finansijska sredstva obezbeđuje zajmodavac, uključujući fizičko ili pravno lice, koje nije poznata kreditna institucija, bez logičnog objašnjenja ili komercijalnog opravdanja
- Transakcija se vrši između dve ili više strana koje su povezane bez očiglednog poslovnog ili trgovinskog razloga
- Transakcija se izvršava sa poslovnog računa i uključuje veliku sumu gotovog novca, bilo kao depozit ili povlačenje sredstava, što je predstavljalo anomaliju ili je nedosledno sa profilom kompanije
- Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta

Studija slučaja 89 – Srbija

Na račun pravnog lica „P.I.P.H“ uplaćena su četiri transfera sa računa poljoprivredne zadruge „U.B.“, ukupne vrednosti oko 200 000 evra. Od tog novca je odmah kupljena strana valuta u vrednosti od 178.630 evra odmah nakon njegovog deponovanja, a nakon toga sredstva su prebačena na račun kompanije M u Delaveru. Kompanija M je držala račun u banci na Kipru. Navedena svrha transakcija bila je plaćanje po osnovu trgovine robom. Takođe, izvršen je prenos sa istog računa „P.I.P.H“ na račun kompanije S u Delaveru, u iznosu od 75.175 evra. Račun kompanije S bio je u banci u stranoj državi. Navedena osnova za transfer bila je plaćanje za trgovinu robom. Istraga je utvrdila da se u ovom slučaju radilo o trgovini na crnom tržištu. Sredstva akumulirana od trgovine robom prebačena su na račune šest pravnih lica iz Srbije (sumnja se da je reč o paravan kompanijama). Sredstva su nakon toga prebačena na račune pravnih lica u inostranstvu, a potom na račune brojnih kineskih državljana za koje se pretpostavlja da su stvarni vlasnici robe koja se prodaje u Srbiji.

Indikatori

- Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru
- Saldo korporacije u banci je blizu nule, uprkos čestim prilivima i odlivima
- Veze između strana su upitne ili stvaraju sumnju koju klijent ne može da objasni
- Transakcija uključuje prenos akcija vantržišnom prodajom
- Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta

Studija slučaja 90 – Srbija

Pripadnici organizovane kriminalne grupe osmislili su šemu u kojoj učestvuju srpske banke, sa namerom da kupovinom akcija kompanije legalizuju prihode od trgovine drogom. Jedna od karakteristika šeme je strukturiranje transakcija radi izbegavanja prijavljivanja transakcija FOS. Organizovana kriminalna grupa pronašla je 42 lica koja su pristala da uplate sredstva na svoje račune, u iznosima ispod praga od 15,000 evra, deklarirajući ih kao svoju uštedevinu. Nakon toga, te osobe su izjavile da su se složile da se njihov novac iskoristiti za kupovinu kompanije koja pruža usluge u ugostiteljstvu. Istovremeno, organizovana kriminalna grupa preuzela je profitabilne privatne kompanije u Srbiji, sa velikim prometom kapitala preko računa, koje su poslovali dobro i čiji su vlasnici bili spremni da ih prodaju.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pod istragom je ili ima poznate veze sa kriminalcima • Falsifikovana evidencija ili krivotvorena dokumentacija • Finansijska sredstva obezbeđuje zajmodavac, uključujući fizičko ili pravno lice, koje nije poznata kreditna institucija, bez logičnog objašnjenja ili komercijalnog opravdanja • Transakcija uključuje kupovinu robe visoke vrednosti u gotovini
------------	--

Studija slučaja 91 – Slovenija

Iznos od četiri miliona evra prebačen je sa računa slovenačke kompanije na račun pružaoca usluga iz Lihtenštajna u lihtenštajnskoj banci pod velom „građevinskog konsaltinga“. Za identifikaciju stvarnog vlasnika pružaoca usluga je korišćena međunarodna pravna pomoć, a FOS je identifikovala da je drugi lihtenštajnski pružalac usluga sa istim poveriocem otvorio bankovni račun u slovenačkoj banci, mada se poverenik izjasnio kao stvarni vlasnik. Izvod iz banke omogućio je organima vlasti da identifikuju stvarnog vlasnika pošto ga je poverenik imenovao prilikom otvaranja računa. Sklopljen je dogovor sa tri osumnjičena lica i organi vlasti su povratili proneverena sredstva i odredile kaznu veću od milion evra.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Direktor, kontrolni akcionar(-i) i/ili stvarni vlasnik(-ci) su navedeni kao korisnici računa drugih pravnih lica ili aranžmana • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Veze između strana su upitne ili stvaraju sumnju koju klijent ne može da objasni
------------	--

Studija slučaja 92 – Švajcarska

Advokat, koji je već osuđen za falsifikovanje isprava i nezakonito prisvajanje, sakrio je ukradene akcije koje glase na donosioca na računima otvorenim na ime ošor kompanija. Akcije koje glase na donosioca su prodane, a registrovane akcije iste kompanije su kupljene od predmetnih prihoda i prebačene na druge račune u različitim državama. Kao plod efikasne domaće i međunarodne saradnje, osumnjičeni je uhapšen i izručen Švajcarskoj i sada se nalazi u zatvoru. Sredstva u iznosu većem od 50 miliona švajcarskih franaka su takođe blokirana u svih pet zemalja.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pod istragom je ili ima poznate veze sa kriminalcima • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Više bankovnih računa bez valjanog razloga • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući neformalne nominalne vlasnike, poput dece, supružnika, rođaka ili saradnika kod kojih se uočava da nisu uključeni u vođenje korporativnog preduzeća • Transakcija se pojavljuje ciklično • Transakcija uključuje prenos akcija koje glase na donosioca putem vantržišne prodaje • Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta
------------	---

Studija slučaja 93 – Švajcarska

Aktivna kompanija za vađenje uglja isplatila je 800 miliona evra svom vlasniku, holandskom preduzeću, tokom perioda od četiri godine. Finansijski posrednik naišao je na informaciju da je u toku treći krivični postupak protiv holandskog preduzeća i njegovog vlasnika u trećoj zemlji i podneo je izveštaj o sumnjivim transakcijama zbog nezakonitog prisvajanja sredstava. Dokumentacija koju je držao švajcarski finansijski posrednik pokazala je da je ovo holandsko preduzeće u vlasništvu gospodina A, državljanina druge evropske zemlje. Tokom vremenskog perioda od 10 godina, 3,5 milijardi švajcarskih franaka je preneto kroz veliku i komplikovanu strukturu 32 kompanije u različitim zemljama, uključujući Britanska Devičanska ostrva i Holandiju. Dokumentacija švajcarskog finansijskog posrednika identifikovala je gospodina A kao stvarnog vlasnika gotovo svih kompanija.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Strani državljani koji nemaju značajnije poslovanje u zemlji u kojoj pribavljaju profesionalne ili finansijske usluge • Pod istragom je ili ima poznate veze sa kriminalcima • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Pravno lice ili aranžman redovno šalje novac u države sa niskim porezima ili međunarodne trgovinske ili finansijske centre • Pravno lice ili aranžman obavlja transakcije sa međunarodnim kompanijama bez dovoljnih korporativnih ili trgovinskih opravdanja • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla • Veze između strana su upitne ili stvaraju sumnju koju klijent ne može da objasni • Transakcija uključuje dve pravna lica sa sličnim ili identičnim direktorima, akcionarima ili stvarnim vlasnicima • Transakcija uključuje komplikovane transakcione postupke bez odgovarajućeg objašnjenja ili evidencije o trgovini • Sredstva uključena u transakciju se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra.
------------	---

Studija slučaja 94 – Švajcarska

Švajcarski finansijski posrednik podneo je izveštaj o sumnjivim transakcijama nakon što je na račun kompanije A uplaćen depozit od dva miliona američkih dolara od strane kompanije B, koja je u stopostotnom vlasništvu kao zavisno preduzeće Holdinga C. Stvarni vlasnik kompanije A, gospodin X, opravdao je uplatu navodeći da je to rezultat usluga koje pruža kompanija A na osnovu ugovora između kompanija A i B. Priroda ovih usluga trebalo je da bude ostvarivanje poslovnih kontakata, upoznavanje potencijalnih klijenata i pregovaranje o uslovima. Ubrzo nakon uplate izvršena su dva transfera od milion dolara ka dve kompanije čiji stvarni vlasnici su g. X i g. Y - obojica visoko rangirani direktori holandske Holding kompanije C. Godišnji izveštaj holandske kompanije nije sadržao nikakve informacije o naknadi za g. X i g. Y. Finansijski posrednik je, prema tome, posumnjao u pranje novca i nepošteno poslovanje na štetu akcionara Holding kompanije C.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Veze između strana su upitne ili stvaraju sumnju koju klijent ne može da objasni • Transakcija uključuje dve pravna lica sa sličnim ili identičnim direktorima, akcionarima ili stvarnim vlasnicima • Transakcija uključuje komplikovane transakcione postupke bez odgovarajućeg objašnjenja ili evidencije o trgovini
------------	--

Studija slučaja 95 - Trinidad i Tobago

Slučaj se odnosi na američkog državljanina koji je izgradio složenu šemu kako bi izbegao plaćanje poreza na prihod ostvaren od kompanije koja posluje u Trinidadu i Tobagu. U šemu su bili umešani kontrolori, više pojedinaca i pravnih struktura i firmi za prenos novca. Osumnjičeni, „Blekdžek“ zaradio je milione dolara u periodu 2009-2011. godine od Privatnog kluba Trinidada i Tobaga (slično kockarnici). Blekdžek je preduzeo mere da prikrije svoje prihode i imovinu od Poreske uprave, u tu svrhu koristio je neprijavljene bankovne račune u Trinidadu i Tobagu za deponovanje ličnog dohotka; američke bankovne račune njegovih privrednih subjekata u Nju Džersiju za uplatu prihoda od kazina; koristio je, zatim, te poslovne subjekte za plaćanje ličnih troškova; prenosio prihode iz kockarnice direktno dobavljačima u SAD za lične troškove; i nalagao zaposlenima u kazinu da šalju gotovinu putem elektrosnkih transfera pojedincima u Nju Džersiju koji su potom u njegovo ime podizali gotovinu.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Finansijske aktivnosti i transakcije nisu u skladu sa korporativnim profilom • Fokus je na agresivnim strategijama za smanjenje poreza • Poreskoj upravni nisu podneta ispravna dokumenta • Veze između strana su upitne ili stvaraju sumnju koju klijent ne može da objasni • Transakcija se izvršava sa poslovnog računa, ali uočava se da se koristi za finansiranje ličnih potreba, uključujući kupovinu imovine ili rekreativne aktivnosti koje nisu u skladu sa profilom kompanije • Sredstva se šalju ili dobijaju iz države gde postoje veći rizici od pranja novca ili finansiranja terorizma
------------	---

Studija slučaja 96 – Turska

Gorivo nabavljeno krijumčarenjem prodavano je preko benzinskih stanica pod kontrolom organizovane kriminalne grupe. Osoba A, koja je stvarni vlasnik i vođa organizacije, prikrila je svoje vlasništvo prenošenjem kontrole nad benzinskim stanicama na bliske saradnike i vršeci transakcije korišćenjem gotovine i „marioneta“.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Klijent nerado objašnjava ili ne može da objasni identitet stvarnog vlasnika • Direktora ili akcionara(-e) sa kontrolnim udelom nije moguće locirati ili kontaktirati • Saldo u banci je blizu nule, uprkos čestim prilivima i odlivima sredstava • Lažni papirni trag • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući neformalne nominalne vlasnike, poput dece, supružnika, rođaka ili saradnika kod kojih se uočava da nisu uključeni u vođenje korporativnog preduzeća
------------	--

Studija slučaja 97 – Turska

Grupa ljudi kreira i upravlja internet stranicom za ilegalno klađenje preko interneta. Da bi sakrili svoj identitet, ta lica koriste fizička lica i fantomske firme za otvaranje bankovnih računa i povlačenje ili prenos deponovanih sredstava. Fizička lica su starosti oko 30 godina, nisu registrovana kao poreski obveznici i nemaju evidenciju socijalnog osiguranja, žive u različitim gradovima i uglavnom su nezaposleni, domaćice ili radnici sa minimalnom platom. „Marionetama“ se plaća određeni iznos novca za korišćenje njihovih računa. Računi posrednika se stalno menjaju. Iznosi prikupljeni na bankovnim računima tih lica povlače se u gotovini iz banaka ili sa bankomata, prebacuju se na bankovne račune lica/kompanija osnovanih za ovu svrhu ili prenose u ošor korporaciju.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Finansijske aktivnosti i transakcije nisu u skladu sa profilom njihovih korisnika • Poreskoj upravni nisu podneta ispravna dokumenta • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući neformalne nominalne vlasnike, poput dece, supružnika, rođaka ili saradnika kod kojih se uočava da nisu uključeni u vođenje korporativnog preduzeća • Transakcija se izvršava sa poslovnog računa i uključuje veliku sumu gotovog novca, bilo kao uplata ili isplata, što predstavlja anomaliju ili nije u skladu sa profilom kompanije
------------	---

Studija slučaja 98 – Ukrajina

Šema pranja novca bivših visokih funkcionera Ukrajine sprovedena je preko ukrajinskih bankarskih institucija i stranih banaka. Jedan broj nerezidentnih kompanija (uglavnom registrovane u Panami, na Kipru, BDO, Velikoj Britaniji i Belizeu) povezanih istim funkcionerima i poslovnim odnosima uložile su znatan iznos sredstava u Ukrajinu (kupili interne državne obveznice, prebacili značajne količine sredstava na depozitne račune u Ukrajini i dali doprinose za temeljni kapital ukrajinskih preduzeća). Prema analizi podataka o IP adresama koje su

korišćene za pristup poslovnim računima, svim investicijama upravljalo se iz jednog centra.	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Politički eksponirana lica, ili imaju porodične ili profesionalne veze sa osobom koja je politički izložena • Direktor, kontrolni akcionar(-i) i/ili stvarni vlasnik(-ci) su navedeni kao korisnici računa drugih pravnih lica ili aranžmana • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Više bankovnih računa bez valjanog razloga • Bankovni računi u više država bez valjanog razloga • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla • Veze između strana su upitne ili stvaraju sumnju koju klijent ne može da objasni • Sredstva se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta

Studija slučaja 99 - Sjedinjene Američke Države

<p>Američke vlasti otkrile su firme paravane koje je banka Melli koristila za prikrivanje vlasnika određene imovine u SAD. Pomenuta banka je prethodno označena od strane američkih vlasti kao subjekat koji pruža finansijske usluge licima uključenim u iranski program razvoja nuklearnih i balističkih raketa. Ovoj banci je takođe upućen poziv u kojem se savetuje pojačana budnost u skladu sa Rezolucijom Saveta bezbednosti 1803. Ministarstvo pravde (DOJ) uspelo je da oduzme značajnu imovinu koja je bila pod kontrolom Irana. Ova imovina uključuje poslovnu zgradu od 36 spratova na Menhetnu u ulici Peta avenija br. 650 čija je procenjena vrednost veća od 500 miliona američkih dolara, kao i još neke nekretnine i nekoliko miliona dolara u gotovini. Vlasništvo nad poslovnom zgradom bilo je podeljeno između banke Melli (40%) i Alavi fondacije (60%), koja je pružala usluge iranskoj vladi, odnosno, koja je vršila transfer novca zarađenog od poslovne zgrade u Banku Melli.</p>	
Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi koja se smatra visokorizičnom u smislu pranja novca ili finansiranja terorizma • Poreskoj upravni nisu podneta ispravna dokumenta • Imenovane osobe ili grupe • Sredstva se šalju ili dobijaju iz države koja se smatra visokorizičnom u smislu pranja novca ili finansiranja terorizma

Studija slučaja 100 - Sjedinjene Američke Države

<p>U ovom slučaju, jedno fizičko lice organizovalo je piramidalnu kreditnu šemu u cilju lažnog precenjivanja prometa i prihoda svoje firme. Njegova firma poslužila je kao paravan za dobijanje kredita. Šema je uključivala njegovu ženu i sina. Optuženi su oformili brojna pravna lica - trustove, korporacije i društva sa ograničenom odgovornošću i na osnovu toga otvarali račune u bankama kako bi upravljali nelegalnim sredstvima i prikrivali vlasništvo i učešće u šemi. Optuženi su uz pomoć pravnog stručnjaka (advokata) osnovali određeni broj pravnih lica i trošili kredit odobren firmi u ličnu korist, što je značilo i kupovinu dragulja i nakita. Umešani</p>	
---	--

advokat pomogao je u prodaji nakita (koji je bio imovina trasta). Adresa advokata (tada pokojnika) korišćena je za premeštanje novca sa dva različita računa. Istragom se, zahvaljujući naredbi suda, došlo do legitimnih finansijskih podataka od trećih lica, jer je utvrđeno da je korporativna evidencija koju je vodila organizacija bila lažna. Imovina koju je imao optuženi otkrivena je zahvaljujući ispitivanju trećih lica. Dodatne informacije su dobijene putem ispitivanja lica koje je pripremila poreske prijave. Korišćene su standardne tehnike finansijske istrage kako bi se otkrilo nekoliko trastova/poverenika i pravnih lica.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Više bankovnih računa bez valjanog razloga • Poreskoj upravni nisu podneta ispravna dokumenta • Neslaganje kupovnih i prodajnih faktura • Fabrikovana evidencija o vlasništvu preduzeća • Članovi porodice koji nemaju ulogu ili nisu uključeni u vođenje posla navedeni su kao stvarni vlasnici pravnih lica ili aranžmana • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući neformalne nominalne vlasnike, poput dece, supružnika, rođaka ili saradnika kod kojih se uočava da nisu uključeni u vođenje korporativnog preduzeća • Transakcija se izvršava sa poslovnog računa, ali uočava se da se koristi za finansiranje ličnih kupovina, uključujući kupovinu imovine ili rekreativne aktivnosti koje nisu u skladu sa profilom kompanije • Transakcija uključuje profesionalnog posrednika bez odgovarajućeg razloga ili jasnog opravdanja
------------	--

Studija slučaja 101 - Sjedinjene Američke Države

Tuženi je vodio hipotekarno posredničko preduzeće i nekoliko firmi koje su posedovale nekretnine i upravljale njima. Za prikrivanje svog vlasništva koristio je nominalne račune, korporacije i druge šeme. Šema je podrazumevala kupovinu nepokretnosti u svojini privrednih subjekata koje je tuženi kontrolisao preko zaposlenog. Kupovine su finansirane putem kredita. Zajedno sa zahtevima za kredit, tuženi i drugi dostavljali su lažne informacije koje se odnose na finansijski položaj dužnika/kupca, lažne procene koje su uvećavale vrednost jemstva i druga dokumenta koja su sadržavala druge značajne lažne informacije. Subjekt je „prodavao“ komercijalnu imovinu u vlasništvu jednog privrednog subjekta koji je on kontrolisao drugom subjektu koji je takođe on kontrolisao i to po uvećanim cenama. Kupovine su finansirane putem kredita koji su odobravani na osnovu lažnih informacija i dokumenata. Takođe, tuženi je izmenio račune vezane za jedan privredni subjekt uvećavanjem troškova rada navedenim na originalnim fakturama kako bi se pogrešno prikazalo kao da su izvršena poboljšanja na nepokretnostima koje su služile kao obezbeđenje za kredite.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Falsifikovana evidencija ili krivotvorena dokumentacija • Prodaja imovine po uvećanim cenama između subjekata pod kontrolom istog stvarnog vlasnika • Nominalni vlasnici i direktori, uključujući neformalne nominalne vlasnike, poput dece, supružnika, rođaka ili saradnika kod kojih se uočava da nisu uključeni u vođenje korporativnog preduzeća • Nisu vršene stvarne poslovne aktivnosti
------------	--

Studija slučaja 102 - Sjedinjene Američke Države

Fizičko lice 1, američki državljanin i stanovnik Belizea, osnovao je više od 5.000 fantomskih firmi u Belizeu i na Karibima kako bi omogućio brojne šeme i zloupotrebu hartija od vrednosti i utaju poreza. Fizičko lice 2, državljanin i SAD i Kanade, bio je tajni vlasnik međunarodne brokersko dilerske firme i kompanije za upravljanje investicijama sa sedištem u gradu Panama Siti, u Panami i u Belizeu. Realizovane su 3 međusobno povezane šeme: 1) lažna promocija akcija i manipulacija cenama; 2) zaobilaženje poreza na kapitalnu dobit po Zakonu o poštovanju poreskih obaveza za strane račune (FATCA); 3) pranje više od 250 miliona dolara profita putem neidentifikovanih debitnih kartica i depozitnih računa advokata.

Pojedinac 2 koristio je usluge advokata sa sedištem u SAD kako bi oprao više od 250 miliona američkih dolara ostvarenih manipulisanjem akcijama više američkih kompanija – on je najpre preusmeravao prihode od prevare na pet računa advokatske firme, a zatim ih je vraćao članovima šeme i njihovim saučesnicima. Ovi programi prikrivanja takođe su omogućili fizičkom licu 2 da izbegne zakonske obaveze vezane za podnošenje prijave poreskim organima.

Indikatori

- Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru
- Poreskoj upravi nisu podneta ispravna dokumenta
- Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla
- Nominalni vlasnici i direktori
- Transakcija uključuje profesionalnog posrednika bez odgovarajućeg razloga ili očiglednog opravdanja
- Transakcija uključuje prenos akcija vantržišnom prodajom

Studija slučaja 103 - Sjedinjene Američke Države

Politički eksponirana osoba iz Hondurasa je navodno tražila i primila 2,08 miliona američkih dolara mita od tehnološke kompanije iz Hondurasa, u zamenu za davanje prioriteta i ubrzanje plaćanja po ugovoru sa državnim agencijom vrednom 19 miliona američkih dolara o organizovanju i digitalizaciji državne evidencije.

Tehnološka kompanija je navodno, preko jedne druge firme, politički eksponiranoj osobi elektronskim transferom poslala iznos od oko 2,08 miliona američkih dolara, to jhe bila povezana kompanija koja se nalazi u Panami, a koja je bila u vlasništvu nominalnih vlasnika. Prihod od mita je, navodno, opran u Sjedinjenim Američkim Državama i korišćen za kupovinu nekretnina u oblasti Nju Orleansa. Neke nekretnine su registrovane na ime kompanija koje je kontrolisao brat politički eksponirane osobe u nameri da se prikrije nedozvoljeni izvor sredstava kao i stvarni vlasnik. Jedna kompanija koja je u evidenciji naznačena kao vlasnik bavila se prodajom polovnih automobila, a druga je bila fantomska firma sa kojom je u jednom trenutku politički eksponirano lice bilo povezano. Većina nekretnina koje su, navodno, stečene prihodima od mita su se vodile na kompanije.

Indikatori

- Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim • Politički eksponirano lice, ili imaju porodične ili profesionalne veze sa osobom koja je politički izložena

	<ul style="list-style-type: none"> • Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru • Pravno lice ili aranžman redovno šalje novac u države sa niskim porezima ili međunarodne trgovinske ili finansijske centre • Nominalni vlasnici i direktori • Prenos nepokretnosti sa fizičkog na pravno lice vantržišnom prodajom
--	--

Studija slučaja 104 - Sjedinjene Američke Države

Optuženi su se udružili da bi prodavali lažne kredite za obnovljive izvore energije upotrebom fantomskih firmi i neaktivnih firmi u SAD kako bi prevarom dobili od američke vlade poreski kredit na obnovljive izvore energije za obnovljiva goriva koja nikada nisu proizvedena i, u sopstvenu korist, oprali nezakonite prihode. Nezakonito stečena imovinska korist obuhvatala je nekretnine, plovila, automobile, satove i zlato.

Tokom istrage, policija je utvrdila da je okrivljeni davao uputstva svojim saradnicima da kupuju neaktivne firme širom SAD koje bi služile kao navodni kupci obnovljivog goriva i navodni prodavci sirovina. Oslanjanje na neaktivne firme otkriveno je ispitivanjem nominalnog vlasnika koji je otvorio račune bankama u ime tih kompanija i putem naredbe za pretres koji su izvršeni u mnogim preduzećima.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Dug period neaktivnosti nakon osnivanja kompanije, nakon čega sledi iznenadno i neobjašnjivo povećanje finansijskih aktivnosti • Više bankovnih računa bez valjanog razloga • Lažni papirni trag • Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla • Nominalni vlasnici i direktori
------------	---

Studija slučaja 105 - Sjedinjene Američke Države

Uprava za kontrolu stranih sredstava (OFAC) američkog Ministarstva finansija označila je inostranu politički eksponiranu osobu, prema Zakonu o označavanju stranih narko bosova, kao lice koje ima značajnu ulogu u međunarodnom prometu narkotika, takođe je označeno i lice koje je kao „marioneta“ pružalo materijalnu pomoć, finansijsku podršku ili robu ili usluge koje su se koristile kao podrška politički eksponiranoj osobi. Pored toga, OFAC je označio fantomske firme koje su bile povezane sa „marionetom“, a koje su korišćene za držanje nekretnina u vlasništvu.

Indikatori	<ul style="list-style-type: none"> • Politički eksponirane osobe, ili imaju porodične ili profesionalne veze sa osobom koja je politički izložena • Imenovane osobe ili grupe • Nisu vršene stvarne poslovne aktivnosti
------------	--

Studija slučaja 106 – Vatikan

U ovom slučaju, kompanija A osnovana na Karibima imala je pravo izdavanja akcija na ime donosioca. Kompanijom A upravljala je filijala međunarodne banke registrovane u istoj državi, a sedište je registrovano u Evropi. Južnoamerička

politički eksponirana osoba postavljena je za ovlašćenog potpisnika računa koji ima kompanija A u sedištu banke. Ista osoba je bila pod istragom zbog reketiranja, korupcije i PN. Uočava se da je ovaj pojedinac stvarni vlasnik kompanije A. Kompanija je pokušala da izvrši elektronski prenos sredstava dobrotvornoj organizaciji u vrednosti od 1 000 0000 evra iz sedišta banke u filijalu druge evropske banke. Dobrotvorna organizacija je odbila transakciju i slučaj prijavila domaćim vlastima. Ubrzo nakon pokušaja prenosa, kompanija A je rasformirana.

Indikatori

- Politički eksponirane osobe, ili imaju porodične ili profesionalne veze sa osobom koja je politički izložena
- Pod istragom je ili ima poznate veze sa kriminalcima
- Pravno lice ili aranžman koji su osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru
- Veze između strana su upitne ili stvaraju sumnje koje klijent ne može da objasni

PRILOG D. IZVORI INFORMACIJA I TEHNIKE OTKRIVANJA STVARNOG VLASNIKA

PREGLED

1. Tokom izrade ovog izveštaja utvrđen je čitav niz tehnika za otkrivanje stvarnog vlasnika. Međutim, zbog prirode analiziranih studija slučaja, koje su uglavnom uključivale aktivne istrage organa gonjenja, date tehnike bazirale su se prevashodno na tradicionalnim mogućnostima i alatima koje koriste organi gonjenja. Prema tome, teško je utvrditi i opisati alate i tehnike koje finansijske institucije, profesionalni posrednici i obaveštajne agencije mogu da primene da pouzdano otkriju i provere stvarnog vlasnika pre formiranja sumnje i započinjanja formalne istrage.
2. Ovo donekle nije iznenađujuće. Kao što je pokazano u ovom izveštaju, prikriivanje informacija o stvarnom vlasniku je kamen temeljac mnogih šema pranja novca i finansiranja terorizma, a dokazivanje stvarnog vlasništva predstavlja jedan od najvećih izazova za finansijske institucije i nadležne organe. Međutim, finansijskim institucijama i nadležnim organima dostupni su neki jednostavni alati koji pomažu kod otkrivanja visoko rizičnih ili sumnjivih klijenata i aktivnosti. Oni su opisani u ovom Prilogu.

IZVOR INFORMACIJA KAO POMOĆ U OTKRIVANJU STVARNOG VLASNIKA

3. U Smernicama za 2014. godinu o transparentnosti i stvarnom vlasništvu,⁷⁸ FATF je izneo neke mehanizme i izvore za pribavljanje informacija o stvarnom vlasništvu pravnih lica, uključujući: registre kompanija, finansijske institucije, DNFBP, sama pravna lica i druge državne organe, kao što su poreske vlasti ili komisije za hartije od vrednosti. Ovi mehanizmi su detaljnije izloženi u navedenom izveštaju sa smernicama; međutim, kako se u smernicama stavlja akcenat na sprovođenje javnih politika za poboljšanje transparentnosti informacija o stvarnim vlasnicima, a ne na tehnike istrage, smernice mogu imati ograničenu vrednost za finansijske institucije i nadležne organe vlasti.
4. Analiza studija slučaja data u prilog ovom izveštaju otkrila je sledeće uobičajene izvore informacija koji se koriste za identifikaciju stvarnog vlasnika:

Banke i finansijske institucije

5. Banke su bile najčešći izvor informacija koje su nadležni organi vlasti koristili za utvrđivanje stvarnog vlasnika i bile su uključene u više od polovine analiziranih istraga. Finansijske institucije predstavljaju ključni izvor informacija za FOS i nadležne organe vlasti; međutim, ograničene su mogućnosti finansijskih institucija da koriste informacije koje poseduju druge finansijske institucije. Informacije koje poseduju banke zavise i od kvaliteta informacija koje daje klijent. Ovo je posebno značajno za razmenu informacija o postojanju sumnje i profilu rizika između banaka ili unutar multinacionalnih banaka. Dalji rad se sprovodi na globalnom nivou kako bi se poboljšala privatno-privatna i javno-privatna razmena informacija u cilju ublažavanja ovog problema.

⁷⁸FATF, 2014: str.18

Profesionalni posrednici

6. U otprilike jednoj trećini slučajeva, informacije su obezbedili DNFBP. Informacije koje poseduju profesionalni posrednici mogu biti opsežne; međutim, u zemljama u kojima DNFBP nisu obavezni da sprovedu proveru poslovanja klijenata, informacije koje poseduju profesionalni posrednici možda nisu pouzdane. Pored toga, postojanje odredbi o čuvanju advokatske tajne i zaštiti poverljivosti informacija klijenata može da onemogući dobijanje informacije od posrednika.

Preduzeća i registri preduzeća

7. Podaci o stvarnom vlasniku preduzeća i u registrima preduzeća korišćeni su u samo jednoj četvrtini slučajeva. U mnogim slučajevima ovo su bili opšti registri ili registri preduzeća, a ne registri informacija o stvarnom vlasniku. Međutim, mnogi slučajevi uključeni u uzorak prethodili su globalnom radu u ovoj oblasti.

Tradicionalne policijske tehnike

8. U jednoj četvrtini slučajeva, stvarni vlasnik nije bio poznat, izvor informacija o stvarnom vlasniku nije obelodanjen ili stvarni vlasnik nije otkriven korišćenjem informacija iz preporuka 24 i 25. Često se u tim slučajevima stvarni vlasnik utvrđivao putem policijskog nadzora.

9. Analiza studija slučaja pokazala je da nadležni organi i policijski organi mogu lakše da pribave tačne informacije o stvarnom vlasniku od finansijskih institucija nego od DNFBP. Banke su učestvovala u 90% slučajeva i bile su izvor informacije o stvarnom vlasniku u više od polovine studija slučaja. Dok je 76% slučajeva uključivalo neku vrstu DNFBP, samo u jednoj trećini slučajeva DNFBP su za organe vlasti bili izvor informacija o stvarnom vlasniku - možda zbog pitanja saučesništva, obaveze čuvanja advokatske tajne ili jednostavno zbog manjkavosti u sprovođenju propisa o evidenciji o stvarnim vlasnicima u ovim sektorima.

10. Ostali izvori informacija o stvarnom vlasniku su:

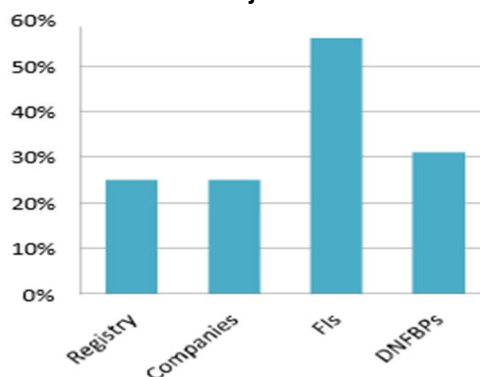
Registri stvarnih vlasnika

11. Poslednjih godina, a posebno posle Samita o borbi protiv korupcije koji je održan u Londonu 2016. godine, mnoge zemlje su uvele ili započele rad na primeni registara stvarnih vlasnika. U zemljama u kojima su uvedeni, registar stvarnih vlasnika sadrži korisne informacije relevantne za utvrđivanje istinskog stvarnog vlasništva i kontrole. Međutim, treba voditi računa o istinitosti informacija koje se čuvaju u registrima, jer ih centralni organ uprave često sam evidentira i retko ih pregleda.

Registar akcionara

12. U nekim slučajevima, posebno u državama koje od kompanija zahtevaju da aktivno prikupljaju takve informacije unapred, registri akcionara će sadržavati dovoljno informacija za identifikaciju kontrolnih udela u kompaniji. Međutim, veliki broj kriminalaca će pokušati da ograniči svoju izloženost prikriivanjem svog vlasničkog udela. U tim slučajevima, u registru akcionara mogu biti navedena druga

Slika 3. Izvori informacija o stvarnom vlasniku

lica koja imaju kontrolu (fizička ili pravna), a koja rade u ime stvarnog vlasnika ili su pod kontrolom stvarnog vlasnika.

Baze komercijalnih podataka

13. Veliki broj baza komercijalnih podataka stoji na raspolaganju policijskim organima za razvoj istraga i finansijskim institucijama za utvrđivanje rizika. Upotreba ovih baza podataka omogućava brzo dobijanje širokog spektra korisnih informacija koje navode na dalje zaključivanje. Nedostatak informacija u bazama komercijalnih podataka može biti pokazatelj upotrebe fantomskih ili neaktivnih firmi. Ove informacije, zajedno sa drugim istražnim tehnikama, mogu biti efikasno sredstvo za razotkrivanje aranžmana neke organizacije.

Profesionalne nominalne osobe

14. Kao što je rečeno u ovom izveštaju, neke zemlje zahtevaju da sva pravna lica registrovana po domaćim zakonima održavaju fizičko prisustvo u toj zemlji. U nekim slučajevima, zemlje takođe zahtevaju da državljanin te zemlje obavlja funkciju direktora ili kontrolnog akcionara kompanije. Mnogi profesionalni posrednici, naročito PUTK, nude inostranim klijentima usluge nominalnog direktora i rukovodstva kompanija kako bi im pomogli u ispunjavanju ovih zakonskih uslova. Pomenuta profesionalna nominalna lica će često voditi evidenciju o svojim klijentima, i iako ti podaci možda neće biti dokaz stvarnog vlasništva i kontrole, pomoći će u pronalaženju i razotkrivanju šire strukture kontrole kompanije.

MEHANIZMI DOSTUPNI NADLEŽNIM ORGANIMA VLASTI

15. Iako postoji čitav niz izvora informacija koji se mogu koristiti u otkrivanju stvarnog vlasnika, pouzdanost nekih od ovih izvora često je upitna. Da bi se u potpunosti razotkrila složena vlasnička struktura i dokazalo vlasništvo i kontrola (a time i dokazalo krivično delo gde je to relevantno) policijski organi i nadležni organi moraju da imaju pristup širokom spektru kapaciteta za prikupljanje informacija i dokaza. U nastavku su izložene ključne mogućnosti važne za otkrivanje i proveru stvarnog vlasnika.

Uzajamna pravna pomoć

16. Uzajamna pravna pomoć je kamen temeljac većine velikih istraga koje uključuju transnacionalnu korporativnu strukturu ili međunarodne finansijske tokove. Međutim, mnogi predstavnici policijskih organa i obaveštajnih službi naveli su da je čekanje na odgovor po zahtevima za uzajamnu pravnu pomoć jedan od ključnih inhibitora u istrazi. Stoga, iako su informacije dostupne putem uzajamne pravne pomoći često od neprocenjive važnosti, one nisu nužno i brzo ili lako rešenje za razotkrivanje skrivenih transnacionalnih vlasničkih struktura.

Obelodanjivanje i razmena obaveštajnih podataka

17. Pored uzajamne pravne pomoći, koja se često koristi za razmenu informacija za potrebe sakupljanja dokaza, FOS i nadležni organi redovno će razmenjivati informacije sa međunarodnim partnerima samo u obaveštajne svrhe. Ove razmene obaveštajnih podataka mogu biti spontane ili na osnovu zahteva i mogu biti od velike pomoći FOS da razumeju koje vlasnik i ko kontroliše složene međunarodne strukture ili finansijske aktivnosti tih struktura.

Baze poreskih podataka

18. Baze poreskih podataka su korisno sredstvo za otkrivanje pokazatelja krivičnog dela i šema osmišljenih da prikrivaju stvarnog vlasnika. Upoređivanjem prethodnih poreskih rešenja sa bankovnim izveštajima, finansijskim transakcijama, imovinom i životnim stilom pojedinca, moguće je identifikovati neobične finansijske aktivnosti. Detaljnom istragom se često razotkrivaju sumnjive kontrolne strukture ili korporativno poslovanje organizovano da prikrije stvarnog vlasnika.

Baze podataka o prijavljenoj imovini i prihodima

19. Mnogo zemalja zahteva od državnih funkcionera da obelodane informacije o svojoj imovini u javno dostupnim bazama podataka. Te baze podataka mogu biti korisno sredstvo za procenu bogatstva i imovine državnih funkcionera i mogu pomoći u otkrivanju neobičnih finansijskih aktivnosti. Štaviše, nenavodjenje imovine koja je pod jasnom kontrolom funkcionera, njegove porodice, ili njegovih korporativnih interesa, u registru može biti pokazatelj napora da se prikrije vlasništvo nad imovinom.

Sudska naredba za pružanje informacija

20. Sudske naredbe često su prisilne prirode i uglavnom se koriste da primoraju primaoca da pruži potrebne informacije. Međutim, primaocu takođe mogu da ponude niz zaštitnih instrumenata i instrumenata odštete. Iz tog razloga, sudske naredbe se često koriste u situacijama kada nadležni organ i finansijska institucija saraduju na istrazi, uprkos činjenici da je finansijska institucija spremna da saraduje u istrazi.

Policijski nadzor

21. Većina policijskih organa i obaveštajnih službi ima pristup kapacitetima za prikriiveni nadzor, uključujući presretanje telekomunikacija i fizički nadzor. Ove tehnike se mogu koristiti za prepoznavanje veza između saradnika i za identifikaciju kontrole nad imovinom ili kompanijama.

Informatori i svedoci

22. Neke obaveštajne agencije i policijski organi imaju sposobnost da nateraju svedoke da daju informacije ili dokumente koji se odnose na istragu. Često se ove mogućnosti mogu koristiti samo u određenim ograničenim okolnostima, a informacije prikupljene od ovih svedoka često se mogu koristiti samo u obaveštajne svrhe (ne kao dokaz). Međutim, ove mogućnosti mogu biti veoma korisne u raščlanjavanju i razumevanju komplikovanih korporativnih struktura osmišljenih da prikriju stvarnog vlasnika i poremete istrage.

Naredba za pretresanje

23. Naredba za pretresanje je standardna mogućnost koju koriste policijski organi; međutim, naredba je otvoren i nametljiv instrument koja odmah najavljuje zainteresovanost policijskih organa i istragu protiv osobe ili kompanije. Iz tog razloga se naredbe za pretresanje često koriste na kraju istrage, a ne na početku. Iako su naredbe za pretresanje dragoceno oruđe za prikupljanje dokaza i mogu pomoći u dokazivanju stvarnog vlasništva na sudu, oni mogu imati ograničenu vrednost u utvrđivanju stvarnog vlasnika u ranim fazama istrage.

Udarne grupe

24. Retko se dešava da jedan organ ima sve potrebne informacije i mogućnosti za razotkrivanje, razumevanje i krivično gonjenje za složene šeme pranja novca koje su osmišljene da sakriju stvarnog vlasnika. Često se od policijskih organa, obavешtajnih agencija, poreskih vlasti, regulatora hartija od vrednosti i drugih nadležnih organa traži da uspešno otkriju, razumeju i zaustave složene transnacionalne šeme. Udarne grupe sastavljene od predstavnika nekoliko organa su koristan mehanizam za koordinaciju istražnih napora, razmenu informacija i smanjenje dupliranja rada. Postojanje stalne udarne grupe u jednoj zemlji omogućava brzo raspoređivanje resursa i kapaciteta kao odgovor na nove pretnje i mogućnosti.

Instrumenti za prepoznavanje potencijalnih napora da se prikrije stvarni vlasnik

25. Pored opisanih izvora informacija, policijski organi i privatni sektor su otkrili niz novih pristupa prikupljanju informacija relevantnih za utvrđivanje pokazatelja rizika. U većini slučajeva ovi instrumenti nisu pogodni za otkrivanje stvarnog vlasnika i kontrole; međutim, oni mogu otkriti neobične aktivnosti i indekse koji bi mogli pomoći u prepoznavanju pojedinaca i kompanija sa visokim rizikom. Ovi instrumenti navedeni su u nastavku:

IP adrese

26. Veliki broj finansijskih institucija i policijskih organa počeo je da prikuplja i analizira adrese Internet protokola (IP) stranaka koje su uključene u transakciju. Kako se većina finansijskih transakcija sada izvršava preko interneta, prikupljanje podataka o IP adresama može pružiti dragoceni uvid u to ko nalaže transakciju i odakle se ta transakcija nalaže. Postoji verovatnoća da bi pažljiva analiza informacija o IP adresama mogla da otkrije situacije u kojima kontrolu ima nepoznata treća strana, kada kontrola prelazi sa jedne osobe na drugu, kada je kontrola domaćeg računa izvršena stranim uticajem ili kada osoba možda želi da sakrije svoju IP adresu korišćenjem virtuelne privatne mreže (VPN).

27. Pored toga, analizom IP adresa prikupljenih od strane finansijske institucije mogu se utvrditi zajedničke karakteristike i lanci kontrole, kada je jedna IP adresa izvor zahteva za transakcije sa više računara, klijenata i stvarnih vlasnika. Primeri ponavljanja IP adrese na brojnim računima mogu ukazivati na profesionalno nominalno lice, profesionalnog posrednika ili profesionalnog perača novca, a ti računari bi trebalo da budu predmet pažljivog nadzora.

Mape i slike ulica na internetu

28. Mape i slike ulica (poput onih koje je razvio Google i drugi pretraživači) lako se pronalaze na internetu u značajnom broju zemalja širom sveta. Ovi kapaciteti se mogu koristiti za niz korisnih namena, uključujući proveru i analizu adresa koje daju stranke i klijenti. U prošlosti su pružaoci usluga i finansijske institucije često bile ograničene u mogućnostima kritičkog analiziranja adrese pojedinca ili kompanije, posebno kada saraduju sa klijentima i kompanijama sa sedištem u stranoj zemlji. Danas, jednostavna pretraga adrese kompanije ima značajan analitički potencijal.

29. Analizom lokacije adrese koju je dao kupac ili kompanija, kao i fizičkog izgleda te adrese sa ulice (kada su slike dostupne), često je moguće prepoznati anomalije koje ukazuju na fantomsku firmu ili pokušaj prikrivanja pravog identiteta klijenta. Anomalije mogu da budu:

- lokacija nije u skladu sa finansijskim profilom klijenta
- lokacija nije u skladu sa poslovnim profilom kompanije
- fizički izgled adrese nije u skladu sa veličinom i prirodom kompanije
- adresa je samo poštanski sandučić.

30. Adrese koji izgledaju neobično zahtevaju detaljniju proveru poslovanja i pažljiviji nadzor.

Medijski izveštaji

31. U određenom broju slučajeva analiziranih u ovom izveštaju bile su uključene finansijske institucije i profesionalni posrednici koji su otkrili sumnjive transakcije kao rezultat medijskog izveštavanja. Medijski izveštaji su korisno sredstvo za prepoznavanje potencijalne korupcije, državnih ugovora velike vrednosti i visoko profilnih korporativnih aktivnosti. Iako medijski izveštaj nije pokazatelj sumnjivih aktivnosti, može pomoći u otkrivanju neobičnih ili visoko rizičnih aktivnosti.

32. Neki izveštaji u medijima su specifičniji i inkriminišući. Poslednjih godina su globalni novinarski konzorcijumi, poput Međunarodnog konzorcijuma istraživačkih novinara, pokrenuli široku istragu korupcije, utaje poreza i pranja novca. U dva ključna slučaja⁷⁹, istraživači su objavili procurela dokumenta koja se odnose na uspostavljanje složenih korporativnih struktura i kompanija u državama sa niskim porezima od strane advokatskih firmi a u ime bogatih pojedinaca. Iako ovi procureli dokumenti nisu dokaz krivičnog dela ili pogrešnog postupanja, oni mogu ukazivati na postojanje rizika i mogu kazivati na potrebu da se pažljivo razmotre iz perspektive analize rizika.

33. Važno je uzeti u obzir izvor na koji se oslanjaju medijski izveštaji prilikom procene istinitosti i pouzdanosti informacija. Nisu svi izvori novinara pouzdani i treba proveriti svaku informaciju koja potiče iz otvorenih izvora.

Tehnike za prepoznavanje potencijalnih napora da se prikrije stvarni vlasnik

34. Postoji širok spektar analitičkih tehnika kojima se otkrivaju aktivnosti i trendovi koji ukazuju na prikrivanje stvarnog vlasnika i, u širem smislu, pranje novca. Autori ovog izveštaja neće pokušati da nabroje sve takve tehnike; međutim, neke ključne tehnike FOS, nadležnih organa i predstavnika privatnog sektora date su u nastavku:

Otkrivanje stvarnih vlasnika pravnih aranžmana

35. Utvrđivanje stvarnog vlasnika pravnog aranžmana može predstavljati značajan izazov zbog broja aktera koji mogu imati kontrolu ili imati koristi od aranžmana. Prilikom razmatranja ko je stvarni vlasnik trasta, sledeća ključna pitanja mogu biti od pomoći finansijskim institucijama i profesionalnim posrednicima da bolje razumeju ključne karakteristike aranžmana:

- Ko je stvarni osnivač i koji je stvarni izvor sredstava?
- Ko su stvarni korisnici tj. u čiju korist se upravlja sredstvima trasta?

⁷⁹ Curenje poverljivih dokumenata 2015. godine iz panamske advokatske firme Mossack Fonseca i curenje 2017. godine iz advokatske firme sa sedištem na Bermudskim ostrvima, Appleby.

- Kakav je sistem upravljanja trustom i ko su stvarne „fizičke osobe koje imaju kontrolu“?

36. Traženje kopija ili izvoda poreskog ili pravnog saveta za formiranje trusta ili objašnjenje od aktuelnih savetnika o cilju koji stoji iza formiranja trusta može biti od pomoći da se dođe do odgovora na neka od ovih pitanja. Ako takvi saveti nisu dostupni, moguće je izvući zaključke iz nekih osnovnih informacija, mada to može biti manje pouzdan način.

U nedostatku mogućnosti da se identifikuje SV, identifikovati viši rukovodeći kadar

37. Kao što je ranije objašnjeno, stvarno vlasništvo mora da uključuje određeni nivo krajnje kontrole, bilo direktne ili indirektne kontrole. Iako stvarni vlasnik kompanije možda nije vidljiv, upravljačku strukturu je uglavnom lakše ustanoviti. Analizom direktora i visokog rukovodstva kompanije može se prepoznati da li je jedan od njih krajnji stvarni vlasnik. Sa druge strane, analizom aktivnosti i finansijskog poslovanja rukovodećeg kadra moguće je identifikovati treću stranu koja ima kontrolu izvan kompanije.

U nedostatku mogućnosti da se otkrije SV, identifikovati osobe koje imaju kontrolu nad transakcijama na računima/punomoćja

38. Kao i kod otkrivanja direktora i višeg rukovodstva kompanije, identifikacija pojedinaca koji imaju kontrolu nad računima finansijskih transakcija ili koji imaju punomoć za datu kompaniju može biti od pomoći u identifikaciji stvarnog vlasnika. Iako je teže raspoznati, pojedinci koji imaju kontrolu nad transakcijskim računima i oni koji imaju punomoć, često mogu da kontrolišu kompaniju ili njene finansije. Iako će mnogi ovakvi pojedinci biti zaposleni u legitimnim finansijskim i advokatskim kancelarijama, oni koji nemaju očiglednu vezu sa kompanijom ili koji su naizgled zaposleni u nepovezanim sektorima kompanije, mogu biti stvarni vlasnici kompanije.

Pretražiti postojeće evidencije u potrazi za istim adresama ili telefonskim brojevima

39. Kao što je već rečeno u ovom izveštaju, veliki broj profesionalnih posrednika, naročito PUTK, svojim klijentima pružaju usluge direktora i upravljanja kompanijama. Ključni pokazatelj ove aktivnosti je upotreba jedne poštanske adrese za više klijenata. Kao rezultat toga, veliki broj fantomskih firmi, posebno one sa inostranim stvarnim vlasnicima, biće registrovan na istoj adresi i sa istim telefonskim brojem. Otkrivanjem česte upotrebe istih adresa i brojeva moguće je otkriti kompanije koje koriste direktorske usluge ili usluge upravljanja kompanijom. Isto tako to može ukazivati na upotrebu profesionalnih nominalnih lica i na činjenicu da se radi o fantomskoj firmi.

40. Kompanije koje su osnovali pružaoci usluga i koji upravljaju njima često imaju istu adresu. Pored toga, pružaoci usluga često uspostavljaju bankarske odnose za svoje klijente u istim finansijskim institucijama. Analiza baza podataka o klijentima ovih finansijskih institucija verovatno će biti od pomoći u otkrivanju često korišćenih adresa i telefonskih brojeva što ukazuje na osnivanje i upravljanje velikim brojem kompanija. Takvi klijenti bi trebalo da budu predmet detaljne provere poslovanja kako bi se osiguralo da se detalji o stvarnom vlasništvu i kontroli tačno evidentiraju.

Klijente visokog rizika upoznati direktno licem u lice

41. Jedan od saznanja ovog izveštaja je da povećana upotreba komunikacija putem interneta i sve manje direktnog kontakta sa klijentima uvećava izazove

povezane sa identifikovanjem i dokazivanjem stvarnog vlasnika i kontrole. To je u velikoj meri zbog lakoće kojom pojedinci mogu sakriti svoj identitet u odsustvu interakcije licem u lice. I pored toga što države i finansijsko-tehnološke kompanije ulažu značajna sredstva u poboljšanje procesa identifikacije u digitalnom dobu, uključujući stvaranje sistema za verifikaciju dokumenata i digitalnih identiteta, nedostatak interakcija licem u lice i dalje će predstavljati ranjivost za procese provere poslovanja klijenata i upoznavanja sa klijentom.

42. Jedno rešenje je povećanje interakcije licem u lice sa visokorizičnim klijentima ili kupcima, uključujući korišćenje javno dostupnih video-konferencijskih mogućnosti. Direktnim susretom sa klijentom finansijska institucija može da potvrdi njegov identitet pomoću dokumenata sa fotografijom i da bolje razume nivo kontrole koju ima nad preduzećem ili imovinom. Čak će i kratak razgovor sa klijentom o njegovim aktivnostima i poslovanju omogućiti finansijskoj instituciji da identifikuje pokazatelje angažovanja nominalnih direktora i postojanje indirektno kontrole treće strane.

Analiza prekograničnih elektronskih transfera

43. Redovna i proaktivna analiza prekograničnih elektronskih transfera često je značajna za otkrivanje stvarnih vlasničkih i kontrolnih struktura. FOS koje dobijaju izveštaje o prekograničnom elektronskom prenosu novca su istakle važnost tih izveštaja i njihovu vrednost u pronalaženju novčanih tokova i utvrđivanju stvarnih vlasnika. Finansijske institucije imaju direktan i neometan pristup informacijama o prekograničnom elektronskom prenosu novca, i stoga su u idealnom položaju da otkriju neobične novčane tokove na globalnom nivou. Pokazatelji sumnjivih aktivnosti koji ukazuju na pokušaj prikrivanja stvarnih vlasnika navedeni su u Prilogu E ovom izveštaju.

Dodatni resursi

44. Za više primera i ideja o upotrebi tehnologije za proveru informacija o stvarnim vlasnicima, pogledajte Tehnologija i registri stvarnih vlasnika na internetu: Izveštaj o lakšem osnivanju kompanija i boljem sprečavanju finansijskog kriminala Mreže za poresku pravdu⁸⁰ i Smernice FATF iz 2014. godine o transparentnosti i stvarnom vlasništvu⁸¹.

---

⁸⁰ Knobel, A., 2017.

⁸¹ FATF, 2014.

PRILOG E. POKAZATELJI PRIKRIVENOG STVARNOG VLASNIKA

Tokom izrade izveštaja o slabostima koje omogućavaju prikrivanje stvarnih vlasnika, članovi FATF i Egmont grupe dostavili su 106 studija slučaja. Analizom ovih studija slučaja, kao i razgovorima sa finansijsko-obaveštajnim službama (FOS), nadležnim organima i privatnim sektorom, otkriven je niz pokazatelja o prikrivanju stvarnog vlasništva. Pokazatelji rizika su dati u nastavku. Važno je napomenuti da ova lista nije iscrpna i da je moguće definisati i druge pokazatelje.

Pokazatelji o klijentu ili kupcu

1. Klijent nerado daje lične podatke.
2. Klijent nerado pristaje ili ne može da objasni:
  - svoje poslovne aktivnosti i istoriju preduzeća
  - identitet stvarnog vlasnika
  - izvor svog bogatstva/sredstava
  - zašto svoje aktivnosti sprovodi na određeni način
  - sa kim sklapa poslove
  - prirodu svog poslovanja sa trećim licima (posebno trećim licima koja se nalaze u stranim državama).
3. Pojedinci ili povezana lica:
  - insistiraju na upotrebi posrednika (bilo profesionalnog ili neformalnog) u svim interakcijama bez dovoljno opravdanja
  - aktivno izbegavaju lični kontakt bez dovoljno opravdanja
  - su strani državljanima bez značajnog poslovanja u zemlji u kojoj pribavljaju profesionalne ili finansijske usluge
  - odbijaju saradnju ili davanje informacija, podataka i dokumenata koji su obično potrebni za realizaciju transakcije
  - su politički izložene osobe, ili imaju porodične ili profesionalne veze sa osobom koja je politički izložena
  - obavljaju transakcije koje izgledaju čudno s obzirom na starost pojedinca (ovo je posebno bitno za maloletne klijente)
  - ranije su osuđivani za prevaru, utaju poreza ili ozbiljna krivična dela
  - pod istragom su ili imaju poznate veze sa kriminalcima
  - ranije im je zabranjivano da obavljaju direktorsku funkciju u kompaniji ili da rade kao pružalac usluga trustovima i kompanijama (PUTK)
  - su potpisnici na računima preduzeća bez dovoljno objašnjenja
  - obavljaju finansijske aktivnosti i transakcije koje nisu u skladu sa njihovim profilom kao klijenata
  - su prijavili prihod koji nije u skladu sa njihovom imovinom, transakcijama ili stilom života
4. Pravna lica ili pravni aranžmani:
  - uočava se dug period neaktivnosti nakon osnivanja, praćen iznenadnim i neobjašnjivim povećanjem finansijskih aktivnosti
  - opisuju sebe kao komercijalno preduzeće, ali ih ne možete naći na internetu ili platformama poslovnih društvenih mreža (kao što su LinkedIn, XING, itd.)
  - registrovani su pod imenom koje ne ukazuje na delatnosti kompanije
  - registrovani su pod imenom koje ukazuje da preduzeće obavlja delatnosti ili usluge koje u realnosti ne pruža

- registrovani su pod imenom kojim se imitira ime drugih kompanija, posebno poznatih multinacionalnih korporacija
  - koriste adresu e-pošte sa neobičnim domenom (kao što su Hotmail, Gmail, Yahoo, itd.)
  - registrovani su na adresi koja ne odgovara profilu kompanije
  - registrovani su na adresi koja se ne može locirati na mapama dostupnim na internetu (kao što je Google Maps)
  - registrovani su na adresi koja je takođe navedena za veliki broj drugih kompanija ili pravnih aranžmana, što ukazuje na korišćenje iste poštanske adrese
  - direktora ili akcionara(-e) sa kontrolnim udelom nije moguće locirati ili kontaktirati
  - čini se da direktor ili akcionar(-i) sa kontrolnim udelom nemaju aktivnu ulogu u kompaniji
  - Direktor, kontrolni akcionar(-i) i/ili stvarni vlasnik(-ci) su navedeni kao korisnici računa drugih pravnih lica ili aranžmana, što ukazuje na upotrebu profesionalnih nominalnih lica
  - naveli su neobično veliki broj korisnika i drugih kontrolnih interesa
  - veliki broj ovlašćenih potpisnika bez dovoljno objašnjenja ili poslovnog opravdanja
  - osnovani/formirani u državi koja se smatra visokorizičnom u smislu pranja novca ili finansiranja terorizma
  - osnovani/formirani u državi sa niskim porezima ili međunarodnom trgovinskom ili finansijskom centru
  - redovno šalju novac u države sa niskim porezima ili u međunarodne trgovinske ili finansijske centre
  - obavljaju veliki broj transakcija sa malim brojem primalaca
  - obavljaju mali broj transakcija velike vrednosti sa malim brojem primalaca
  - redovno obavljaju transakcije sa međunarodnim kompanijama bez dovoljnih korporativnih ili trgovinskih opravdanja
  - održavaju odnose sa stranim profesionalnim posrednicima pri čemu ne postoje istinske poslovne transakcije u zemlji poslovanja datog profesionalca
  - primaju velike iznose za finansiranje kapitala ubrzo nakon osnivanja/formiranja, koji se troše ili prenose na drugo mesto u kratkom vremenskom periodu bez komercijalnog opravdanja
  - održavaju saldo u banci blizu nule, uprkos čestim prilivima i odlivima
  - sprovode finansijske aktivnosti i transakcije koje nisu u skladu sa korporativnim profilom
  - osnovani/formirani su u državi koja ne zahteva da kompanije u centralni registar prijavljuju stvarne vlasnike
  - posluju pomoću računa otvorenih u zemljama koje nisu zemlje u kojima je kompanija registrovana
  - imaju više akcionara pri čemu svaki ima vlasnički udeo malo ispod praga potrebnog za iniciranje sprovođenja mera detaljne provere poslovanja.
5. Postoji razlika između pretpostavljenog bogatstva osnivača i predmeta osnivanja
6. Fizička lica, pravna lica i/ili pravni aranžmani:
- česta plaćanja stranim profesionalnim posrednicima.
  - koriste više bankovnih računa bez valjanog razloga

- koriste bankovne račune u više država bez valjanog razloga
  - fokus je na agresivnim strategijama za smanjenje poreza
  - zainteresovani za osnivanje stranih kompanija, posebno u državama za koje se zna da nude podsticaje u vidu niskih poreza ili tajnosti, bez dovoljno komercijalnog objašnjenja
  - pokazuju ograničenu poslovnu pronicljivost uprkos znatnim interesovanjima za pravna lica
  - traže prečice ili preterano brze transakcije, čak i kad predstavljaju nepotreban poslovni rizik ili trošak
  - izgledaju nezainteresovano za strukturu kompanije koju osnivaju
  - zahtevaju upoznavanje sa finansijskim institucijama kako bi im se obezbedile bankarske usluge
  - zahtevaju formiranje složenih struktura preduzeća bez dovoljno poslovne logike
  - nisu podneli ispravna dokumenta poreskoj upravi
  - daju falsifikovane spise ili falsifikovanu dokumentaciju
  - su imenovane osobe ili grupe
  - izgleda da angažuju više profesionalaca u istoj zemlji kako bi realizovali iste (ili usko povezane) aspekte transakcije bez jasnog razloga za to.
7. Ispitivanje poslovne evidencije ukazuje na:
- neslaganje kupovnih i prodajnih faktura
  - dvostruko fakturisanje za različite države
  - fabrikovana evidencija o vlasništvu preduzeća
  - lažne fakture kreirane za usluge koje nisu sprovedene
  - lažni papirni trag
  - prodaju imovinu po uvećanim cenama između subjekata pod kontrolom istog stvarnog vlasnika
  - ugovori za nominalne direktore i akcionare
  - članovi porodice koji nemaju ulogu ili učešće u vođenju poslovanja navode se kao stvarni vlasnici pravnih lica ili aranžmana
  - zaposleni u profesionalnim posredničkim firmama koji nastupaju kao nominalni direktori ili akcionari
  - ostavka i zamena direktora ili ključnih akcionara ubrzo nakon osnivanja
  - lokacija preduzeća se često menja bez očiglednog poslovnog opravdanja
  - funkcioneri ili članovi upravnog odbora se često menjaju bez odgovarajućeg razloga.
8. Složene korporativne strukture za koje se čini da, u smislu legitimnosti, ne zahtevaju postojeći nivo složenosti ili koje nemaju komercijalnog smisla.
9. Jednostavni bankarski odnosi se uspostavljaju pomoću profesionalnih posrednika.

Pokazatelji o fantomskim firmama

10. Nominalni vlasnici i direktori:
- formalna nominalna lica (formalna nominalna lica mogu biti „masovna“ nominalna lica koji su nominalni agenti za veliki broj fantomskih firmi)
  - neformalni nominalni vlasnici, kao što su deca, supružnici, rođaci ili saradnici, koji nisu uključeni u vođenje korporativnog preduzeća

11. Adresa masovne registracije (obično adresa PUTK koji upravlja većim brojem fantomskih firmi u ime svojih klijenata)
12. Samo poštanska adresa (često se koristi kada ne postoje profesionalni PUTK i u kombinaciji sa neformalnim nominalnim licima)
13. Nisu vršene stvarne poslovne aktivnosti
14. Isključivo se realizuju tranzitne transakcije i čini se da ne donose ni bogatstvo ni prihod (čini se da transakcije teku kroz kompaniju u kratkom periodu bez neke druge svrhe)
15. Nema zaposlenih (ili samo jedna osoba kao zaposleni)
16. Ne plaćaju se porezi, doprinosi za penzione fondove ili socijalna davanja
17. Nema fizičkog prisustva.

Pokazatelji o transakciji

18. Klijent je i naručilac i korisnik usluga više odlaznih međunarodnih transfera sredstava
19. Veze između strana su upitne ili stvaraju sumnje koje klijent ne može da objasni
20. Finansijska sredstva obezbeđuje zajmodavac, uključujući fizičko ili pravno lice, koje nije poznata kreditna institucija, bez logičnog objašnjenja ili komercijalnog opravdanja
21. Krediti se dobijaju od privatnih trećih lica bez ikakvog pratećeg ugovora o zajmu, jemstva ili redovne otplate kamate
22. Transakcija:
  - se odvija između dve ili više strana koje su povezane bez očiglednog poslovnog ili trgovinskog razloga
  - je poslovna transakcija koja uključuje članove porodice jedne ili više strana bez legitimnog poslovnog razloga
  - je ponovljena transakcija između istih strana tokom ugovorenog vremenskog perioda
  - je velika ili ponovljena transakcija, a izvršilac-klijent je potpisnik računa, ali nije naveden kao lice koje ima kontrolni udeo u kompaniji ili imovini
  - se obavlja sa poslovnog računa, ali uočava se da finansira lične troškove, uključujući kupovinu imovine ili rekreativne aktivnosti koje nisu u skladu sa profilom kompanije
  - se izvršava sa poslovnog računa i uključuje veliki iznos u gotovom novcu, bilo kao uplata ili isplata, što predstavlja anomaliju ili nije u skladu sa profilom kompanije
  - se dešava ciklično (odlazne i dolazne transakcije su slične veličine i šalju se i primaju sa istih računa, što ukazuje da se odlazeća sredstva vraćaju sa malim gubitkom) (poznatije kao „kružne“ transakcije)
  - podrazumeva dvosmerni prenos sredstava između klijenta i profesionalnog posrednika za slične sume novca
  - uključuje dva pravna lica sa sličnim ili identičnim direktorima, akcionarima ili stvarnim vlasnicima
  - uključuje profesionalnog posrednika bez odgovarajućeg razloga ili očiglednog opravdanja
  - uključuje komplikovane transakcione postupke bez odgovarajućeg objašnjenja ili evidencije o trgovini
  - podrazumeva prenos nepokretnosti sa fizičkog na pravno lice vantržišnom prodajom
  - uključuje upotrebu više velikih gotovinskih plaćanja za isplatu zajma ili hipoteke

- uključuje šifrovan račun
  - uključuje ugovore o licenci između korporacija u vlasništvu istog pojedinca
  - uključuje kupovinu robe visoke vrednosti u gotovini
  - uključuje prenos akcija koje glase na donosioca putem vantržišne prodaje
  - zajam ili hipoteka otplaćuje se pre planiranog roka, uz realizaciju gubitka
  - uključuje ugovorne odnose pod uslovima koji nemaju poslovnog smisla za ugovorne strane
  - uključuje ugovorne odnose sa neobičnim klauzulama koje omogućavaju strankama da se zaštite od odgovornosti, ali većina profita se realizuje na početku posla
  - se vrši preko digitalnog novčanika.
23. Sredstva uključena u transakciju:
- su neuobičajena u kontekstu profila klijenta ili kupca
  - su neobična u poređenju sa prethodnim transakcijama
  - se šalju u ili primaju iz neke strane države pri čemu ne postoji očigledna povezanost između te države i klijenta, i/ili
  - se šalju ili primaju iz države sa niskim porezima ili međunarodnog trgovinskog ili finansijskog centra
  - se šalju ili primaju iz države koja se smatra visokorizičnom u smislu pranja novca ili finansiranja terorizma.
24. Sredstvo se kupuje gotovinom, a zatim se koristi kao jemstvo za zajam u kratkom vremenskom periodu.
25. Neobjašnjena upotreba punomoći ili drugih procesa prenosa ovlašćenja (na primer, predstavništvo).
26. Neobjašnjena upotreba ekspresnih trustova i/ili neprimerenih ili neobjašnjenih odnosa između korisnika (ili osoba koje su objekti ovlašćenja) i osnivača.
27. Neobjašnjene ili neprimerene klase korisnika u trustu.

www.fatf-gafi.org
egmontgroup.org

Jul 2018. godine

Prikrivanje stvarnog vlasništva

Pravna lica, pravni aranžmani i profesionalni posrednici imaju važnu ulogu u privrednom rastu i razvoju. Ali, oni takođe mogu biti predmet zloupotrebe, obezbeđujući kriminalcima strukture koje im pomažu da prikriju imovinu proisteklu iz krivičnog dela.

Ova zajednička studija FATF-Egmont Grupe razmatra mehanizme i tehnike kojima se može prikriti stvarni vlasnik i kontrola nad nezakonito stečenom imovinom, oslanjajući se na preko 100 studija slučaja, iskustva policijskih stručnjaka, rezultate Izveštaja o međusobnoj evaluaciji FATF, i saznanja prikazanih u akademskim izveštajima i drugim istraživanjima.

Cilj izveštaja je da podigne svest državnih organa, finansijskih institucija i drugih pružalaca usluga o pratećim rizicima.